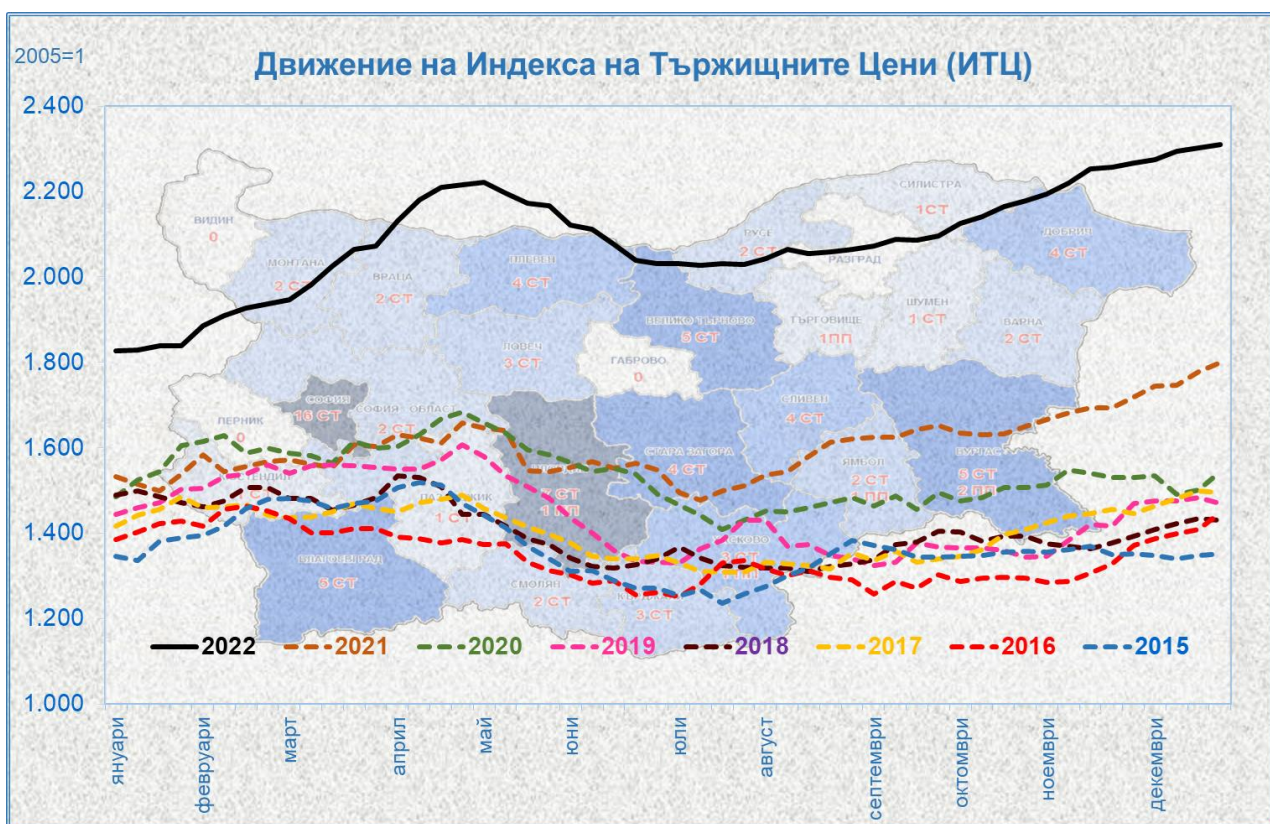

Годишен бюлетин

за цените на едро на хранителни продукти
на стоковите тържища в България
през 2022 г.

м. февруари 2023 г.

ДЪРЖАВНА КОМИСИЯ ПО СТОКОВИТЕ БОРСИ И ТЪРЖИЩАТА

ГОДИШЕН БЮЛЕТИН

**ЗА ДВИЖЕНИЕТО НА ЦЕНИТЕ НА ЕДРО НА СТОКИТЕ,
ТЪРГУВАНИ НА СТОКОВИТЕ ТЪРЖИЩА И ПАЗАРИТЕ НА
ПРОИЗВОДИТЕЛИТЕ
ПРЕЗ 2022 г.**

София, февруари 2023 г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

УВОД	- 7 -
I. МЛЕЧНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ	- 10 -
1. Индекс на тържищните цени на млечните произведения	- 10 -
1.1. ФАО индекс на млечните продукти	- 12 -
2. Сирене краве	- 14 -
3. Кашкавал "Витоша"	- 15 -
4. Краве масло	- 17 -
5. Кисело мляко	- 18 -
6. Прясно мляко	- 19 -
7. Анализ на цените на млечни продукти по региони	- 19 -
II. МЕСО, МЕСНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ, РИБА, ЯЙЦА	- 21 -
1. Индекс на тържищните цени на месните произведения	- 21 -
1.1. ФАО индекс на месото	- 23 -
2. Месни произведения	- 25 -
2.1. Кренвирши, колбаси	- 25 -
2.2. Траен салам	- 26 -
2.3. Кайма	- 27 -
3. Риба	- 29 -
4. Месо	- 31 -
4.1. Пиле и пилешки разфасовки	- 31 -
4.1.1. Международна цена на пилешко месо	- 33 -
4.2. Свинско месо	- 35 -
4.2.1. Международна цена на свинско и говеждо месо	- 37 -
5. Яйца	- 39 -
III. ОСНОВНИ ХРАНИТЕЛНИ ПРОДУКТИ	- 41 -
1. Индекс на тържищните цени на хранителните стоки	- 41 -
2. Сравнителен анализ на цените на хранителните стоки 2015 / 2022 г.	- 43 -
3. Сравнителен анализ на цените на хранителните стоки на годишна база	- 45 -
4. Анализ на цените на хранителни стоки по региони	- 47 -
4. Сравнителен анализ на цените на едро и на дребно през 2022 г. и 2021 г.	- 49 -
5. Анализ на движението на цените на основни хранителни стоки	- 51 -
5.1. Захар	- 51 -
5.1.1. Международна цена на захар	- 53 -
5.1.2. ФАО индекс на захарта	- 56 -
5.2. Олио	- 57 -
5.2.1. Международна цена на олио	- 59 -
5.2.2. ФАО индекс на растителни масла и мазнини	- 62 -
5.3. Брашно	- 63 -
5.3.1. Международни цени на зърнени храни	- 65 -
5.3.2. ФАО индекс на зърнените храни	- 68 -
5.4. Ориз, варива	- 70 -
5.4.1. Международна цена на ориз	- 71 -
5.5. Захарни изделия	- 74 -
5.5.1. Бисквити и вафли	- 74 -
5.5.2. Локум и халва	- 74 -
5.6. Подправки	- 75 -
5.6.1. Червен и черен пипер	- 75 -
5.6.2. Сол и оцет	- 76 -
IV. ПЛОДОВЕ И ЗЕЛЕНЧУЦИ	- 77 -
1. Индекс на тържищните цени на плодовете и зеленчуците	- 77 -
2. Сравнителен анализ на цените на плодовете и зеленчуците на годишна база	- 80 -
3. Сравнителен анализ на цените на плодове и зеленчуци през 2015 - 2022 г.	- 82 -
4. Зеленчуци	- 83 -
4.1. Домати	- 83 -

4.2. Краставици	- 87 -
4.2.1. Анализ на цените на зеленчуци по региони	- 89 -
4.3. Картофи	- 92 -
4.4. Пипер	- 94 -
4.5. Зеле.....	- 95 -
4.6. Чесън зрял.....	- 97 -
4.7. Зелена салата	- 98 -
5. Плодове.....	- 98 -
5.1. Ябълки	- 100 -
5.2. Грозде, дини	- 102 -
5.3. Ягоди, череши	- 103 -
5.4. Праскови, кайсии	- 105 -
5.4.1. Анализ на цените на плодове по региони.....	- 106 -
5.5. Банани, цитрусови плодове	- 111 -
5.5.1. Анализ на цените на цитрусовите плодове по региони.....	- 117 -
V. ИНДЕКС НА ТЪРЖИЩНИТЕ ЦЕНИ (ИТЦ)	- 119 -
1. Цел, структура, ретроспекция	- 119 -
2. Движение на Индекса на тържищните цени през 2022 г.	- 123 -
3. ФАО Индекс на цените на храните	- 126 -
4. Индекс на цените на храните на Международния валутен фонд.....	- 129 -
ИЗВОДИ	- 132 -
ИЗТОЧНИЦИ:	- 137 -

ТАБЛИЦИ:

Таблица 1 Цени на едро на кашкавал, сирене и масло по области през 2022 г.*	- 19 -
Таблица 2 Стойност на потребителската кошница за периода 2015 - 2022 г.*	- 43 -
Таблица 3 Цени на едро на хранителните стоки за периода 2015/2022 г.*	- 44 -
Таблица 4 Промяна на цените на хранителни стоки през 2022 г. спрямо 2021 г. *	- 46 -
Таблица 5 Цени на едро на захар, брашно и олио по области през 2022 г.*	- 47 -
Таблица 6 Цени на едро и на дребно на захар, олио, брашно и яйца през 2022 г.*.....	- 49 -
Таблица 7 Цени на едро и на дребно на захар, олио, брашно и яйца през 2021 и 2022 г.*	- 50 -
Таблица 8 Промяна на цените на едро и на дребно на захар, олио, брашно и яйца през 2021 и 2022 г.....	- 50 -
Таблица 9 Промяна на цените на плодове и зеленчуци през 2022 г. спрямо 2021 г.*	- 80 -
Таблица 10 Цени на едро на плодове и зеленчуци за периода 2015/2022 г. *	- 82 -
Таблица 11 Цени на едро на домати, краставици и пипер по области през юли 2022 г.*.....	- 90 -
Таблица 12 Цени на едро на домати, краставици и пипер по области през ноември 2022 г.*	- 91 -
Таблица 13 Цени на едро на плодове по области през май 2022 г.*	- 106 -
Таблица 14 Цени на едро на плодове по области през юли 2022 г.*	- 108 -
Таблица 15 Цени на едро на плодове по области през август 2022 г.*	- 110 -
Таблица 16 Цени на едро на цитрусови плодове по области през декември 2022 г.*	- 117 -
Таблица 17 Движение на Индексите на Тържищните Цени през 2022 г.*	- 120 -
Таблица 18 Месечни индекси на цените на храните на ФАО през 2022 г. *	- 126 -
Таблица 19 Месечни индекси на цените на храните на МВФ през 2022 г.*	- 129 -

ФИГУРИ:

фигура 1 ИТЦ на млечните продукти през 2022 г.....	- 11 -
фигура 2 ИТЦ на млечните продукти за периода 2006–2022 г.	- 12 -
фигура 3 ФАО Индекс на млечните продукти през 2022 г.	- 13 -
фигура 4 ФАО Индекс на млечните продукти за периода 2006 – 2022 г.....	- 13 -
фигура 5 Цена на краве сирене през 2022 г.	- 14 -
фигура 6 Цена на краве сирене за периода 1999 – 2022 г.	- 15 -

фигура 7 Цена на кашкавал "Витоша" през 2022 г.	16 -
фигура 8 Цена на кашкавал "Витоша" за периода 1999 – 2022 г.	16 -
фигура 9 Цена на краве масло през 2022 г.	17 -
фигура 10 Цена на краве масло за периода 1999 – 2022 г.	18 -
фигура 11 Цена на кисело мляко през 2022 г.	18 -
фигура 12 Цена на прясно мляко през 2022 г.	19 -
фигура 13 Цени на едро на кашкавал, сирене и масло по области през 2022 г.	20 -
фигура 14 ИТЦ на месните произведения през 2022 г.	22 -
фигура 15 ИТЦ на месните произведения за период 2006 – 2022 г.	22 -
фигура 16 ФАО Индекс на месата през 2022 г.	24 -
фигура 17 ФАО Индекс на месата за периода 2006 – 2022 г.	24 -
фигура 18 Цена на кренвирши и колбаси през 2022 г.	25 -
фигура 19 Цена на кренвирши и колбаси за периода 1999 – 2022 г.	26 -
фигура 20 Цена на едро на траен салам през 2022 г.	26 -
фигура 21 Цена на траен салам за периода 1999 – 2022 г.	27 -
фигура 22 Цена на кайма през 2022 г.	28 -
фигура 23 Цена на кайма за периода 2009 – 2022 г.	28 -
фигура 24 Цена на скумрия през 2022 г.	29 -
фигура 25 Цена на скумрия за периода 2006 – 2022 г.	29 -
фигура 26 Цена на копърка/цаца/ през 2022 г.	30 -
фигура 27 Цена на хек през 2022 г.	30 -
фигура 28 Цена на пиле през 2022 г.	31 -
фигура 29 Цена на пиле за периода 1999 – 2022 г.	32 -
фигура 30 Цена на пилешки бут през 2022 г.	32 -
фигура 31 Цена на пилешки гърди през 2022 г.	33 -
фигура 32 Международна цена на пилешко месо по данни на USDA през 2022 г.	34 -
фигура 33 Международна цена на пилешко месо по данни на USDA за периода 1999 – 2022 г.	34 -
фигура 34 Цена на свинско месо през 2022 г.	36 -
фигура 35 Цена на свинско месо за периода 2017 – 2022 г.	36 -
фигура 36 Международна цена на свинското месо по данни на CME Group през 2022 г.	37 -
фигура 37 Международна цена на свинското месо по данни на CME Group 1999 – 2022 г.	37 -
фигура 38 Международна цена на говеждо месо по данни на USDA през 2022 г.	38 -
фигура 39 Международна цена на говеждо месо по данни на USDA 1999 – 2022 г.	38 -
фигура 40 Цена на яйца през 2022 г.	40 -
фигура 41 Цена на яйца за периода 1999 – 2022 г.	40 -
фигура 42 Движение на ИТЦ на хранителните стоки през 2022 г.	42 -
фигура 43 Движение на ИТЦ за периода 2006 – 2022 г.	42 -
фигура 44 Стойност на потребителската кошница за периода 2015 – 2022 г. (ДКСБТ)	43 -
фигура 45 Инфлация на основни групи от потребителската кошница през 2022 г. (НСИ)	44 -
фигура 46 Цени на едро на хранителни стоки за периода 2015/2022 г.	45 -
фигура 47 Промяна на цените на хранителни стоки през 2022 г. спрямо 2021 г.	47 -
фигура 48 Средногодишни цени на захар, олио и брашно през 2022 г. по региони	48 -
фигура 49 Цени на едро и дребно на захар, олио, брашно и яйца през 2022 г.	49 -
фигура 50 Цени на едро и дребно на захар, олио, брашно и яйца през 2021 и 2022 г.	50 -
фигура 51 Цена на захар през 2022 г.	52 -
фигура 52 Цена на захар за периода 1999 – 2022 г.	52 -
фигура 53 Цена на рафинирана захар на Лондонската борса през 2022 г.	53 -
фигура 54 Цена на рафинирана захар на Лондонската борса за периода 2014/2022 г.	54 -
фигура 55 Цена на захар по данни на ISO през 2022 г.	55 -
фигура 56 Цена на захар по данни на ISO за периода 2014 – 2022 г.	55 -
фигура 57 ФАО индекс на цените на захарта през 2022 г.	56 -
фигура 58 ФАО индекс на цените на захарта за периода 1999 – 2022 г.	56 -
фигура 59 Цена на олио през 2022 г.	58 -
фигура 60 Цена на олио по дни за периода януари - май 2022 г.	58 -
фигура 61 Цена на олио за периода 1999 - 2022 г.	59 -
фигура 62 Цена на нерафинирано олио в Ротердам през 2022 г.	60 -
фигура 63 Цена на нерафинирано олио Ротердам за 2013 – 2022 г.	60 -
фигура 64 Международна цена на олиото по данни на МВФ за 2020 - 2022 г.	61 -
фигура 65 Международна цена на олиото по данни на МВФ през 2013/2022 г.	61 -
фигура 66 ФАО индекс на растителните масла през 2022 г.	62 -
фигура 67 ФАО индекс на растителните масла за периода 1990 г. – 2022 г.	63 -
фигура 68 Цена на брашно през 2022 г.	64 -

фигура 69	Цена на брашно за периода 1999 – 2022 г.	- 64 -
фигура 70	Графика: Ройтерс – „Цената на войната“	- 65 -
фигура 71	Цена на пшеницата на борсата в Чикаго през 2022 г.	- 66 -
фигура 72	Цена на пшеницата на борсата в Чикаго за периода 2014 – 2022 г.	- 66 -
фигура 73	Цена на царевичата на борсата в Чикаго през 2022 г.	- 67 -
фигура 74	Цена на царевичата на борсата в Чикаго за периода 2014 - 2022 г.	- 68 -
фигура 75	Индекс на цените на зърнените култури на ФАО през 2022 г.	- 69 -
фигура 76	Индекс на цените на зърнените култури на ФАО за периода 1999 – 2022 г.	- 69 -
фигура 77	Цена на ориз през 2022 г.	- 70 -
фигура 78	Цена на ориз за периода 1999 – 2022 г.	- 71 -
фигура 79	Международна цена на ориз по данни от МВФ през 2022 г.	- 71 -
фигура 80	Международна цена на ориз по данни от МВФ за периода 1999 – 2022 г.	- 72 -
фигура 81	Цена на фасул и леща през 2022 г.	- 73 -
фигура 82	Цена на фасул и леща за периода 1999 - 2022 г.	- 73 -
фигура 83	Цена на бисквити и вафли през 2022 г.	- 74 -
фигура 84	Цена на локум и халва през 2022 г.	- 75 -
фигура 85	Цена на червен и черен пипер млян през 2022 г.	- 75 -
фигура 86	Цена на оцет и сол през 2022 г.	- 76 -
фигура 87	Структура на продажбите на зеленчуци през 2022 г.	- 78 -
фигура 88	Структура на продажбите на плодове през 2022 г.	- 78 -
фигура 89	ИТЦ на плодовете и зеленчуците през 2022 г.	- 79 -
фигура 90	ИТЦ на плодовете и зеленчуците за периода 2006 – 2022 г.	- 80 -
фигура 91	Промяна на цените на плодове и зеленчуци през 2022 г. спрямо 2021 г.	- 81 -
фигура 92	Цени на едро на плодове и зеленчуци за периода 2015/2022 г.	- 83 -
фигура 93	Цена на домати през 2022 г.	- 85 -
фигура 94	Цена на домати за периода 1999 - 2022 г.	- 85 -
фигура 95	Структура на продажбите на зеленчуци през м. юли 2022 г.	- 86 -
фигура 96	Структура на продажбите на зеленчуци през ноември 2022 г.	- 86 -
фигура 97	Цена на краставици през 2022 г.	- 88 -
фигура 98	Цена на корнишони за периода юни - октомври 2021 и 2022 г.	- 88 -
фигура 99	Цена на краставици за периода 1999 – 2022 г.	- 89 -
фигура 100	Цени на домати, краставици и пипер през месец юли 2022 г. по региони	- 90 -
фигура 101	Цени на домати, краставици и пипер през ноември 2022 г. по региони	- 92 -
фигура 102	Цена на картофи през 2022 г.	- 93 -
фигура 103	Цена на ранни картофи за периода април – юни 2020 - 2022 г.	- 93 -
фигура 104	Цена на картофи за периода 1999 – 2022 г.	- 94 -
фигура 105	Цена на пипер през 2022 г.	- 95 -
фигура 106	Цена на зеле през 2022 г.	- 96 -
фигура 107	Цена на зеле за периода 1999 - 2022 г.	- 96 -
фигура 108	Цена на чесън през 2022 г.	- 97 -
фигура 109	Цена на чесън за периода 1999 - 2022 г.	- 97 -
фигура 110	Цена на зелена салата за периода февруари – юни 2022 г.	- 98 -
фигура 111	Структура на продажбите на плодове през 2022 г.	- 99 -
фигура 112	Структура на продажбите на плодове през м. юли 2022 г.	- 99 -
фигура 113	Структура на продажбите на плодове през м. ноември 2022 г.	- 100 -
фигура 114	Цена на ябълки през 2022 г.	- 101 -
фигура 115	Цена на ябълки за периода 1999 - 2022 г.	- 101 -
фигура 116	Цена на грозде за периода юли-октомври 2021/2022 г.	- 102 -
фигура 117	Цена на дини за периода юни – септември 2021/2022 г.	- 103 -
фигура 118	Цена на ягоди за периода април – юни 2021/2022 г.	- 104 -
фигура 119	Цена на череши за периода май – юли 2021/2022 г.	- 104 -
фигура 120	Цена на праскови за периода юни – август 2021/2022 г.	- 105 -
фигура 121	Цена на кайсии за периода юни – юли 2021/2022 г.	- 106 -
фигура 122	Цени на плодове по региони през май 2022 г.	- 107 -
фигура 123	Анализ на цената на плодове по региони през юли 2022 г.	- 109 -
фигура 124	Анализ на цената на плодове по региони през август 2022 г.	- 110 -
фигура 125	Цена на банани и портокали през 2022 г.	- 112 -
фигура 126	Цена на банани за периода 2004-2022 г.	- 112 -
фигура 127	Международна цена на банани за периода 2004-2022 г.	- 113 -
фигура 128	Цена на портокали за периода 2004-2022 г.	- 113 -
фигура 129	Международна цена на портокали по данни на МВФ 2004 – 2022 г.	- 114 -
фигура 130	Международна цена на банани и портокали през 2022 г.	- 114 -

фигура 131	Цена на лимони и мандарини за периода през 2022 г.	115 -
фигура 132	Цена на мандарини за периода 2004-2022 г.	115 -
фигура 133	Цена на лимони за периода 2004-2022 г.	116 -
фигура 134	Цена на банани и цитрусови плодове по региони през декември 2022 г.	118 -
фигура 135	Стокова структура на ИТЦ.	119 -
фигура 136	Движение на Индексите на Тържищните Цени през 2022 г.	121 -
фигура 137	ИТЦ за периода 1999 - 2022 г.	122 -
фигура 138	ИТЦ за периода 2015 - 2022 г.	122 -
фигура 139	Движение на ИТЦ през 2022 г.	123 -
фигура 140	Движение на ФАО индекса на храните през 2022 г.	128 -
фигура 141	Движение на ФАО индекса на храните за периода 1999 – 2022 г.	128 -
фигура 142	ФАО Индекс на цените на храните през 2022 г.	129 -
фигура 143	Индекс на цените на храните на МВФ през 2022 г.	130 -
фигура 144	Индекс на цените на храните на МВФ за периода 1999 - 2022 г.	130 -
фигура 145	Стокова структура на наблюдаваните от ДКСБТ стоки	131 -

УВОД

През 2022 г. светът беше поставен в ситуация на няколко, едновременно протичащи кризи, а основната икономическа тема на годината беше световната инфлация. В днешния свят кризите са глобални и взаимосвързани.

COVID-19 кризата, свързана с въвеждането на временни ограничения за износ и логистични трудности, глобалната енергийна криза, довела до силни инфлационни процеси още в края на 2021 г., войната в Украйна, предизвикала драматични движения на пазарите на енергоизточниците и зърното са факторите, които оказаха влияние върху равнището на световната инфлация, каквото не е отчитано в близките десетилетия.

Съвкупността от тези фактори даде много силно отражение върху целия стопански живот и доведе до рязко покачване на цените на всички хранителни продукти в световен мащаб.

Динамиката в изменението на цените на хранителните стоки на българския пазар е функция от няколко конкретни фактора, водещи до синергетичен¹ ефект: сезонност², климатичния фактор и конкретните метеорологични условия, конюнктурата на международните пазари, ценовата конвергенция³ в рамките на Европейската общност, търсенето и предлагането, влиянието на местните фактори, традициите и бита на българското население, особеностите на българската пазарна икономика, както и всички посочени по-горе фактори, довели до световната инфлация

Натрупаната база данни в ДКСБТ за движението на цените на едро на храните през последните двадесет и три години, дава възможност да се проследи развитието на пазара на храни в нашата страна и да се направи ретроспективен анализ на движението на цените, преобладаващите тенденции и причините за тях.

През цялата отчетна година се наблюдава ускорен годишен темп на нарастване на цените на стоките от повечето групи храни.

Високата инфлация намалява покупателната способност на текущите доходи на хората, което води до свиване на потреблението. Според официалните данни на НСИ през годината намаляват оборотите при продажбите на храна. Инфлацията при храните има различни стойности в отделните страни, като в страни, където цените на храните обичайно са на по-ниски равнища в момента отбелязват по-голям ръст.

Средногодишната инфлация в нашата страна по данни на НСИ е 15.3%, което е рекорд от 1998 г., а инфлацията на храните за годината е 22%. Измерена през хармонизирания индекс на потребителските цени, който е съпоставим с останалите държави от ЕС, средногодишната инфлация е 13%. По данни на Евростат общо за страните от еврозоната инфлацията за годината е 9.2%.

Друг фактор, който оказва влияние върху равнището на инфлацията при храните е във вътрешното предлагане на храни.

За съжаление и през 2022 г. на нашия пазар преобладаваше предлагането на хранителни продукти от внос. Особено силно това беше изразено при зеленчуците, плодовете и някои меса.

¹ **Синергия** - съвместно действие на няколко фактора, като крайният ефект от общото действие е по-голям, в сравнение с действието на всеки един поотделно.

² Наблюденията показват, че при тези стоки се отчитат по-високи зимни цени и намаление на стойностите през пролетта и лятото, което е свързано с характера на производство, съхранение и предлагане на тези стоки.

³ Конвергенция - приближаване от английски език convergence

Все пак през последните няколко години има зараждащи се положителни тенденции по отношение на производството и предлагането на българска продукция.

При плодовете и зеленчуците превес имат вносните стоки, което е свързано основно със сезонността на плодовете и зеленчуците, сушите, пороите и други особености на родния климат, от които зависи до голяма степен количеството и качеството на реколтата. Показателно е, че през лятото делът на българските плодове и зеленчуци расте, като надхвърля 70%, а през зимата се покачва процентът на вносните продукти от тази група.

Свитите доходи на населението не рядко води до засилване на търсенето на по-нискокачествени, но по-евтини продукти. Въпреки това през последните години се наблюдава известно повишаване на относителния дял на българските плодове и зеленчуци.

Направените от ДКСБТ проучвания на пазара на храни доведоха до извода, че се наблюдава до известна степен намаляване на практиките, които водят до изкривяване на пазара и неравномерното разпределение на маржа по хранителната верига производство – цени на едро – цени на дребно. Остава, обаче лошата търговска практика на неоснователно високи надценки на цените в магазинната мрежа. Обяснението е, че стоката преминава през няколко прекупвача, което я оскъпява в пъти.

През последните години все повече се наблюдават и други фактори, освен цената, които променят до известна степен търсенето и влияят върху пазара на храни. Такива са поведението на българския потребител, който все повече се ориентира към търсенето на качествени хранителни продукти, наличието на стоки заместители, измененията на вкусовете и предпочитанията на населението, по-високите очаквания от една страна и изменението на доходите от друга.

Навлизането на модерната търговия, осъществявана в големите търговски вериги стимулира останалите пазарни участници в търсенето на форми на сдружаване и маркетингови стратегии, което води до оптимизиране на тяхната дейност.

През годината пазарът на храни запазва динамичния си характер, като се наблюдава засилване на възходящите трендове на повечето основни хранителни стоки. Кривите на покачване на стойностите при някои стоки придобиват стръмен характер и са отчетени пикови нива за историята на мониторинговия период на Комисията.

Ретроспективният анализ на цените на едро на жизнено важните хранителни стоки: захар, брашно, олио, ориз и варива показва ръст на годишна база, като отчетените средногодишни стойности са най-високи за периода 2015 г. - 2022 г. През годината цените на тези стоки отбелязват пикови нива от 1999 г. до сега. През последните месеци на годината рязък и драстичен скок беше регистриран при цената и на яйцата.

През 2022 г. се наблюдаваше драстичен и устойчив ръст на цените на млечните произведения. На годишна база тяхното поскъпване е 35%, а стойностите са далеч над равнищата от предходните два десетина години.

Пазарът на месо и месни произведения беше силно динамичен, като възходящи трендове се наблюдаваха при пилешкото месо и повечето месни продукти. Известно стабилизиране през годината се наблюдаваше при свинското месо и рибата.

Движението на цените на плодовете и зеленчуците следваше тенденциите, свързани със сезонните колебания. Сравнителният анализ на цените през последните години илюстрира силното влияние на климатичния фактор,

което води до чести колебания в двете посоки в зависимост от конкретните метеорологични условия. По тази причина цените на тези стоки са силно чувствителни и варират в сравнително големи диапазони за кратки времеви периоди. Високите цени на тока и газа формираха в себестойността на продукцията много разходи, което доведе до повишаване на цените на зеленчуците.

От наблюдаваните от Комисията 149 стоки е направена извадка от 27 хранителни стоки, включени в потребителската кошница. 13 от тях са основни хранителни стоки и 14 съответно плодове и зеленчуци. Анализът на средногодишната стойност за единица продукт на стоките от потребителската кошница показва, че през 2022 г. сумата е най-високата за периода 2015 – 2022 г., като нарастването на годишна база е 19 пункта или 24%, а увеличението на стойността на потребителската кошница за последните осем години е 31 пункта или 46%.

Движението на ИТЦ в периода 1999 г. – 2022 г. следва определени тенденции на силен ръст на стойностите през зимата и ниски нива през лятото. Най-високите стойности за този период индексът достига в края на анализираната година.

През 2022 г. кривата на Индекса на тържищните цени запазва тенденциите на движение от предходните години, но нивата, достигнати през последните месеци са изключително високи. Средногодишната стойност на индекса през 2022 г. е с 30% по-висока спрямо предходната година.

Аналогични са изводите от наблюдението на груповите⁴ индекси на тържищните цени, като най-голям ръст на годишна база е отчетен при индекса на хранителните стоки – 40%, следван от индекса на млечните произведения – 36%. Средногодишната стойност на индекса на плодовете и зеленчуците през 2022 г. е с 26% над нивото от предходната година, а най-малък темп на нарастване има при индекса на месните произведения – 17%.

През 2022 г. на пазара на храните в световен мащаб бяха отчетени пикови за последните години стойности. Силен ръст на международните цени се наблюдава при всички групи хранителни продукти, което се дължи на различни фактори, като значителните сътресения на пазара, повишената несигурност, по-високите цени на енергията и суровините, неблагоприятните метеорологични условия в някои големи страни доставчици и продължаващо силно глобално търсене на храни.

Цените на зърнените култури през 2022 г. са най-високи от 1999 г. до сега., а цените на растителното масло и мазнини достигнаха пикови стойности за всички времена. Средногодишната стойност на цената на захарта също бележи своеобразен пик от 2016 г. до сега. Известно стабилизиране на международния пазар има при месата, като е отчетен спад при цените на свинското месо.

Направените през годината наблюдения и анализи на пазара на храни в нашата страна водят до извода, че цените на хранителните стоки, търгувани на стоковите тържища у нас са до голяма степен в съответствие с цените на световните борсови пазари и България все повече става част от глобалното пазарно пространство, следвайки както положителните, така и негативните тенденции.

⁴ ИТЦ на хранителните стоки, на млечните произведения, на месните произведения и на плодовете и зеленчуците

I. МЛЕЧНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ

1. Индекс на тържищните цени на млечните произведения

Наблюденията от предходни години показват, че при движението на цените на млечните произведения има определени сезонни тенденции, изразяващи се в по-високи есенно-зимни стойности и спад на цените през пролетта и лятото. През последните няколко години тези сезонни колебания са все по-слабо изразени. През 2022 г. тенденцията на слаби сезонни колебания при млечните произведения в общи линии се запази.

През 2017 г. беше наблюдаван продължителен и устойчив възходящ тренд при цените на всички млечни произведения, като кривата на стойностите на маслото достигна пикови стойности за последните години. В същия период цените на млечните произведения на международния пазар също отбелязаха значителен ръст за последните години. През 2018 г. пазарът на млечните произведения в страната се успокои, но цените се задържаха на високите нива от предходната година. Наблюдаваната тенденция при движението на цените на млечните произведения през 2019 г. и през 2020 г. е преобладаващо възходяща, като кривата се движи устойчиво, но плавно нагоре.

При стоките от стоковата група на млечните произведения през 2022 г. се наблюдава ускоряване на темпа на нарастване на цените, като кривата придобива стръмен характер и достига пикови стойности за целия период, през който Комисията наблюдава цените на едро.

Покачването на цените на млечните произведения през годината се дължи на поскъпването на суровото мляко, фуражите, производствените разходи и горивата и енергията.

По данни на Асоциацията на млекопреработвателите цената на суровото мляко у нас се е вдигнала от август до края на годината с 37%. Опаковките са се повишили с над 100%, а надценката при стъкления бранш също е над 100%. България не е фактор в производството на сурово мляко за европейския пазар. В страната ни млякото никога не е достигало като количество и цената му се е влияела от цената на спотовите млека. През последните 6-8 месеца е има тенденция към повишаване на цената на млякото, което е влиза у нас от Чехия, Германия, Полша и Унгария. Покачването на тази цена и хроничният недостиг на сурово мляко на българския пазар води до дисбаланс в предлагането и търсенето на сурово мляко

Покачването на цените на млечните продукти през последните години се дължи в не малка степен и на изискванията за повишаване на качеството на влаганите суровини при производството им и наблюдаваната промяна на потребителското търсене.

Движението на кривата на Индекса на Тържищните Цени на млечните произведения се обуславя от движението на цените на стоките, които влизат в неговата структура⁵.

В началото на 2022 г. индексът на млечните произведения стартира от ниво 2.442 пункта. До втората седмица на месец февруари кривата има стабилен характер и стъпва на нивото от началото на годината. Следва период на устойчиво и силно покачване на стойностите, който се задържа през цялата година. През първата седмица на декември индексът бележи пикова за годината стойност от 3,327 пункта. През месец декември се наблюдава известно стабилизиране на

⁵ Стоките, които влизат в структурата на този индекс са сирене – краве и овче, кашкавал "Витоша" и краве масло

стойностите и в края на годината индексът стъпва на ниво от 3.307 пункта. Повишението на стойностите спрямо началото на годината е 35%. *фигура 1*

Отчетената през декември стойност на индекса на млечните произведения е най-високата стойност за целия период на наблюдение 2006–2022 г. Средногодишната стойност на индекса през 2022 г. е с 36% по-висока спрямо предходната година.

Върху движението на индекса в този период рефлектира значителното поскъпване на всички млечни произведения, което е най-силно изразено при кашкавала и сиренето. *фигура 5, фигура 7*

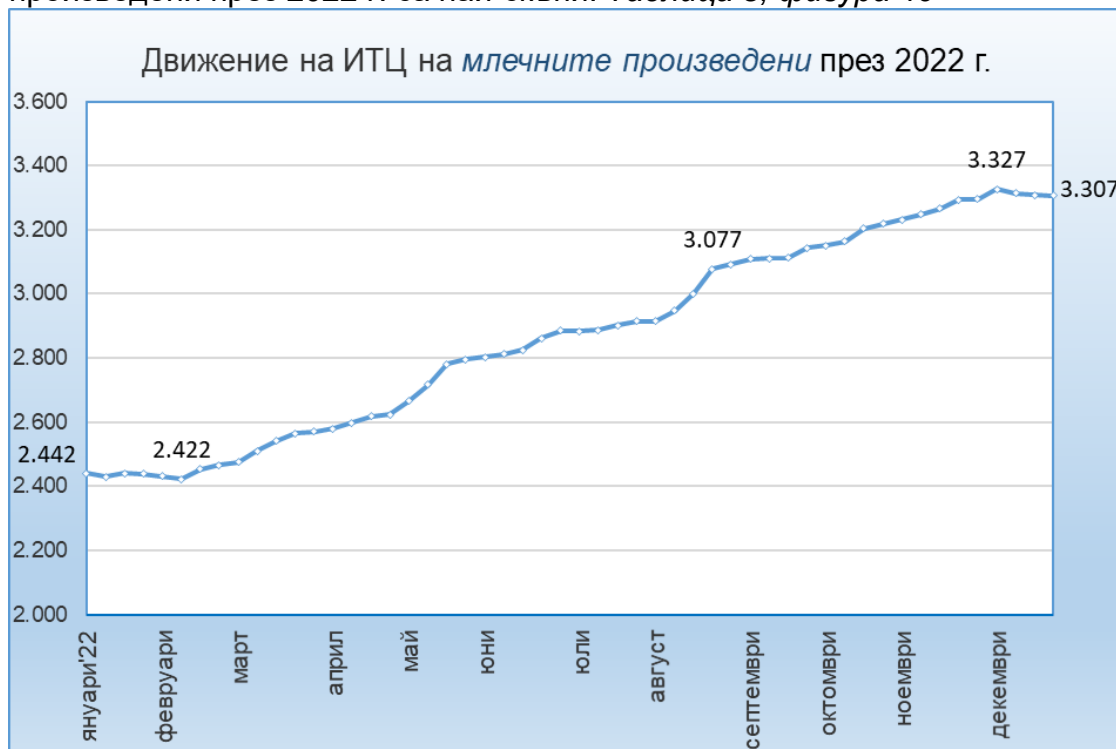
Средногодишните цени на млечните произведения през 2022 г. са най-високите за последните осем години. *Таблица 3, фигура 42*

Като цяло кривата на индекса на млечните произведения в периода 2014 – средата на 2016 г. има низходяща тенденция за разлика от периода 2012 – 2013 г., когато се наблюдаваше устойчив възходящ тренд. В резултат на силното покачване на цените на млечните произведения през 2017 г., стойностите, достигнати в началото на декември 2017 г. са най-високи от началото на 2006 г. Движението на индекса на млечните произведения през 2018 г. повтаря тенденциите от предходните години, но в резултат на високата база от предходната година кривата се стабилизира на по-високи нива спрямо периода 2014 – 2017 г. През 2019, 2020 и 2021 г. кривата има устойчива възходяща тенденция.

Най-силен възходящ тренд се наблюдава през 2022 г., когато стойностите стъпват на изключително високи нива и са пикови за целия период на наблюдение на цените на млечните произведения от Комисията. *фигура 4*

Сравнителният анализ на средногодишните цени на млечните произведения през 2022 г., спрямо 2021 г. показва, че цените на всички стоки от тази група бележат ръст в сравнение с предходната година, като поскъпването е в диапазона 22-37%. *Таблица 4, фигура 47*

Анализът на цените за периода 2015 – 2022 г. показва, че млечните произведения през 2022 г. са най-скъпи. *Таблица 3, фигура 46*

фигура 1 ИТЦ на млечните продукти през 2022 г.

фигура 2 ИТЦ на млечните продукти за периода 2006–2022 г.

1.1. ФАО индекс на млечните продукти

Един от факторите, който силно влияе върху цените на стоките в нашата страна е конюнктурата на международните пазари.

ФАО⁶ индексът на млечните продукти⁷ е мярка за месечното изменение на международните цени на млечните продукти. В състава на ФАО индекса на млечните продукти влизат сухо мляко (обезмаслено и пълномаслено), сирене, масло.

Средногодишните стойности на този индекс през 2022 г. са 142,5 пункта, като е отчетен ръст от 23,3 пункта (19,6%) спрямо стойността през 2021 г. и е най-високата средна годишна стойност от 1990 г. до сега.

В началото на годината кривата стартира от ниво 133 пункта и се движи плавно нагоре до месец март. След известно стабилизиране през март и април, през месец май се наблюдава спад на стойностите до ниво от 144 пункта. През юни трендът отново се обръща и индексът стъпва на най-високото за годината ниво от 150 пункта. През този месец се повишават цените на всички млечни продукти, което е най-силно израстено при сиренето. Следва период на траен и плавен спад на стойностите, а в края на годината кривата се стабилизира на ниво от 139 пункта.

В края на годината средномесечните стойности са 139 пункта. Спрямо началото на година повишението на ФАО индекса на млечните продукти е 4,5% (6 пункта). *фигура 3*

Индексът на цените на млечните продукти на ФАО през декември е средно 139,1 пункта, което е с 1,5 пункта (1,1 %) по-високо от нивото му през ноември.

⁶ ФАО – Food and Agriculture Organization United Nations, Организация за прехрана и земеделие на ООН

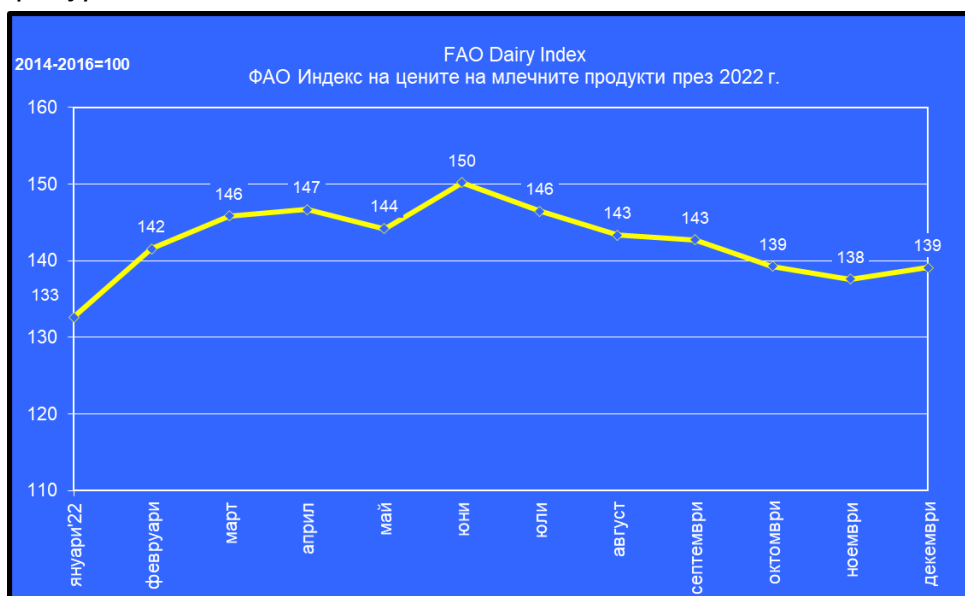
⁷ FAO Index of International Prices of Selected Dairy Products

Това е първото повишение на индекса за последните пет месеца, а стойността му през декември е с 10,1 пункта (7,9 %) по-висока спрямо същия месец на миналата година.

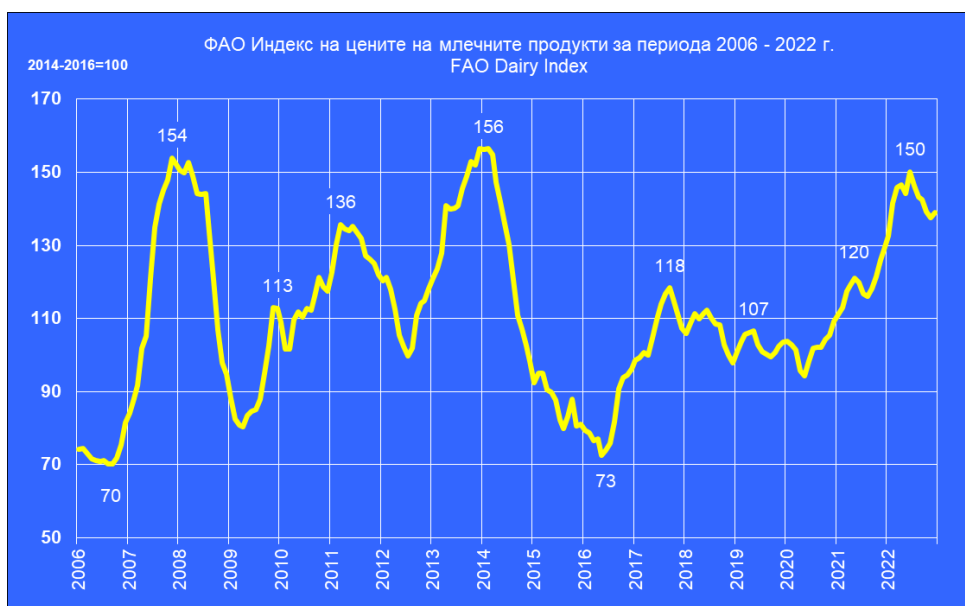
През декември световните цени на сиренето се повишават главно поради силното глобално търсене, както и известно ограничено експортно предлагане, успоредно със силни продажби на вътрешните пазари и в сектора на услугите, особено в Западна Европа. За разлика от това, световните цени на маслото продължават да се понижават за шести пореден месец във връзка с продължаващото слабо търсене на внос. Освен това вътрешните запаси са достатъчни за покриване на краткосрочни нужди. Световните цени на млякото на прах леко се понижават, тъй като по-ниските цени в Западна Европа надделяват над по-високите котировки за пратки от Океания.

Пикови стойности ФАО индексът на млечните продукти бележи в края на 2007 и началото на 2008 г, както и в началото на 2014 г. Ръст на стойностите беше наблюдаван и в средата на 2017 г., но те останаха много под пиковите нива.

фигура 4

фигура 3 ФАО Индекс на млечните продукти през 2022 г.

фигура 4 ФАО Индекс на млечните продукти за периода 2006 – 2022 г.

2. Сирене краве

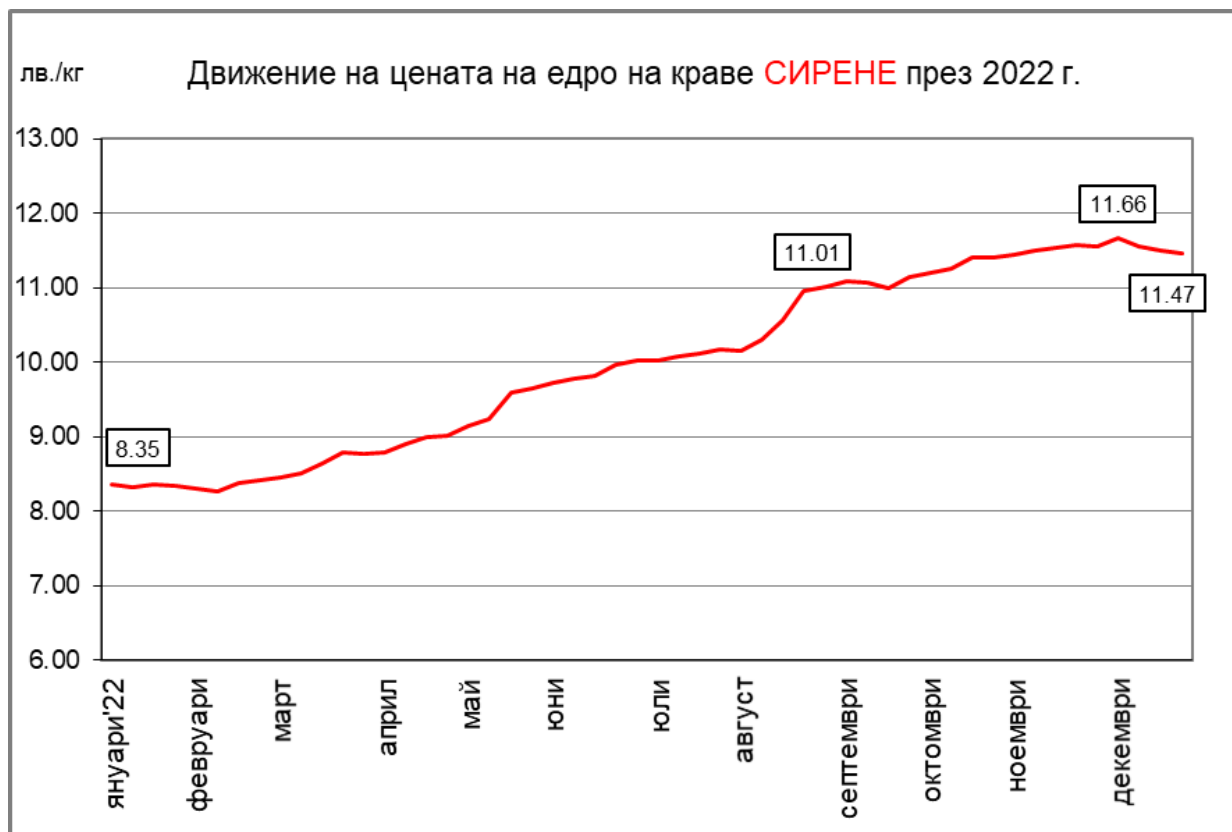
През есента на 2021 г. се наблюдаваше тенденция на плавно покачване на цената, която се задържа до месец декември същата година. Възходящият тренд продължи и през цялата 2022 г.

В началото на януари 2022 г. цената на кравето сирене стартира от ниво 8.35 лв./кг и тази стойности се задържа през целия месец. От третата седмица на февруари се заражда възходяща тенденция, която се запазва през цялата година. В периода средата на февруари – средата на август цената на кравето сирене се повишава с устойчив и сравнително стръмен темп. Поскъпването за този период е 32%. Следва известно стабилизиране на кривата, което обаче продължава само месец - до средата на септември. През есента, макар и с по-плавен характер кривата продължава да се движи нагоре. През първата седмица на декември е регистрирана цена от 11.66 лв./кг, която цена е най-високата достигана за целия период на наблюдение от 1999 г. до сега. През останалите седмици на декември кривата отбелязва известно стабилизиране и стъпва в края на година на ниво от 11.47 лв./кг. *фигура 5*

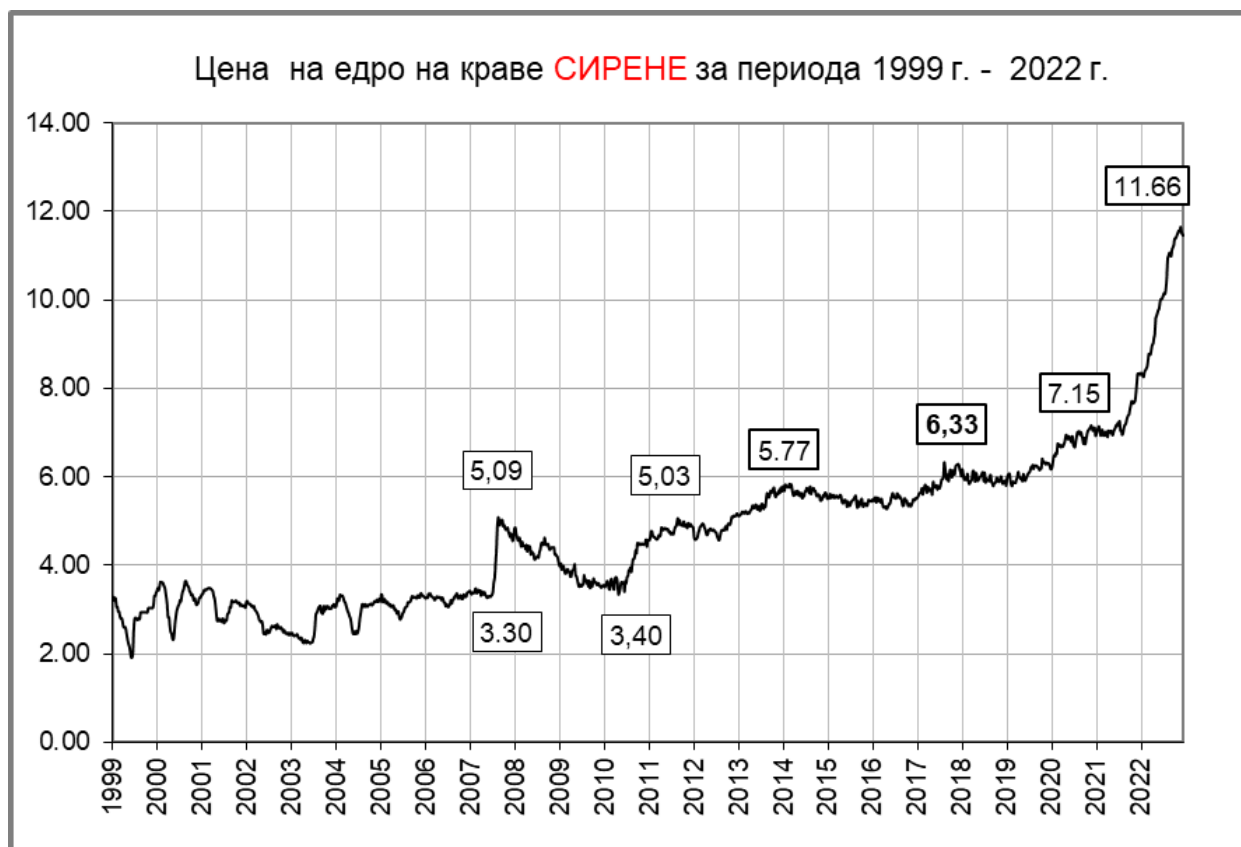
Поскъпването в края на година в сравнение със стойността от началото на януари е 37%, каквото е покачването на средногодишната цена на кравето сирене през 2022 г. в сравнение с предходната година. *фигура 47*

В сравнение с предходния осемгодишен период средногодишната цена на сиренето е най-висока. *фигура 46*

Рязко покачване на цената на сиренето беше наблюдавано и през 2007 г. и 2010 г., но нивата бяха несравнимо по-ниски. *фигура 6*

фигура 5 Цена на краве сирене през 2022 г.

фигура 6 Цена на краве сирене за периода 1999 – 2022 г.

3. Кашкавал "Витоша"

Наред с другите стоки от групата на млечните продукти и при кашкавала през 2017 г. се наблюдава силен ръст на цената през есента и началото на зимата. Нивата от този период са най-високите за последните години, като минават над нивото от лятото на 2007 г., а отчетените стойности са пикови за последните години.

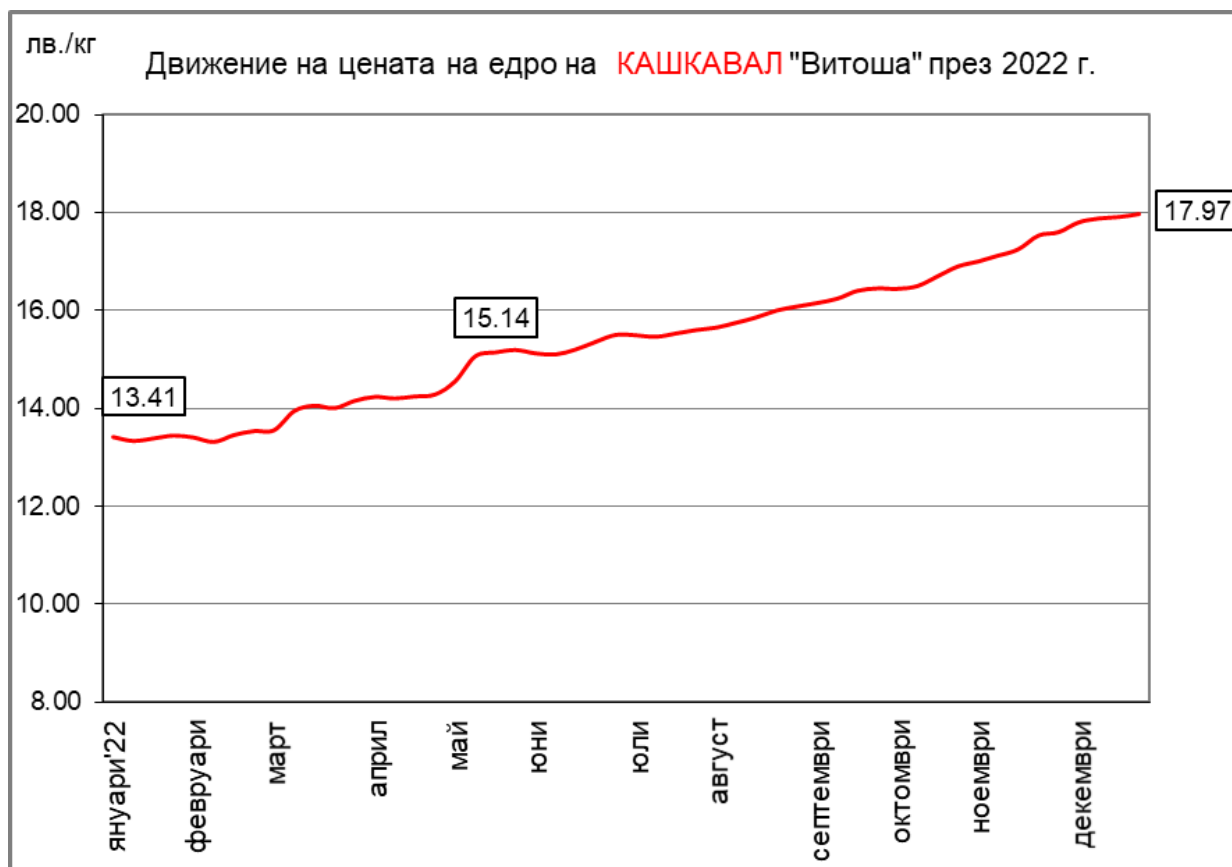
Следва период, през който цената на кашкавала се стабилизира, макар и на високи нива.

Годишите 2019 и 2020 г. се характеризират с плавен и устойчив ръст на стойностите, а през есента на 2021 г. се заражда плавна възходяща тенденция и през декември същата година кривата придобива стръмен характер. *фигура 8*

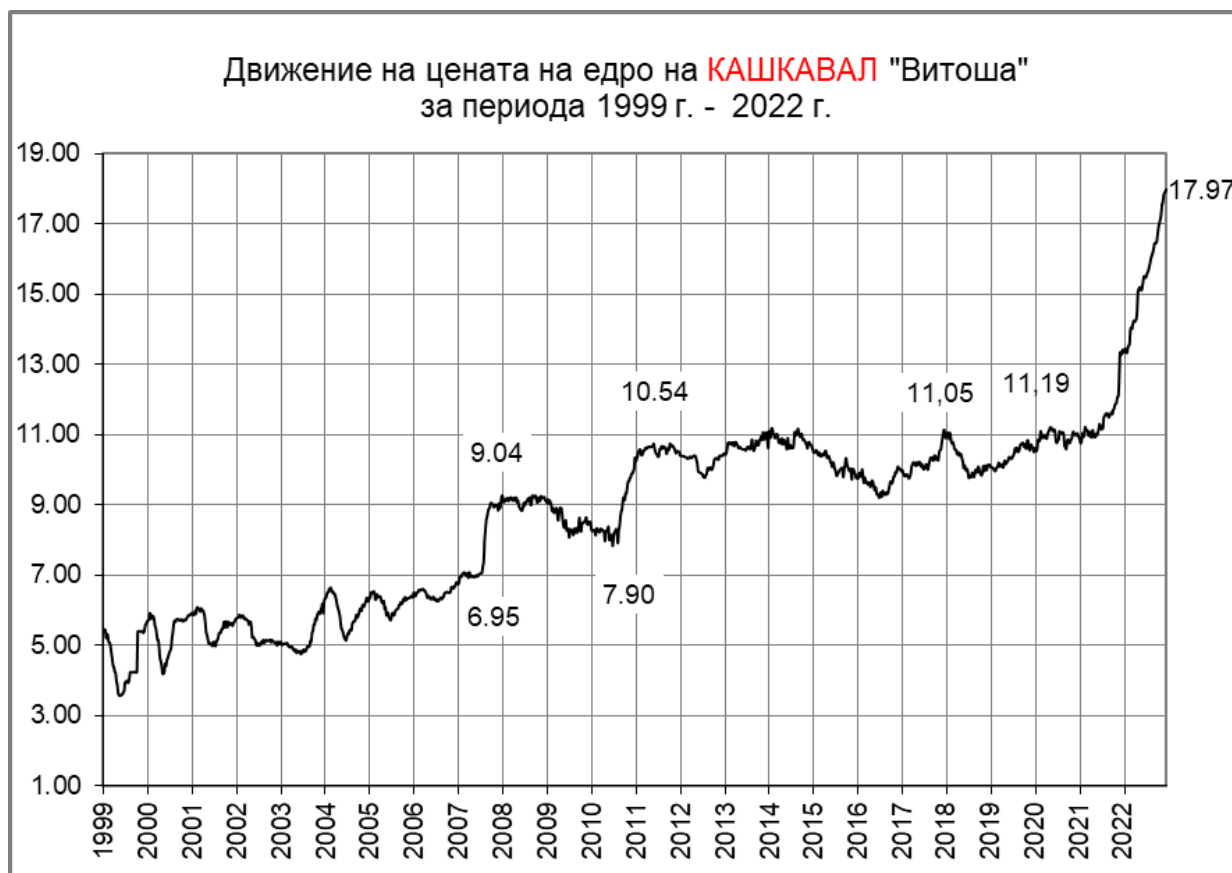
В началото на 2022 г. кривата стартира от ниво от 13,41 лв./кг. Аналогично на движението на цената на сиренето, и при кашкавала се наблюдава задържане на стабилни стойности през първите два месеца и през месец март започва процес на плавно покачване на цената. Възходящият тренд се задържа до края на месец декември 2022 г., когато кривата стъпва на ниво от 17.97 лв./кг и това е най-високата отчитана цена за целия мониторингов период на Комисията. *фигура 7*

Поскъпването на кашкавала спрямо началото на годината е 34%, а на годишна база е отбелязан ръст от 36%. *фигура 47*

Анализът на средногодишните цени на кашкавала за периода 2015 – 2022 г. показва, че цената на кашкавала през 2022 г. е на значително по-високо ниво. *фигура 46*

фигура 7 Цена на кашкавал "Витоша" през 2022 г.

фигура 8 Цена на кашкавал "Витоша" за периода 1999 – 2022 г

4. Краве масло

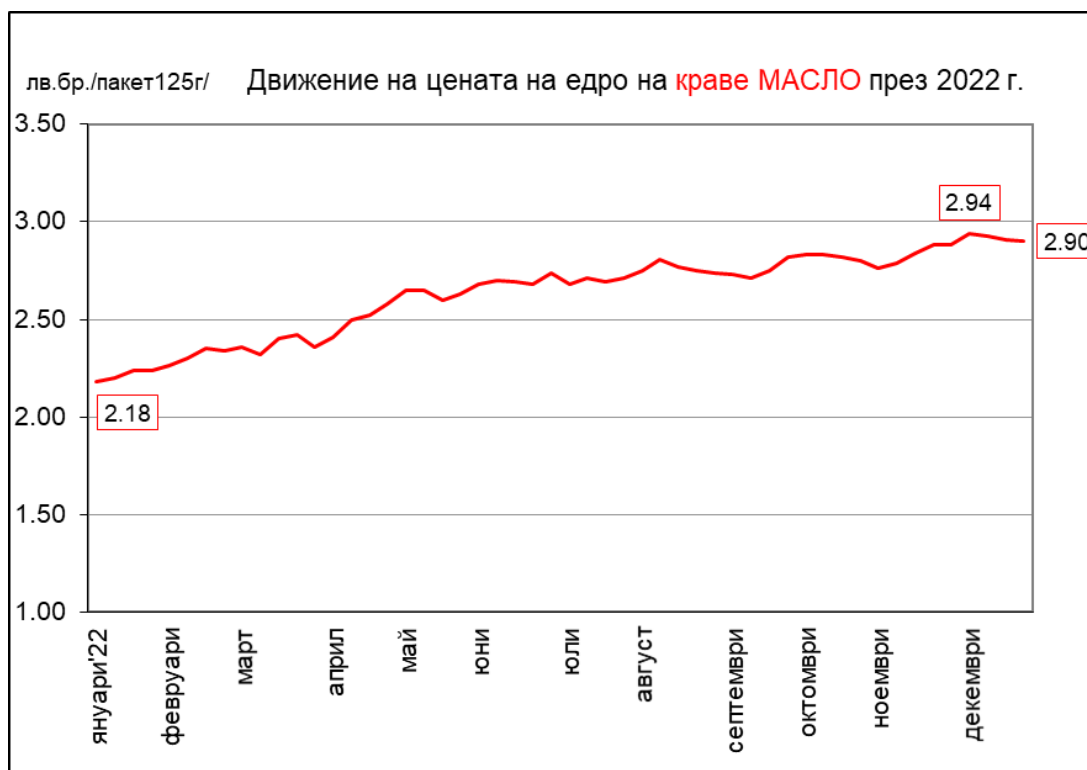
Ретроспективният анализ на цената на кравето масло показва, че в периода 2004 – 2016 г. се наблюдава трайна тенденция на плавно покачване на цената на кравето масло. През 2015 г. и през първата половина на 2016 г. цената на маслото се стабилизира, като кривата се движи в тесни граници от 1.20 и 1.30 лв./бр.

От средата на 2016 г. се заражда възходящ тренд, който се задържа през първите месеци на 2017 г. Поскъпването в този период е плавно, а покачването на цената има пълзящ характер. Тенденцията на поскъпване на маслото се засилва през лятото, а от септември придобива стръмен характер. През последните месеци на 2017 г. цената спира да расте, но се стабилизира на пикови нива от 2.40 лв./бр. И за маслото това са най-високите стойности, до които е достигала цената към онзи период. Поскъпването на маслото за периода средата на 2016 г. – края на 2017 г. е близо 100%. Освен другите фактори за повишаването на цената на маслото, трябва да се добави и завръщането на потребителите към стоки с по-високо съдържание на мазнини и свиването на използването в хранително-вкусовата промишленост на палмово масло.

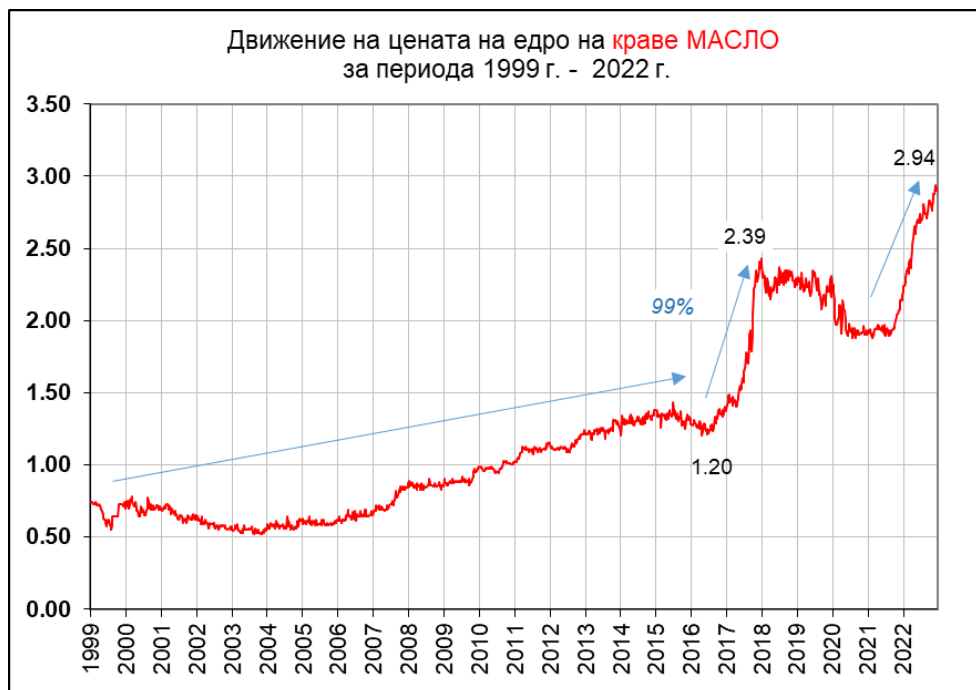
В периода 2018 – 2020 г. цената на кравето масло остана изключително стабилна, но както и при другите млечни продукти нивото на стабилизиране е високо. Аналогично на другите млечни произведения и при маслото се наблюдава покачване на цената през есента и зимата на 2021 г. *фигура 10*

В началото на 2022 г. кривата тръгва от ниво 2.18 лв./бр. През цялата година цената се движи трайно и плавно нагоре, като и при тази стока са достигнати пикови за годините стойности от 2.94 лв./бр. в началото на декември. В края на същия месец цената на кравето масло е 2.90 лв. Поскъпването спрямо началото на година е 33%, а средногодишната стойност е с 32% по-висока спрямо предходната година. *фигура 9, фигура 47*

Анализът на движението на цените на маслото за периода 2015 - 2022 г. показва, че средногодишните цени през 2022 г. са на най-високо ниво. *фигура 46*

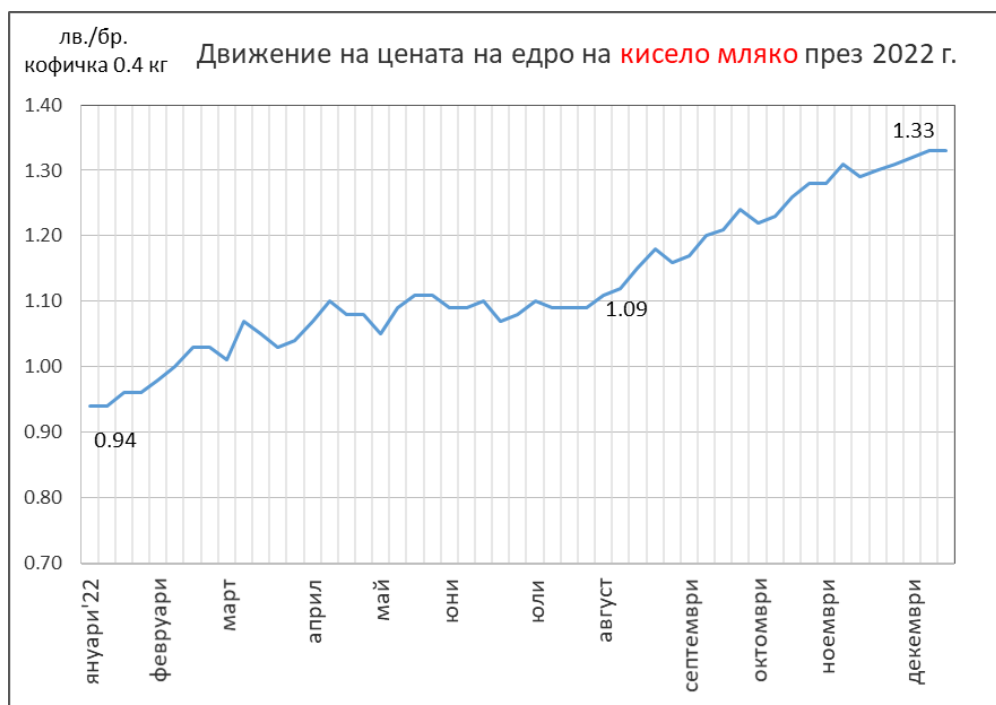
фигура 9 Цена на краве масло през 2022 г.

фигура 10 Цена на краве масло за периода 1999 – 2022 г.

5. Кисело мляко

И цената на киселото мляко бележи целогодишен устойчив темп на нарастване. В началото на годната кривата тръгва от ниво 0.94 лв./бр. и в началото на април достига до 1.10 лв. Следват четири месеца на стабилизиране на стойностите около това ниво. От началото на август цената рязко тръгва нагоре и възходящият тренд продължава до края на годината, когато кривата стъпва на ниво от 1.33 лв. Поскъпването спрямо началото на годината е 41.5%, а средногодишното поскъпване е 26%. *фигура 11, фигура 47*

фигура 11 Цена на кисело мляко през 2022 г

6. Прясно мляко

От пресните млека ДКСБТ наблюдава прясно мляко с масленост 1.5% и 3% в разфасовки от картонена/ПВЦ бутилка от 1л.

Аналогично на киселото мляко и при прясното мляко се наблюдава покачване на цената през цялата година, с известно стабилизиране в периода април – юли. В началото на годината цената на прясното мляко е 1.83 лв./бр., а в края на декември тя е 2.30 лв. Поскъпването спрямо началото на годината е 26%. На годишна база цената е с 22% по-висока. *фигура 12, фигура 47*

фигура 12 Цена на прясно мляко през 2022 г.

7. Анализ на цените на млечни продукти по региони

Таблица 1 Цени на едро на кашкавал, сирене и масло по области през 2022 г.*⁸

ОБЛАСТ	КАШКАВАЛ	средна кашкавал	изменение спрямо средната	СИРЕНЕ	средна сирене	изменение спрямо средната	МАСЛО	средна масло	изменение спрямо средната
БЛАГОВЕГРАД	13.22	15.18	-13	11.74	9.78	20	2.97	2.45	21
БУРГАС	12.40	15.18	-18	7.48	9.78	-24		2.45	
ВЕЛИКО ТЪРНОВО	15.83	15.18	4	10.19	9.78	4	2.09	2.45	-15
ВРАЦА	16.49	15.18	9	10.65	9.78	9	2.80	2.45	14
ДОБРИЧ	13.81	15.18	-9	6.97	9.78	-29		2.45	
КЪРДЖАЛИ	16.15	15.18	6	11.53	9.78	18	2.74	2.45	12
МОНТАНА	15.28	15.18	1	9.35	9.78	-4	2.05	2.45	-16
ПЛЕВЕН	15.65	15.18	3	9.07	9.78	-7	2.33	2.45	-5
ПЛОВДИВ	17.49	15.18	15	13.42	9.78	37		2.45	
СИЛИСТРА		15.18		10.24	9.78	5	2.41	2.45	-2
СЛИВЕН	15.69	15.18	3	7.83	9.78	-20	2.06	2.45	-16
СОФИЯ	14.76	15.18	-3	10.73	9.78	10	2.58	2.45	5
СТАРА ЗАГОРА	15.66	15.18	3	11.13	9.78	14		2.45	
ШУМЕН	14.96	15.18	-1	8.63	9.78	-12	2.46	2.45	0
ЯМБОЛ		15.18		7.75	9.78	-21		2.45	

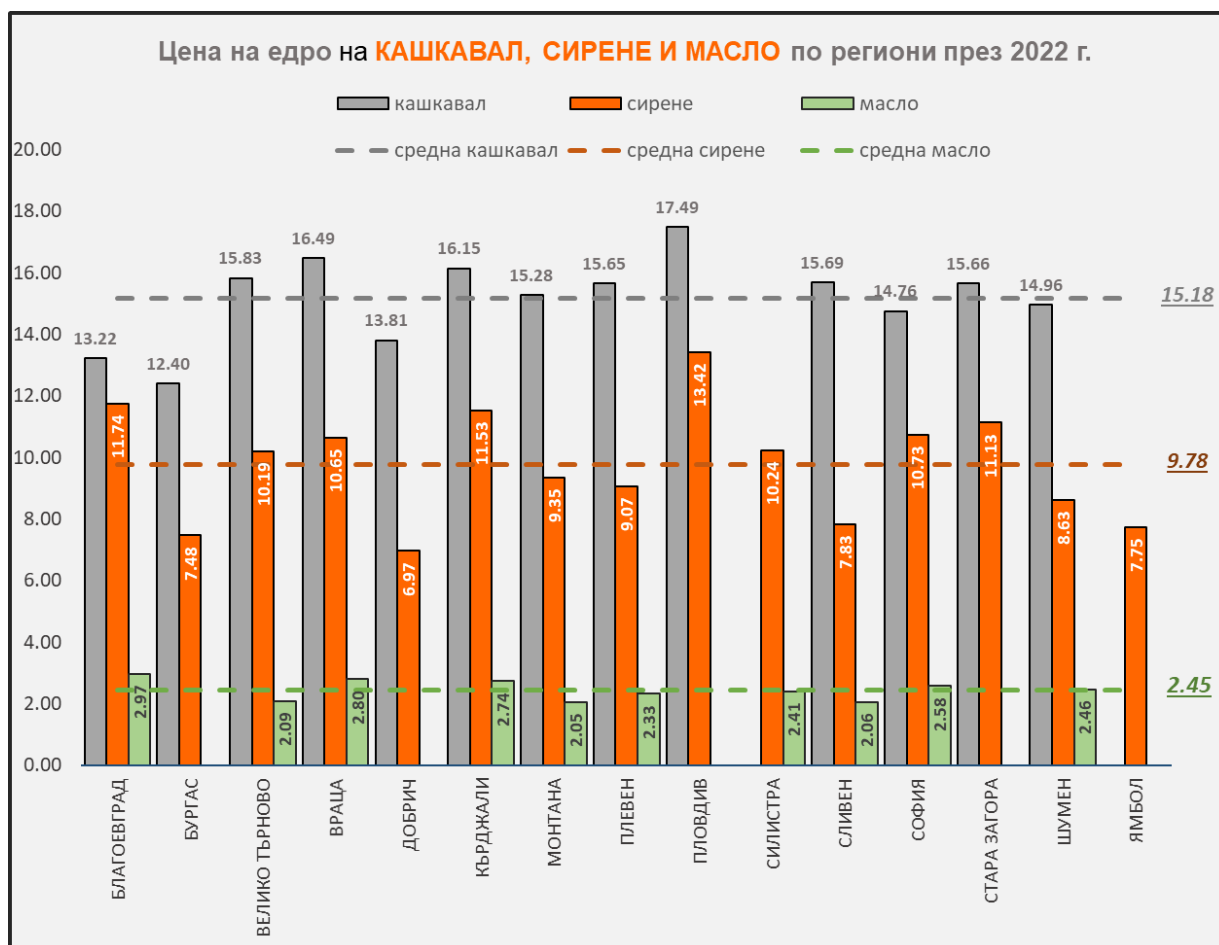
⁸ * Символите в колоните с цените показват движението на цените под и над средната за страната цена. Оцветяването на клетките в колоните с процентно изменение визуализира стойностите под и над средната цена.

Анализът на цените на едро на млечните продукти кашкавал, сирене и масло по региони показва, че отклоненията в цените в различните области от средната за страната цена са в диапазон 41-93%, като тези отклонения са значителни при кравето сирене. Таблица 1, фигура 13

Средната за страната през 2022 г. цена на кашкавала е 15,18 лв./кг. Най-висока стойност е отчетена в тържищата в област Пловдив – 17,49 лв./кг, а най-ниската средна за годината е била цената в област Бургас – 12,40 лв./кг. В 63% от областите, в които има данни за продажби тя е била по-висока от средната, в две области цената се доближава до средната за страната, а отклоненията в цените в различните региони са 41%.

При средна за страната цена на сиренето 9,78 лв./кг, най-високи стойности са отчетени в област Пловдив – 13,42 лв./кг, а минималната средна за годината цена е била в област Добрич – 6,97 лв./кг. В 53% от областите сиренето се е търгувало на цена, по-висока от средната за страната. Отклоненията в цените в различните региони са 93%. Този марж в цените при сиренето, както и при кашкавала се дължат на различното качество и различните фирми производителки, които търгуват на съответните тържища.

При средна за страната за годината цена на маслото 2,45 лв./бр., най-високи стойности са отчетени в област Благоевград – 2,97 лв./бр., а минималната средна за годината цена е била в област Монтана – 2,05 лв.. В 44% от областите маслото се е търгувало на цена, по-висока от средната за страната. Отклоненията в цените в различните региони са 45%, като в област Шумен цената е близка до средната.

фигура 13 Цени на едро на кашкавал, сирене и масло по области през 2022 г.

II. МЕСО, МЕСНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ, РИБА, ЯЙЦА

1. Индекс на тържищните цени на месните произведения

ИТЦ на месото, месните произведения и рибата е относителен измерител на общото състояние на пазара на едро на този вид хранителни стоки.⁹ С най-голямо тегло в тази група е цената на пилешкото месо. В структурата на индекса не е включено свинското месо, тъй като относителният дял на количествата, които се търгуват на стоковите тържища е малък и информацията за цената на едро, която постъпва в ДКСБТ не е достатъчно представителна.

В началото на 2022 г. кривата на ИТЦ на месото, месните произведения и рибата се характеризира със сравнително стабилни стойности даже се наблюдава лек спад. От началото на март трендът се обръща и кривата тръгва нагоре. През този период с наблюдава поскъпване на пилешкото месо и пилешките разфасовки, което рефлектира върху движението на индекса. В средата на май стойността на този индекс е 1.796 пункта, а отчетеният ръст за този период е 16%. Следва период на стабилизиране на кривата около ниво от 1.800 пункта. През септември и октомври се наблюдава намаление на стойностите, а от средата на октомври започва нов възходящ тренд, който се запазва до края на годината. *фигура 14*

През декември има известно стабилизиране на кривата и тя стъпва на ниво от 1.863 пункта. Тази стойност е най-високата, отчетена през годините от 2006 г. до сега.

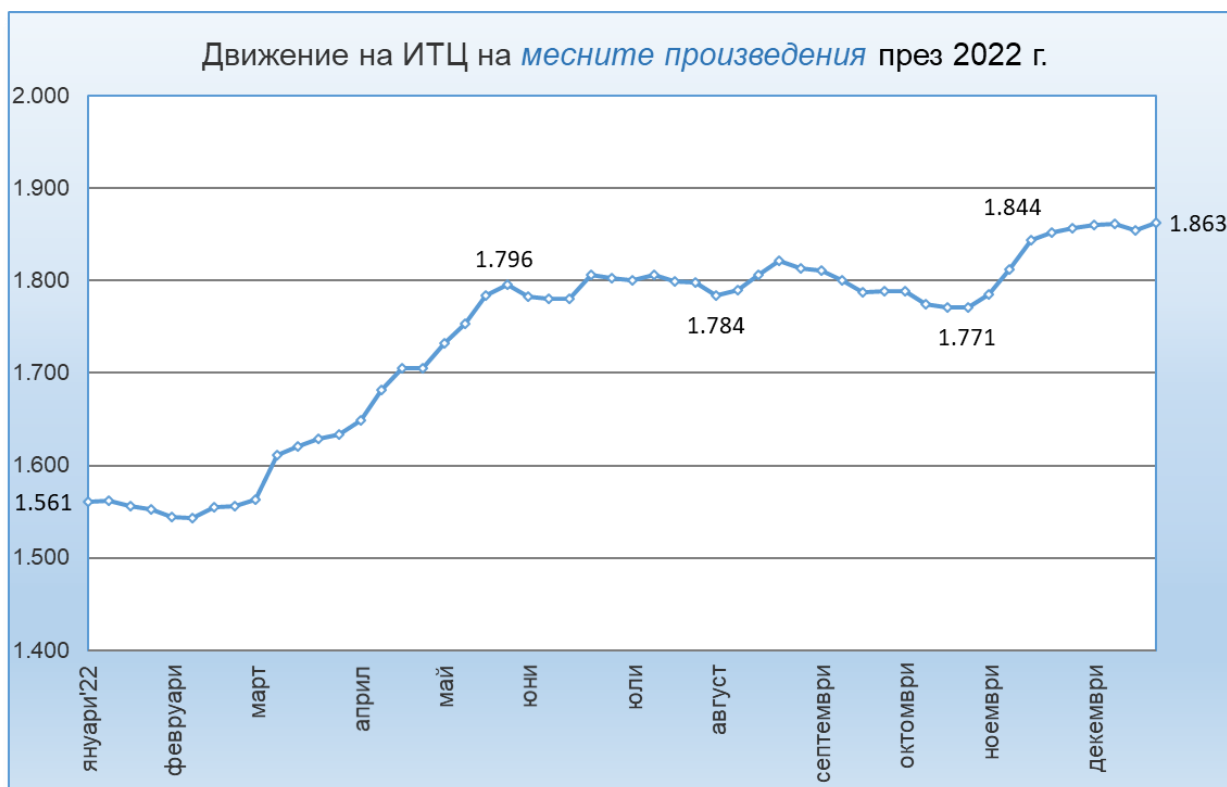
Покачването на средногодишните стойности през 2022 г. спрямо предходната е 16.6%.

Ретроспекцията при движението на цените на месата и месните произведения налага следните констатации:

През лятото на 2012 г. наблюдавахме значително поскъпване на месото и повечето месни произведения, което е последвано от известно стабилизиране на стойностите през 2013 г., трайна тенденция на движение надолу на цените на стоките от тази група през 2014 г, стабилизиране през 2015 г. и първата половина на 2016 г. През последните месеци на 2016 г. кривата придоби стръмен характер нагоре и е отчетен пик на стойностите за предходните две-три години.

През следващата 2017 г. трендът бързо се обръща надолу и за няколко месеца стойностите се доближиха до ниските нива от 2010 г. През останалите месеци на 2017 и през следващите три години кривата има устойчив възходящ тренд, с известно стабилизиране през 2020 г. устойчив ръст през 2021 г. *фигура 15*

⁹ В структурата на индекса влизат стоките: пиле, колбаси малотрайни и шпеков салам; кренвирши; кайма и риба (скумрия).

фигура 14 ИТЦ на месните произведения през 2022 г.

фигура 15 ИТЦ на месните произведения за период 2006 – 2022 г.

Анализът на средногодишните цени на месото, месните произведения и рибата през 2022 г. спрямо 2021 г. показва, че поскъпване на годишна база има при всички меса и месни произведения, предмет на този анализ.

Цената на свинското има минимално поскъпване от 1%.

Ръст на цената на годишна база има при всички риби, като цените на сафрида и скумрията са близки до нивата от предходната година. *фигура 47, Таблица 4*

1.1. ФАО индекс на месото

Средногодишната стойност на индекса на цените на месото на ФАО¹⁰ през 2022 г. е 118.9 пункта, което е с 11,2 пункта (10.4%) повече от стойността през 2021 г. и е най-високата средна годишна стойност от 1990 г. насам. *фигура 15*

През декември индексът на цените на месото на ФАО е средно 113,8 пункта, като е малко по-нисък от ноември (с 1,4 пункта или 1.2%), но все още е по-висок с 2,8 пункта (2,5 %) спрямо декември миналата година.

Това намаление на индекса през декември се дължи на спада на световните цени на говеждото и птичето месо, който беше частично компенсиран от по-високите цени на свинското и овнешкото месо.

Цените на говеждото месо в световен мащаб падат на фона на нарастващите доставки за клане в няколко основни страни производителки и слабото глобално търсене на средносрочни доставки.

В същото време цените на птичето месо също падат, тъй като предлагането за износ е достатъчно, за да отговори на търсенето на внос за спот доставки, независимо от производствените трудности, свързани с нарастващите огнища на птичи грип.

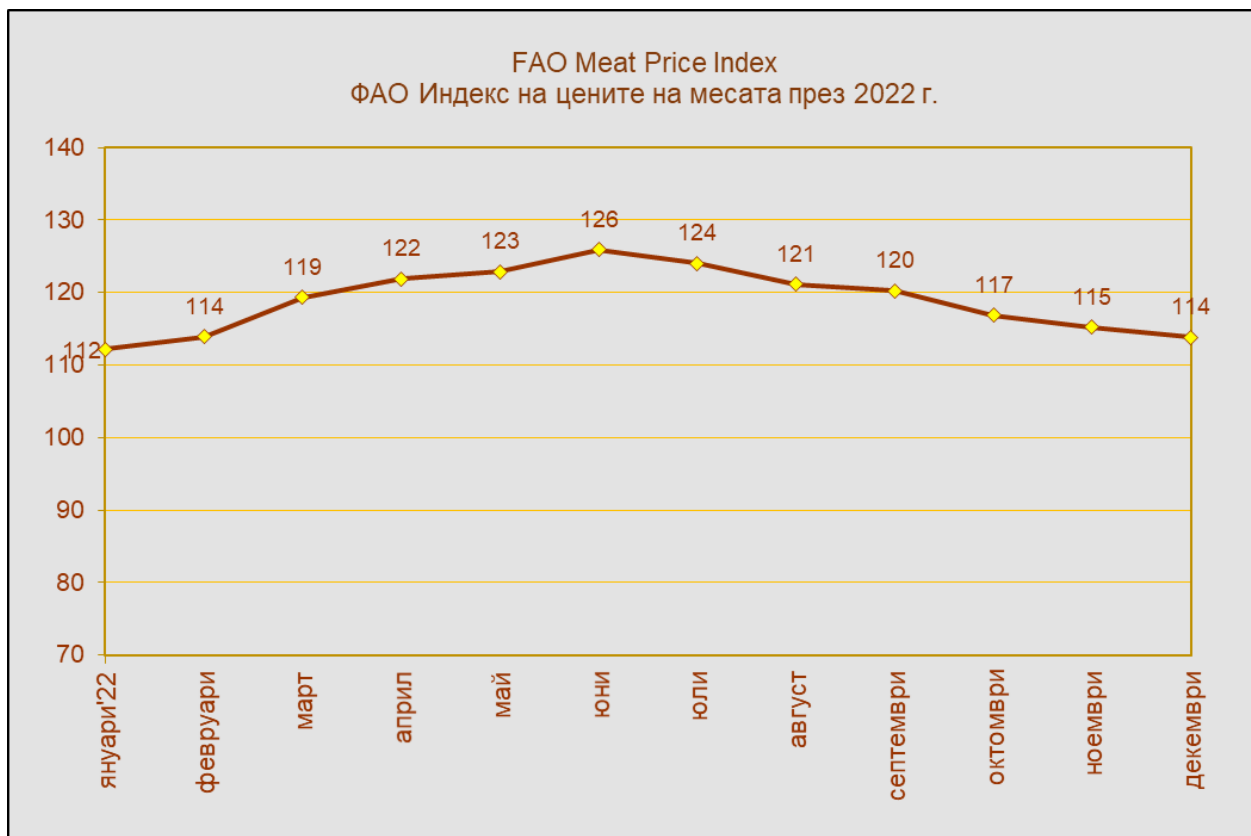
За разлика от това, глобалните цени на свинското месо се повишават поради силното вътрешно коледно търсене, особено в Европа, докато цените на агнешкото се покачиха на фона на движенията на обменния курс.

В началото на годината този индекс стартира от ниво 112 пункта и след устойчиво покачване на стойностите през първите шест месеца, кривата стъпва през юни на ниво от 126 пункта.

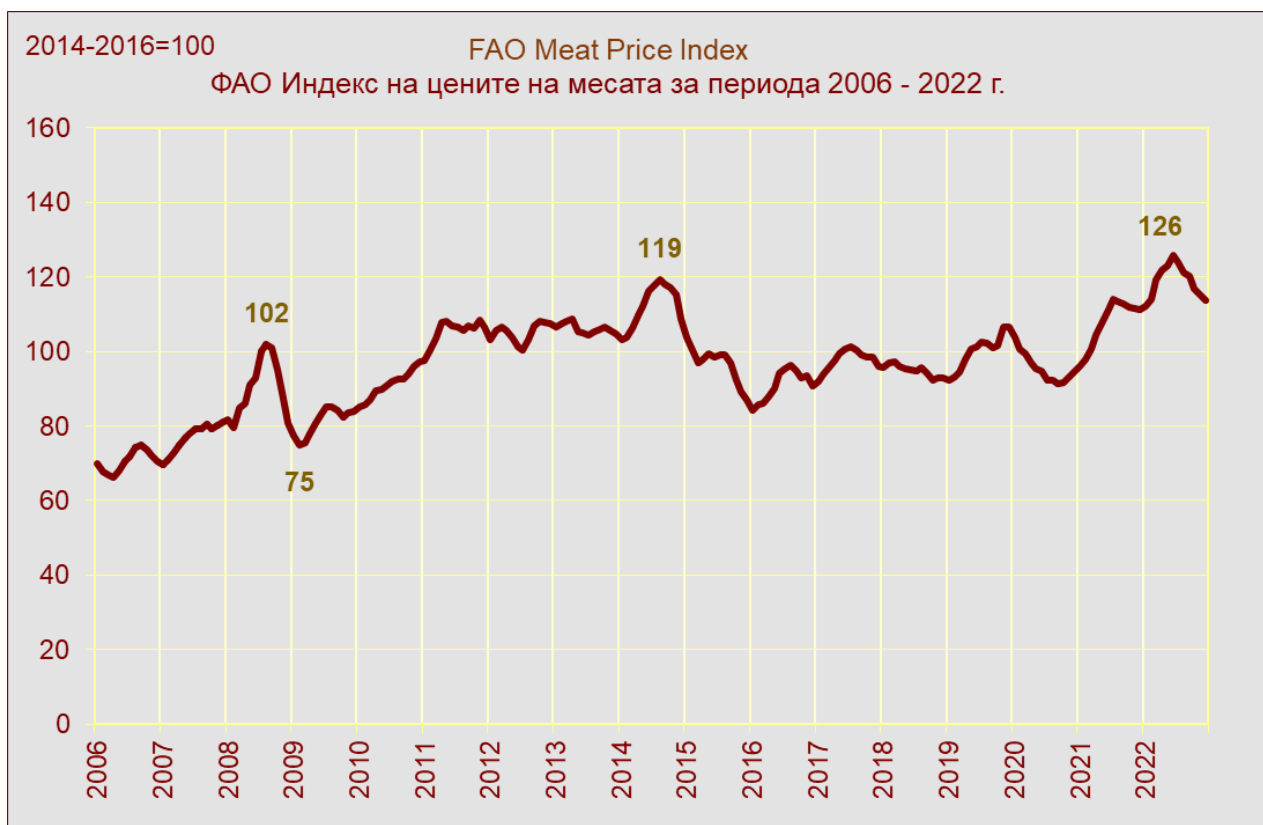
Това е най-високата регистрирана стойност за последните години. Следва обръщане на тренда и кривата плавно се движи надолу. През декември индексът на месото е 114 пункта. *фигура 16*

Индексът на цените на месото на ФАО отразява цените на трите основни групи меса, които влизат в неговия състав – едър рогат добитък, свинско и птиче месо.

¹⁰ FAO – Food and Agriculture Organization United Nations

фигура 16 ФАО Индекс на месата през 2022 г.

фигура 17 ФАО Индекс на месата за периода 2006 – 2022 г.

2. Месни произведения

2.1. Кренвирши, колбаси

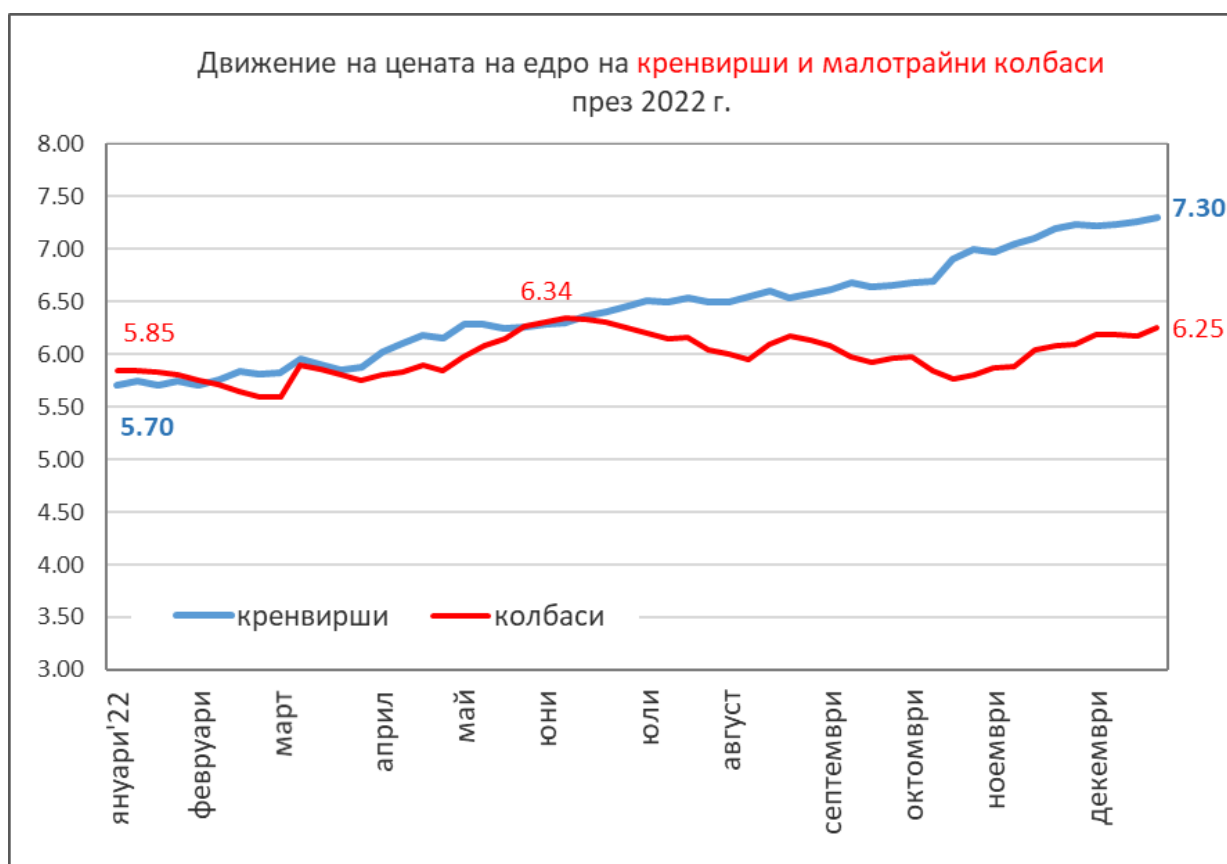
През 2022 г. тенденциите при цените на колбасите и кренвиршите като цяло са възходящи, но се наблюдава известна разнопосочност при движението на кривите на двете стоки през втората половина на годината.

В началото на годината цената на кренвиршите стартира от ниво 5,70 лв./кг и в края на декември е 7,30 лв./кг. Тази цена е най-високата за периода на наблюдение от 1999 г. до сега. Поскъпването на кренвиршите спрямо началото на година е 28%, а средногодишните цени са с 13% по-високи спрямо предходната година. *фигура 18*

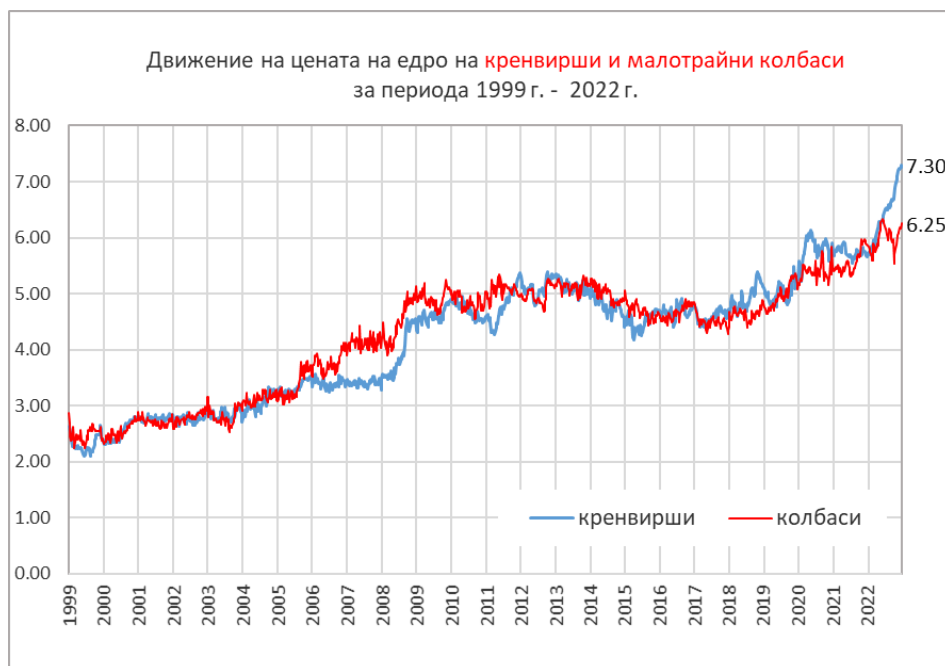
В началото на годината цената на колбасите стартира от ниво 5,85 лв./кг. До месец юни цената се движи нагоре и се доближава до цената на кренвиршите. През следващите месеци колбасите поевтиняват, а през последните два месеца на годината се наблюдава покачване на цената до ниво 6,25 лв./кг. Поскъпването спрямо януари е 6,8%.

След големия скок на цената на месните произведения през лятото на 2012 г., през следващите години се наблюдава стабилизиране на цените на по-ниски нива, като се запазва устойчива низходяща тенденция.

В периода 2015 – 2016 г. кривите на месните произведения са изключително стабилни. От пролетта на 2017 г. има лек възходящ тренд, който е по-силно изразен при цената на кренвиршите и се запазва през следващите три години, а през 2022 г. кривата на цената на кренвиршите е над нивото от тази на колбасите. *фигура 19*

фигура 18 Цена на кренвирши и колбаси през 2022 г.

фигура 19 Цена на кренвирши и колбаси за периода 1999 – 2022 г.

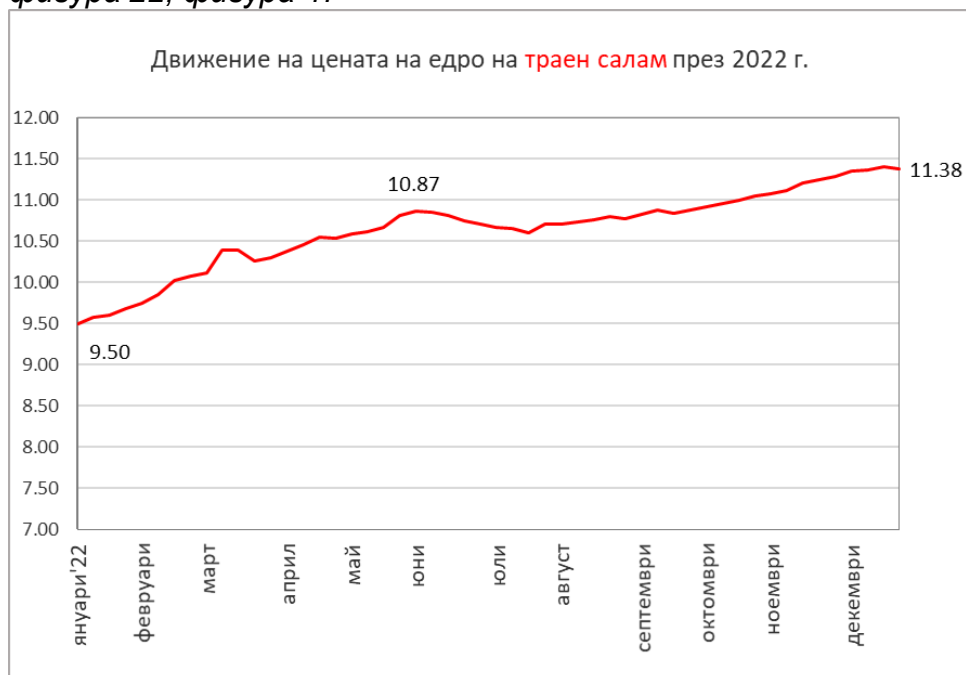
2.2. Траен салам

От началото на годината цената на трайния салам се покачва със силни темпове и през май стъпва на ниво от 10.87 лв. След краткотрайно намаляване на стойностите, кривата отново тръгва нагоре и в края на декември стойността е 11.38 лв. И при тази стока, стойността отчетена през декември 2022 г. е най-висока за всички години на ценови мониторинг от ДКСБТ. Поскъпването за годината е 17%.

фигура 20

Наблюденията показва, че общата тенденция при движението на цената на трайния салам през последните години е стабилизиране на стойностите с лек спад през 2014 и 2015 г., ръст на стойностите през 2016 г., стабилизиране в периода 2017 г., 2018 г. и 2019 г. и покачване на цената през 2020 г. и 2022 г.

фигура 21, фигура 47

фигура 20 Цена на едро на траен салам през 2022 г.

фигура 21 Цена на траен салам за периода 1999 – 2022 г.

2.3. Кайма

През 2022 г. кривата на цената на каймата може условно да се раздели на три периода. През първите четири месеца кривата има силен възходящ тренд и цената от 6.21 лв. в началото на януари достига до ниво от 7.97 лв. през първата седмица май. Поскъпването в този период е 28%.

Следва период на стабилизиране през летните месеци и отново възходящ тренд през есента и зимата на годината. В края на декември цената е 8.80 лв. Каймата е поредната стока с достигнати през 2022 г. на пикови за всички години стойности. *фигура 22*

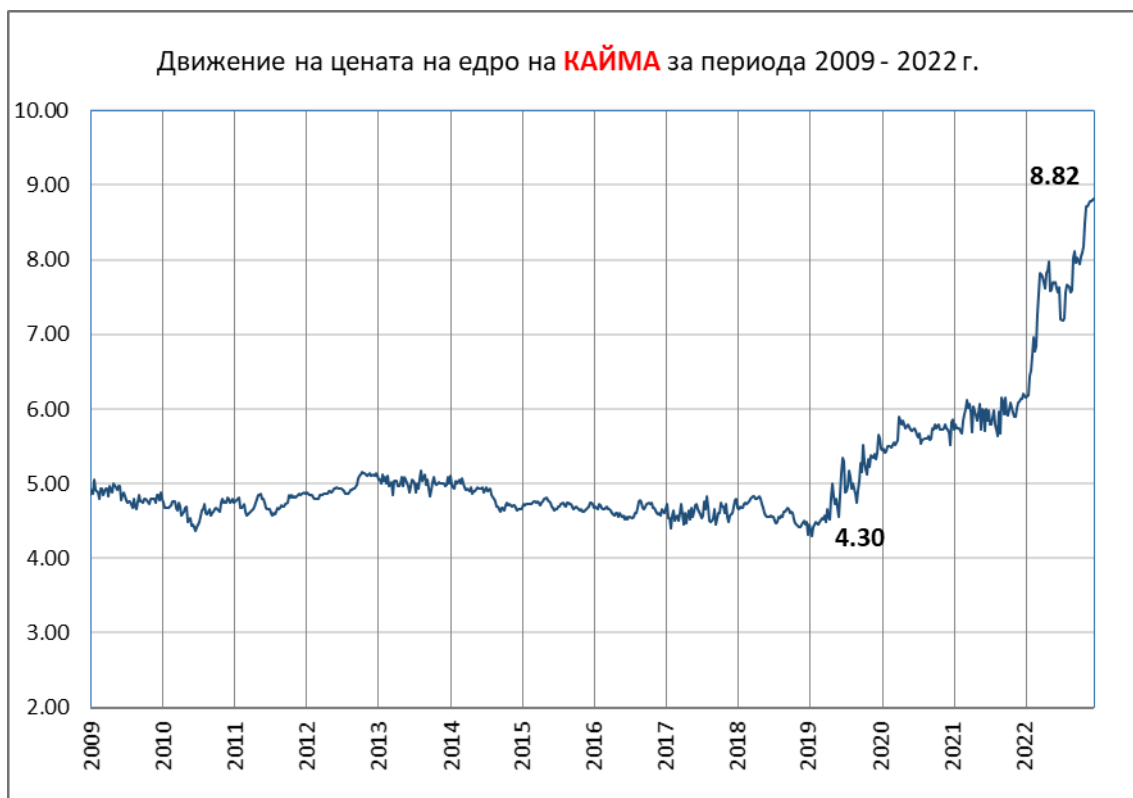
Средногодишните стойности на каймата през 2022 г. са с 28% по-високи спрямо предходната година. *фигура 47*

Анализът на средногодишните цени на каймата за периода 2015 – 2022 г. показва, че през 2022 г. стойностите са на най-високо за периода ниво. *фигура 46*

Ретроспективният анализ показва, че в периода средата на 2011 г. - края на 2013 г. цената на каймата трайно се покачва, а в следващите години трендът се обръща и запазва устойчив низходящ характер, който се обръща през 2019 г., когато цената ѝ се покачва в резултат на значителното поскъпване на свинското месо в този период. През 2020 г. и 2021 г. кривата има сравнително стабилен характер. *фигура 23*

фигура 22 Цена на кайма през 2022 г.

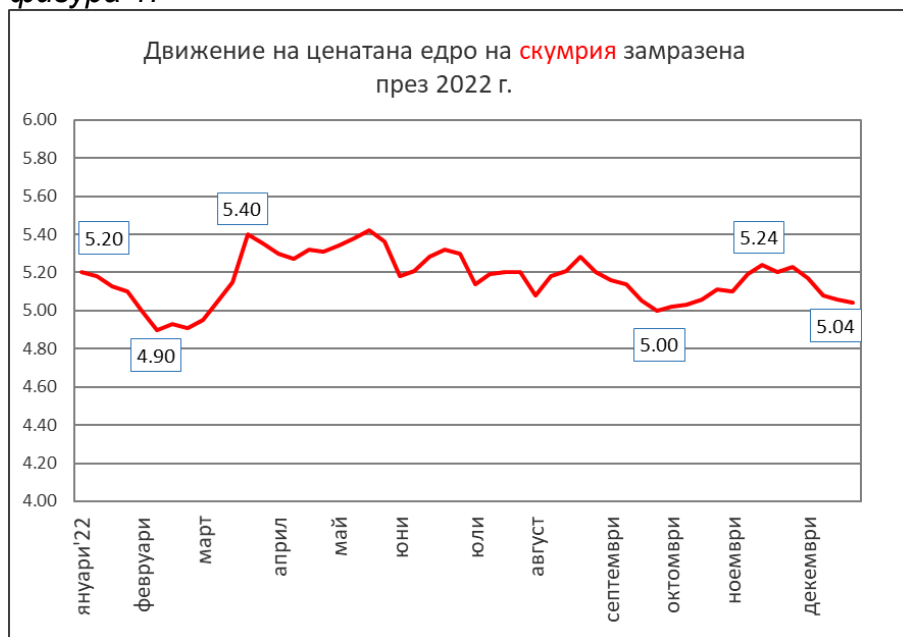
фигура 23 Цена на кайма за периода 2009 – 2022 г.

3. Рибa

В периода 2010 – 2012 г. кривата на цената на скумрията има устойчив възходящ тренд, който през следващата година се обръща и в периода 2014 - средата на 2017 г. цената трайно се движи надолу, а през 2018 г. и 2019 г. стойностите остават стабилни на нивата от 2017 г. През 2020 г. се наблюдава трайно покачване на цената, а през 2021 г. има стабилизиране на стойностите. *фигура 25*

В началото на януари 2022 г. цената на скумрията е 5,20 лв./кг и с известни отклонения в двете посоки в края на декември кривата стъпва на ниво от 5,04 лв./кг. *фигура 24*

Анализът на средногодишните цени на скумрията за последния осемгодишен период показва, че през 2022 г. стойностите са на най-високо за периода ниво, но разликата спрямо предходната година е само 2%. *фигура 46, фигура 47*

фигура 24 Цена на скумрия през 2022 г.

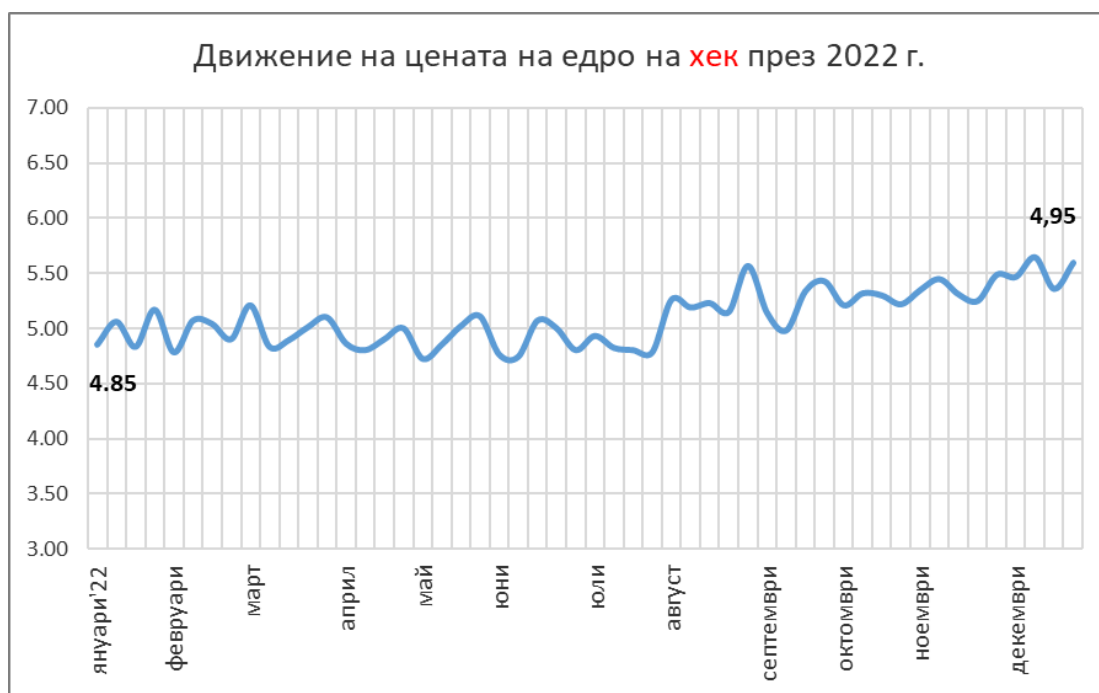
фигура 25 Цена на скумрия за периода 2006 – 2022 г.

фигура 26 Цена на копърка/цаца/ през 2022 г.

До началото на май 2022 г. цената на копърката има силен низходящ тренд, след което се наблюдава покачване до ниво от около 3,56 лв./кг. През последните месеци кривата се стабилизира около нивото от началото на годината. *фигура 26*

През 2022 г. цената на филето от хек са стабилни с незначителни отклонения в двете посоки. Леко покачване на стойността е отчетено през втората половина на годината, когато кривата на цената на хека се движи около 5.00 лв./кг. *фигура 27*

фигура 27 Цена на хек през 2022 г.

4. Месо

4.1. Пиле и пилешки разфасовки

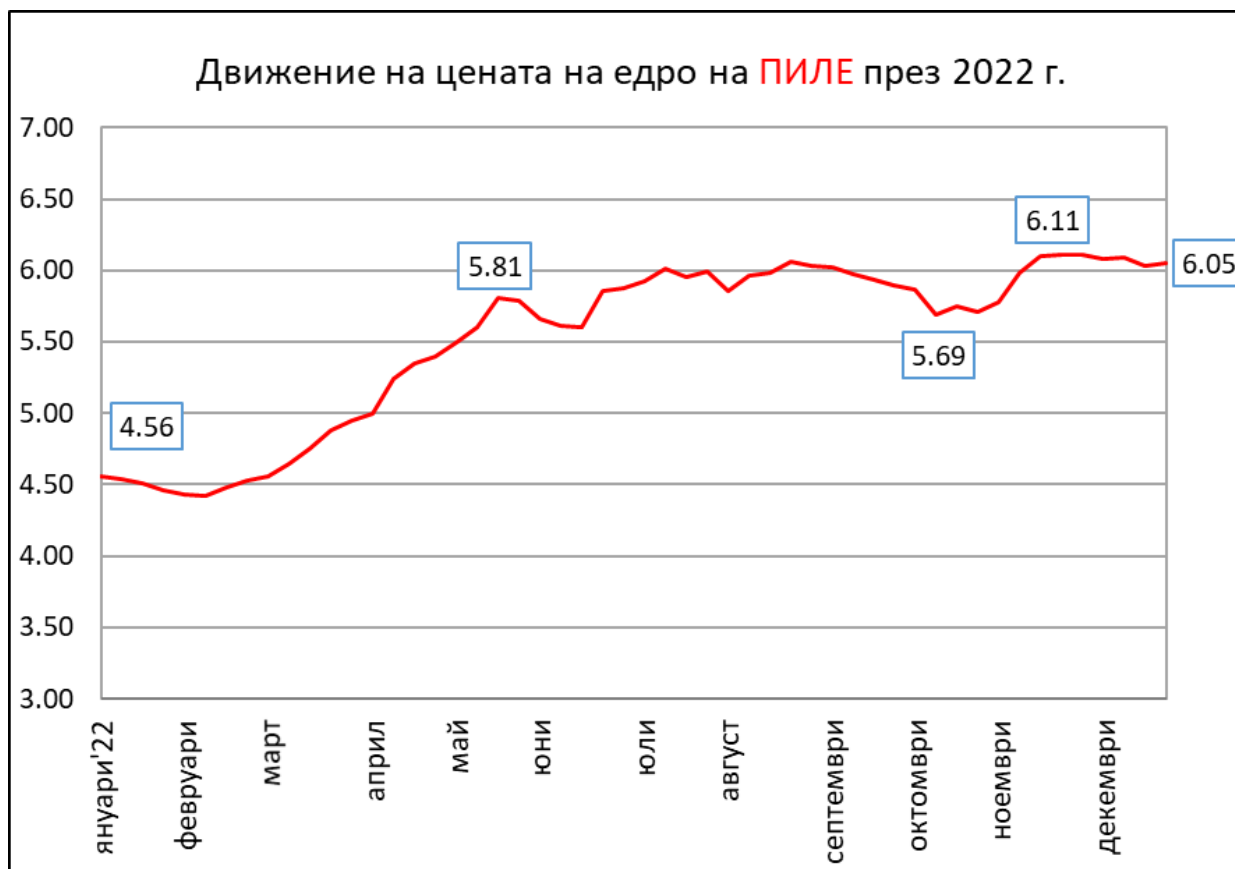
През първия месец на 2022 г. цената на пилето леко пада, след което се заражда силен възходящ тренд. В периода февруари – средата на май пилешкото месо поскъпва с 31%. В следващите месеци кривата се стабилизира около нивото от месец май. Отново се наблюдава повишение на цената на пилешкото месо през октомври, когато е отчетена стойност от 6.11 лв./кг. *фигура 28*

Повишението на цената на пилето през 2022 г. е 32%, а стойността от месец октомври е пикова за всички години на наблюдение..

Анализът на средногодишните цени на пилето за периода 2015 – 2022 г. показва, че през 2022 г. стойностите са на най-високо за периода ниво. *фигура 46*

Най-високата цена за последните десетина години на замразеното пиле е регистрирана в началото на 2013 г. – 4.43лв./кг, а най-ниската в началото на 2010 г. – 2.92 лв./кг. След пиковите стойности през 2013 г. цените на пилешкото месо се нормализират и кривата има устойчив низходящ тренд, който се задържа до началото на 2017 г. През цялата 2017 г. цената на пилето има възходящ тренд, който се наблюдава и през първите месеци на 2018 г.

Следва успокояване на пазара на пилешко месо, което се наблюдава като цяло и през следващите три години, а през 2021 и 2022 г. кривата има устойчив възходящ тренд и са регистрирани нови пикови стойности. *фигура 29*

фигура 28 Цена на пиле през 2022 г.

фигура 29 Цена на пиле за периода 1999 – 2022 г.

фигура 30 Цена на пилешки бут през 2022 г.

В резултат на поскъпването през 2022 г. на пилето, логично се наблюдава ръст на цените и на пилешките разфасовки.

Следвайки кривата на движение на цената на пилето, цените на пилешките гърди и на пилешките бутчета регистрират поскъпване, като по-рязък е скокът на цените през първите три месеца.

Цената на пилешкия бут в началото на годината е 3.13 лв. и до май месец тя достига до ниво от 4.74 лв. От средата на април до края на годината кривата е сравнително стабилна. През декември цената е 4.80 лв./кг, а поскъпването на годишна база е 37%. *фигура 30, фигура 47*

Кривата на цената на пилешките гърди в периода февруари – март има стръмен възходящ тренд и отчетеният ръст за този период е 31%. И при тази пилешка разфасовка цената остава стабилна през останалата част на годината. Поскъпването на годишна база е 36%. *фигура 31, фигура 47*

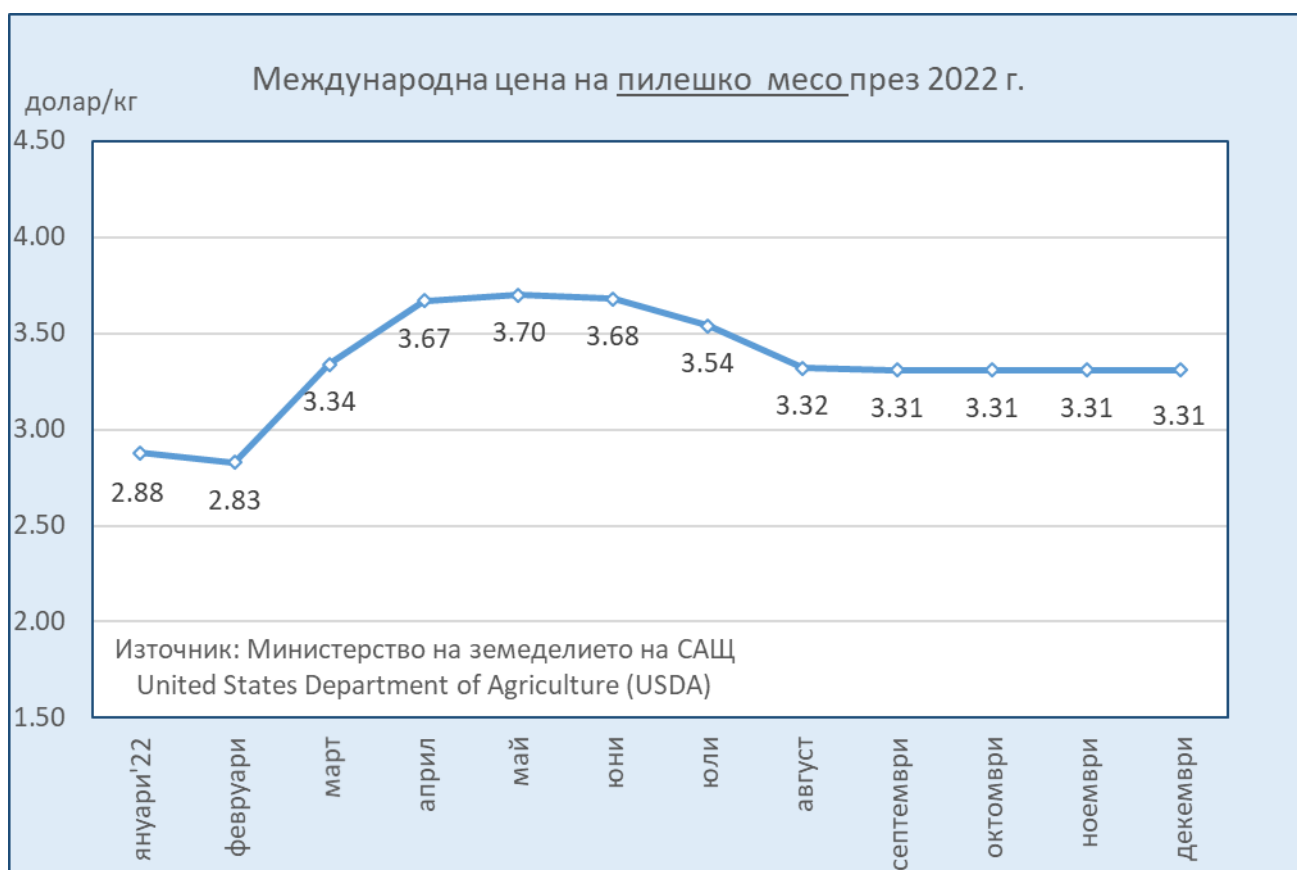
фигура 31 Цена на пилешки гърди през 2022 г.

4.1.1. Международна цена на пилешко месо

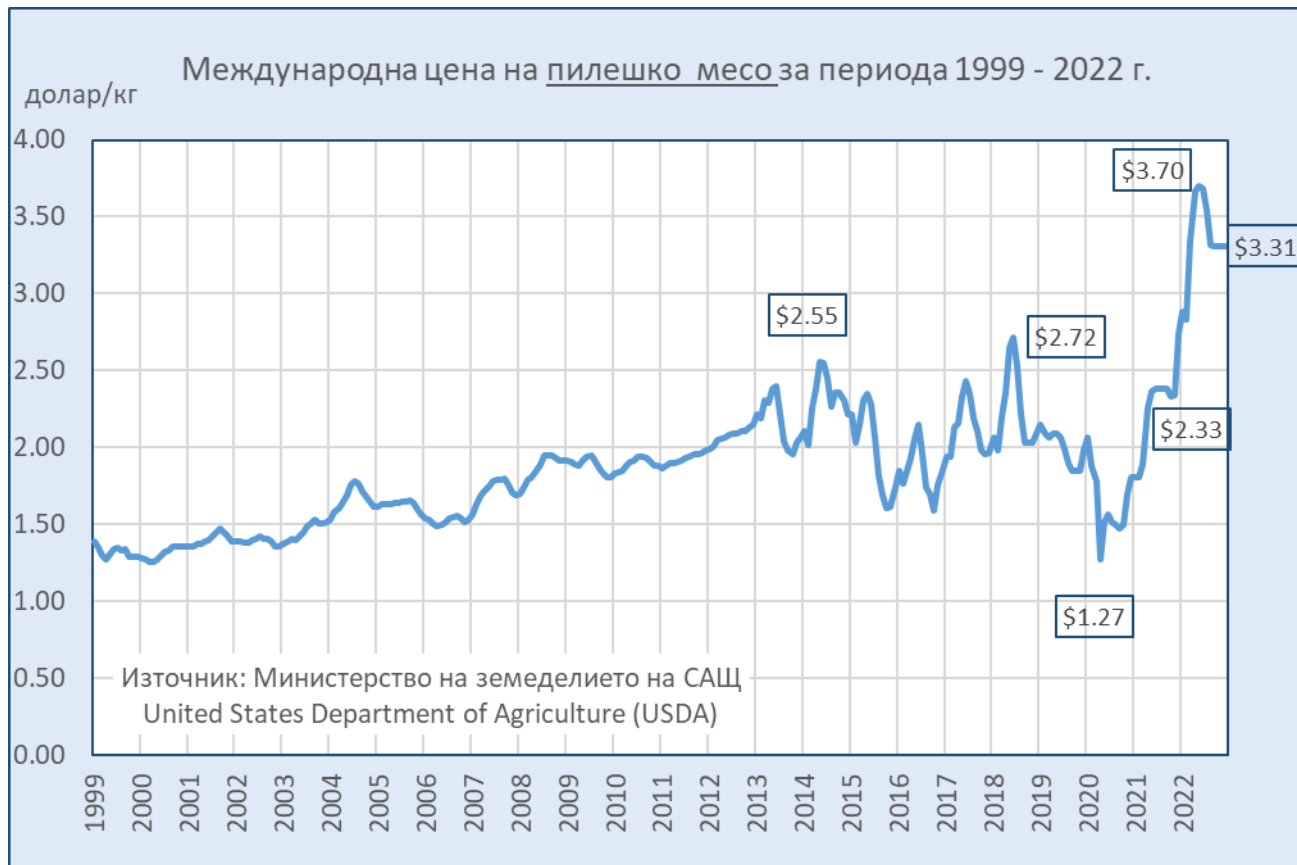
Наблюденията на цените на пилешкото месо по данни на Министерство на земеделието на САЩ¹¹ показват, че в началото на годината цената е стабилна, но от февруари се наблюдава покачване на стойностите от 2.83 долар/кг до 3.70 долара през май. Тази стойност е най-високата от 1999 г. до сега. Следва задържане на цената около това ниво и низходящ тренд в периода май - юли. От месец август до края на годината кривата се стабилизира на ниво от 3.31 долара. *фигура 32*

Преди достигането на пиковите стойности през тази година, най-високите цени са регистрирани през 2018 г. – 2.72 долар/кг. *фигура 33*

¹¹ United States Department of Agriculture (USDA); Министерство на земеделието на САЩ

фигура 32 Международна цена на пилешко месо по данни на USDA през 2022 г.

фигура 33 Международна цена на пилешко месо по данни на USDA за периода 1999 – 2022 г.

4.2. Свинско месо

Кратката ретроспекция на цената на свинското месо през годините показва, че в периода 2009 – първата половина на 2012 г. цената на свинското месо е сравнително стабилна и се движи в диапазона 6 – 7 лв./кг. През лятото на 2012 г. беше регистриран скок на цената на свинското месо. Само за месец свинското поскъпва с 15%. През 2013 г. кривата има стабилен характер с известни колебания надолу през февруари и октомври.

През 2014 г. има по-големи амплитуди на стойностите, като през лятото цената се покачва значително. През този период на международния пазар беше наблюдаван драстичен скок на цената на свинското месо, което рефлектира и върху нашия пазар. През първите осем месеца на 2015 г. кривата на цената на свинското месо има траен низходящ тренд, но през есента и особено през декември стойностите се покачват рязко.

Тенденциите на движението на цената на свинското месо през 2016 г. са разнопосочни. През 2017 г. цената стартира от ниво 6.09 лв./кг и в средата на март пада до 5.74 лв./кг. Това е най-ниската стойност за последните 9 години. През първите месеци на 2018 г. цената на свинското месо запазва низходящата тенденция от предходната година.

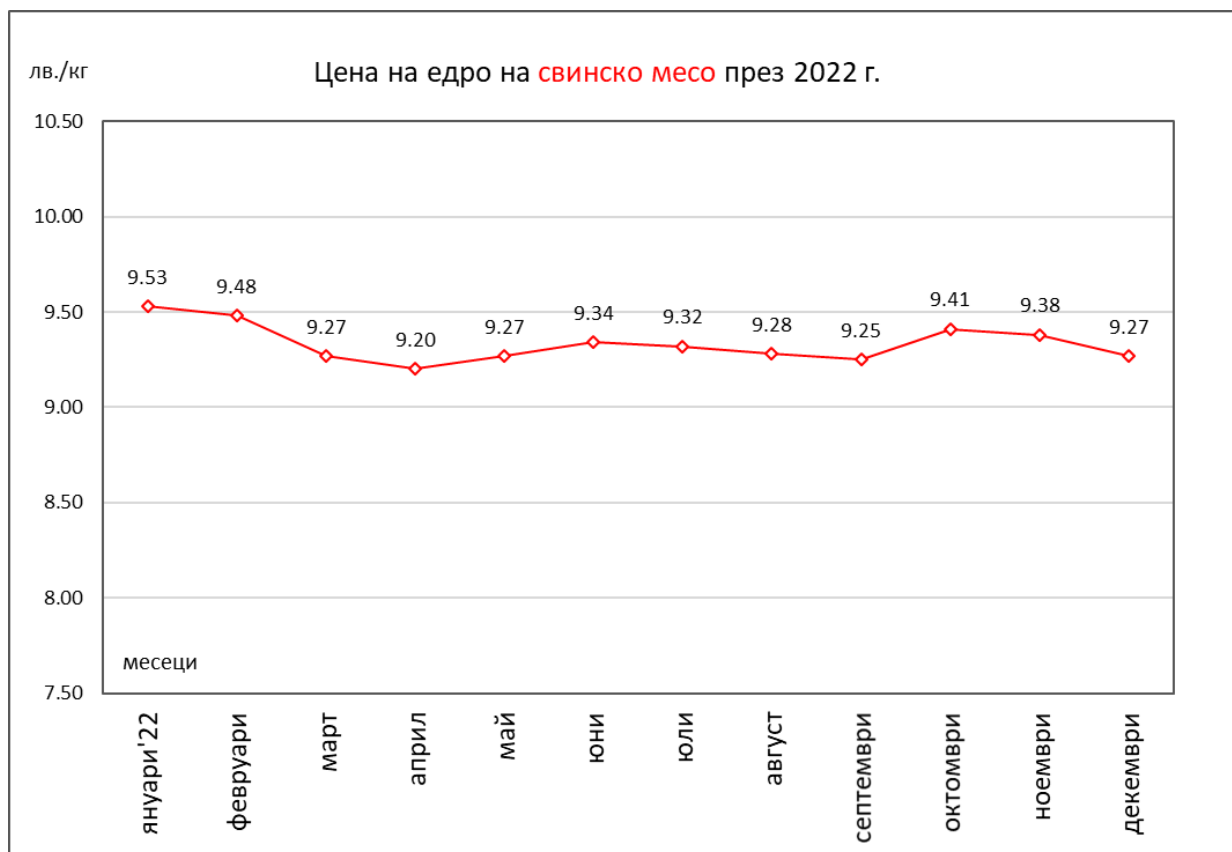
През летните месеци юни и юли кривата придобива възходящ тренд и през есента и зимата на 2018 г. цената се стабилизира. В началото на 2019 г. цената на свинското месо се запазва на нивото от края на предходната година. Още от м. февруари се заражда възходяща тенденция, която до месец юли има плавен характер. Повишаването на цената на свинското месо през този период съвпада с повишаването на международната цена. През юли, август и септември кривата придобива стръмен характер и през октомври са отчетени пикови стойности на цената на свинското месо. – 9.94 лв./кг. През последните два месеца на годината цената се задържа, но на високите нива от есента. Поскъпването на свинското месо в края на годината, спрямо м. февруари е 50%.

През 2020 г. и 2021 г. цената на свинското месо е стабилна, но стойностите запазват високите нива, достигнати през 2019 г. *фигура 35*

През 2022 г. цените на свинското месо остават стабилни. В началото на годината цената е 9.53 лв./кг. През следващите месеци кривата има лек низходящ тренд и през април стъпва на ниво от 9.20 лв. Следва период на стабилизиране на цените около ниво от 9.30 лв. През септември се наблюдава краткотраен ръст на цената. В края на годината цената на свинското месо е 9.27 лв./кг. *фигура 34*

Средногодишните цени на свинското месо се доближават до нивото от предходната година. *фигура 47*

Средногодишната цена на свинското месо в периода 2015 – 2022 г. е най-висока през 2020 г. През 2022 г. тя е на по-ниско ниво, доближава се до нивото от 2021 г., но остава много над стойностите от периода 2014 – 2019 г. *фигура 46*

фигура 34 Цена на свинско месо през 2022 г.

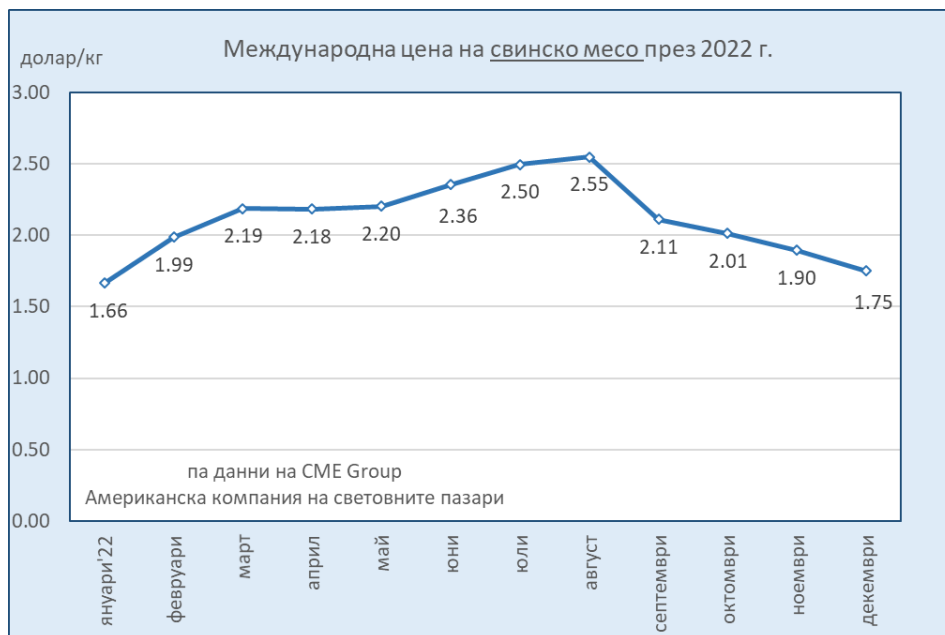

фигура 35 Цена на свинско месо за периода 2017 – 2022 г.

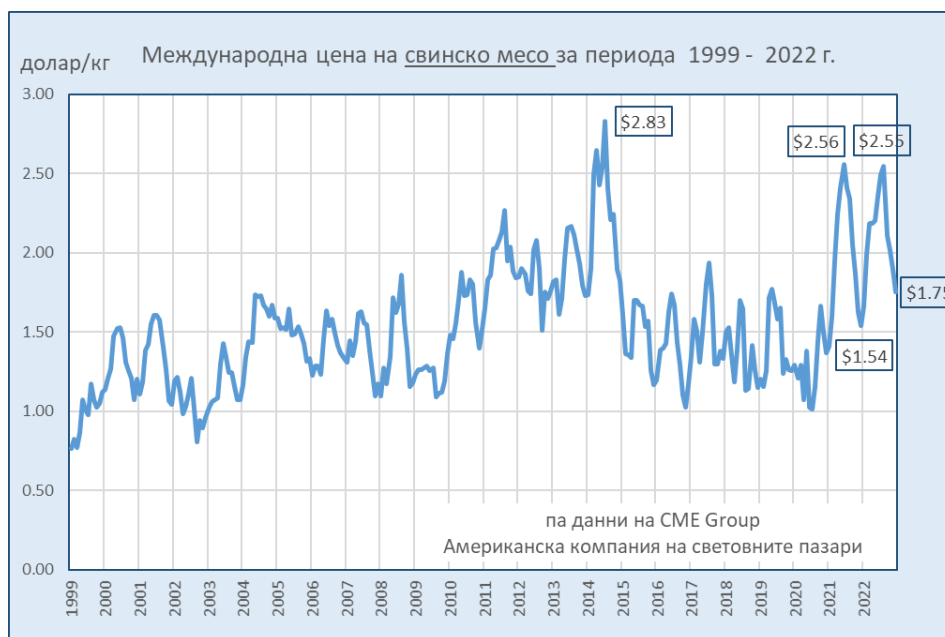
4.2.1. Международна цена на свинско и говеждо месо

Наблюденията на цените на свинското месо по данни на CME Group¹² показват покачване на стойностите в периода януари – август. В началото на годината кривата стартира от ниво 1.66 долар/кг и достига през август до 2.55 долара. Поскъпването на международната цена на свинското месо за този период е 53,6%. През следващите месеци до края на годината трендът е низходящ. През декември цената е 1.75 долара и спрямо август има понижение на цената от 31%. *фигура 36*

Най-високите регистрирани цени за последните години са през 2014 г. – 2,83 долар/кг. *фигура 37*

фигура 36 Международна цена на свинското месо по данни на CME Group през 2022 г.

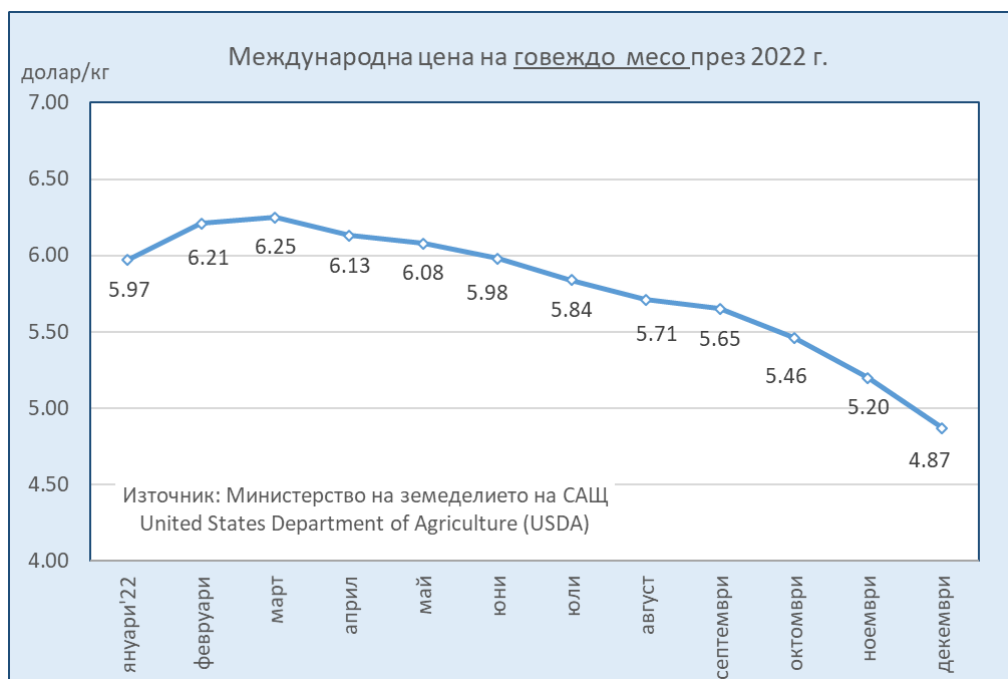

фигура 37 Международна цена на свинското месо по данни на CME Group 1999 –2022 г.

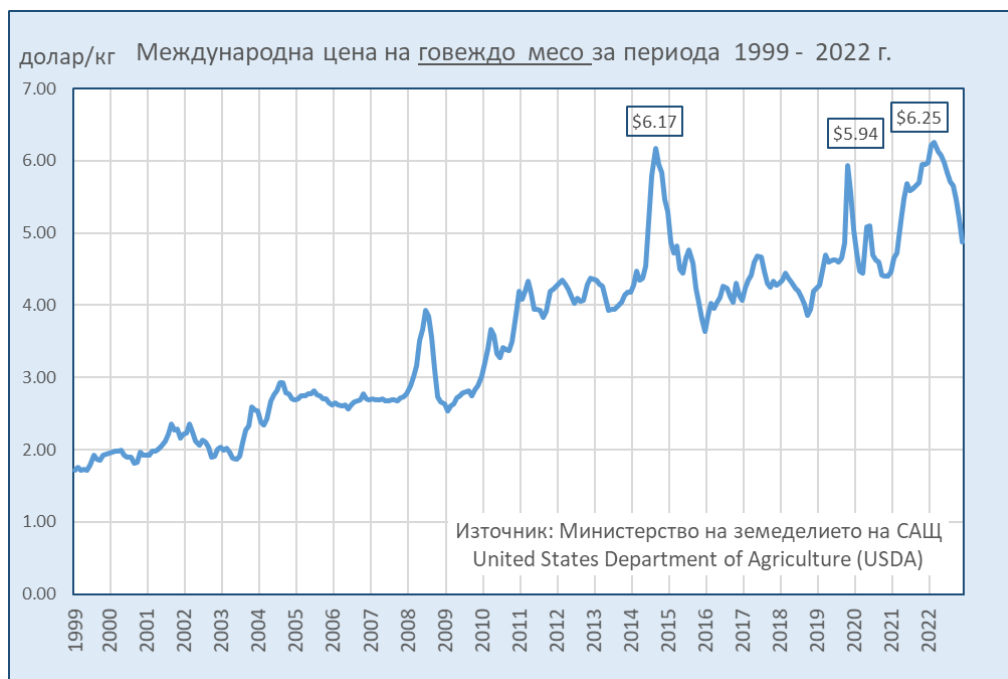
¹² CME Group - американска компания на световните пазари

Наблюденията на цените на говеждото месо по данни на Министерство на земеделието на САЩ¹³ показват лек ръст през първите два месеца на 2022 г. и трайна низходяща тенденция до декември. В началото на годината кривата стартира от ниво 5.97 долара, а през декември цената е 4.87 долара. Отчетен е спад от 18%. В резултат на трайното покачване на цената на говеждото месо през 2021 г. стойността през март 2022 г. е най-висока за периода от 1999 г. *фигура 38*

Преди достигането на високата стойност през март 2022 г. е наблюдаван пик на цената през 2014 г. и през 2019 г. *фигура 39*

фигура 38 Международна цена на говеждо месо по данни на USDA през 2022 г.

фигура 39 Международна цена на говеждо месо по данни на USDA 1999 – 2022 г.

¹³ United States Department of Agriculture (USDA); Министерство на земеделието на САЩ

5. Яйца

Като цяло пазарът на яйца през годините е стабилен.

Драстични отклонения на цената на яйцата наблюдавахме само през 2012 г., когато стойностите се повишиха за изключително кратък времеви период със 135%. Поскъпването на яйцата в този период е в резултата на завишените изисквания, влезли в сила от 1 януари 2012 г. за отглеждането на кокошките.

През 2017 г. също се наблюдаваше силен и рязък скок на цената на яйцата, като бяха отбелязани пикови стойности от 0.30 лв./бр. Поскъпването за този период е 42%.

Причините за поскъпването през 2017 г. са комплексни и водят до синергетичен ефект: увеличеният дефицит на вътрешния пазар, който неизбежно води до пик в цените; нарасналият износ - (износът се активизира и родните производители се ориентираха към европейските потребители); спадналото вътрешно производство; намаленият внос - (през 2016 г. имаше бум на полски яйца у нас, но през 2017 г. обстановката е различна, защото цената на продукта в Европа е много висока); традиционното увеличаване на консумацията през този сезон; типичното сезонно покачване на цената на яйцата през есента и зимата.

В периода 2018 – 2020 г. пазарът на едро на кокоши яйца е изключително стабилен. *фигура 41*

В началото на 2022 г. цената на яйцата тръгва от ниво 22 ст./бр. До средата на февруари стойностите са без особена промяна. В периода средата на февруари – началото на април трендът е възходящ и цената стига до 0.28 лв./бр. Поскъпването за този период е 33%.

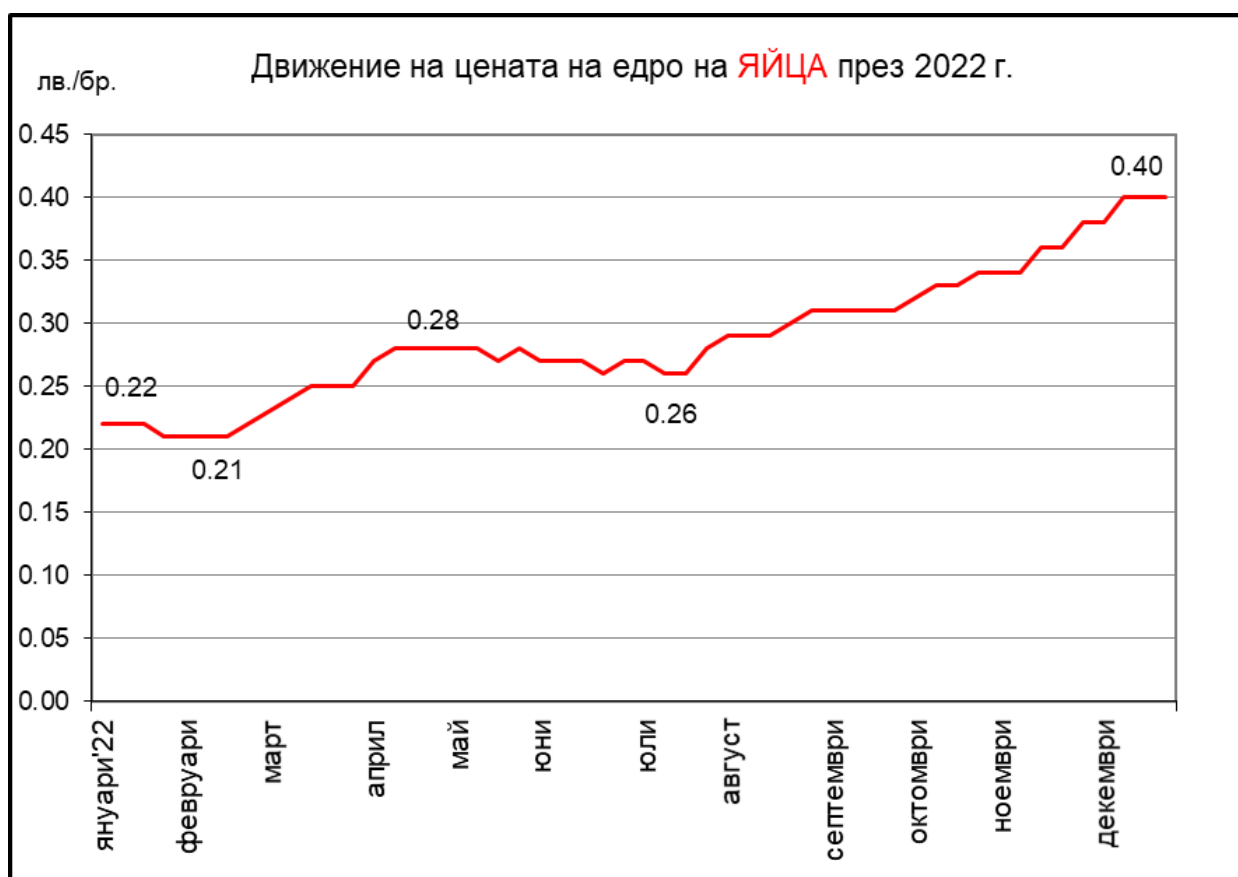
Следва период на стабилизиране на кривата около нивото от месец април. От средата на юли отново се заражда възходяща тенденция, която през есента придобива стръмен характер. В края на годината цената на яйцата стъпва на исторически ценови връх от 40 ст.

Поскъпването за периода юли – декември е 54%, а спрямо началото на годината то е 82%. *фигура 40*

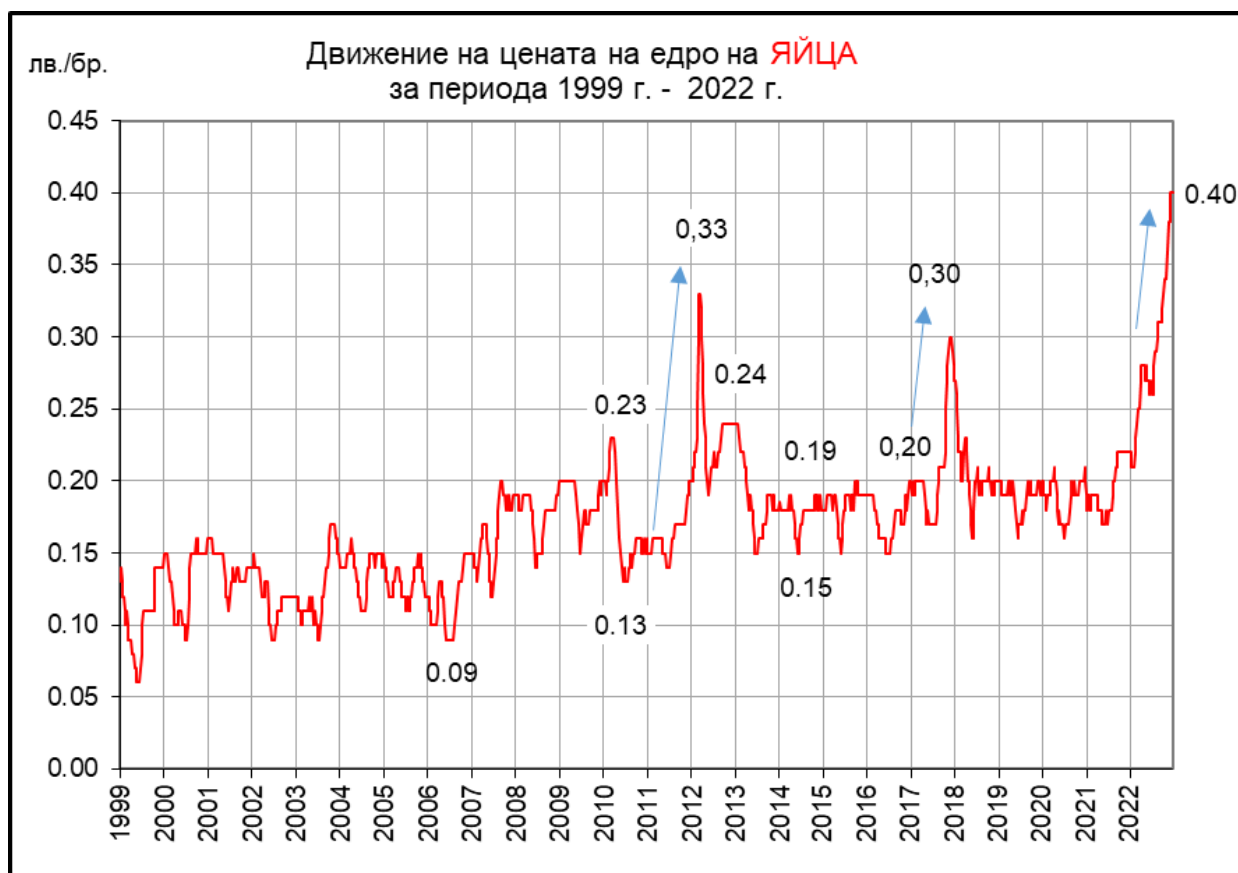
Средногодишното поскъпване на яйцата спрямо предходната година е 47%. *фигура 46*

Анализът на цените през периода 2015 – 2022 г. показва, че цената през 2022 г. е най-висока. *фигура 46*

Основната причина за повишението на цените на яйцата през 2022 г. е ограниченият внос. През последните години не се наблюдаваше поскъпване на яйцата, тъй като имаше значителен внос на по-евтини яйца. След началото на войната голяма част от полските яйца се изнасят за Украйна. От друга страна заради птичи грип се наблюдава дефицит на яйца и в други страни.

фигура 40 Цена на яйца през 2022 г.

фигура 41 Цена на яйца за периода 1999 – 2022 г.

III. ОСНОВНИ ХРАНИТЕЛНИ ПРОДУКТИ

1. Индекс на тържищните цени на хранителните стоки

Конструираният от Комисията групов Индекс на тържищните цени на хранителните стоки илюстрира общото относително изменение на цените на едро на хранителните стоки, които влизат в неговия състав¹⁴.

От края на февруари 2022 г. до средата на май се наблюдава устойчив и много силен темп на повишаване на стойностите на индекса на тържищните цени на хранителните стоки. През този период са отчетени исторически пикови стойности на индекса от създаването му до сега. *фигура 43, фигура 136*

Това е периодът, в който силен ръст е регистриран при цените на всички хранителни стоки, както на нашия пазар, така и в международен аспект.

Върху движението на кривата през 2022 г. влияние оказва поскъпването на част от стоките, влизащи в състава на този индекс – захар, олио, брашно, варива.

В началото на годината този индекс стартира от ниво 2,267 пункта. До началото на март кривата има стабилен характер и се задържа около ниво от 2,200 пункта. От първата седмица на март индексът тръгва остро нагоре и в рамките на три месеца бележи ръст от 35,5%. През първата седмица на юли е достигнат абсолютният максимум на стойностите от 1999 г. до сега.

През следващите месеци стойностите се стабилизират, но на високото ниво, достигнато през май. С известни отклонения в двете посоки, тенденцията на стабилизиране се запазва до края на годината. През последната седмица на декември индексът е със стойност 2.944 пункта.

Успокояването на кривата, макар и на много високо ниво, се дължи на стабилизирането цените на голяма част от стоките от състава на този индекс. *фигура 42*

Средногодишната стойност на индекса на хранителните стоки е с 40% по-висока от предходната година.

Наблюденията от предходните години показват, че най-високи стойности индексът на хранителните стоки е имал и през 2008 г., 2011 г. и 2012 г., когато се наблюдаваше повишаване на цените на голяма част от основните хранителни стоки, но нивата тогава са значително по-ниски от 2022 г.

¹⁴ Този индекс отразява цените на следните стоки: захар, фасул, ориз, леща, брашно и олио.

фигура 42 Движение на ИТЦ на хранителните стоки през 2022 г.

фигура 43 Движение на ИТЦ за периода 2006 – 2022 г.

2. Сравнителен анализ на цените на хранителните стоки 2015 / 2022 г.

Таблица 2 Стойност на потребителската кошница за периода 2015 - 2022 г. *¹⁵

Стойност на потребителската кошница за единица продукт на база на цените на 27 хранителни стоки			
година	хранителни стоки	плодове и зеленчуци	общо
2015	46	21	67
2016	45	20	65
2017	46	21	67
2018	46	22	68
2019	48	23	71
2020	53	23	76
2021	56	23	79
2022	69	29	98

Анализът на стойността за единица продукт на 13 хранителни стоки, включени в потребителската кошница показва, че през 2022 г. сумата е 69 лв., като нарастването на стойността спрямо предходната година е 13 пункта или 23%.

Средногодишната стойност на потребителската кошница е най-високата за периода 2015 – 2022 г.

Увеличението на стойността на хранителните стоки в потребителската кошница за последните осем години е 23 пункта или 50%. Таблица 2, фигура 44

фигура 44 Стойност на потребителската кошница за периода 2015 – 2022 г. (ДКСБТ)

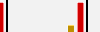
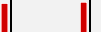
¹⁵ *Хоризонталните хистограми в колоните визуализират движението на стойностите през годините

Средногодишната инфлация в нашата страна по данни на НСИ е 15.3%, което е рекорд от 1998 г., а инфлацията на храните за годината е 22%. Измерена през хармонизирания индекс на потребителските цени, който е съпоставим с останалите държави от ЕС средногодишната инфлация е 13%. По данни на Евростат общо за страните от еврозоната инфлацията за годината е 9.2%. *фигура 45*

фигура 45 Инфлация на основни групи от потребителската кошница през 2022 г. (НСИ)

Таблица 3 Цени на едро на хранителните стоки за периода 2015/2022 г. *¹⁶

година	ЗАХАР	ФАСУЛ	ОРИЗ	БРАШНО	ОЛИО	ЯЙЦА	КАШКАВАЛ	СИРЕНЕ	МАСЛО	СКУМРИЯ	СВИНСКО месо	ПИЛЕ	КАЙМА	стойност на единица продукт
2015	1.25	3.47	2.09	0.82	2.09	0.18	9.90	5.52	1.37	4.01	7.11	3.84	4.71	46
2016	1.47	2.97	1.90	0.81	2.12	0.17	9.56	5.40	1.30	3.83	6.66	3.73	4.63	45
2017	1.52	3.38	1.87	0.78	2.08	0.21	10.13	5.81	1.73	3.77	6.31	3.66	4.61	46
2018	1.11	3.17	1.91	0.78	1.97	0.20	10.12	5.84	2.22	3.80	6.69	3.81	4.61	46
2019	1.20	3.29	1.89	0.86	1.94	0.18	10.07	5.86	2.17	3.71	8.20	3.79	4.81	48
2020	1.33	3.71	2.18	0.95	2.22	0.18	10.76	6.67	1.97	4.50	9.40	3.93	5.67	53
2021	1.40	3.66	2.28	1.01	3.09	0.19	11.29	7.04	1.95	4.91	9.23	4.13	5.92	56
2022	2.14	3.87	2.70	1.33	4.59	0.28	15.33	9.62	2.57	5.01	9.33	5.46	7.59	70
Sparklines														

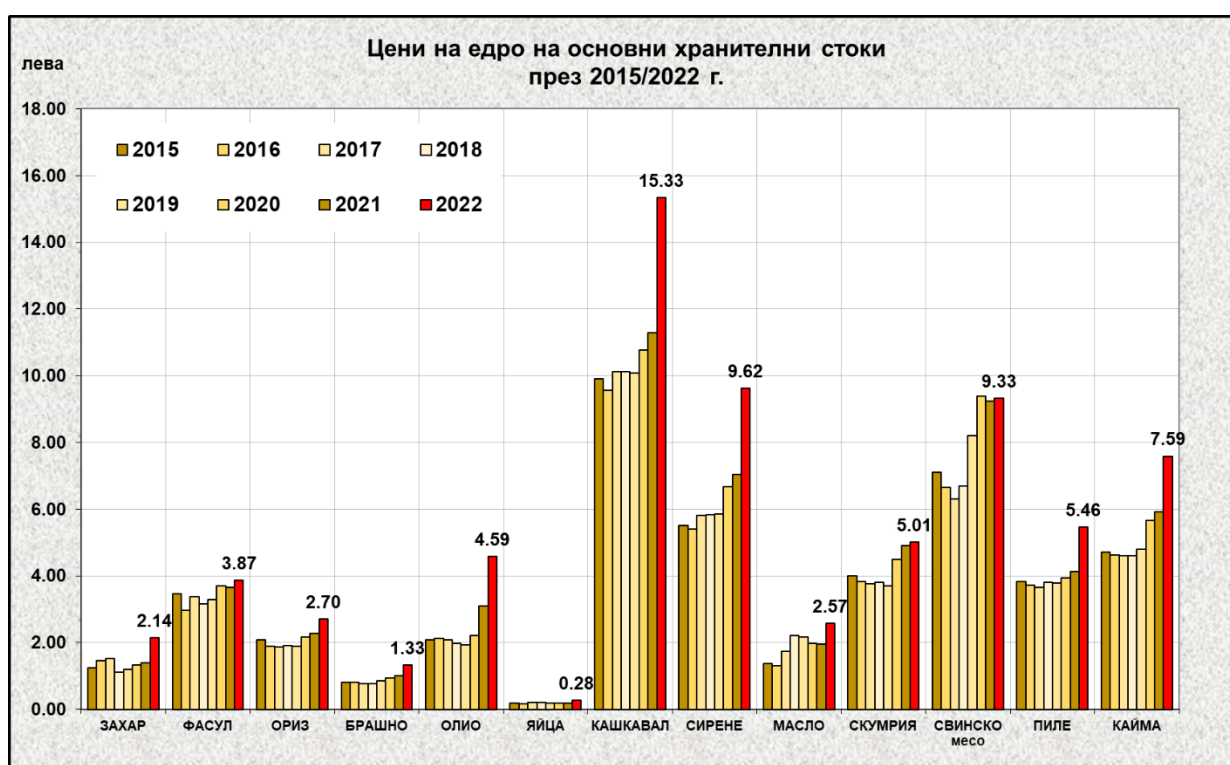
¹⁶ *Оцветяването в клетките визуализира движението на цената за съответната стока през годините от периода. Степенуваната скала в 4 степени визуализира градацията в големината на стойността на единица продукт за съответната година. В последния ред на таблицата е визуализирано движението на цените на всяка стока през годините чрез Sparklines (блещукащи линии).

Направеният анализ на средногодишните цени на хранителните стоки за периода 2015/2022 г. показва, че цените на всички основни хранителни стоки през 2022 г. са най-високи спрямо предходните седем години. *Таблица 3, фигура 46*

С изключение на варивата и свинското месо, цените на всички останали стоки, предмет на осемгодишния анализ достигнаха през 2022 г. пикови за последните 20 години нива..

Също най-високи стойности през тази година са отчетени при млечните произведения кашкавал, сирене и масло, чиито цени са пикови и за последните години.

Аналогични са изводите от наблюденията на цените на месата и месните произведения с достигнати максимални стойности през тази година в сравнение с анализирания период при пилето, каймата и рибата. Цената на свинското месо е под нивото от 2020 г., но е значително по-висока от периода 2014 – 2019 г.

фигура 46 Цени на едро на хранителни стоки за периода 2015/2022 г.

3. Сравнителен анализ на цените на хранителните стоки на годишна база

Сравнителният анализ на средногодишните цени на едро на хранителни стоки показва, че цените на всички основни хранителни стоки, предмет на този анализ през 2022 г. са по-високи в сравнение с 2021 г. *Таблица 4, фигура 47*

Поскъпването на годишна база е най-голямо при захарта (53%), олиото (49%), и яйцата (47%). Цената на лещата е с 39% по-висока спрямо предходната година, на брашното съответно 32%. Оризът поскъпва на годишна база с 18%, а фасулът с 6%.

При цените на млечните произведения също се наблюдава драстично поскъпване, което е в диапазона 32-37% при кашкавала, сиренето и маслото, а при млеката то е 22-26%.

Регистрираните през годината цени на всички анализирани стоки са пикови за последните 23 години. Изключение прави само цената на фасула, която е била най-висока в началото на 2014 г. *фигура 82*

Наблюденията на цените на месото и месните произведения на годишна база показват възходящи тенденции, като най-голямо поскъпване е отчетено при пилето и пилешките разфасовки и то е 32% при пилето, 36% при пилешките гърди и 37% при пилешкия бут. Цената на каймата също бележи значителен ръст на годишна база, който е 28%. Останалите месни произведения, предмет на този анализ поскъпват със 7-17%. Цената на свинското месо единствено прави изключение от общата тенденция и се задържа около нивото от предходната година, като има незначително поскъпване от 1%.

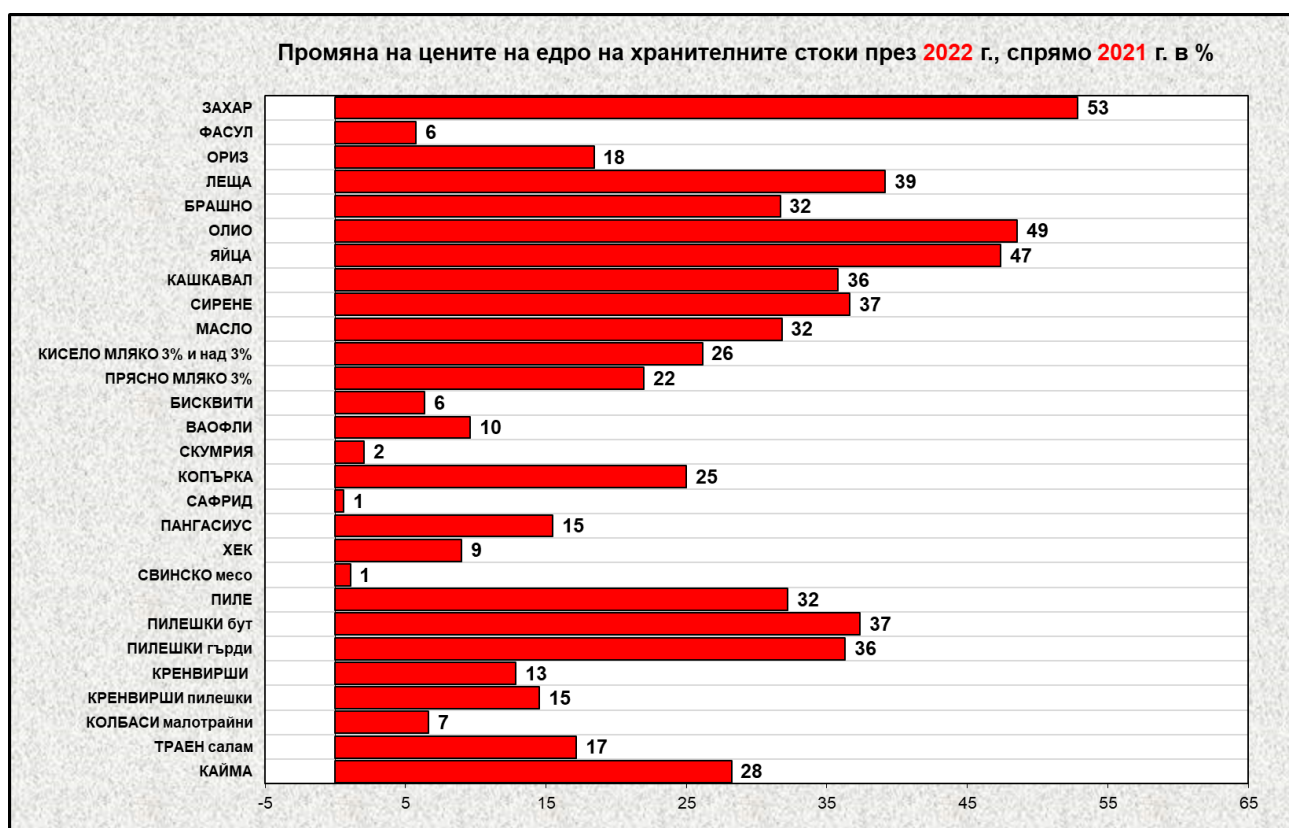
Наблюденията на цените на рибата на годишна база показват възходящ тренд. По-значително поскъпване се наблюдава при копърката, филето от пангасиус и хека и е в диапазона 9 – 25%. По-близки до нивата от предходната година са цените на сафрида и скумрията.

При цените на захарните изделия се наблюдава ръст от 6-10%.

Таблица 4 Промяна на цените на хранителни стоки през 2022 г. спрямо 2021 г. ^{*17}

ГОДИНА	2022	2021	промяна в %	промяна в лв.
СТОКА	цена	цена		
ЗАХАР	2.14	1.40	▲ 52.9	0.74
ФАСУЛ	3.87	3.66	▲ 5.7	0.21
ОРИЗ	2.70	2.28	▲ 18.4	0.42
ЛЕЩА	3.59	2.58	▲ 39.1	1.01
БРАШНО	1.33	1.01	▲ 31.7	0.32
ОЛИО	4.59	3.09	▲ 48.5	1.50
ЯЙЦА	0.28	0.19	▲ 47.4	0.09
КАШКАВАЛ	15.33	11.29	▲ 35.8	4.04
СИРЕНЕ	9.62	7.04	▲ 36.6	2.58
МАСЛО	2.57	1.95	▲ 31.8	0.62
КИСЕЛО МЛЯКО 3% и над 3%	1.11	0.88	▲ 26.1	0.23
ПРЯСНО МЛЯКО 3%	2.11	1.73	▲ 22.0	0.38
БИСКВИТИ	1.67	1.57	▲ 6.4	0.10
ВАОФЛИ	3.42	3.12	▲ 9.6	0.30
СКУМРИЯ	5.01	4.91	▲ 2.0	0.10
КОПЪРКА	2.65	2.12	▲ 25.0	0.53
САФРИД	3.40	3.38	▲ 0.6	0.02
ПАНГАСИУС	4.33	3.75	▲ 15.5	0.58
ХЕК	5.57	5.11	▲ 9.0	0.46
СВИНСКО месо	9.33	9.23	▲ 1.1	0.10
ПИЛЕ	5.46	4.13	▲ 32.2	1.33
ПИЛЕШКИ бут	4.34	3.16	▲ 37.3	1.18
ПИЛЕШКИ гърди	10.03	7.36	▲ 36.3	2.67
КРЕНВИРШИ	6.50	5.76	▲ 12.8	0.74
КРЕНВИРШИ пилешки	4.49	3.92	▲ 14.5	0.57
КОЛБАСИ малотрайни	5.45	5.11	▲ 6.7	0.34
ТРАЕН салам	11.06	9.44	▲ 17.2	1.62
КАЙМА	7.59	5.92	▲ 28.2	1.67

¹⁷ * Стрелките в колоната за процентно изменение на цената показват посоката на промяната на годишна база.

фигура 47 Промяна на цените на хранителни стоки през 2022 г. спрямо 2021 г.

4. Анализ на цените на хранителни стоки по региони

Таблица 5 Цени на едро на захар, брашно и олио по области през 2022 г. ^{*18}

ОБЛАСТ	ЗАХАР	средна захар	изменение спрямо средната	БРАШНО	средна брашно	изменение спрямо средната	ОЛИО	средна олио	изменение спрямо средната
БЛАГОВЕГРАД	▲ 2.28	2.07	10	▲ 1.54	1.32	17	▼ 4.23	4.43	-5
БУРГАС	▼ 1.59	2.07	-23	▼ 1.17	1.32	-11	▲ 4.73	4.43	7
ВАРНА	▼ 1.53	2.07	-26		1.32			4.43	
ВЕЛИКО ТЪРНОВО	▼ 1.64	2.07	-21	▼ 1.15	1.32	-13	▼ 3.16	4.43	-29
ВРАЦА	▲ 2.21	2.07	7	▼ 1.03	1.32	-22	▼ 4.14	4.43	-7
ДОБРИЧ	▲ 2.08	2.07	0	▼ 1.11	1.32	-16	▲ 4.89	4.43	10
КЪРДЖАЛИ	▲ 2.17	2.07	5	▲ 1.52	1.32	15	▲ 4.72	4.43	7
МОНТАНА	▼ 1.96	2.07	-5	▼ 1.27	1.32	-4	▼ 4.15	4.43	-6
ПЛЕВЕН	▲ 2.08	2.07	0	▼ 1.07	1.32	-19	▲ 4.45	4.43	0
ПЛОВДИВ	▲ 2.39	2.07	15	▲ 1.92	1.32	45	▲ 4.94	4.43	12
РУСЕ	▲ 2.18	2.07	5	▲ 1.48	1.32	12	▼ 4.18	4.43	-6
СИЛИСТРА	▲ 2.17	2.07	5	▲ 1.46	1.32	11	▲ 4.54	4.43	2
СЛИВЕН	▲ 2.16	2.07	4	▼ 1.27	1.32	-4	▲ 4.93	4.43	11
СМОЛЯН	▲ 2.30	2.07	11		1.32		▼ 4.13	4.43	-7
СОФИЯ	▲ 2.24	2.07	8	▲ 1.53	1.32	16	▲ 4.76	4.43	7
СТАРА ЗАГОРА	▼ 2.03	2.07	-2	▼ 1.07	1.32	-19	▲ 4.56	4.43	3
ХАСКОВО	▲ 2.09	2.07	1	▼ 1.17	1.32	-11	▼ 3.96	4.43	-11
ШУМЕН	▲ 2.20	2.07	6	▲ 1.39	1.32	5	▼ 4.38	4.43	-1
ЯМБОЛ	▲ 2.12	2.07	2	▲ 1.35	1.32	2	▲ 4.83	4.43	9

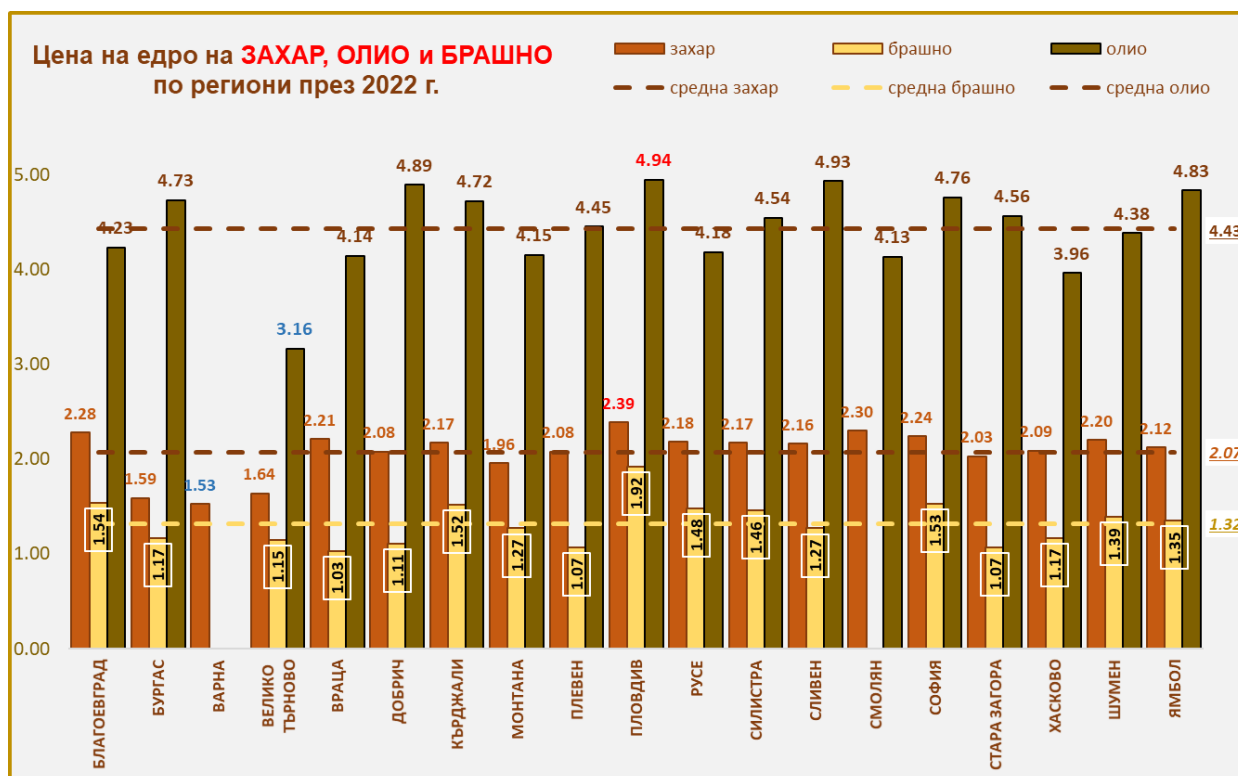
¹⁸ *. Символите в колоните с цените показват движението на цените под и над средната за страната цена. Хистограмите в клетките в колоните с процентно изменение визуализира стойностите под и над средната цена.

Анализът на цените на едро на основните хранителни стоки: брашно, захар и олио по региони показва, че маржът на цените в различните области от средната за страната цена е в диапазона ± 56 - 86%. Таблица 5, фигура 48

Средната за страната през 2022 г. цена на захарта е 2,07 лв./кг. Най-висока стойност е отчетена в тържищата в област Пловдив – 2,39 лв./кг, а най-ниската средна за годината е била цената в област Варна – 1,53 лв./кг. На по-висока от средната за страната цена захарта се е търгувала в 63% от тържищата, в две области цената е равна на средната за страната, а отклоненията в цените в различните региони са 56%.

При средна за страната цена на олиото 4,43 лв./л, най-високи стойности са отчетени в област Сливен – 4,93 лв./л, а минималната средна за годината цена е била във Великотърновска област – 3,16 лв./л. Отклоненията в цените в различните региони са 56%. В 53% от тържищата олиото се е търгувало над средната за страната цена и в една област цената е била на нивото на средната за страната цена.

На най-висока средна цена брашното се е търгувало през годината в Пловдивска област – 1,92 лв./кг, най-ниската стойност е била в област Враца -1,03 лв./кг. Средно годишната цена на брашното за страната е 1,32 лв./кг. В 47% от областите брашното се е търгувало на цена, по-висока от средната за страната, а маржът в цените в различните региони е 86%.

фигура 48 Средногодишни цени на захар, олио и брашно през 2022 г. по региони

4. Сравнителен анализ на цените на едро и на дребно през 2022 г. и 2021 г.

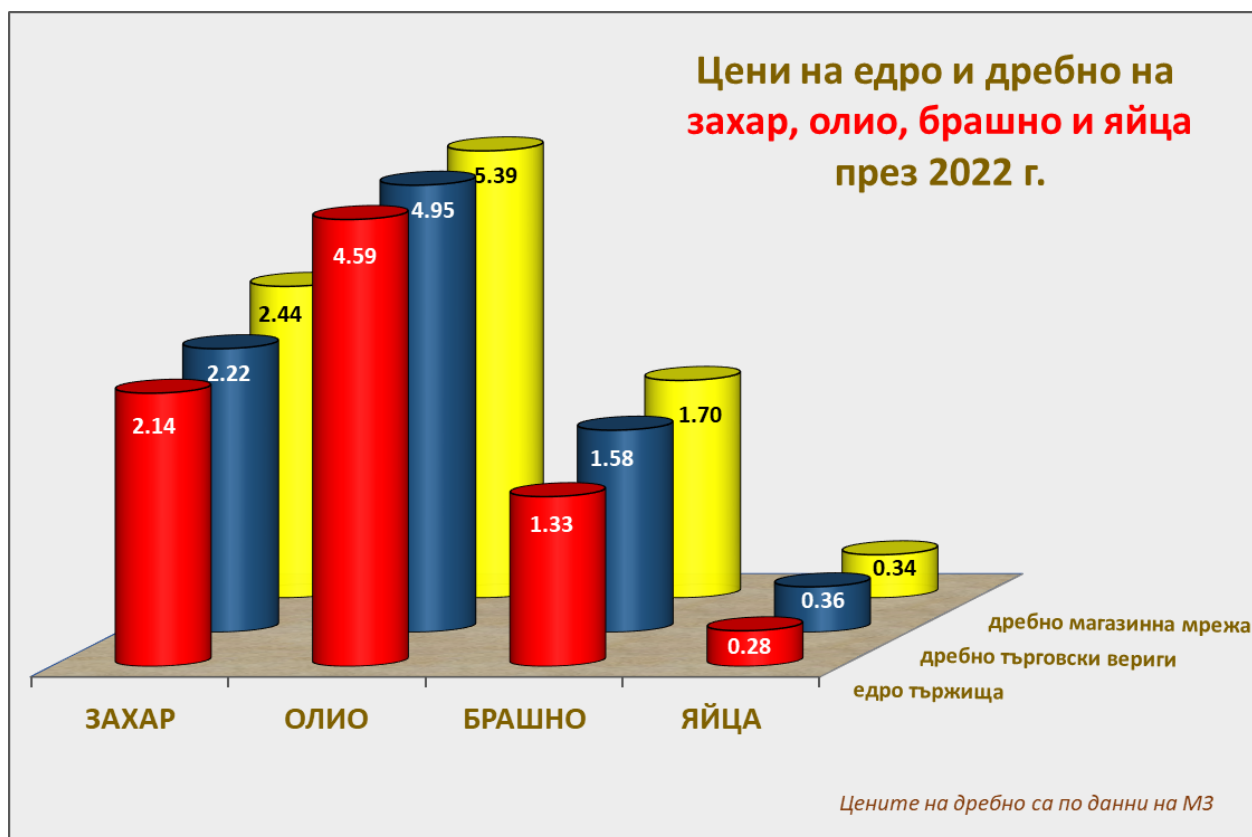
Таблица 6 Цени на едро и на дребно на захар, олио, брашно и яйца през 2022 г.*¹⁹

СТОКА	цени на едро на тържищата	цени на дребно в търговските вериги	надценка в %	надценка в лв.	цени на дребно в магазинната мрежа	надценка в %	надценка в лв.
ЗАХАР	2.14	2.22	4	0.08	2.44	14	0.30
ОЛИО	4.59	4.95	8	0.36	5.39	17	0.80
БРАШНО	1.33	1.58	19	0.25	1.70	28	0.37
ЯЙЦА	0.28	0.36	27	0.08	0.34	21	0.06

Наблюдението на цените на дребно на основните хранителни продукти: захар, олио, брашно и яйца показва, че през годината най-високи са цените в магазинната мрежа, с изключение на цената на яйцата, които най-скъпо са се търгували в големите търговски вериги.

Надценките на цените на дребно, спрямо цените на едро, в големите търговски вериги са най-големи при яйцата – 27%, следвани от брашното – 19%, олиото – 8% и захарта съответно 4%.

В магазинната мрежа надценките са 28% при брашното, 21% при яйцата, 17% при олиото и 14% при захарта. Таблица 6, фигура 49

фигура 49 Цени на едро и дребно на захар, олио, брашно и яйца през 2022 г.

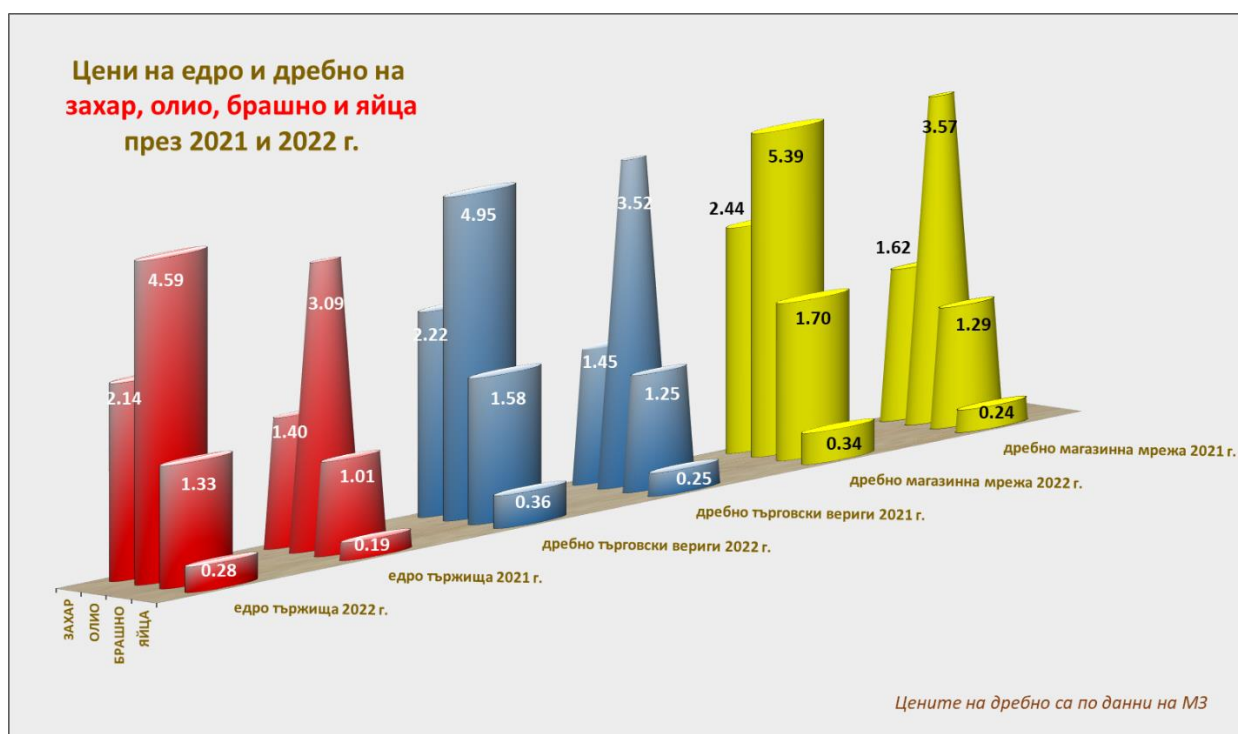
¹⁹ * Степенуваната скала в 4 степени визуализира градацията в големината на надценките

Таблица 7 Цени на едро и на дребно на захар, олио, брашно и яйца през 2021 и 2022 г.*²⁰

СТОКА	цени на едро на тържищата	цени на дребно в търговските вериги	надценка в %	надценка в лв.	цени на дребно в магазинната мрежа	надценка в %	надценка в лв.
2022 г.							
ЗАХАР	2.14	2.22	4	0.08	2.44	14	0.30
ОЛИО	4.59	4.95	8	0.36	5.39	17	0.80
БРАШНО	1.33	1.58	19	0.25	1.70	28	0.37
ЯЙЦА	0.28	0.36	27	0.08	0.34	21	0.06
2021 г.							
ЗАХАР	1.40	1.45	4	0.05	1.62	16	0.22
ОЛИО	3.09	3.52	14	0.43	3.57	16	0.48
БРАШНО	1.01	1.25	24	0.24	1.29	28	0.28
ЯЙЦА	0.19	0.25	32	0.06	0.24	26	0.05

Таблица 8 Промяна на цените на едро и на дребно на захар, олио, брашно и яйца през 2021 и 2022 г.

СТОКА	едро			дребно търговски вериги			дребно магазинна мрежа		
	2022 г.	2021 г.	промяна %	2022 г.	2021 г.	промяна %	2022 г.	2021 г.	промяна %
ЗАХАР	2.14	1.40	53	2.22	1.45	53	2.44	1.62	51
ОЛИО	4.59	3.09	49	4.95	3.52	41	5.39	3.57	51
БРАШНО	1.33	1.01	32	1.58	1.25	27	1.70	1.29	32
ЯЙЦА	0.28	0.19	47	0.36	0.25	42	0.34	0.24	41

фигура 50 Цени на едро и дребно на захар, олио, брашно и яйца през 2021 и 2022 г.

²⁰ * Степенуваната скала в 4 степени визуализира градацията в големината на надценките

Сравнителният анализ на цените на едро и на дребно през 2022 г. спрямо 2021 г. показва, че анализираните стоки през 2022 г. са поскъпнали, както на едро, така и на дребно.

При захарта поскъпването на едро и в търговските вериги е едно и също – 53%, а в магазинната мрежа то е 52%.

При цената на олиото най-голямо е покачването на цените на дребно в магазинната мрежа - 51%, следвано от цената на едро – 49%, а най-малък процент на поскъпване олиото има в търговските вериги – 41%.

Поскъпването през 2022 г. на брашното на едро и на дребно в магазинната мрежа е еднакво – 32%, а в търговските вериги то е 27%.

Яйцата са поскъпнали най-много на едро – 47%, в търговските вериги то е 42% и в магазинната мрежа съответно 41%. *Таблица 7, Таблица 8, фигура 50*

От направения анализ следва, че ножицата между цените на едро и на цените на дребно в големите търговски вериги е в диапазона 4-27%, а между цените на едро и цените на дребно в магазинната мрежа тя е 14-28%. *Таблица 6*

5. Анализ на движението на цените на основни хранителни стоки

5.1. Захар

С известни колебания от средата на 2012 г., когато беше достигната най-високата за предходните двадесет години цена от 2.27 лв./кг., кривата на захарта има траен низходящ тренд, като тенденцията се запазва и през следващите две години. За периода лятото на 2012 г. – края на 2014 г. цената на захарта бележи спад от 45%.

След поредицата от години на устойчив низходящ тренд, през 2015 г. трендът се обръща и макар и плавно кривата тръгва нагоре. Възходящият тренд се запазва и през 2016 г. Следва двугодишен период на устойчив спад на цената на захарта, като през 2018 г. е регистрирана най-ниската за последните десет години цена от 1,04 лв./кг. През 2019 г. кривата отново обръща тренда и тръгва плавно нагоре.

В периода януари – март 2020 г. цената на захарта има стабилен характер. От средата на м. март цената рязко тръгва нагоре и през април достига 1,43 лв./кг. Поскъпването на захарта за този период е 11,7%. През следващите месеци на годината кривата се стабилизира на ниво 1.35 - 1.40 лв./кг.

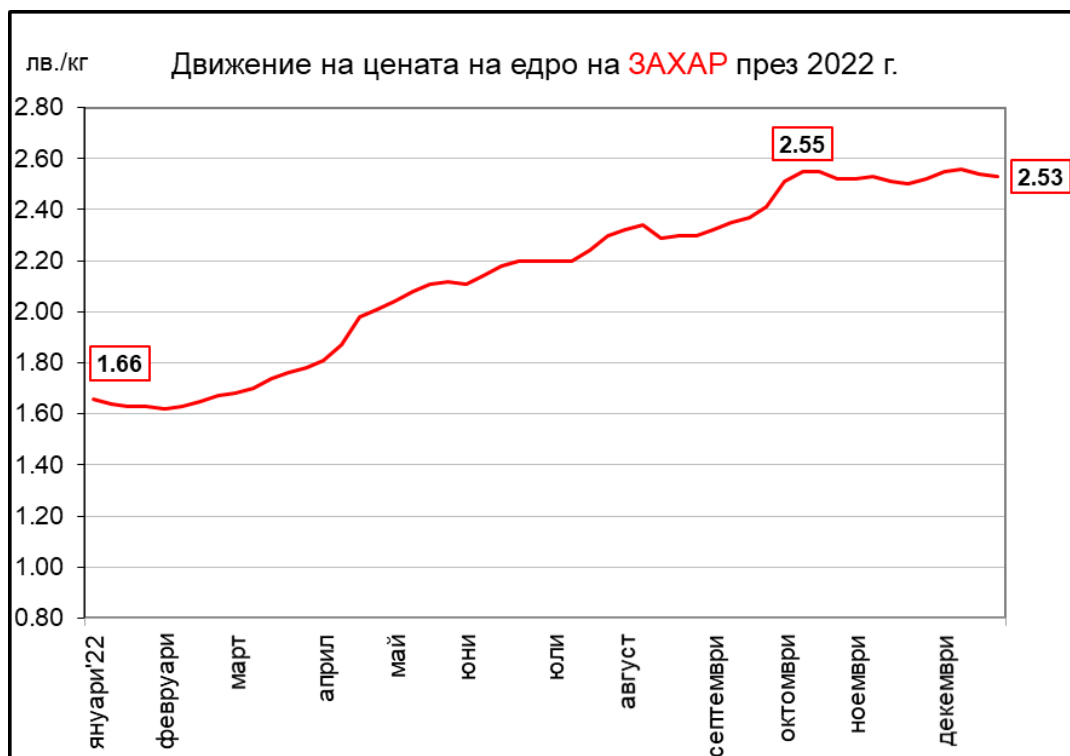
В началото на 2021 г. цената на захарта е 1.37 лв./кг. До месец октомври кривата е изключително стабилна, като стойностите се задържат около това ниво. През следващите месеци на годината се наблюдава траен и стръмен възходящ тренд. В края на годината кривата стъпва на ниво от 1.66 лв./кг. Поскъпването за периода октомври – декември е близо 20%. *фигура 52*

През 2022 г. кривата на цената на захарта стартира от ниво 1.66 лв./кг. До средата на февруари стойностите остават стабилни. Както при много други стоки, така и при захарта от края на февруари се заражда възходящ тренд, който с плавен и устойчив характер се запазва до края на годината. През октомври цената достига ценови връх от 2.55 лв. и тази стойност отново е най-висока за целия период на наблюдение на пазара на едро от страна на Комисията.

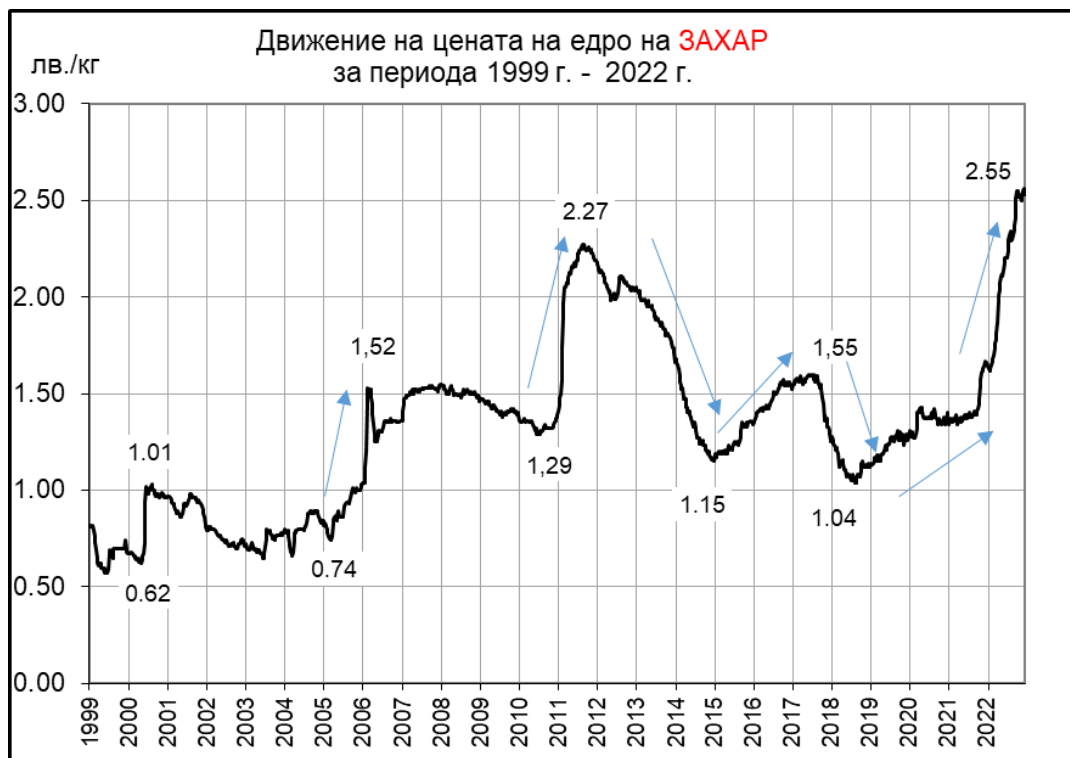
Поскъпването за периода края на февруари – началото на октомври е 57%. През последните три месеца на годината кривата се стабилизира на високото ниво от месец октомври и през последната седмица на годината стъпва на ниво от 2.53 лв./кг. *фигура 51*

Средногодишното поскъпване на захарта спрямо предходната година е 53% и това стоката, което е поскъпнала най-много през годината. *фигура 47*

Наблюденията на средногодишните стойности на цената на захарта за последните осем години показват, че цената на едро на захарта е била най-висока през 2022 г. (2,14 лв./кг). През 2018 г. е най-ниската за този период стойност от 1.11 лв./кг. *фигура 46*

фигура 51 Цена на захар през 2022 г.

фигура 52 Цена на захар за периода 1999 – 2022 г.

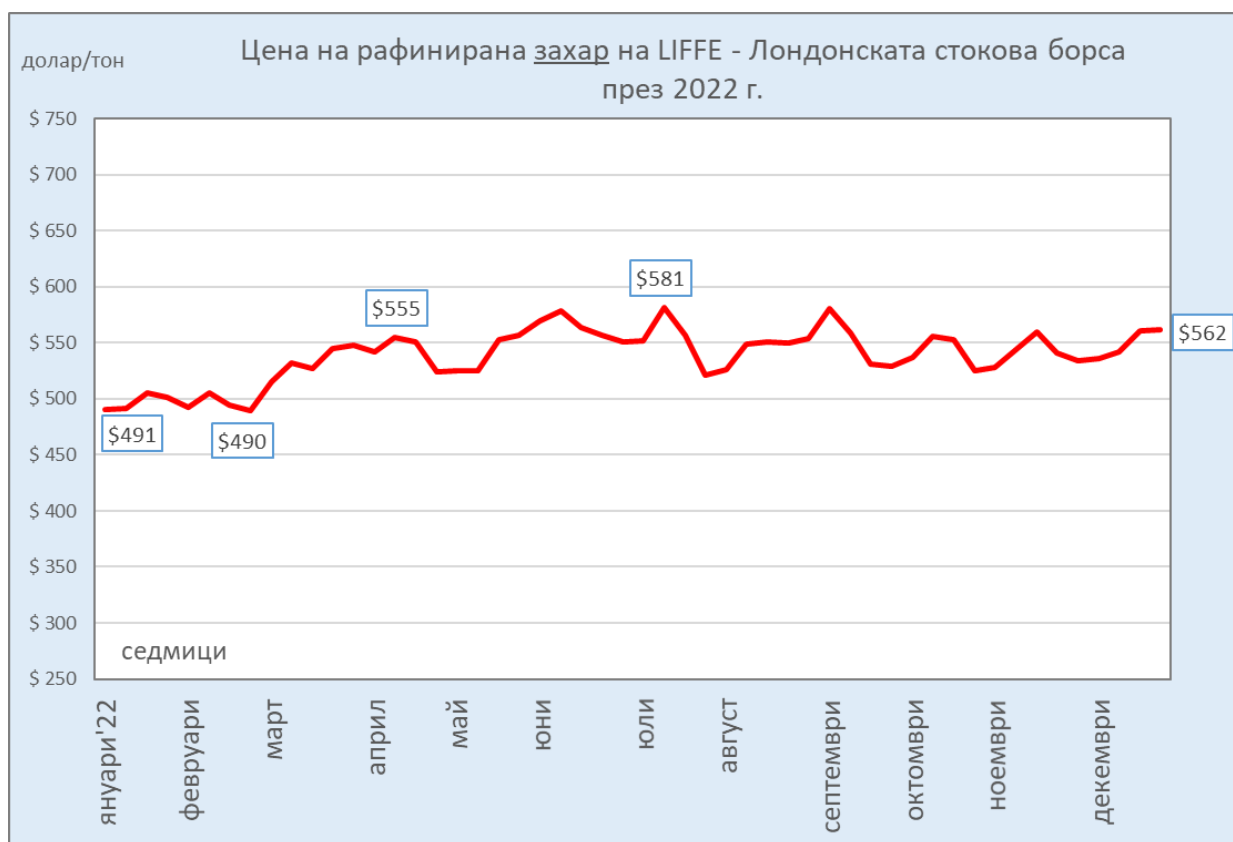
5.1.1. Международна цена на захар

Движението на цената на едро на захарта в нашата страна зависи изцяло от движението на международната цена на захарта.

В началото на 2022 г. цената на захарта на Лондонската стокова борса²¹ е 491 долар/тон. Тази стойност се задържа до средата на февруари. Отново се наблюдава влиянието на започналите военни действия в Украйна и кривата тръгва нагоре. В началото на април международната цена на захарта е 555 долара, а поскъпването за периода е 13%. Следва период на чести колебания на кривата в двете посоки и през юли месец цената достига до ниво от 581 долара. Това е най-високата регистрирана цена за годината. През следващите месеци до края на годината има известно стабилизиране на стойности, макар отново с колебания в двете посоки. В края на декември цената на захарта е 562 долара/тон.

Средногодишната цена на захарта през 2022 г. е с 14,5 % по-висока спрямо предходната година. *фигура 53*

Най-високите нива на цената на Лондонската стокова борса се наблюдават през 2016 г., когато е отчетен пик от 600 \$/тон. Стръмният характер на кривата през тази година се дължи основно на неблагоприятните климатични условия в централните и южните райони на Бразилия, където е съсредоточено основното производство на захар в страната, която е най-големият световен производител и износител на захар. В същото време има намаляване на обемите на производство и в Индия, която е втори по-големина производител. *фигура 54*

фигура 53 Цена на рафинирана захар на Лондонската борса през 2022 г.

²¹ <https://www.londonstockexchange.com/>

фигура 54 Цена на рафинирана захар на Лондонската борса за периода 2014/2022 г.

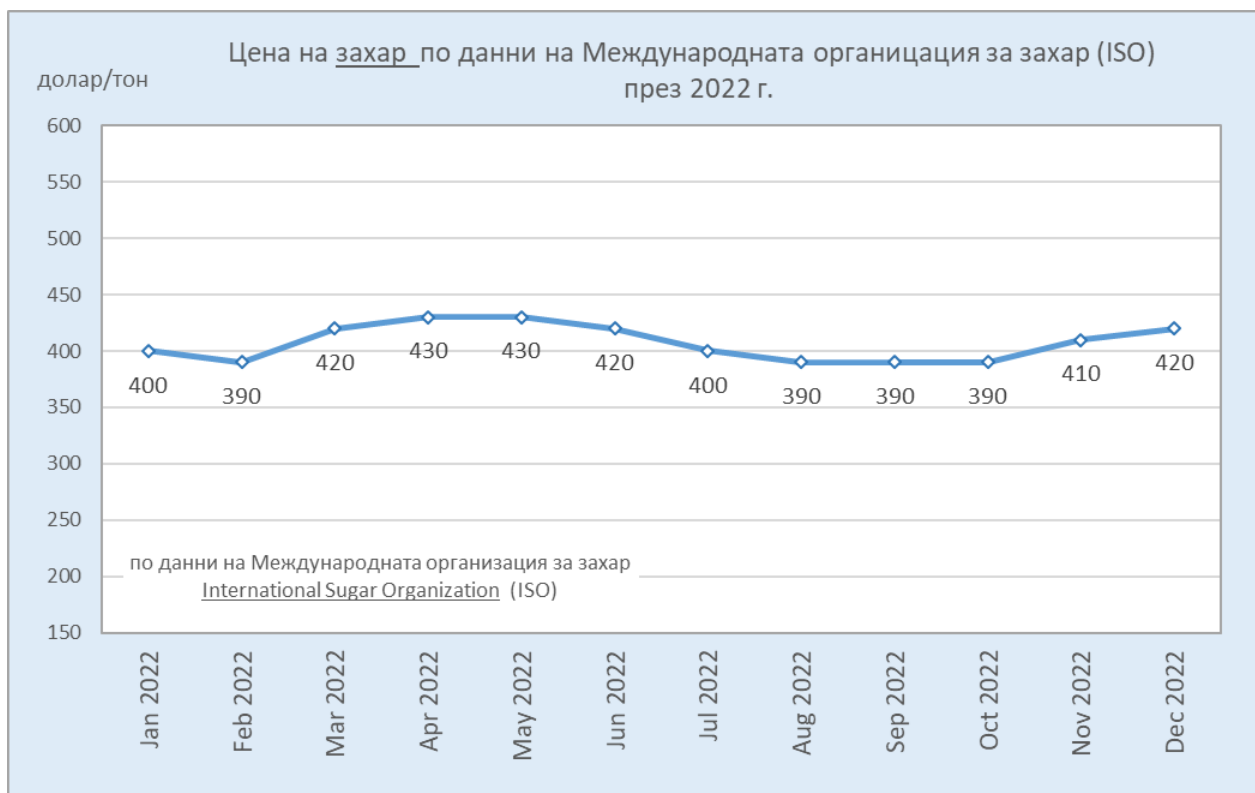
Сходни тенденции се наблюдават при международните цени на захарта по данни на Международната организация за захар²².

Тя е междуправителствена организация със седалище в Лондон, която се стреми да насърчи търговията и потреблението на захар чрез събиране и публикуване на информация за пазара на захар, проучване на нови употреби на захар и свързани продукти и като форум за междуправителствени дискусии относно захарта. Членството му се състои от 87 държави.

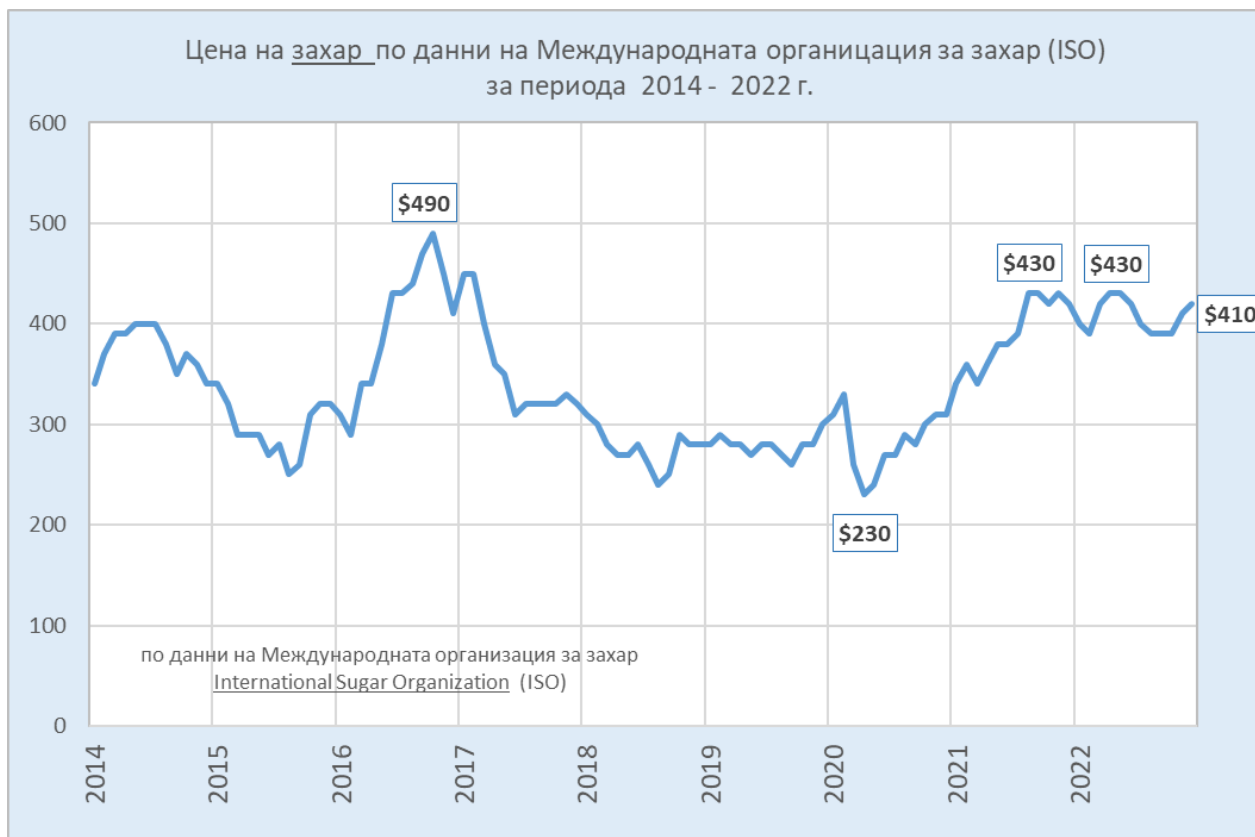
През януари и февруари цената на захарта по тези данни е съответно 400 долара и 390 долар/тон. През март тя се покачва и през април и май кривата е на най-високото си ниво за година от 430 долар. Следва период на слаб низходящ тренд и обръщането му през последните два месеца на годината. *фигура 55*

Най-високи стойности по тези данни са отчетени през 2016 г., когато цената е била 490 долара/тон. *фигура 56*

²² <http://www.isosugar.org/>

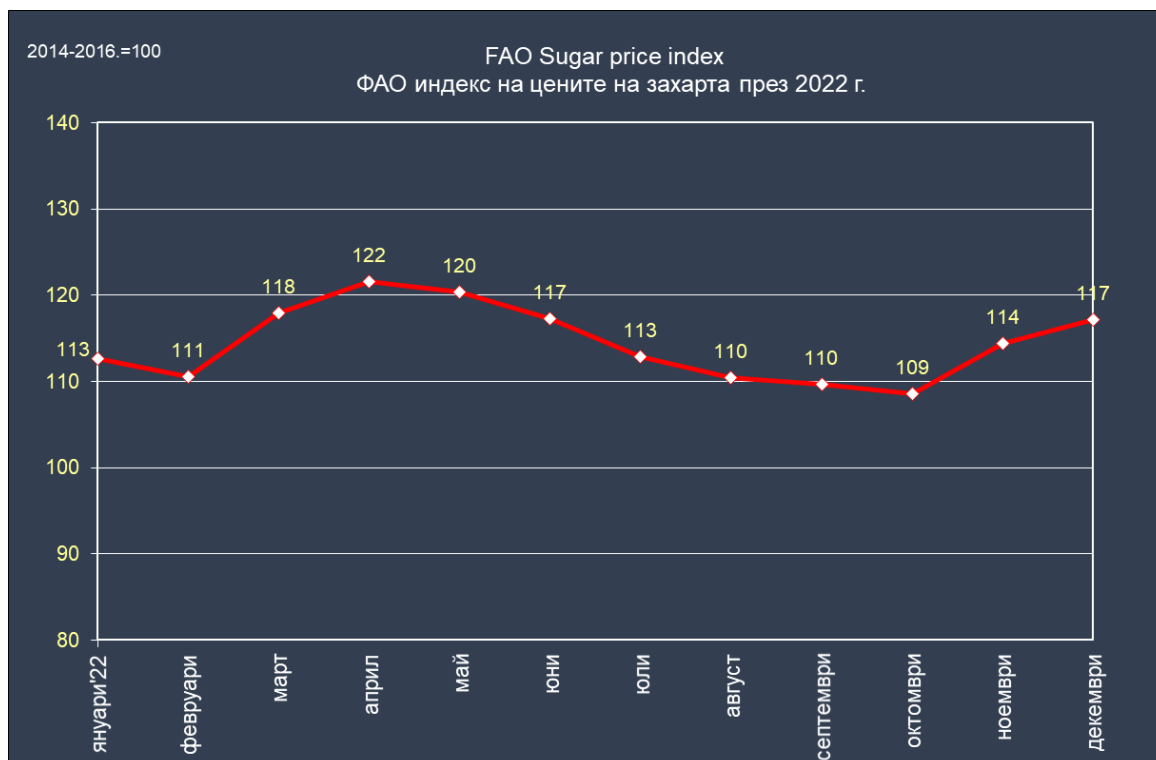
фигура 55 Цена на захар по данни на ISO през 2022 г.

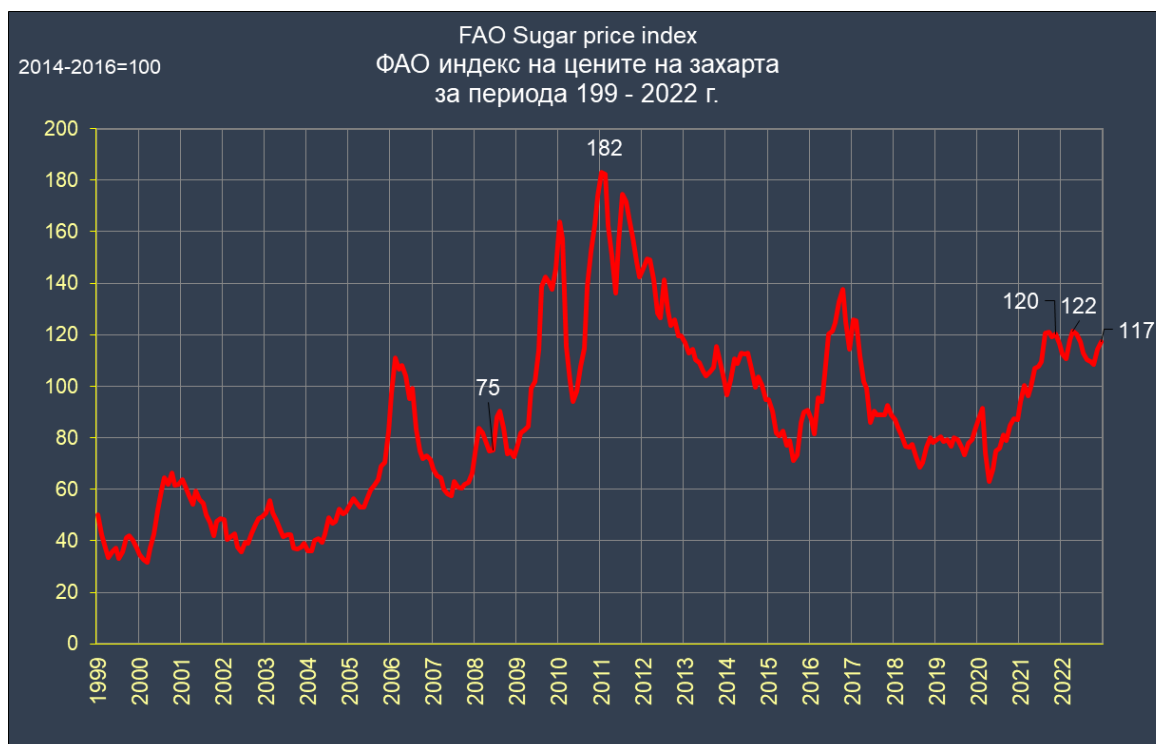
фигура 56 Цена на захар по данни на ISO за периода 2014 – 2022 г.

5.1.2. ФАО индекс на захарта²³

Анализът на движението на световната цена на захарта по данни на ФАО води до същите изводи²⁴.

фигура 57 ФАО индекс на цените на захарта през 2022 г.

фигура 58 ФАО индекс на цените на захарта за периода 1999 –2022 г.

²³ [Food and Agriculture Organization of the United Nations](https://www.fao.org/)

²⁴ FAO Sugar price index

Средната стойност на индекса на цените на захарта на ФАО през 2022 г. е 114,5 пункта, като е с 5,1 пункта (4,7%) по-висока от 2021 г. и е най-високата средна годишна стойност от 2012 г.

През първия месец на 2022 г. стойността на ФАО индекса бележи спад, но още от февруари се наблюдава покачване, което продължава до април. Тенденциите през годината са същите, които се наблюдават при международната цена на захарта на Лондонската стокова борса, както и по данните на Международната организация за захар. *фигура 57*

Пиковите стойности на този индекс са регистрирани в началото на 2011 г. и са 182 пункта. *фигура 58*

5.2. Олио

Ретроспективният анализ на пазара на олио в нашата страна през последните години показва, че в периода на наблюдение 1999-2008 г. на цените от ДКСБТ най-високата стойност е регистрирана през лятото на 2008 г. – 3.23 лв./л, когато поскъпването на олиото само за месец беше 105%.

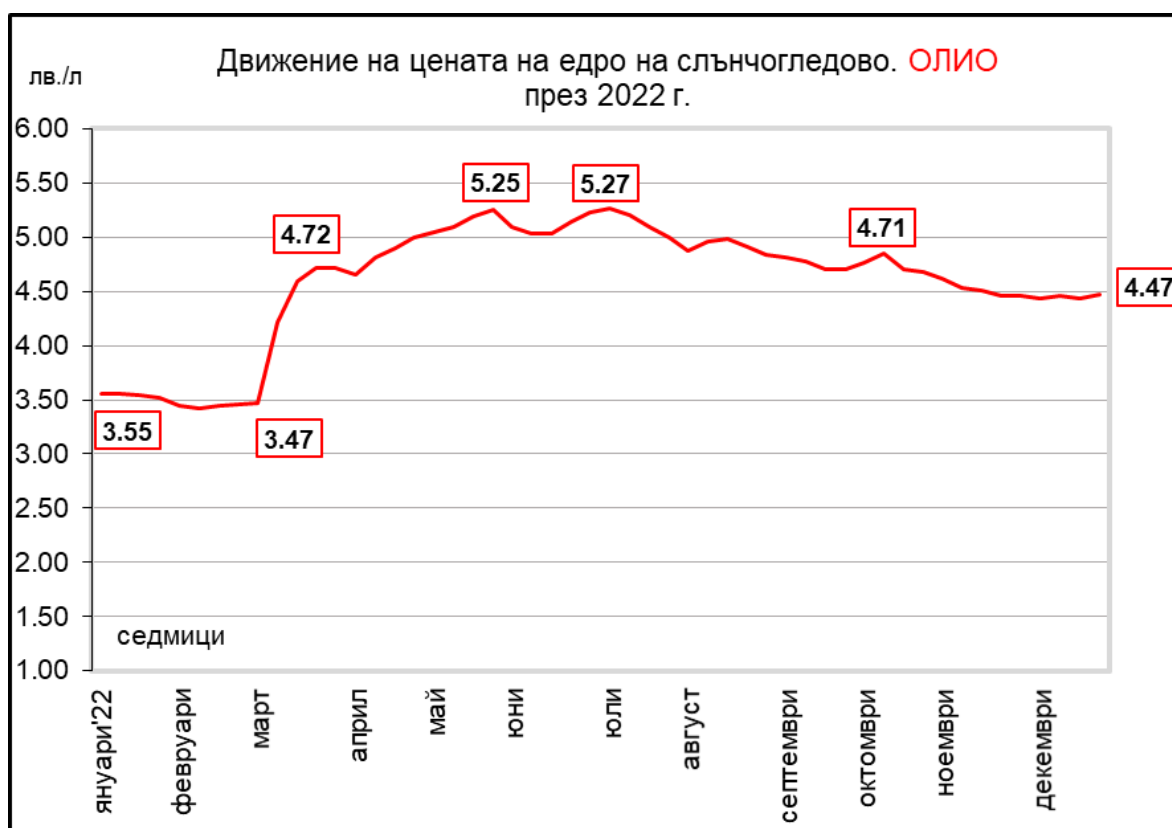
В периода 2009 – 2012 г. отново се наблюдават сериозни колебания в цената на олиото, като през 2010 г. има поскъпване на олиото със 70%.

Периодът 2013 – 2015 се характеризира с траен и значителен спад на стойностите, а от 2016 г. до 2019 г. кривата има устойчив стабилен характер. В този период цената на олиото се движи в тесни ценови диапазони около ниво от 2.00 лв./л. От средата на м. септември 2020 г. се заражда трайна възходяща тенденция, която се запазва до средата на м. ноември. През останалия период до края на същата година цената се стабилизира, но на високото ниво от 2.70 лв./л.

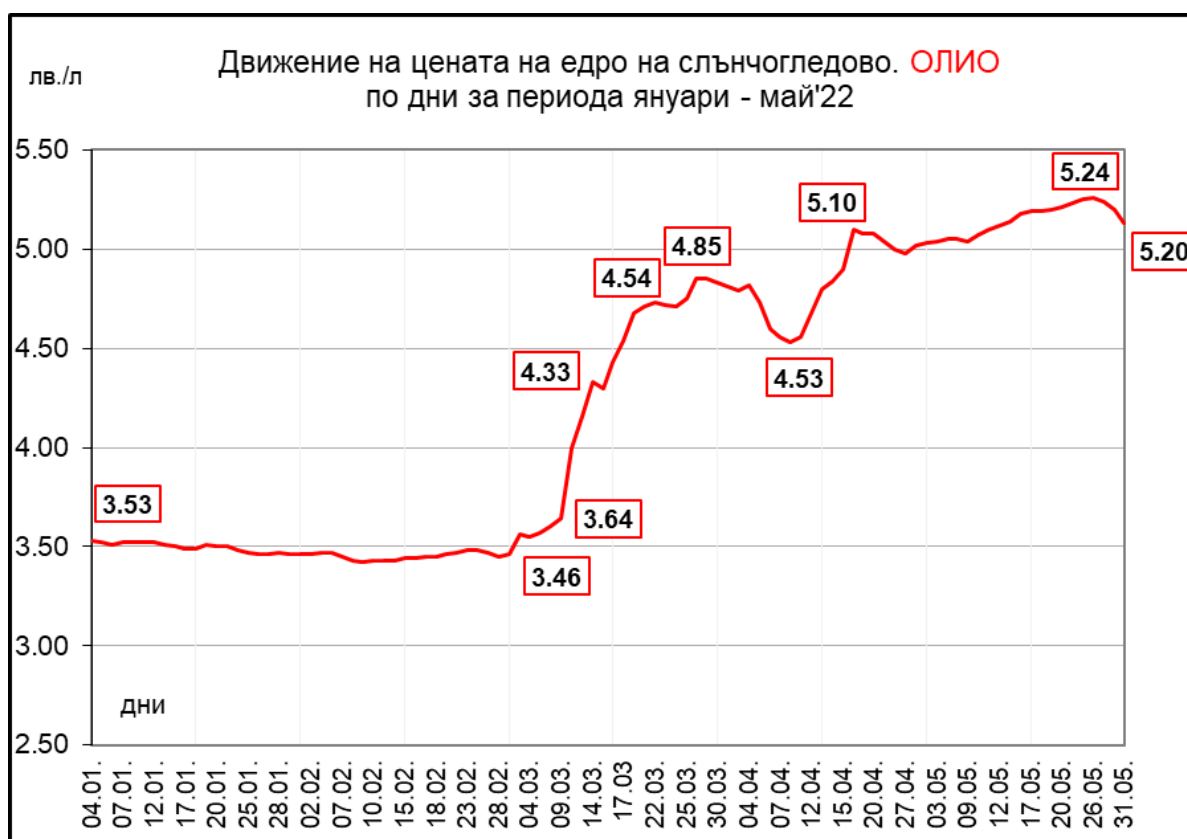
През първите три месеца на 2021 г. се наблюдава напълно стабилна цена. През март се заражда възходяща тенденция и цената се покачва през май до 3.24 лв. Поскъпването за този период е 25%. Следва период на стабилизиране и успокояване на пазара, който продължава до средата на септември. През следващите два месеца отново кривата тръгва нагоре и е регистрирано ново поскъпване на олиото от 13%. В края на годината цената стъпва на ниво от 3.58 лв./л. Поскъпването спрямо началото на януари е 38%. *фигура 61*

В началото на 2022 г. пазарът на олио остава спокоен и кривата се движи на ниво от около 3,50 лв./л. От началото на месец март се наблюдава рязък и силен ръст на цената, която само за месец се покачва до 4,72 лв. През май кривата запазва възходящия си тренд, но покачването на стойностите е малко по-плавно. В средата на май цената на олиото е 5.25 лв. (отчетена на 26 май, *фигура 60*) и след краткотрайно успокояване, през юли отново са отчетени високи цени от 5.27 лв./л. Тази стойност е най-високата регистрирана в историята на наблюдение на цените на едро. В сравнение с началото на годината е отчетено рекордното поскъпване на олиото от 48,5%. След достигането на този ценови пик, кривата обръща тренда си и до края на годината цената плавно се движи надолу. В края на декември олиото се търгува на едро на цена от 4.47 лв. *фигура 59*

В резултат на устойчивото поскъпване на олиото през 2020 г., рязкото покачване на цената му през месец март 2021 г. и последващия драстичен скок през 2022 г. средногодишната цена на олиото през 2022 г. спрямо 2021 г. е с 49% по-висока. Цената на олиото, отчетена през 2022 г. е най-високата за годините, през които Комисията осъществява наблюдения на пазара. *фигура 47*

фигура 59 Цена на олио през 2022 г.

фигура 60 Цена на олио по дни за периода януари - май 2022 г.

фигура 61 Цена на олио за периода 1999 - 2022 г.

5.2.1. Международна цена на олио

Проследяването на динамиката при движението на международната цена на олиото показва до голяма степен влиянието ѝ върху нашия пазар.

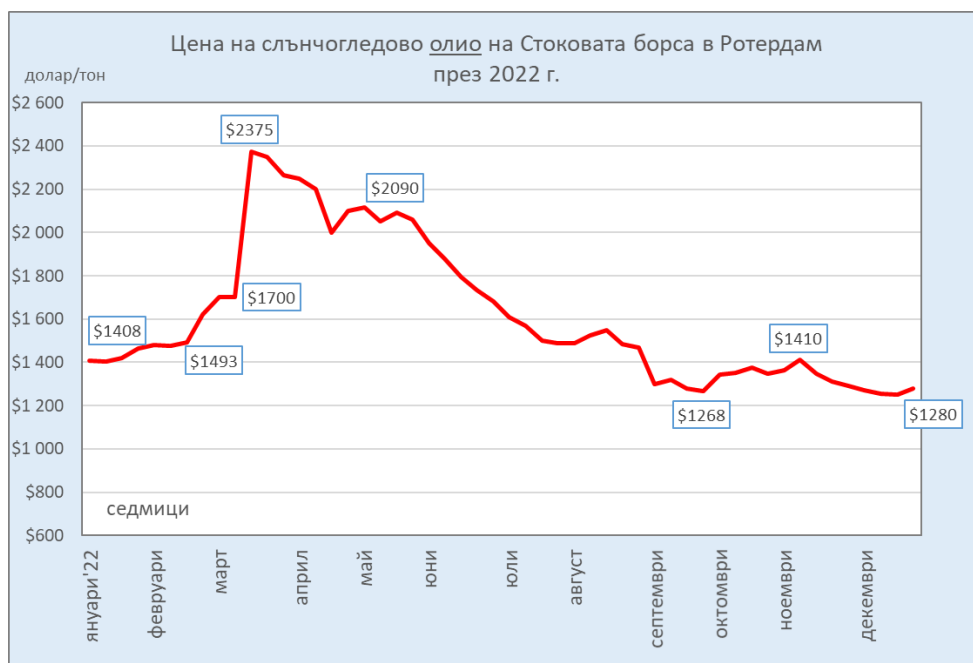
В периода 2016 – 2019 г. като цяло цената на слънчогледовото олио на международния пазар е стабилна, а през 2018 г. се наблюдава плавен и устойчив низходящ тренд. През 2019 г. цената на нерафинираното олио на борсата в Ротердам²⁵ плавно се движи нагоре, а от средата на октомври кривата придобива стръмен характер. В началото на 2020 г. се наблюдава известно успокояване на международния пазар на олио, но през следващите месеци трендът се обръща и се наблюдава траен, но плавен ръст на цената. В средата на август цената стъпва на ниво от 860 долар/тон, след което кривата придобива стръмен характер и регистрира пикова стойност от 1050 долар/тон. След краткотрайно успокояване на пазара през м. септември, от октомври отново се наблюдава силен и устойчив ръст на цената. В края на годината кривата стъпва на ниво от 1195 долар/тон. Тази цена се доближава до пиковите стойности от 2013 г., когато е регистрирана най-високата към момента цена от 1260 долар/тон.

В началото на 2021 г. международната цена на олиото на борсата в Ротердам стартира от ниво 1280 долара. Месец януари се характеризира със спокоен пазар и стабилни цени, което бързо се променя през февруари и март. Кривата има устойчив и стръмен ход на кривата и стъпва през втората седмица на март на ниво от 1720 долара. Този пик е последван от силен низходящ тренд, когато в средата на месец юли е регистрирана най-ниската за годината цена от 1190 долара. С известни колебания в двете посоки кривата се движи в диапазон

²⁵ <https://commoprices.com/en/series/DF7PS/sunflower-oil-crude-ex-tank-rotterdam-global-market>

1300 – 1400 долара. В края на декември 2021 г. цената на нерафинираното слънчогледово олио е 1365 долар/тон. *фигура 63*

През първите два месеца на 2022 г. международният пазар на олио е спокоен, с незначително движение на кривата нагоре. От средата на февруари се заражда силен възходящ тренд, който през март е изключително драстичен, макар и кратък. През третата седмица на март цената на нерафинираното слънчогледово олио на борсата в Ротердам стъпва на исторически ценови връх от 2375 долара/тон. След достигане на този своеобразен пик, кривата бързо сменя тренда си и през следващите месеци тя има плавна низходяща тенденция. В края на годината цената е 1280 долара. *фигура 62* Поскъпването през втората половина на февруари – началото на март е близо 60%. Последващият след март спад на стойностите е около 95%.

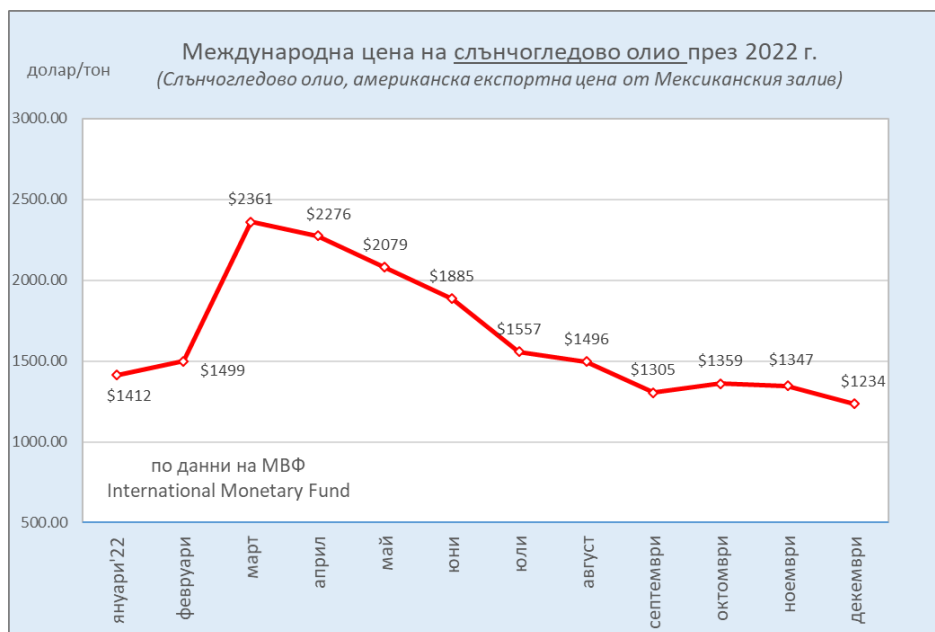
фигура 62 Цена на нерафинирано олио в Ротердам през 2022 г.

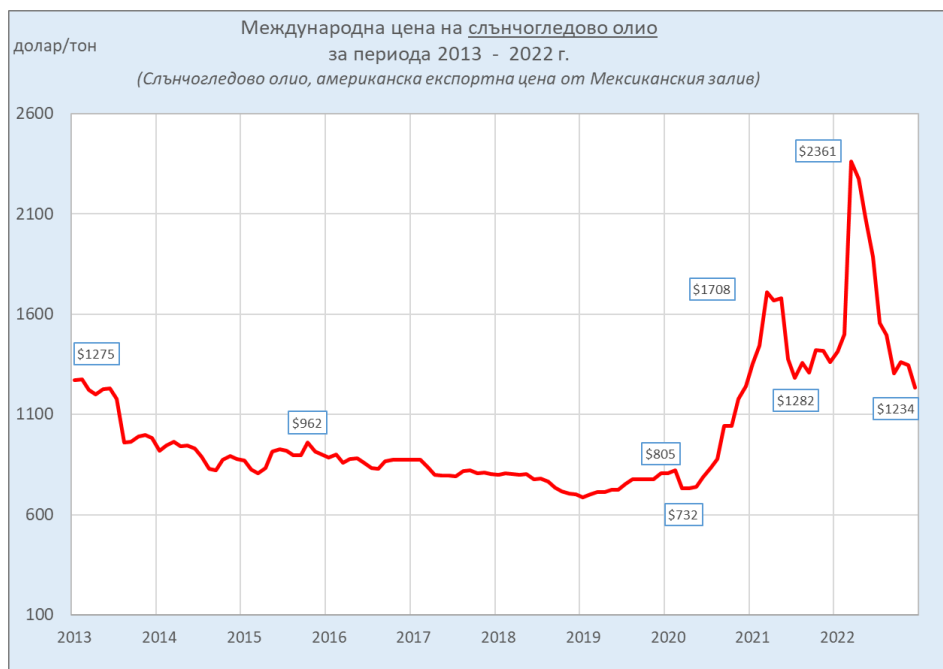
фигура 63 Цена на нерафинирано олио Ротердам за 2013 – 2022 г.

Аналогични са изводите при анализирането на цената на олиото по данни на Международния валутен фонд²⁶, за експортната цена на САЩ от Мексиканския залив²⁷. През март 2022 г. цената по тези данни е 2361 долар/тон, като само за месец е отчетен ръст от 58%. До края на годината цената на олиото се движи плавно и устойчиво надолу и стъпва през декември на ниво от 1234 долара. *фигура 64*

Преди достигането на върховете стойности от март 2022 г., пикови стойности имаше през март 2021 г. - 1708 долар/тон и през 2013 г. – 1275 долар/тон. *фигура 65*

фигура 64 Международна цена на олиото по данни на МВФ за 2020 - 2022 г.

фигура 65 Международна цена на олиото по данни на МВФ през 2013/2022 г.

²⁶ [International Monetary Fund](#)

²⁷ Sunflower Oil, US export price from Gulf of Mexico, US Dollars per Metric Ton

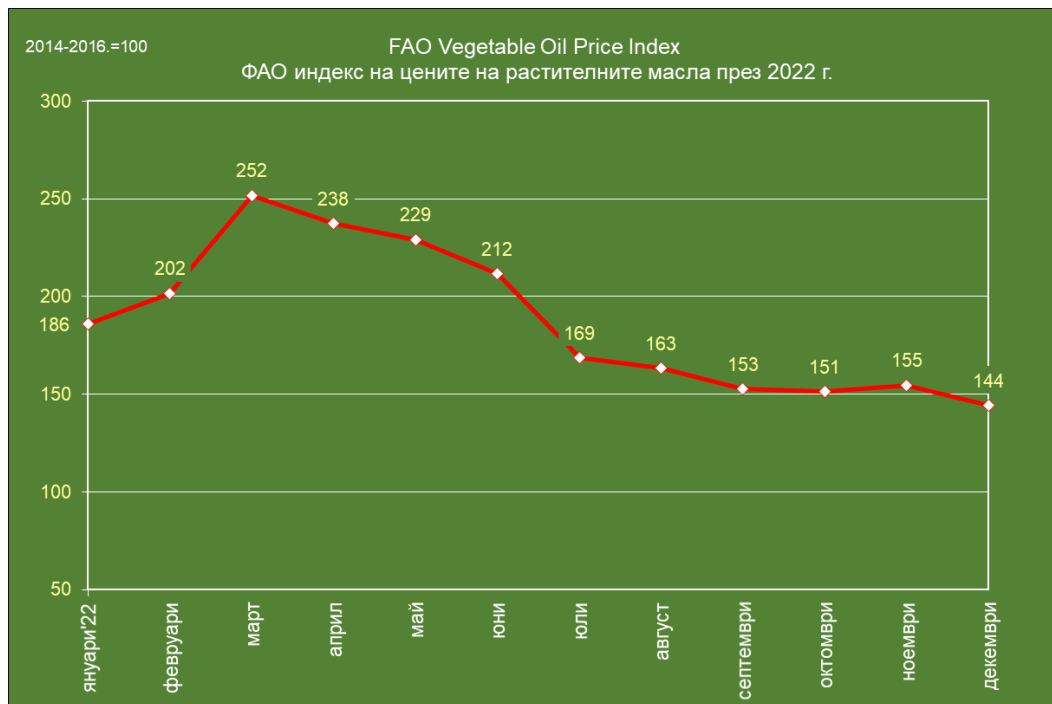
5.2.2. ФАО индекс на растителни масла и мазнини

Индексът на цените на растителните масла на ФАО²⁸ през 2022 г. е средно 187,8 пункта, което е с 22,9 пункта (13,9%) повече от 2021 г. и е най-високата средна годишна стойност досега.

Индексът на цените на растителното масло пункта през декември е 144,4, което е спад от 10,3 пункта (6,7%) от стойността му през ноември и най-ниското ниво от февруари 2021 г. Това намаление на индекса през декември се дължи на спада в световните котировки на палмово, соево, рапично и слънчогледово масло. Световните цени на палмовото масло падат с почти 5% след кратък период на повишение миналия месец, воден главно от слабото глобално търсене на внос, въпреки че производството намалява в основните страни производителки на палмово масло в резултат на прекомерните валежи. В същото време световните цени на соевото масло падат значително, главно поради положителните прогнози за сезонен растеж на производството в Южна Америка. Международните цени на рапичното и слънчогледовото олио се понижават поради големите обеми на предлагане и респективно слабото търсене на внос, особено от Европейския съюз. В допълнение, спадът в световните котировки на растителни масла допринесе за спада в цените на суровия петрол.

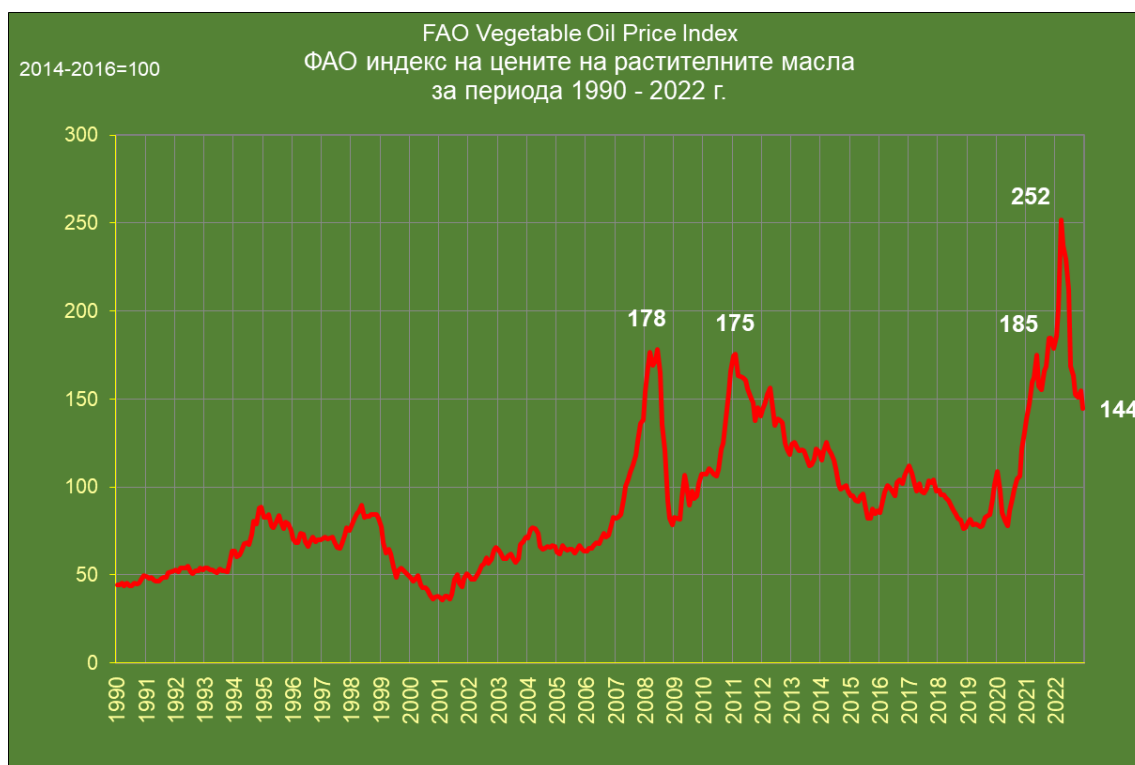
В началото на годината индексът на цените на растителните масла и мазнини на ФАО стартира от ниво 186 пункта. Леко повишение е отчетено през февруари, а през март се наблюдава силен ръст на стойностите и кривата стъпва на ниво от 252 пункта. Пазарът бързо се овладява и до края на годината индексът се движи плавно и устойчиво надолу. *фигура 66*

Предишните пикови стойности (178 пункта) бяха регистрирани през 2008 г. *фигура 67*

фигура 66 ФАО индекс на растителните масла през 2022 г.

²⁸ В състава на този индекс влизат палмовото, соевото, рапичното и слънчогледовото масла

фигура 67 ФАО индекс на растителните масла за периода 1990 г. – 2022 г.

5.3. Брашно

Кратката ретроспекция на движението на цената на брашното показва, че през последните двадесет години са регистрирани няколко пикови стойности. Рязък скок се наблюдава в началото 2004 г., като е отчетен скок на цената от 70%. Аналогично пиково поскъпване на брашното има през 2008 г., 2011 г и началото на 2013 г. В същите периоди се наблюдаваше силен ръст на цената на пшеницата на световните борси.

Стабилни стойности на цената на брашното се наблюдават в периода 2014 - 2018 г., като колебанията са в рамките на 0.80 – 0.90 лв./кг.

През м. юли 2019 г. се наблюдаваше краткотраен, но сравнително рязък скок на цената, когато беше регистрирана стойност от 1.02 лв./кг. Поскъпването на брашното в сравнение с началото на годината е 7%.

В началото на 2020 г. цената на брашното стартира от ниво 0,90 лв./кг. През първия месец на годината стойностите плавно се покачват и се стабилизират на ниво от около 1,00 лв. До края на годината кривата запазва стабилен характер и се движи в диапазон от 1.00 -1.05 лв./кг. В началото на м. септември е регистрирана цена от 1,07 лв./кг, която е най-високата отчетена стойност за последните 20 години.

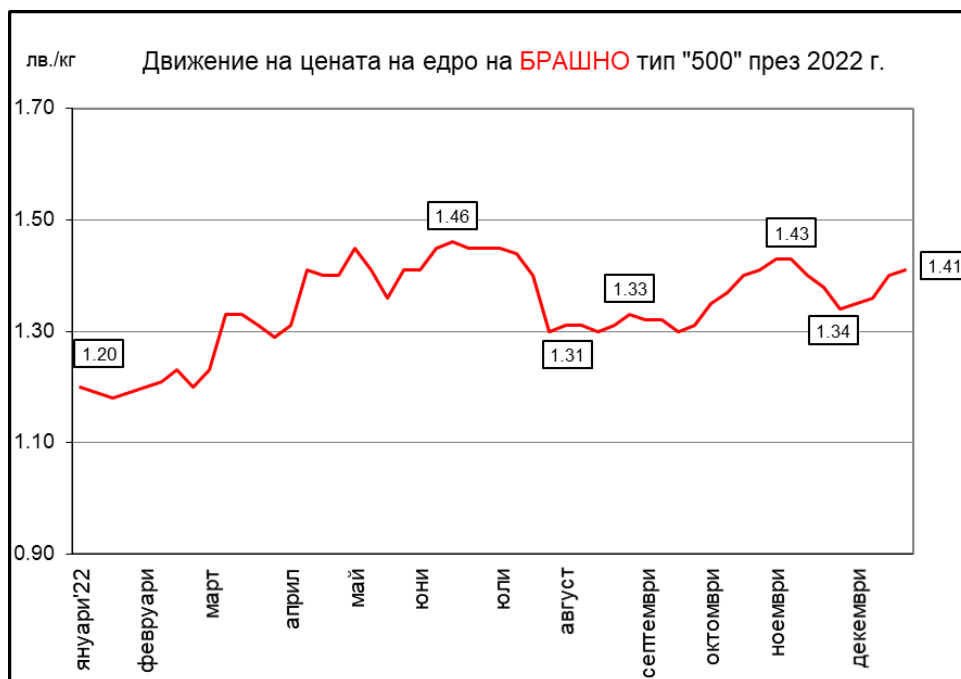
През 2021 г. кривата на цената на брашното като цяло има плавен възходящ тренд, като в края на годината в сравнение с началото е отчетено поскъпване от 17,5%.

В началото на 2022 г. цената на брашното е 1,20 лв./кг. С известни колебания в двете посоки кривата през следващите месеци има възходящ тренд. В началото на юни е регистрирана цена от 1.46 лв. И при тази стока е се наблюдава ценови пик за всички години на ценови мониторинг от страна на Комисията.

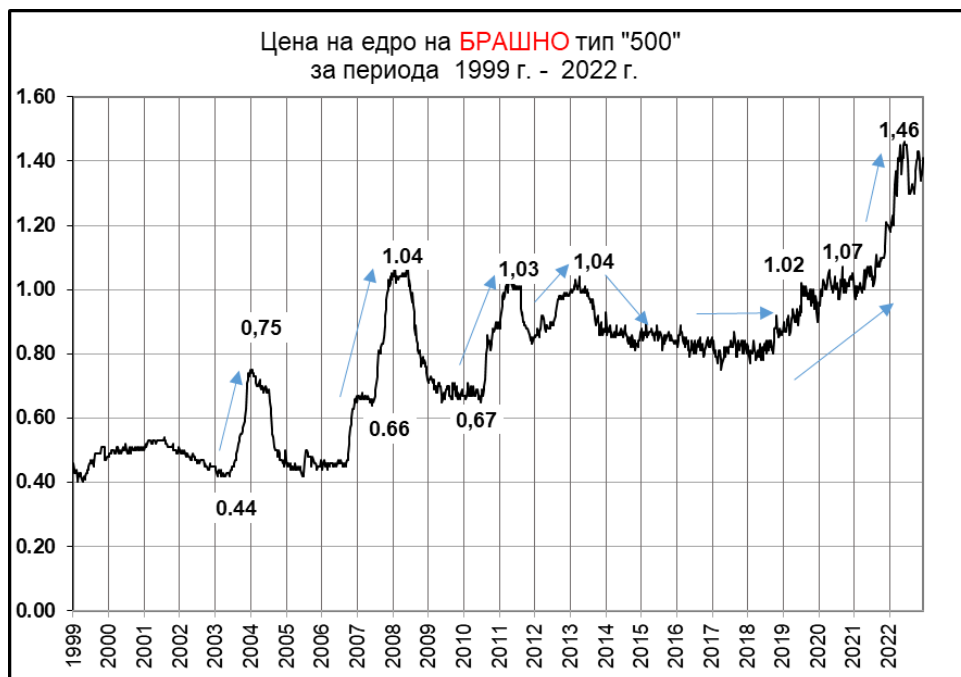
През юни и юли цената на брашното бележи спад до ниво от 1.31 лв. Следва стабилизиране на кривата около ниво от 1.30 лв. В средата на септември отново се заражда възходяща тенденция и стойностите стигат до 1.43 лв./кг. През ноември пазарът на едро на брашно е по-спокоен, а през декември цената се покачва и стъпва на нивото от началото на ноември. Поскъпването в края на годината в сравнение с началото е 17.5%. *фигура 68*

В сравнение с предходната година средногодишните цени на брашното са с 32 % по-високи. *фигура 47*

Анализът на средногодишните цени на брашното за периода 2015 – 2022 г. показва, че средногодишната цена на брашното през 2022 г. е най-висока за осемгодишния период. *фигура 46*

фигура 68 Цена на брашно през 2022 г.

фигура 69 Цена на брашно за периода 1999 – 2022 г.

5.3.1. Международни цени на зърнени храни

Наблюденията за последните години показват, че за периода 2014 – 2021 г. цената на пшеницата е била на най-ниското си ниво през м. август 2016 г., а най-високите стойности за периода са регистрирани през м. ноември 2021 г. *фигура 72*

През първия месец на 2022 г. цената на пшеницата на стоковата борса в Чикаго е 279 долар/тон. Следва период от месец и половина на стабилизиране на стойностите.

От средата на февруари и при тази стока се наблюдава рязък скок, който отново е резултат от войната в Украйна, която доведе до драматични движения на пазарите на енергия и зърно. *фигура 70*

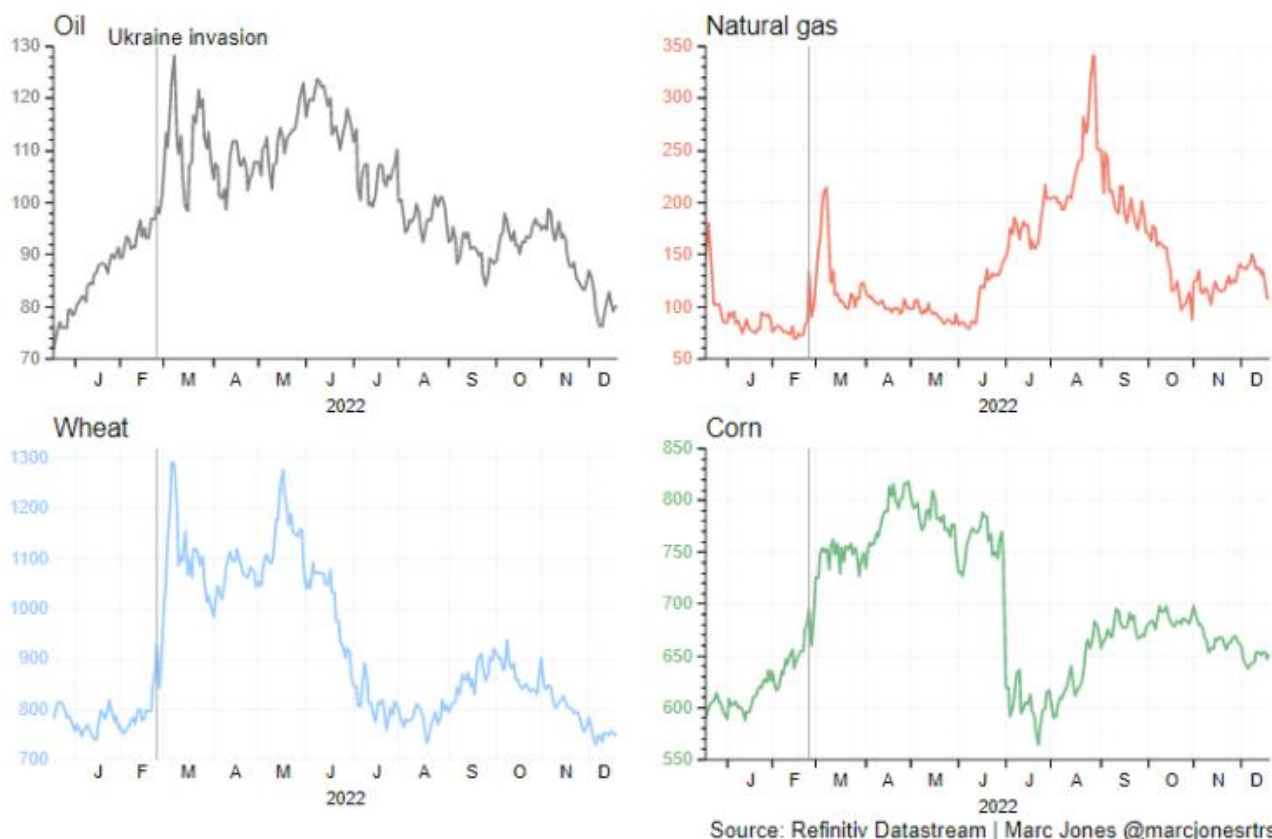
Достигайки до стойност от 453 долара/тон в началото на март, следва едномесечно понижение на цената и отново обръщане на тренда през април – май. Отново са отчетени високи стойности от 455 долара.

След тези високи стойности, кривата трайно обръща тренда и до средата на август цената бележи спад. През последните месеци международният пазар на зърно леко се успокоява, а цената на пшеницата на стоковата борса в Чикаго стъпва на ниво от 284 долара.

Покачването на средногодишните цени на пшеницата на годишна база е 29%. *фигура 71*

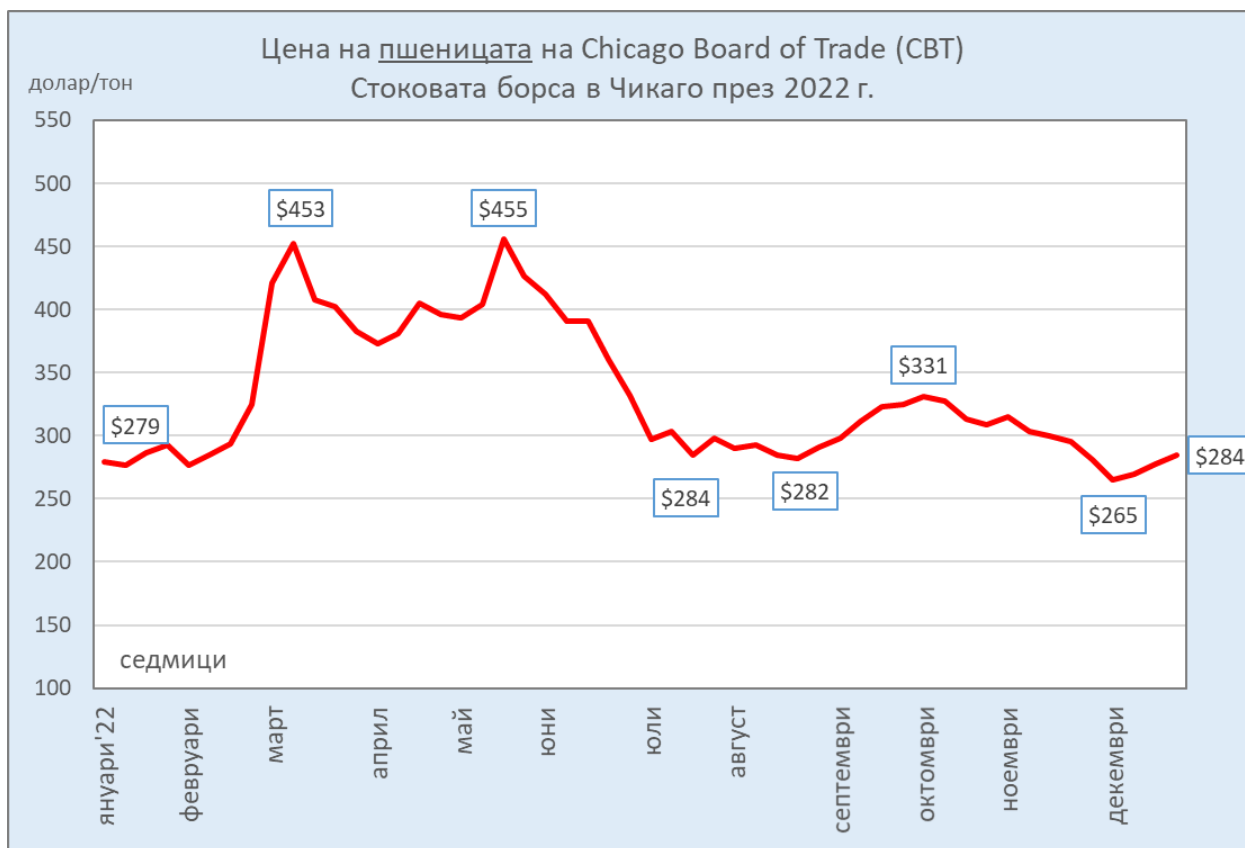
The price of war

Ukraine war drove dramatic moves in energy and grain markets

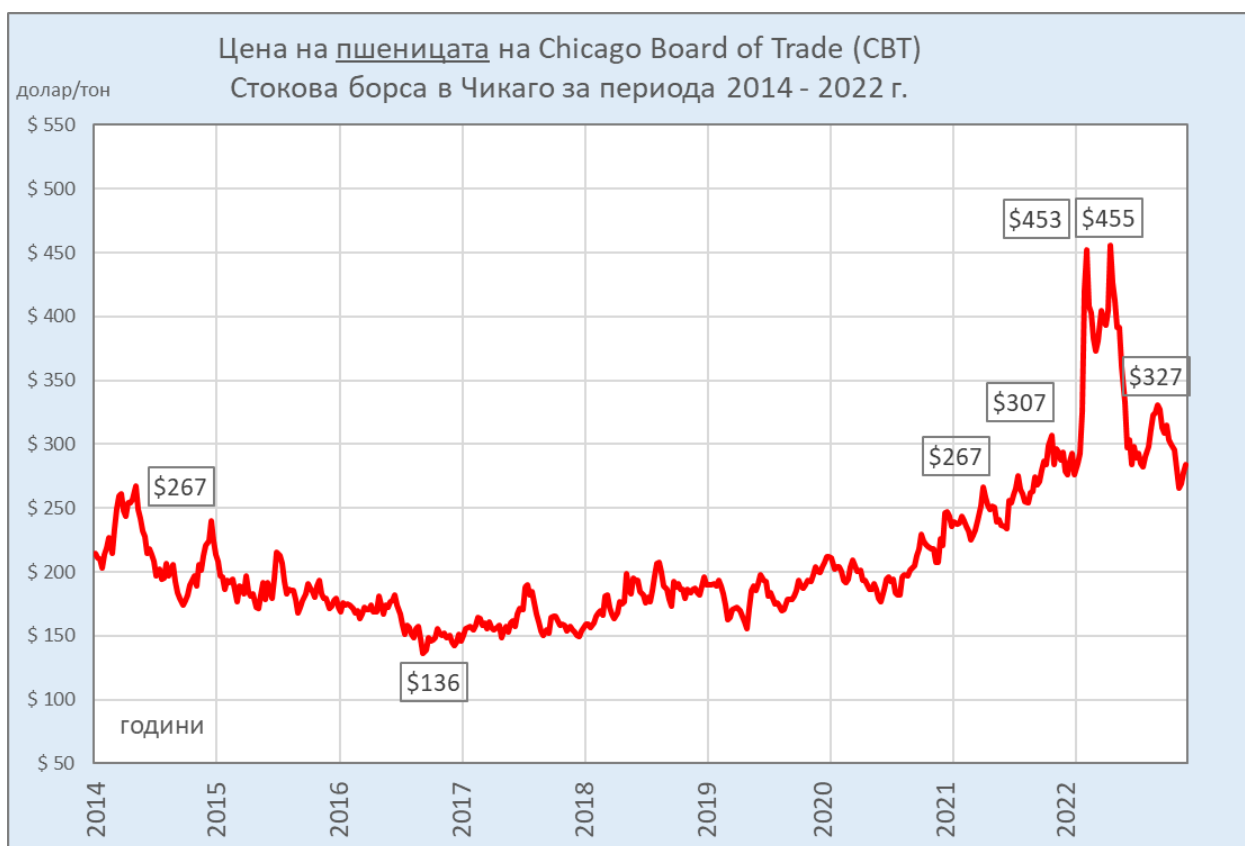

фигура 70 Графика: Ройтерс – „Цената на войната“²⁹

²⁹ <https://www.reuters.com>

фигура 71 Цена на пшеницата на борсата в Чикаго през 2022 г.

фигура 72 Цена на пшеницата на борсата в Чикаго за периода 2014 – 2022 г.

Цената на царевичата на стоковата борса в Чикаго³⁰ стартира в началото на годината от 239 долар/тон.

През януари и до средата на февруари кривата има лек възходящ тренд, след което стойностите рязко се покачват до 298 долара в началото на март. След известно стабилизиране през март, през април отново цената се покачва и стъпва на високото ниво от 319 долара/тон. *фигура 73*

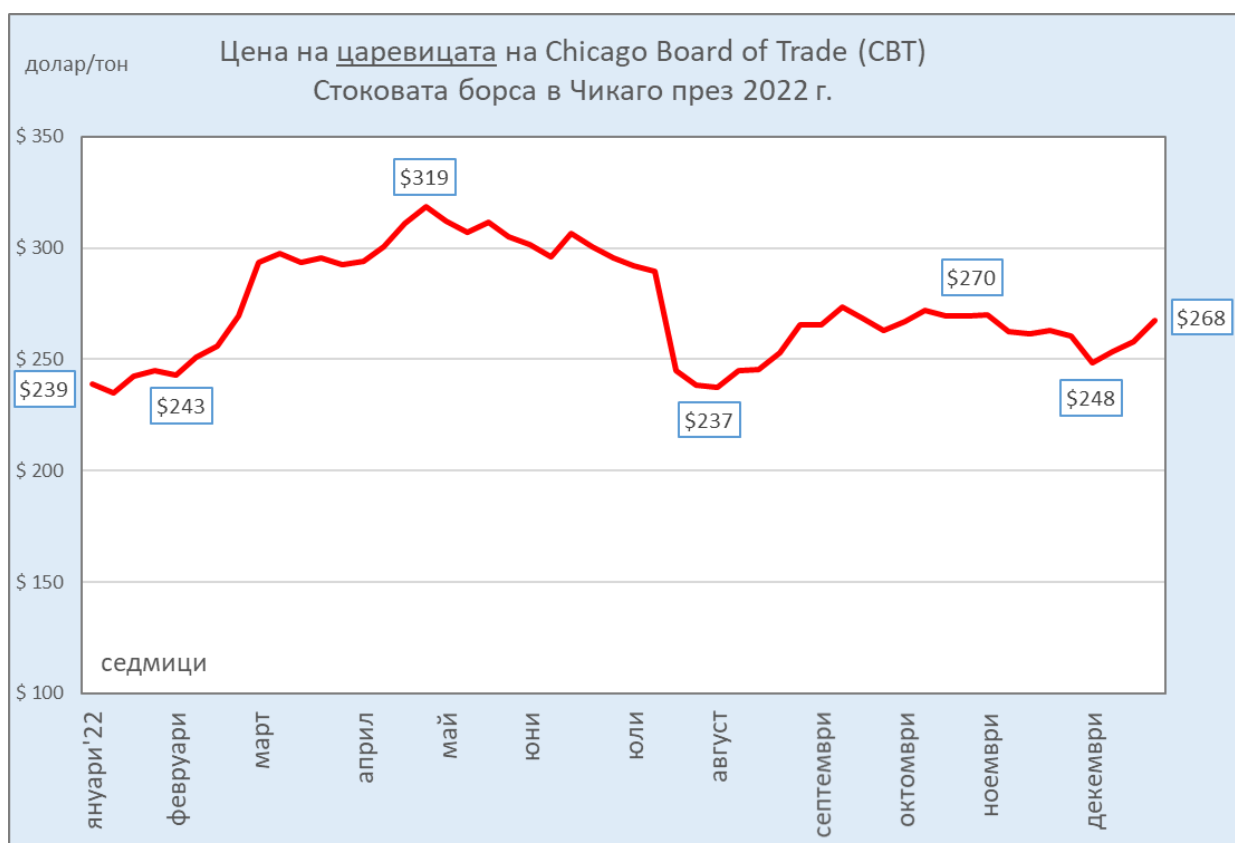
Тази стойност е пикова за последните години, като далеч надхвърля предишния ценови връх от 275 долар/тон, регистриран през първата седмица на юли 2021 г. *фигура 74*

Следва период на устойчив низходящ тренд и през първата седмица на август кривата стъпва на ниво от 237 долара. През август има обръщане на тренда, но през есента цената на царевичата се стабилизира, като през последния месец на годината се наблюдава слаб ръст на стойностите.

Средногодишната цена на царевичата през 2022 г. е с 20% по-висока спрямо средногодишната ѝ цена през 2021 г.

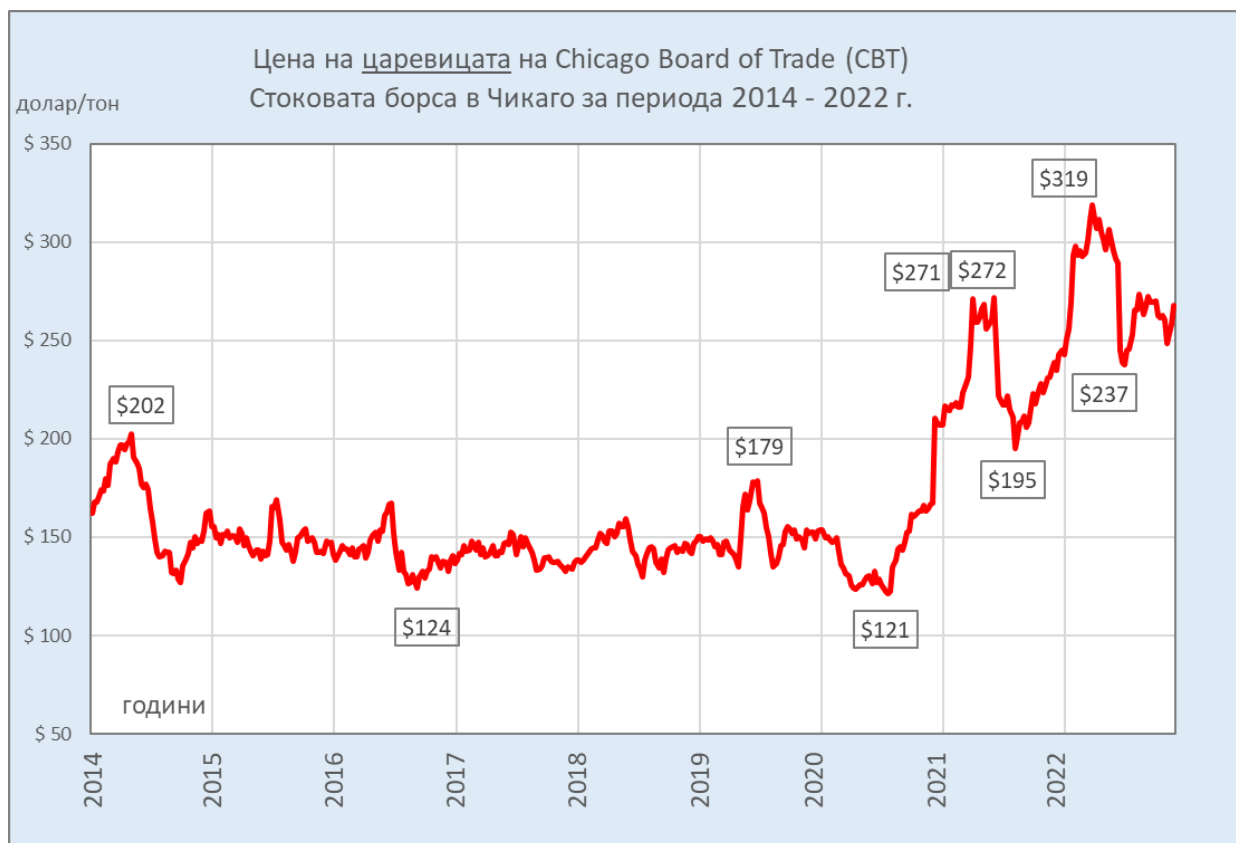
Аналогично на цената на пшеницата и при царевичата се наблюдава пик през 2014 г., който обаче е много под стойностите от тази година.

Най-ниските регистрирани нива са през 2020 г.

фигура 73 Цена на царевичата на борсата в Чикаго през 2022 г.

³⁰ <https://www.cmegroup.com/>

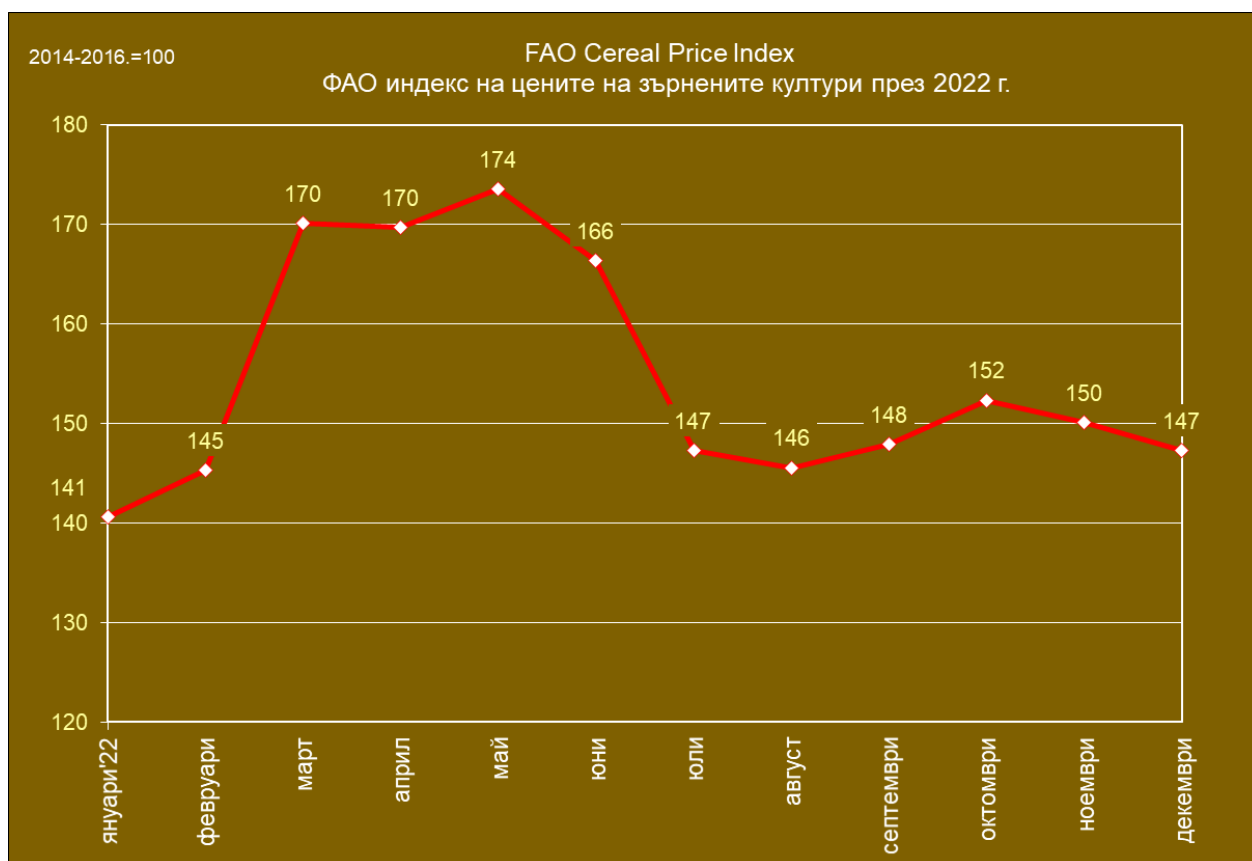
фигура 74 Цена на царевичата на борсата в Чикаго за периода 2014 - 2022 г.

5.3.2. ФАО индекс на зърнените храни

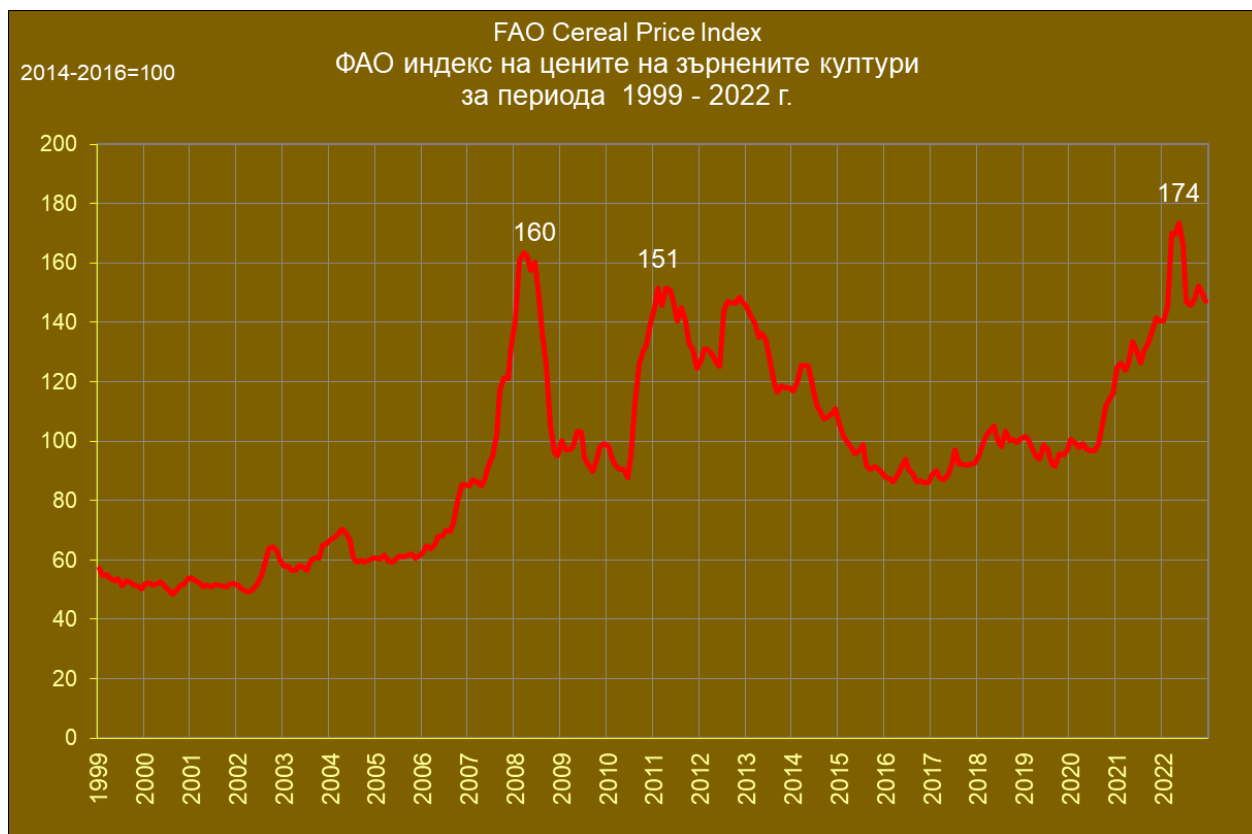
През 2022 г. индексът на цените на зърнените храни на ФАО достигна нов рекорд от 154,7 пункта, като е с 23,5 пункта (17,9%) над нивото от 2021 г. и с 12,5 пункта (8,8%) по-висок от най-високата средна годишна стойност през 2011 г.

През 2022 г. световните цени на царевичата и пшеницата достигнаха ново рекордно ниво и бяха съответно с 24,8 и 15,6% по-високи от средните цени през 2021 г., докато експортните цени на ориза надхвърлиха нивата от 2021 г. средно с 2,9%. Повишаването на индекса на цените на зърнените храни на ФАО през 2022 г. се дължи на различни фактори, включително значителни сътресения на пазара, повишена несигурност, по-високи цени на енергията и суровините, неблагоприятни метеорологични условия в някои големи страни доставчици и продължаващо силно глобално търсене на храни.

През декември индексът на цените на зърнените храни на ФАО е 147,3 пункта, което е спад от 2,9 пункта (1,9%) спрямо ноември, но с 6,8 пункта (4,8%) над нивото от декември 2021 г. През декември, с подобро предлагане след прибирането на реколтата в южното полукълбо и силна конкуренция сред износителите, експортните цени на пшеницата паднаха. Световните цени на царевичата също се понижиха спрямо предходната година, главно поради силната конкуренция от Бразилия. Тези тенденции обаче бяха смекчени от опасенията за суша в Аржентина. В резултат на косвеното влияние на динамиката на пазарите на царевича и пшеница, световните цени на соргото и ечемика паднаха. Световните цени на ориза, напротив, се повишиха през декември под влияние на покупките от купувачи в азиатските страни и укрепването на валутите спрямо щатския долар в редица страни износителки.

фигура 75 Индекс на цените на зърнените култури на ФАО през 2022 г.

фигура 76 Индекс на цените на зърнените култури на ФАО за периода 1999 – 2022 г

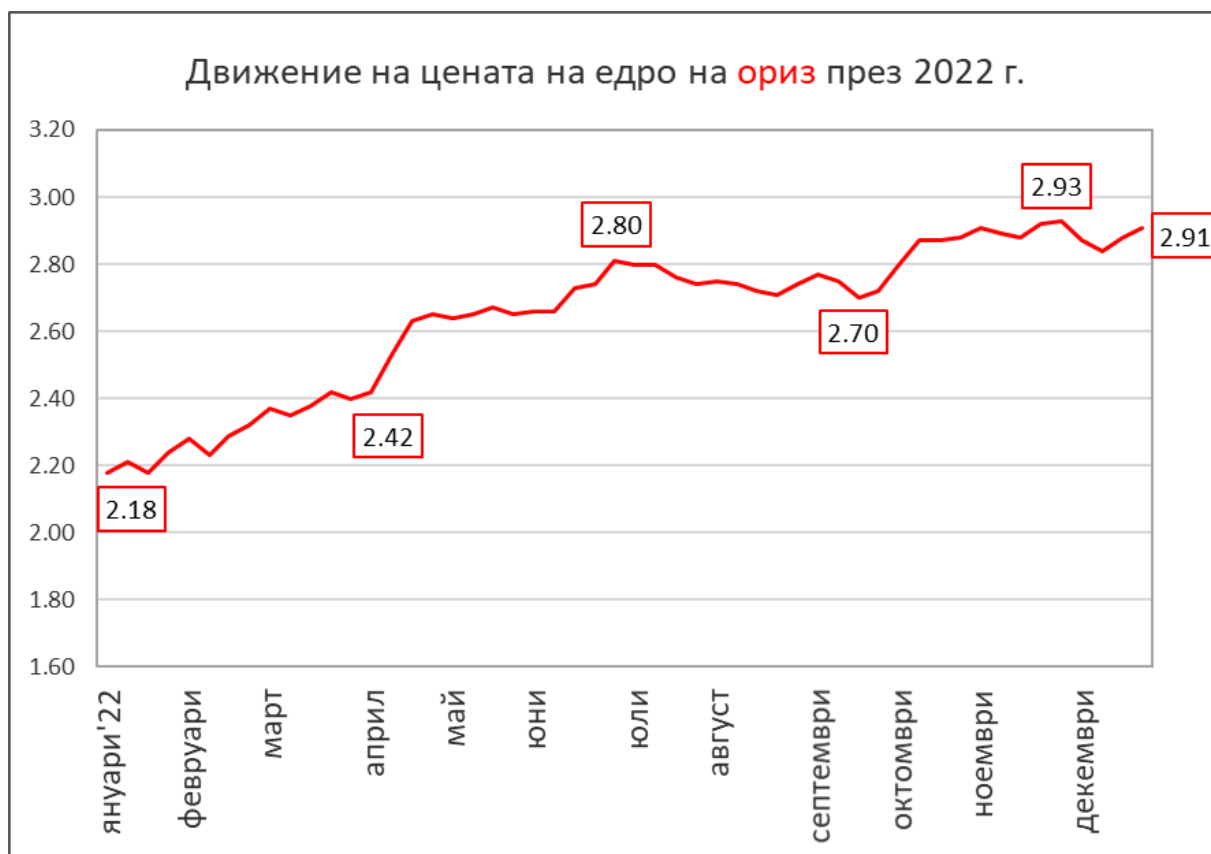
5.4. Ориз, варива

Анализът на движението на цената на ориза през годините показва, че до 2007 – 2008 г. кривата е относително стабилна, без резки отклонения и пикови стойности, а цената се движи в интервала 0.80 - 1.00 лв./кг. През периода 2005 – 2007 г. се наблюдава трайна тенденция на покачване на цената със средногодишно повишаване на стойностите в диапазона 10-20%. От средата на април 2008 г. цената започва да расте скокообразно, като за периода април-юли поскъпването е около 80% и е регистриран пик на стойностите за целия анализиран период. През 2013 г. се наблюдаваше тенденция на плавно покачване на цената на ориза. Същата тенденция се наблюдава и през 2014 г. През есента на 2015 г. трендът се обръща и цената плавно започва да пада. В периода 2016-2019 г. кривата на цената на ориза има стабилен характер и се движи около 2.00 лв./кг. През 2020 г. цената на ориза има устойчив възходящ тренд и достига до ниво от 2.41 лв./кг, а през 2021 г. кривата е стабилна и се движи около ниво от 2.20 – 2.40 лв. *фигура 78*

В началото на 2022 г. цената на ориза стартира от ниво от 2.18 лв./кг. През първите шест месеца движението на кривата има устойчив възходящ тренд и в края на юни цената е 2.80 лв./кг. След известно стабилизиране на стойностите в периода юли – септември, през есента кривата отново тръгва нагоре и през последната седмица на ноември стъпва на ниво от 2.93 лв./кг. *фигура 77*

Оризът е поредната стока, чиято цена достига исторически ценови връх през 2022 г.

Средногодишната цена на ориза през 2022 г. е с 18% по-висока в сравнение със средната цена през 2021 г. и е най-висока за периода 2015-2022 г. *фигура 47, фигура 46*

фигура 77 Цена на ориз през 2022 г.

фигура 78 Цена на ориз за периода 1999 – 2022 г.

5.4.1. Международна цена на ориз

До известна степен тенденциите на световния пазар на ориз през годината даде отражение на движението на цената му и на нашия пазар.

ФАО Индексът на цената на ориза³¹ надхвърля нивата от 2021 г. средно с 2.9%.

В началото на годината кривата стартира от ниво 427 долар/тон и до месец март има стабилен характер. През април се наблюдава покачване на стойностите и през май цената достига до 464 долара/тон. През следващите два месеца има лек низходящ тренд, но като цяло кривата остава стабилна до края на годината. През декември международната цена на ориза е 467 долара. *фигура 79*

Пиковите стойности на международната цена на ориз са регистрирани през 2008 г. – 907 \$/тон. *фигура 80*

фигура 79 Международна цена на ориз по данни от МВФ през 2022 г.

³¹ FAO rice price indices (Composition of Indices - Indica; Aromatic; Japonica)

фигура 80 Международна цена на ориз по данни от МВФ за периода 1999 – 2022 г.

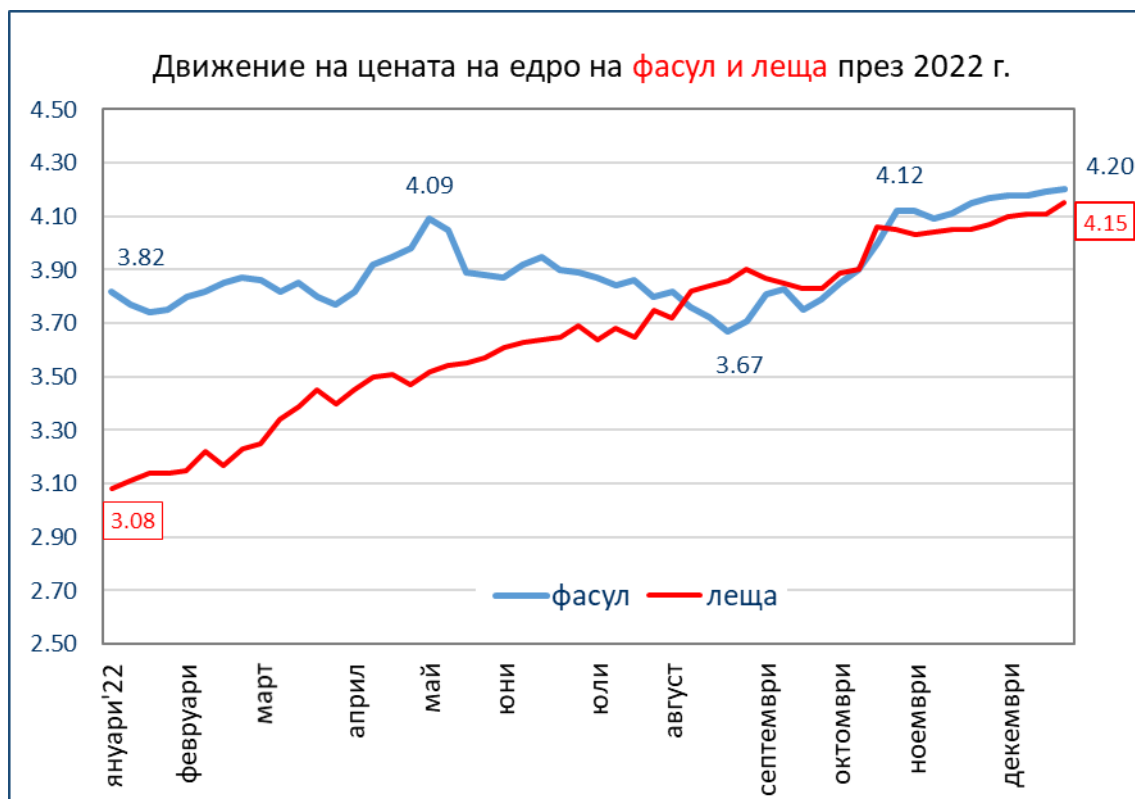
В две последователни години 2012 и 2013 г. кривата на цената на фасула имаше устойчив възходящ тренд. В резултат на тази дълготрайна и устойчива възходяща тенденция, през м. април 2014 г. е отчетена най-високата стойност за последните години – 4.60 лв./кг. След достигането на тази пикова стойност, се заражда нова тенденция на спад на цената на фасула. Тази тенденция се запазва през цялата 2014 и 2015 г. В периода 2012 – 2014 г. посоките при движението на цените на фасула и лещата са разнопосочни. За разлика от цената на фасула, която непрекъснато растеше, цената на лещата беше стабилна и имаше леки колебания надолу. През 2015 г. тенденциите се запазват, но в обратна посока. При цената на фасула се запази низходящият тренд и през 2016 г., докато при цената на лещата се наблюдава покачване на стойностите. През 2017 г. и 2018 г. тенденциите са низходящи. През 2019 и 2020 г. кривите на двете стоки отново имат противоположни тенденции, като се наблюдава поскъпване на фасула и поевтиняване на лещата. През 2021 г. цената на фасула до голяма степен е стабилна и се движи в ценови диапазон 3.50 – 4.00 лв./кг, а цената на лещата се покачва през летните и есенните месеци. *фигура 82*

През 2022 г. цената на лещата има устойчив възходящ тренд през цялата година, като поскъпването на годишна база е 39%. В началото на годината цената на лещата стартира от ниво 3.08 лв./кг и в края на декември кривата стъпва на ниво от 4.15 лв./кг. Повишението на цената в края на годината спрямо началото на януари е 35%.

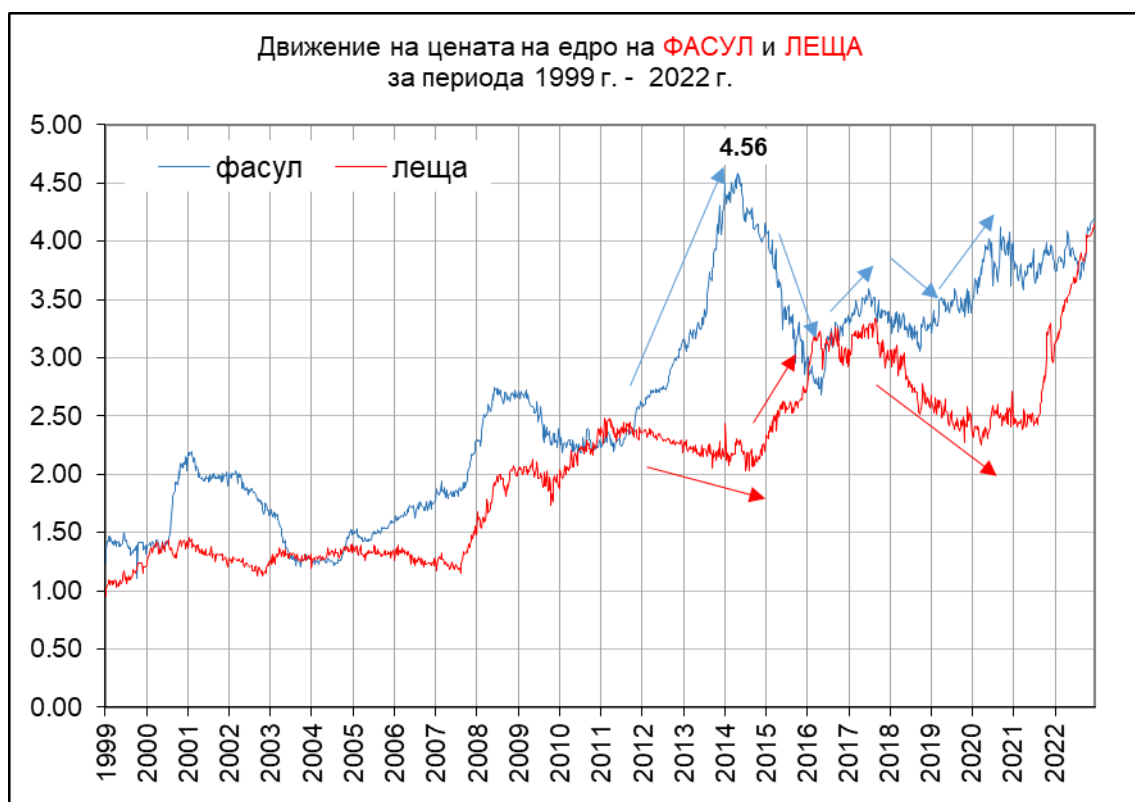
Цената на фасула в началото на януари е 3.82 лв./кг. С известни колебания в двете посоки кривата през първата половина на годината остава сравнително стабилна. Известен ръст е регистриран в средата на април, след което кривата отново се движи надолу и през август е регистрирана най-ниската за годината цена от 3.67 лв./кг. Периодът септември – декември се характеризира с възходящ тренд. В края на декември цената на фасула е 4.20 лв./кг. *фигура 81*

Спрямо 2021 г., през 2022 г. цената на фасула е с 6% по-висока. *фигура*

Анализът на цената на фасула за последния осемгодишен период показва, че най-високата регистрирана цена е през 2022 г., а за периода 1999 – 2022 г. най-високата отчетена цена е през 2014 г. - 4,56 в./кг. *фигура 46*

фигура 81 Цена на фасул и леща през 2022 г.

фигура 82 Цена на фасул и леща за периода 1999 - 2022 г.

5.5. Захарни изделия

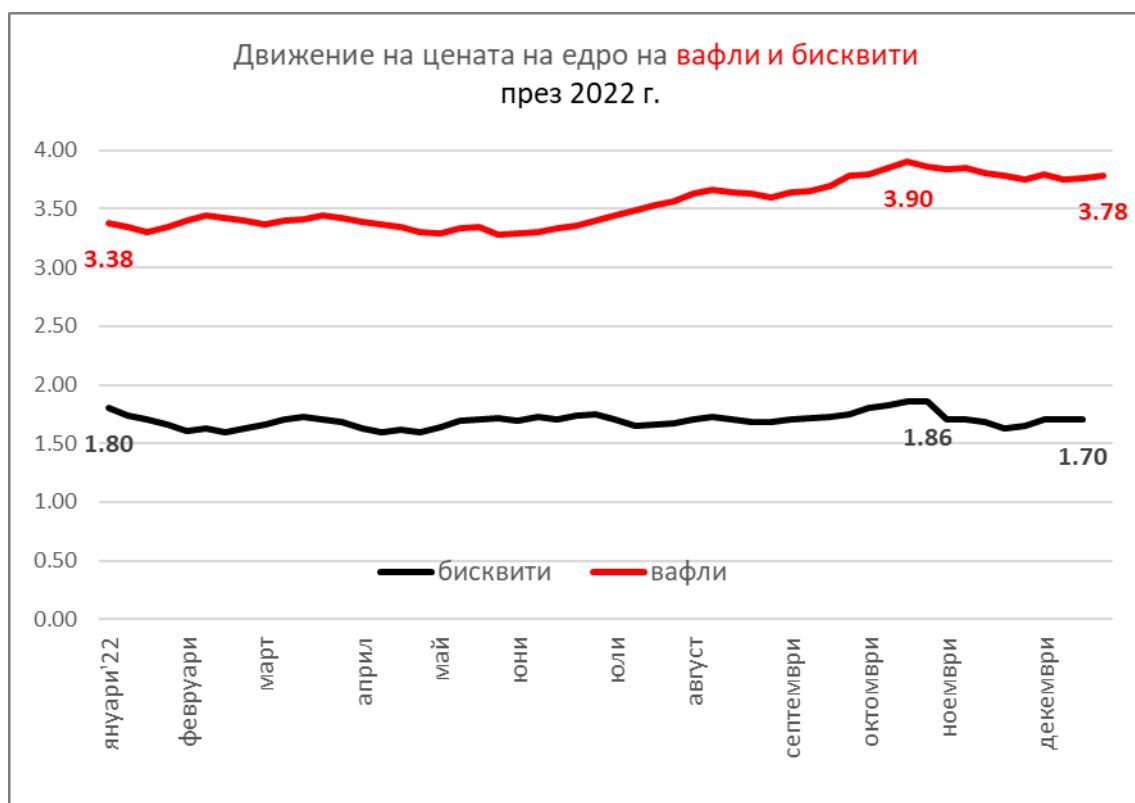
Основният фактор, който влияе върху цената на захарните изделия са цените на основните суровини – захар, брашно, яйца, мазнини и др.

През 2022 г. наблюдавахме повишение на цените на тези суровини, в резултат на което при цените на захарните изделия също се наблюдаваше ръст на стойностите.

5.5.1. Бисквити и вафли

В началото на годината цената на бисквитите стартира от ниво 1.80 лв. и с плавен и устойчив възходящ тренд кривата стъпва в през октомври на ниво от 1.70 лв./бр. Аналогично е движението на цената вафлите, която стартира в началото на годината от ниво 3,38 лв./бр. и през октомври се покачва до 3,90 лв./бр. *фигура 83*

В сравнение с предходната година средногодишните цени на вафлите и бисквитите са с 10 и 6% по-високи. *фигура 47*

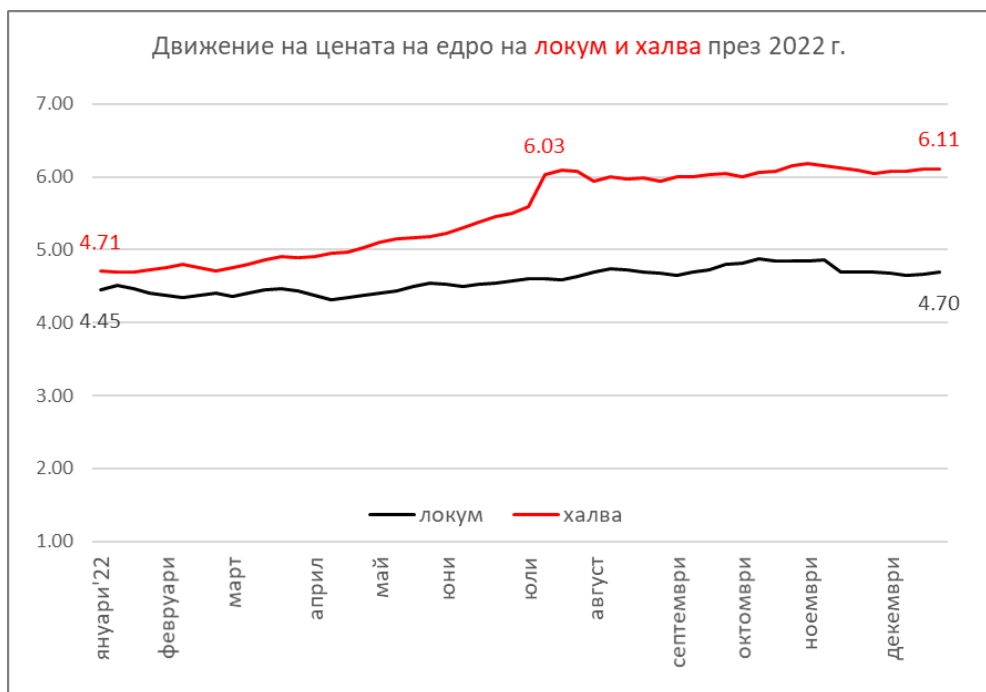

фигура 83 Цена на бисквити и вафли през 2022 г.

5.5.2. Локум и халва

Цената на халвата в началото на годината е 4,71 лв./кг. С лек, но устойчив възходящ тренд стойностите достигат в края на годината до 6,11 лв./кг.

Аналогично е движението на цената на локума, при който също се наблюдава устойчив ръст, но малко по-слабо изразен. В началото на януари цената на локума е 4,45 лв./бр., а през последната седмица на декември тя е 4,70 лв./бр. *фигура 84*

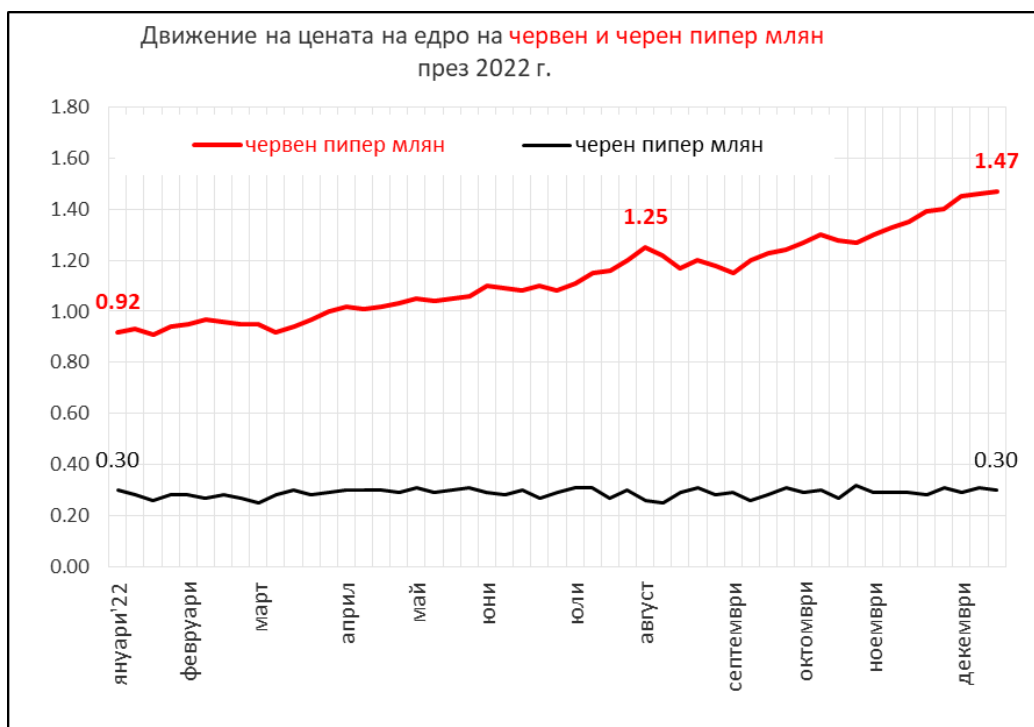
фигура 84 Цена на локум и халва през 2022 г.

5.6. Подправки

5.6.1. Червен и черен пипер

Цената на едро на черния млян пипер през 2022 г. е стабилна и се движи в диапазона около 0,30 лв./бр.

При цената на червения пипер се наблюдава целогодишен възходящ тренд. В началото на годината цената му е 0,92 лв./бр., а в края на декември кривата се стабилизира на ниво от 1.47 лв./бр. Поскъпването в края на годината в сравнение с началото е близо 60%. *фигура 85*

фигура 85 Цена на червен и черен пипер млян през 2022 г.

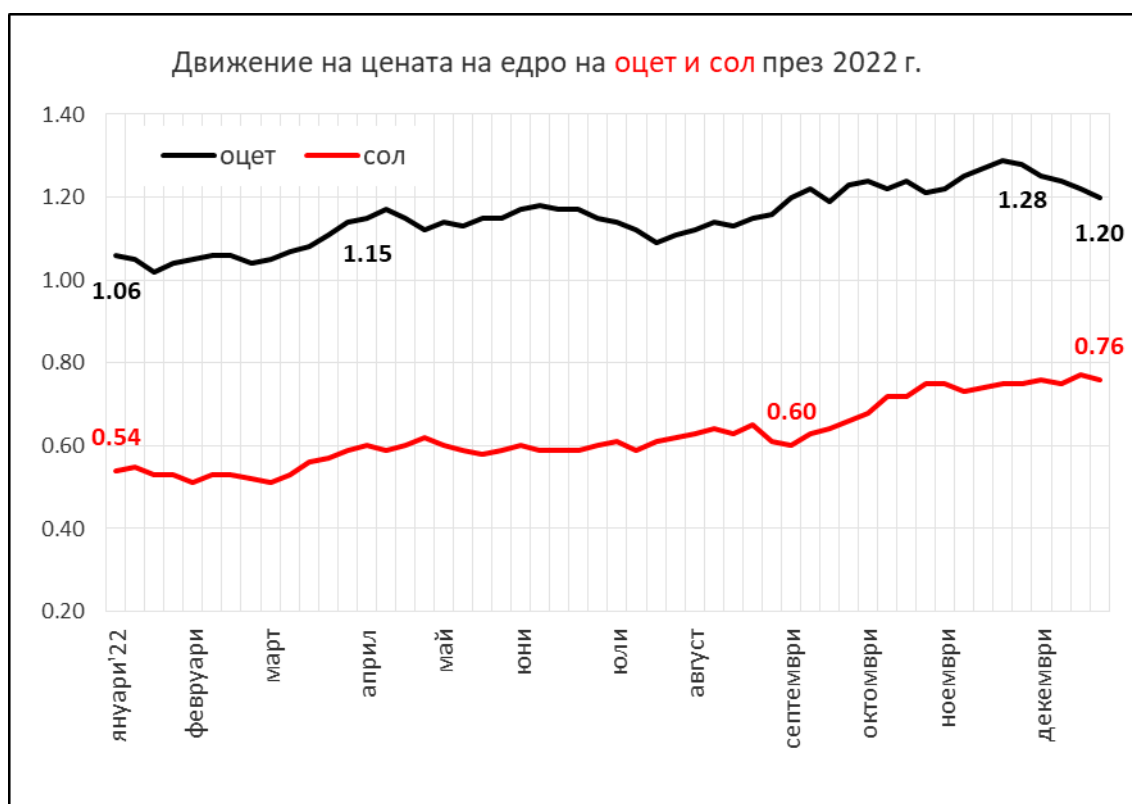
5.6.2. Сол и оцет

През 2022 г. цените на едро на солта и оцета се движат с плавен, слаб и устойчив възходящ тренд.

Цената на оцета в началото на година е 1,06 лв./л и през декември кривата стъпва на ниво 1,20лв. Поскъпването на оцета е за годината е 13%.

Кривата на цената на солта стартира в началото на януари от 0,54 лв./кг и до края на годината достига до 0,76 лв./кг. Поскъпването на солта за годината е 40%. *фигура 86*

Имаше известен период от няколко години, когато вместо оцет в магазинната мрежа се предлагаша и т.нар. имитиращи продукти, които се произвеждат от синтетична оцетна киселина, за която като суровина се използват петролни деривати. По закон в България под наименованието „оцет” в търговската мрежа може да се предлагат само продукти, получени чрез оцетно-кисела ферментация или алкохолна и оцетно-кисела ферментация на вино, плодове (всяка тяхна част и/или сок), плодово вино и етилов алкохол от земеделски произход. Изкуственият заместител, който масово се купуваше, съдържа Е250, което е синтетична оцетна киселина. След въвеждане на законодателни изменения тези нарушения значително намаляха и през последните години не се наблюдават подобни отклонения.

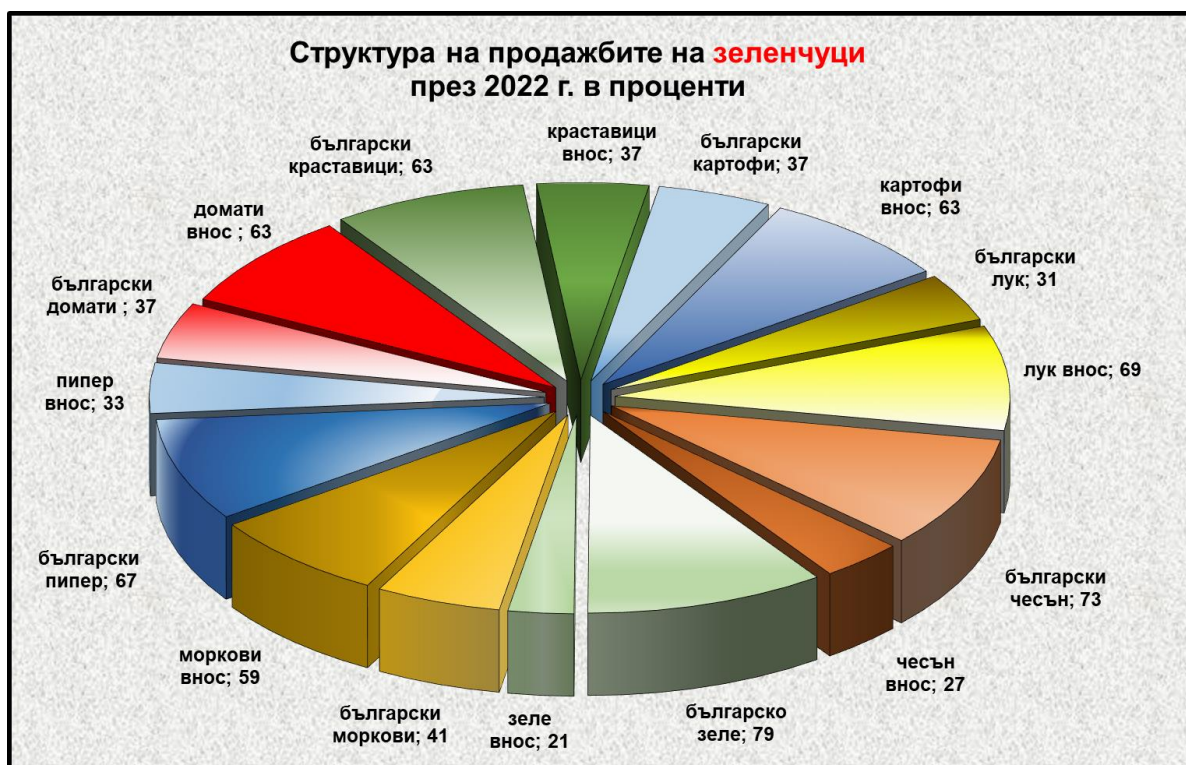
фигура 86 Цена на оцет и сол през 2022 г.

IV. ПЛОДОВЕ И ЗЕЛЕНЧУЦИ

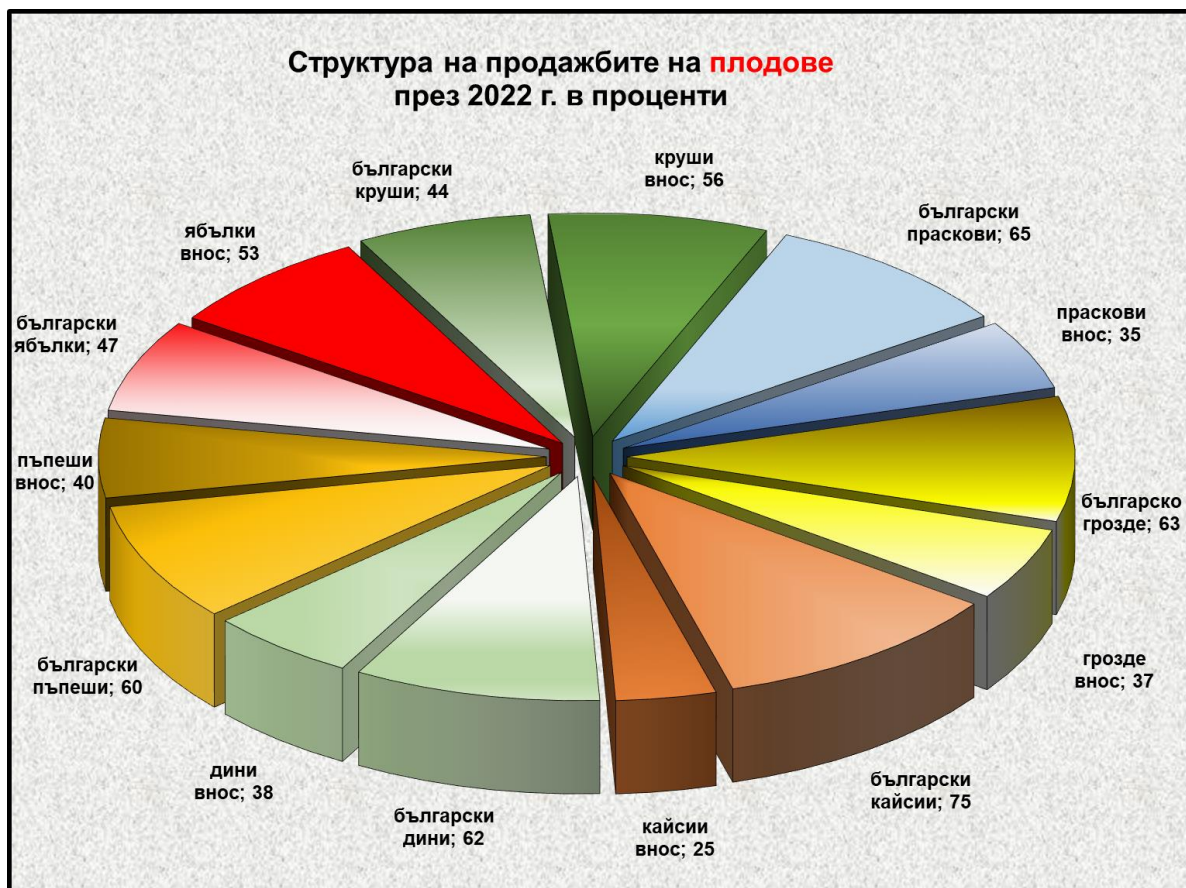
1. Индекс на тържищните цени на плодовете и зеленчуците

Анализът на движението на цените на едро на плодовете и зеленчуците през 2022 г. показва следните тенденции:

- Цените през годината запазват характерните сезонни тенденции на намаляване на стойностите през лятото и високи стойности през зимните месеци;
- Сравнителният анализ на цените през последните години илюстрира силното влияние на климатичния фактор, което води до чести колебания в двете посоки в зависимост от конкретните метеорологични условия. По тази причина цените на тези стоки са силно чувствителни и варират в сравнително големи диапазони за кратки времеви периоди;
- Нетипичните природни условия, топлата зима, силните дъждове и големите температурни амплитуди до някаква степен компрометираха реколтата на зеленчуците;
- Лошите климатични условия дадоха отражение и върху реколтата от плодове в някои региони на страната, а в други проблем се оказа реализацията на продукцията;
- Цените на българските плодове и зеленчуци през по-голяма част от годината остават по-високи, спрямо цените на стоките от внос;
- През 2022 г. се запазва тенденцията, наблюдавана през последните години на по-слабо предлагане на български плодове и зеленчуци и засилването на количествата от внос. Вносът расте, заради силната конкуренция при зеленчуците от трети страни. Тази тенденция се наблюдава почти целогодишно, но през последните години се наблюдава известно повишаване на относителния дял на българските плодове и зеленчуци. През зимните и пролетни месеци този дял е изключително нисък и е най-силно изразен при продажбите на домати. Основните тенденции в бъдеще ще са в посока увеличаване на производствения сезон, което ще е предизвикателство към северните страни, които, за да имат по-висока възвръщаемост, ще трябва да вложат повече средства;
- Високите цени на тока и газа формираха в себестойността на продукцията много разходи, което доведе до затваряне на немалка част от оранжериите;
- Наблюденията на пазара показва, че през последните години в края на юли и в началото на август се предлагат по-малко зеленчуци, тъй като се минава от оранжерийно към полиетиленово и полско производство в резултат, на което се получава известно изместване в цената;
- Средногодишният относителен дял на количествата български домати е 37%, като през есента и зимата е около 33%, а през лятото достига до 56%. Аналогични са наблюденията върху пазара на останалите зеленчуци и плодове. *фигура 87, фигура 88, фигура 95, фигура 96, фигура 111, фигура 112, фигура 113*

фигура 87 Структура на продажбите на зеленчуци през 2022 г.

фигура 88 Структура на продажбите на плодове през 2022 г.

Движението на кривата на ИТЦ³² на плодовете и зеленчуците през 2022 г. следва характерните за тези продукти сезонни тенденции.

Средногодишните цени на повечето зеленчуци са по-високи спрямо предходната година и са на по-високи нива спрямо периода 2015-2022 г. Цените на много от тях са най-високи през тази година. При плодовете с малки изключения също се наблюдават по-високи средногодишни цени спрямо предходната година. *Таблица 10, фигура 92*

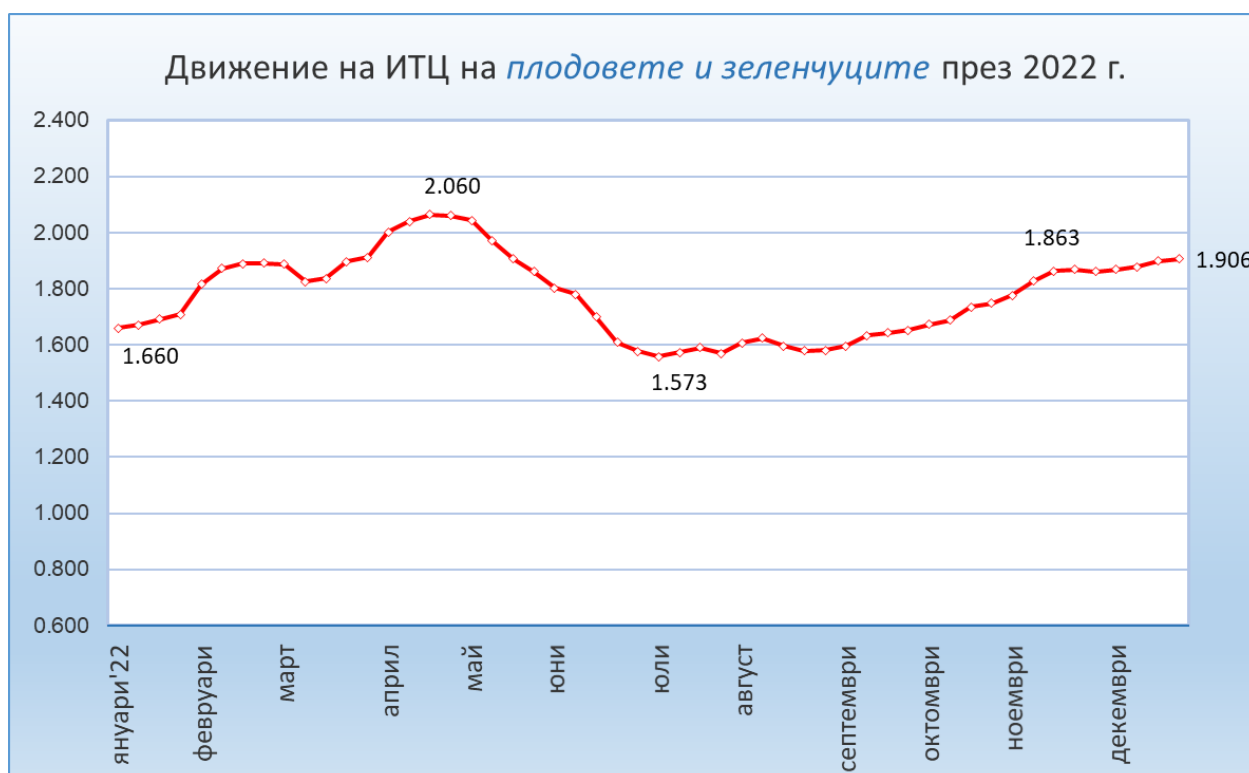
В началото на 2022 г. индексът на плодовете и зеленчуците стартира от ниво 1.660 пункта и през януари кривата върви много плавно нагоре и стъпва на ниво от 1.467 пункта. В следващите два месеца се наблюдава траен възходящ тренд и през третата седмица на април кривата достига до максималните зимни стойности от 2.064 пункта. Тази стойност на индекса на плодове и зеленчуците е най-висока от началото на периода на наблюдение. *фигура 90*

След достигане на пиковата стойност, през следващите месеци кривата трайно се движи нагоре, достигайки през първата седмица на юли минималните за годината летни стойности.

През двата летни месеца юли и август кривата се стабилизира около ниво от 1.600 пункта. Още от началото на септември индексът започва да се покачва и до края на годината трендът е възходящ.

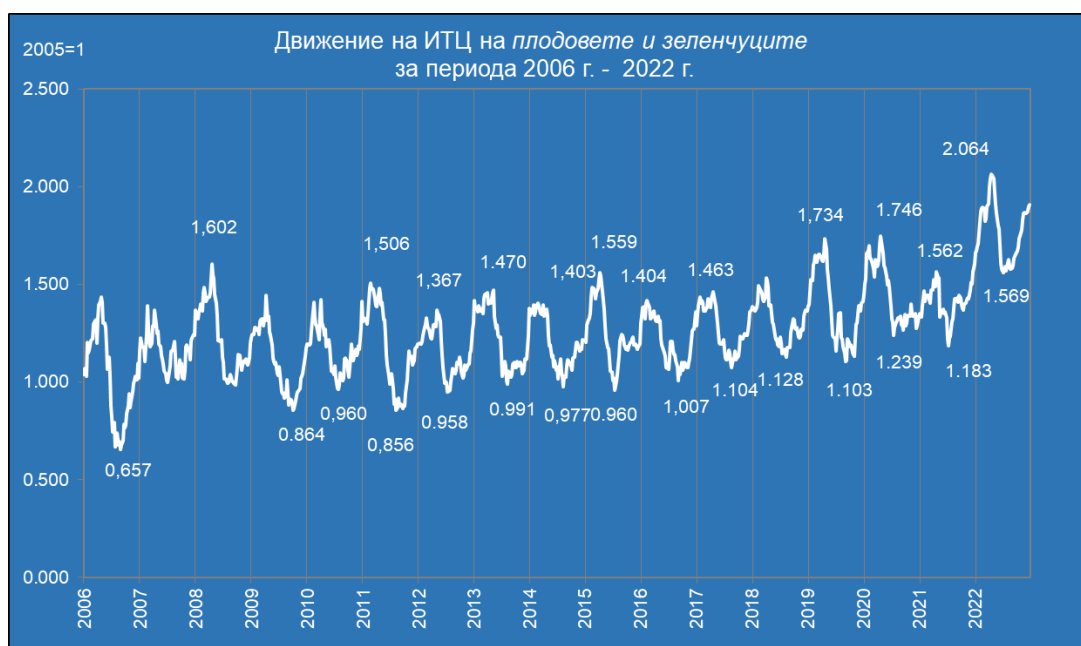
В края на година стойностите стъпват на ниво от 1.906 пункта. *фигура 89*

Средногодишната стойност на индекса през 2022 г. е с 26% по-висока в сравнение с 2021 г.

фигура 89 ИТЦ на плодовете и зеленчуците през 2022 г.

³² В състава на този индекс са включени следните стоки: ябълки български и ябълки от внос, картофи български и от внос, лук зрял, чесън зрял, домати оранжерийни и домати от внос, краставици оранжерийни и от внос, пипер зелен, зеле, банани, портокали и лимони

фигура 90 ИТЦ на плодовете и зеленчуците за периода 2006 – 2022 г.

2. Сравнителен анализ на цените на плодовете и зеленчуците на годишна база

Таблица 9 Промяна на цените на плодове и зеленчуци през 2022 г. спрямо 2021 г. *³³

ГОДИНА	2022	2021	промяна в %	промяна в лв.
СТОКА	цена	цена		
ЯБЪЛКИ	1.34	1.29	▲ 4	0.05
ГРОЗДЕ	2.93	2.28	▲ 29	0.65
БАНАНИ	2.55	2.07	▲ 23	0.48
ЛИМОНИ	2.36	2.02	▲ 17	0.34
ПОРТОКАЛИ	1.83	1.62	▲ 13	0.21
МАНДАРИНИ	2.17	1.77	▲ 23	0.40
ЯГОДИ	5.09	4.72	▲ 8	0.37
ЧЕРЕШИ	3.41	3.13	▲ 9	0.28
КАЙСИИ	2.34	2.50	▼ -6	-0.16
ПРАСКОВИ	2.04	2.23	▼ -9	-0.19
ДИНИ	0.75	0.59	▲ 27	0.16
КАРТОФИ	1.01	0.71	▲ 42	0.30
ЛУК зрял	1.01	0.76	▲ 33	0.25
ЧЕСЪН зрял	4.05	4.22	▼ -4	-0.17
ДОМАТИ оранжерийни	2.85	2.05	▲ 39	0.80
ДОМАТИ внос	2.67	1.80	▲ 48	0.87
КОРНИШОНИ	1.96	1.55	▲ 26	0.41
КРАСТАВИЦИ оранжерийни	2.71	2.26	▲ 20	0.45
КРАСТАВИЦИ внос	2.83	1.87	▲ 51	0.96
ПИПЕР зелен	2.17	1.90	▲ 14	0.27
ПИПЕР червен	2.39	1.96	▲ 22	0.43
ЗЕЛЕ	0.99	0.89	▲ 11	0.10
МОРКОВИ	1.05	0.93	▲ 13	0.12

³³ * Символите в колоните с процентната промяна показват изменението на цените под и над средната за страната цена. Хистограмите в клетките в колоните с процентно изменение визуализира стойностите под и над средната цена.

На годишна база тенденциите в отклоненията на цените на стоките в тази група са преобладаващо възходящи, както при зеленчуците, така и при плодовете.

Поскъпването на зеленчуците спрямо миналата година е в широкия диапазон от 11% до 51%.

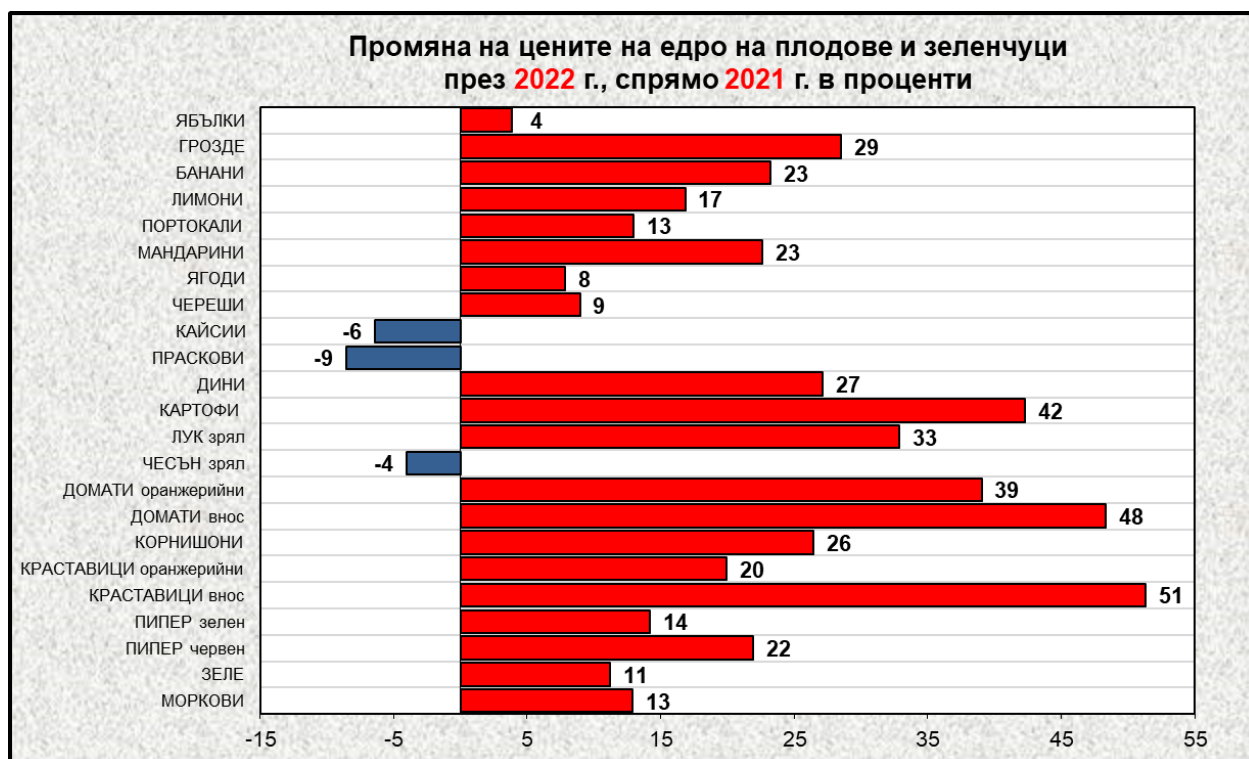
Най-голям ръст на годишна база е регистриран при вносните краставици (51%) и вносните домати (48%). Поскъпването на годишна база на българските оранжерийни краставици е 20%, на корнишоните съответно 26%. Оранжерийните домати местно производство са покачили цената си спрямо миналата година с 39%. Цените на червения и зеления пипер се покачват с 22% и 14%. Зелето и морковите поскъпват на годишна база с 11% и 13%. Значителен ръст спрямо миналата година е отчетен при цената на картофите – 42%, а лукът поскъпва с 33%.

Леко поевтиняване спрямо предходната година има единствено при цената на зрелия чесън, което е 4%.

При цените на плодовете поскъпването е най-голямо при гроздето (29%) и дините (27%), следвани от citrusовите плодове, чиито цени се покачват на годишна база в диапазона 13-23%.

Ягодите, черешите и ябълките поскъпват с 4-9%.

През 2022 г. са регистрирани по-ниски цени спрямо предходната на кайсиите и прасковите, като поевтиняването съответно е 6% и 9%. Таблица 9, фигура 91

фигура 91 Промяна на цените на плодове и зеленчуци през 2022 г. спрямо 2021 г.

3. Сравнителен анализ на цените на плодове и зеленчуци през 2015 - 2022 г.

Таблица 10 Цени на едро на плодове и зеленчуци за периода 2015/2022 г. *³⁴

година	ДОМАТИ оранжерийни	ДОМАТИ внос	КРАСТАВИЦИ оранжерийни	КРАСТАВИЦИ внос	ПИПЕР червен внос	КАРТОФИ	ЗЕЛЕ	МОРКОВИ	ЛУК зрял	ЯБЪЛКИ	БАНАНИ	ЛИМОНИ	ПОРТОКАЛИ	МАНДАРИНИ	стойност на единица продукт
2015	1.62	1.72	1.77	1.84	2.31	0.56	0.66	0.86	0.71	1.04	2.30	2.46	1.40	1.43	21
2016	1.75	1.47	1.73	1.66	2.07	0.62	0.64	0.73	0.74	1.07	2.23	2.49	1.16	1.36	20
2017	1.88	1.63	1.99	1.96	2.37	0.63	0.55	0.81	0.63	1.27	2.09	2.41	1.46	1.50	21
2018	1.98	1.65	1.99	1.93	2.40	0.64	0.70	0.87	0.78	1.30	2.15	2.35	1.39	1.65	22
2019	2.10	1.82	1.91	1.91	3.08	0.91	0.76	0.89	1.24	1.07	2.10	2.08	1.35	1.55	23
2020	2.07	1.86	2.04	1.87	2.56	0.77	0.65	0.81	0.82	1.47	2.08	2.50	1.78	1.78	23
2021	2.05	1.80	2.26	1.87	2.55	0.71	0.89	0.93	0.76	1.29	2.07	2.02	1.62	1.77	23
2022	2.85	2.67	2.71	2.83	3.17	1.01	0.99	1.05	1.01	1.34	2.55	2.36	1.83	2.17	29
Sparklines															

Анализът на движението на средногодишните цените на едро на плодовете и зеленчуците през 2022 г. в сравнение със средногодишните цени през осемгодишния период (2015 – 2022 г.) показва следните тенденции: *Таблица 10, фигура 92*

- Плодовете и зеленчуците имат изцяло сезонен характер, а цените им силно се влияят от конкретните климатични и метеорологични условия. По тази причина цените на тези стоки са силно чувствителни и варират в сравнително големи диапазони за кратки времеви периоди.

- По същата причина относителният дял на количествата българска продукция през последните осем години е функция и от конкретните метеорологични условия, а цените им често са по-високи от вносите.

- Цените на всички зеленчуци, предмет на този анализ, с изключение на лука са най-високи през тази година спрямо същия месец на анализирания период.

- Пикови стойности на цената на лука бяха регистрирани през 2019 г.

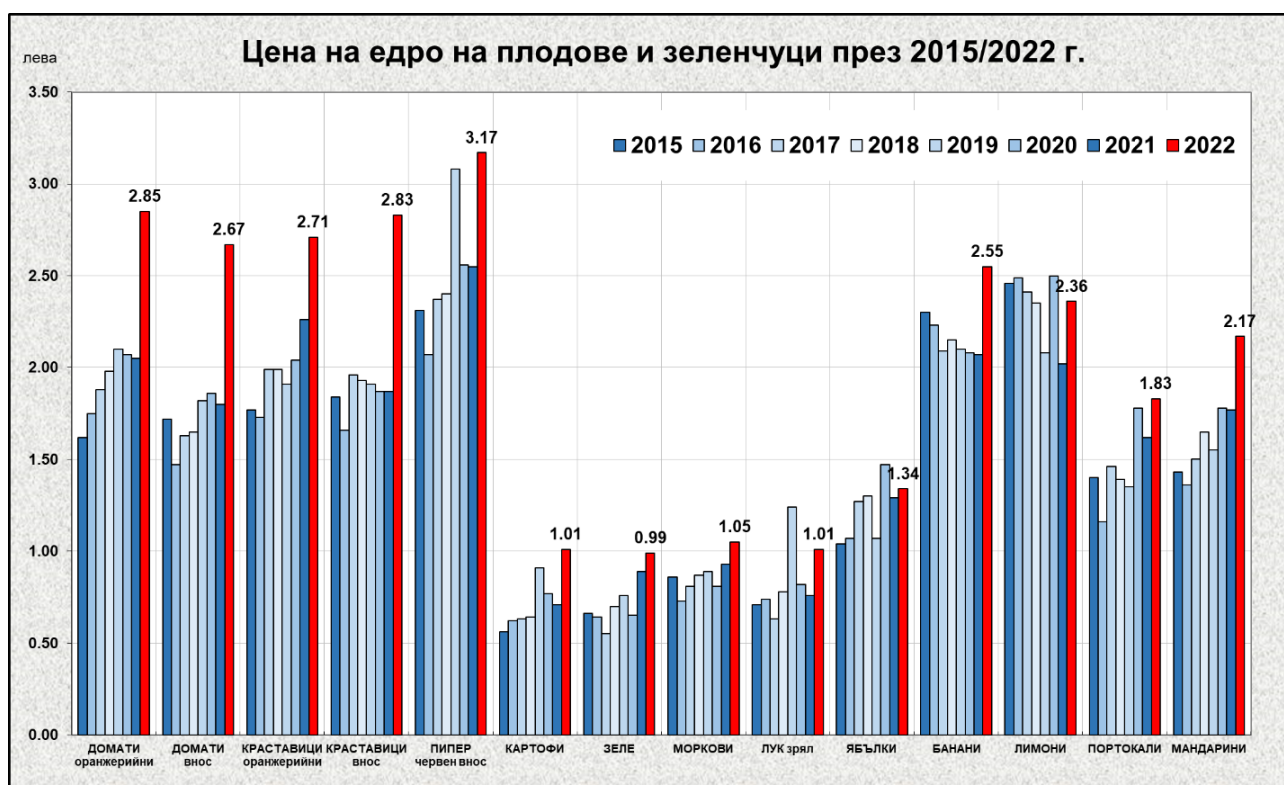
- Цените на едро на ябълките и лимоните през 2022 г. са по-ниски спрямо 2020 г., остават над нивата от 2021 и 2019 г. и се доближават до цените през 2018 г.

- Цените на бананите през 2022 г. са най-високи, като минават значително над нивата от предходните години.

- Аналогични са изводите за цената през 2022 г. на мандарините.

- Портокалите също са най-скъпи през анализирания година, като цената има леко се доближава единствено до нивото от 2020 г.

³⁴ * Оцветяването в клетките визуализира движението на цената за съответната стока през годините от периода. Степенуваната скала в 4 степени визуализира градацията в големината на стойността на стоките за съответната година. В последния ред на таблицата е визуализирано движението на цените на всяка стока в различните региони чрез Sparklines (блещукащи линии).

фигура 92 Цени на едро на плодове и зеленчуци за периода 2015/2022 г.

4. Зеленчуци

4.1. Домати

Кривата на цената на домати през 2022 г. се доближава до характерните за сезона тенденции, наблюдавани през миналите години, но са регистрирани по-чести, макар и краткотрайни движения в двете посоки със сравнително големи амплитуди. Максималните отчетени стойности са през април, минималните цени на оранжерийните домати са в края на септември. Цената на домати от открити площи е най-ниска през първата седмица на септември.

Максималните зимни стойности от четвъртата седмица на април са 4.50 лв./кг и това е ценови пик за целия период на наблюдение на пазара на едро.

Нивото на минималните летни стойности на цената на оранжерийните домати през 2022 г. е значително по-високо в сравнение с всички предишни години от 1999 г. до сега. *фигура 94*

Средногодишните цени на българските оранжерийни домати са с 39% по-високи спрямо предходната година, и са най-високите регистрирани стойности за периода 2015 – 2022 г. *фигура 91, фигура 92*

В началото на 2022 г. цената на оранжерийните домати стартира от ниво 2.50 лв./кг. През първите седмици на януари кривата е нестабилна и през първата седмица на февруари стъпва на ниво от 3,15 лв. През февруари и през март цената на оранжерийните домати запазва равновесие, след което от четвъртата седмица

на март кривата тръгва рязко нагоре, за да достигне през четвъртата седмица на април максималната си за година стойност от 4.50 лв./кг. Поскъпването за този период е 57%.

След достигането на високите стойности, кривата обръща тренда си и през следващите месеци има устойчив низходящ тренд. Сезонното намаление на цената на домати се задържа едва до началото на юли. В края на юли и началото на август е отчетено краткотрайно поскъпване, но като цяло кривата през двата месеца е стабилна.

Наблюденията на пазара показва, че през последните години в края на юли и в началото на август се предлагат по-малко домати, тъй като се минава от оранжерийно към полиетиленово и полско производство в резултат, на което се получава известно изместване в цената.

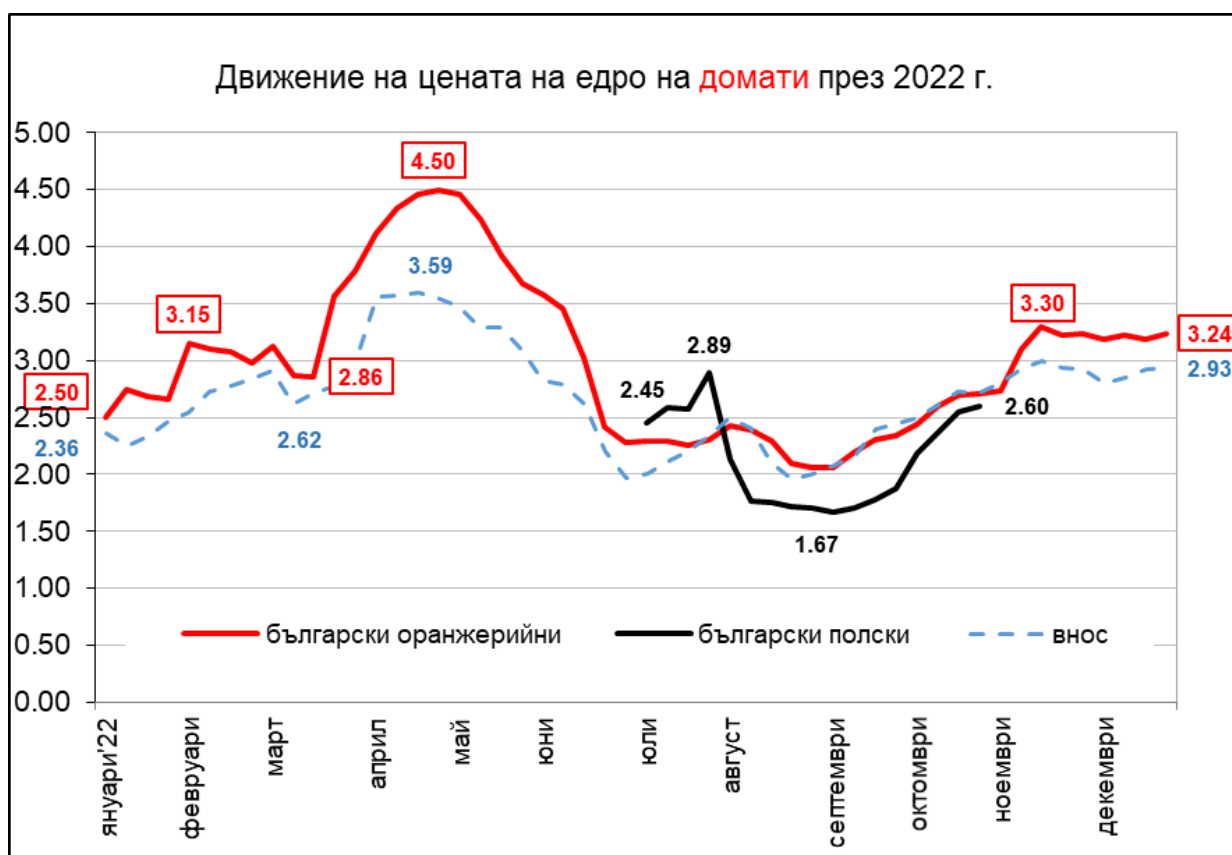
През септември започва типичното есенно - зимно покачване на цените и кривата се движи плавно нагоре. През втората седмица на ноември е регистриран рязък скок на цената, а през последните два месеца на годината стойностите се стабилизират на високото ниво от началото на ноември. В края на годината цената на оранжерийните домати е 3,24 лв. Спрямо началото на януари е отчетено поскъпване от 30%. *фигура 93*

Аналогично е движението на цената на вносните домати, като през по-голяма част от годината цената на вносните домати е по-ниска от тази на българските оранжерийни домати. Само в периода септември октомври и в края на юли цената на вносните домати се доближава до тази на българските оранжерийни домати. Маржът в различните периоди на годината варира между 20% и 40%.

В началото на годината цената на вносните домати е 2,36 лв. Повтаряйки тенденциите при движението на цената на българските домати, цената на вносните домати стъпва в края на годината на ниво от 2.93 лв. Поскъпването в сравнение с началото на година при вносните домати е 24%

Предлагането на вносни домати на българския пазар е целогодишно Средногодишният относителен дял на количествата български домати е 37%, като през есента и зимата е около 30%, а през лятото достига до 56%. *фигура 87, фигура 96, фигура 95*

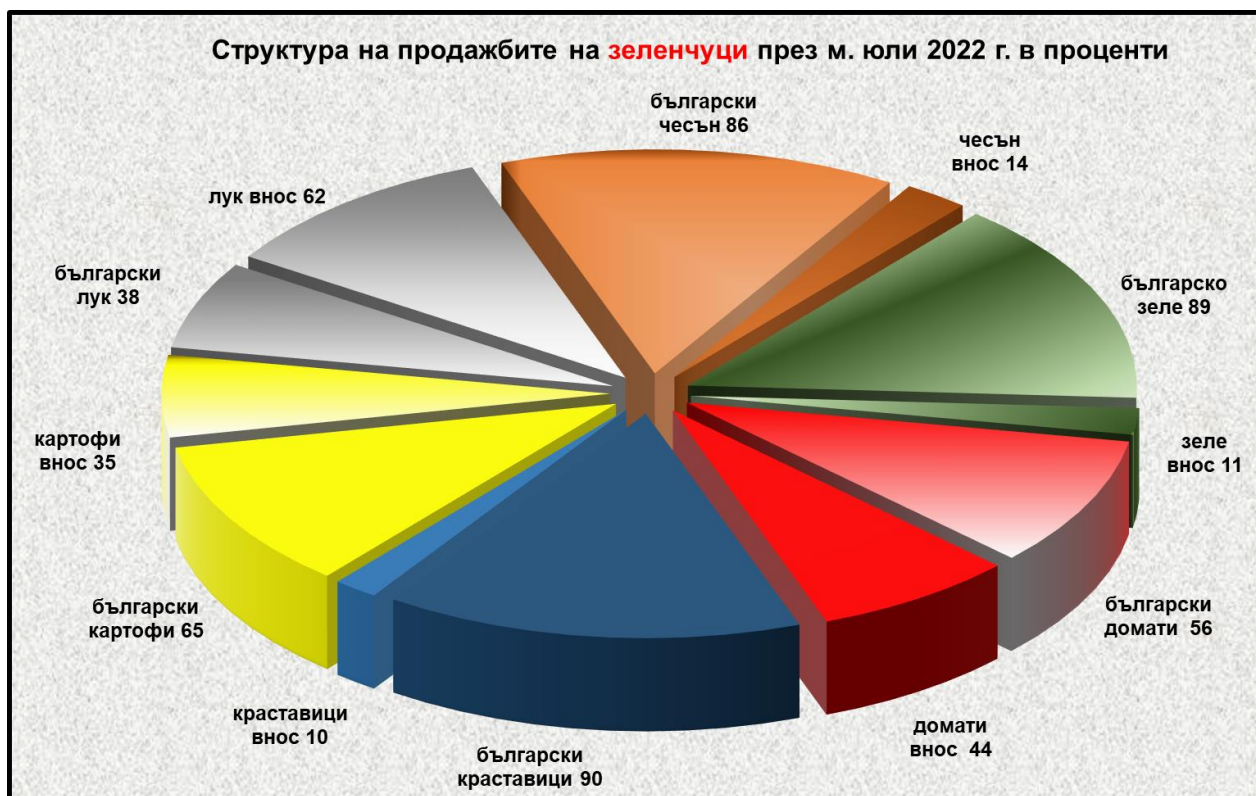
Първите полски домати през 2022 г. се появяват на пазара в края на юни и началото на юли. В началото на сезона тяхната цена е 2,45 лв./кг. В края на юли се наблюдава рязко поскъпване на полските домати, след което цената им тръгва надолу. Низходящият тренд се задържа до началото на септември. С плавно движение нагоре, в края на сезона до изчерпване на количествата от реколтата, цената в края на октомври достига до 2.60 лв./кг.

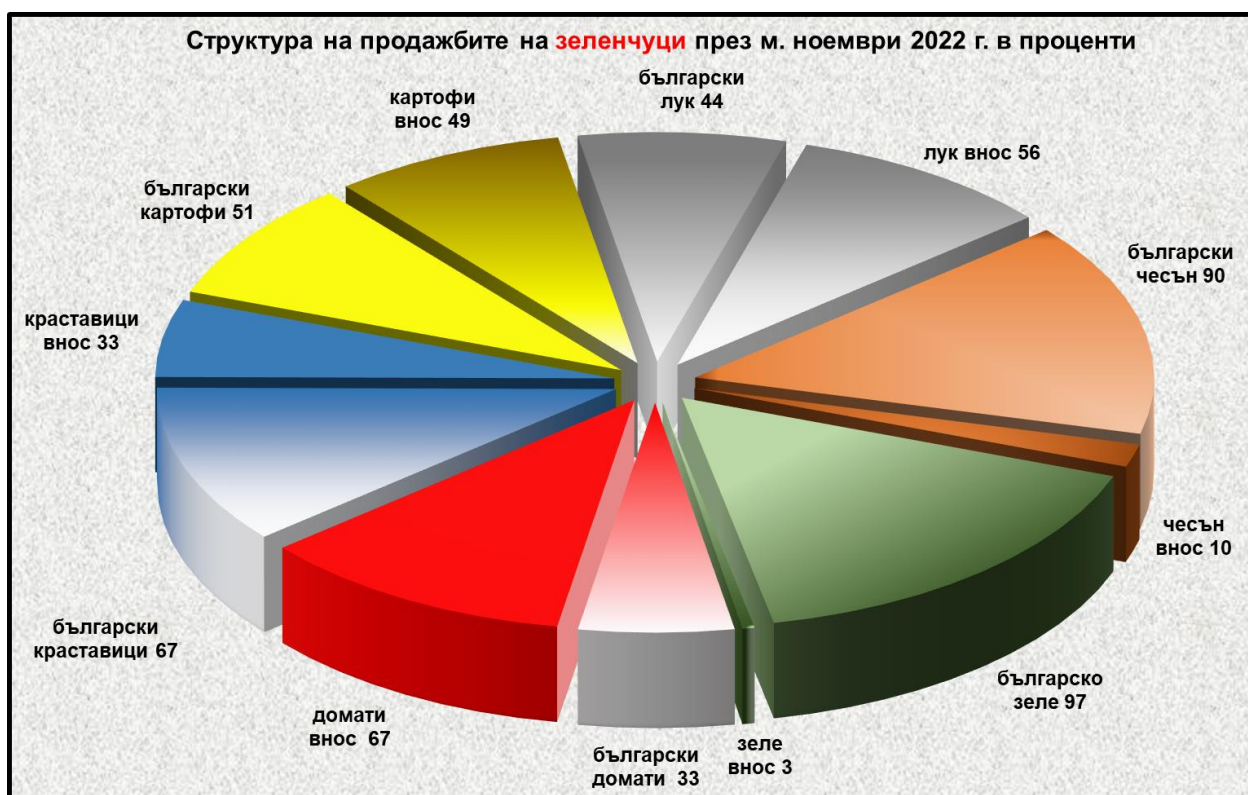
фигура 93 Цена на домати през 2022 г.

фигура 94 Цена на домати за периода 1999 - 2022 г.

фигура 95 Структура на продажбите на зеленчуци през м. юли 2022 г.

фигура 96 Структура на продажбите на зеленчуци през ноември 2022 г.

4.2. Краставици

През 2022 г. движението на кривата на цената на едро на оранжерийните краставици повтаря тенденциите от предходните години. Най-високите зимни стойности са отчетени през м. февруари – 4,90 лв./кг и това са най-високите стойности за годината. Както при домати, и при краставиците регистрираната най-висока зимна стойност през 2022 г. е пикова за периода от 1999 г. да сега.

Минималните летни стойности на цената на краставиците е отчетена през четвъртата седмица на юни и тя е 1.57 лв./кг. Това е и най-високата минимална цена на краставиците през годините назад. *фигура 99*

След достигане на високата цена на оранжерийните краставици през февруари, следва продължителен низходящ тренд. Типичното пролетно- лятно сезонно намаление на цената на краставиците продължава до средата на юни. През юни и юли кривата се стабилизира на ниво от около 1.60 лв., а от началото на август се наблюдава нетипично поскъпване на краставиците, свързано с преминаването от оранжерийно към полиетиленово и полско производство. През месеца кривата си стабилизира на по-високото ниво и през септември се наблюдава понижение на цените. Достигайки до цена 1.99 лв. в началото на октомври, кривата трайно тръгва нагоре, отразявайки есенно - зимното поскъпване. В края на декември оранжерийните краставици се търгуват на цена на едро от 3.53 лв./кг. *фигура 97*

Макар че в края на годината цената стъпва на ниво, по-ниско от началото на годината, средногодишните цени на оранжерийните краставици са с 20% по-високи спрямо предходната година, а за периода 2025 – 2022 г. тяхната цена е най-висока.

Първите краставици от открити площи се появяват на пазара в средата на юни, като цената им стартира от ниво 1,90 лв./кг. Кривата се задържа около това ниво през юли. В началото на август е регистриран краткотраен ръст на цената, след което трендът е низходящ, макар и слабо изразен. С изчерпването на количествата от реколтата, стойностите плавно се покачват и в края на сезона стъпват на ниво от 2,00 лв./кг.

Кривата на цената на корнишоните през юни е със силно изразен низходящ тренд. От високата цена в началото на сезона 2.16 лв., цената на корнишоните бързо пад до 1.46 лв. Следва период от няколко седмици на стабилизиране на цената, след което кривата трайно тръгва нагоре. Тенденцията се задържа до края на сезона и през октомври цената на корнишоните е 2.30 лв./кг. Средногодишната цена на корнишоните е с 26% по-висока спрямо предходната година. *фигура 91, фигура 98*

През целия активен сезон на производство и предлагане на корнишони през 2022 г. цената е над нивото от същия период на предходната година, като в края на сезона цените на корнишоните за двете години са на почти еднакво ниво.

Движението на цената на вносните краставици е аналогично на движението на цената на българските оранжерийни краставици, но тя е стабилизирана през по-голяма част от годината на по-ниско ниво. През юни и юли все още има предлагане на вносни краставици, но цените им са малко по-ниски от тези на българските, а количествата са символични. Маржът между цената на българските краставици и на тези от внос е най-голям в периода февруари - март и през декември.

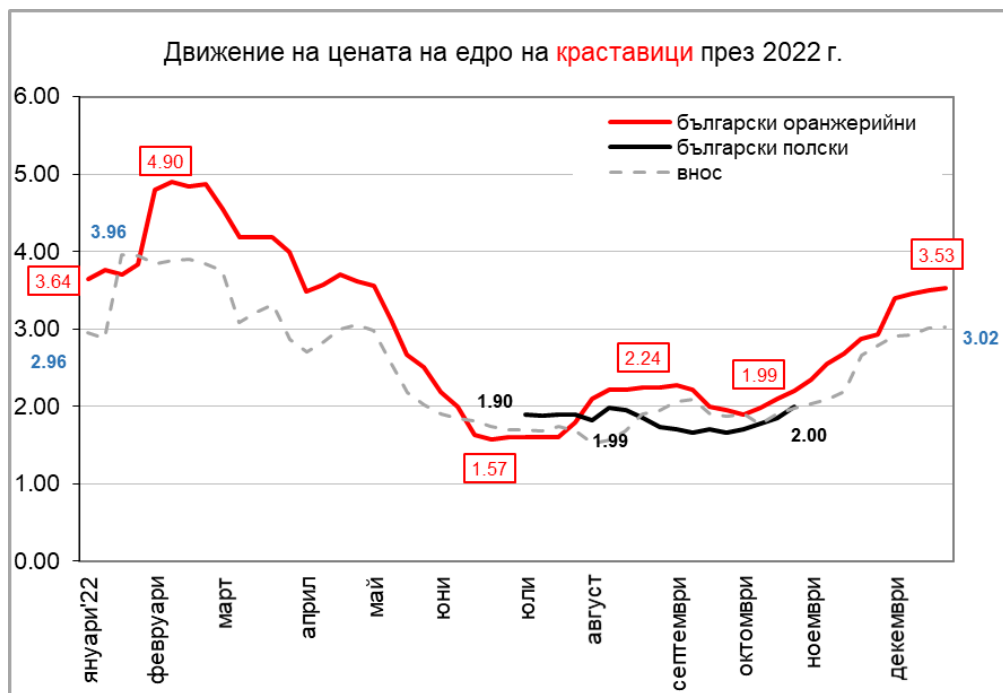
В началото на годината цената на вносните краставици стартира от ниво 2,96 лв. През първите седмици на януари цената им бързо се покачва до 3,96 лв. Следващите месеци се характеризират с низходящ тренд, който през октомври се

обръща и цената на вносните краставици отбелязва траен ръст. В края на годината цената на вносните краставици е 3,02 лв.

Средногодишната цена на краставиците от внос е значително по-висока спрямо предходната година, като поскъпването на годишна база е 51%. *фигура 91*

В периода 2015 – 2022 г средногодишната цена на вносните краставици също е най-висока. *фигура 92*

Количествата български краставици, които са се търгували средногодишно са по-големи, като относителният им дял спрямо общите продажби е 63%. През месец ноември този дял също е по-голям и е 67%, а през летните месеци достига до 90%. *фигура 87, фигура 96, фигура 95*

фигура 97 Цена на краставици през 2022 г.

фигура 98 Цена на корнишони за периода юни - октомври 2021 и 2022 г.

фигура 99 Цена на краставици за периода 1999 – 2022 г.

4.2.1. Анализ на цените на зеленчуци по региони

Анализът на цените на едро на зеленчуците е направен за два периода на годината.: през юли, когато е активния сезон на производство и предлагане и през ноември, когато количествата от реколтата се изчерпват и предлагането е по-малко.

Анализът на цените на едро на зеленчуците по региони през месец юли показва, че отклоненията на цените в различните региони са около 60-110%.
Таблица 11, фигура 100

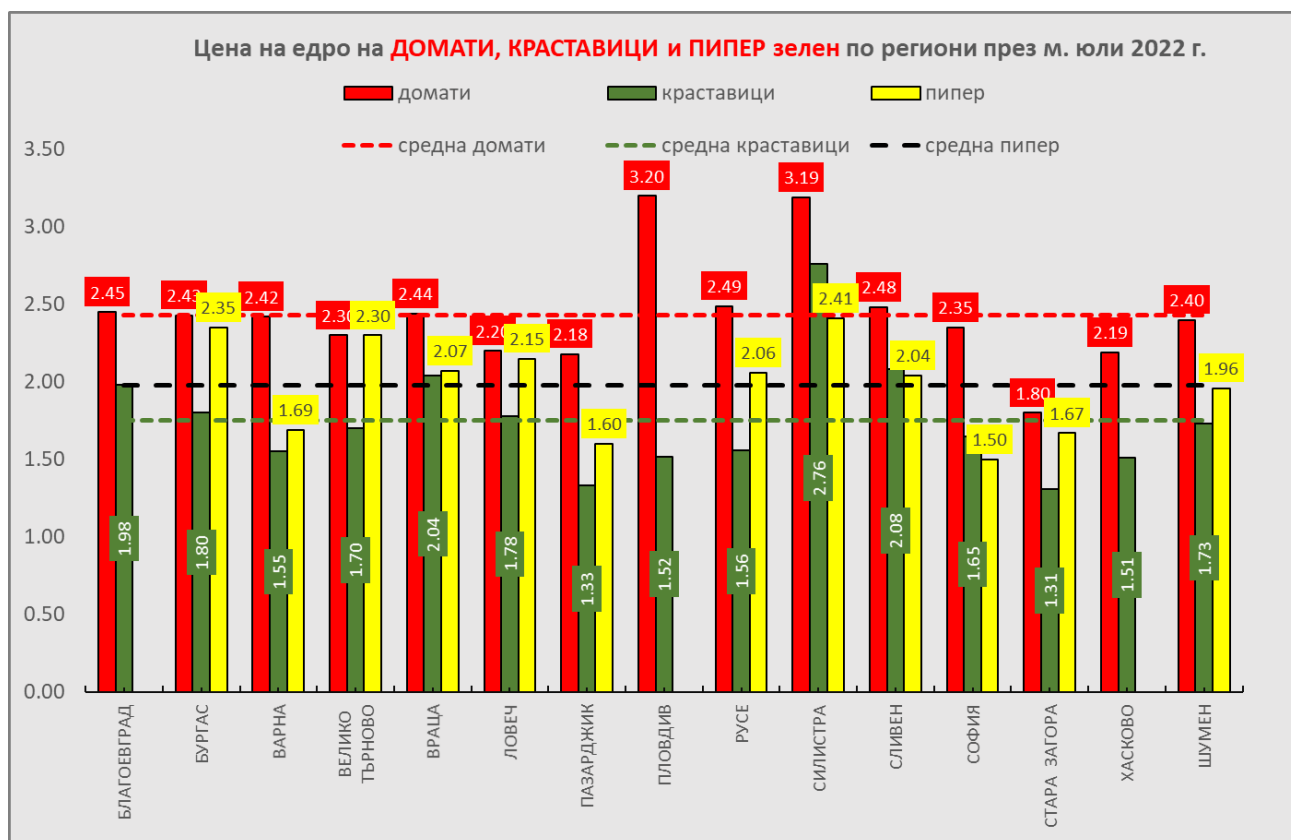
Най-високи цени на домати са регистрирани на тържищата в област Пловдив (3,20 лв./кг), а най-ниските съответно в област Стара Загора (1,80 лв./кг). Средните за страната месечни цени на домати са 2,43 лв./кг. В 33% от областите цената е била по-висока от средната, в три области цената е била на нивото около средната за страната, а маржът е 78%.

Краставиците са се търгували на най-високи цени в Силистра (2,76 лв./кг), а най-ниските цени през юли са регистрирани на тържищата в Стара Загора – 1,31 лв./кг. При средна за страната цена на краставиците за месеца 1,75 лв./кг, в 40% от областите цената е била по-висока, в една област тя е била на нивото на средната за страната, а маржът на цените в различните региони е 111%.

Средната цена на зеления пипер през месец юли е 1,98 лв./кг. Най-високите цени са отчетени в Силистра – 2,71 лв., а най-ниските са в София – 1,98 лв. Маржът в цените на различните региони е 61%. В 58 % от тържищата, на които са регистрирани продажби цената на пипера е по-висока от средната, а в един регион пиперът се е търгувал на цена близка до средната.

Таблица 11 Цени на едро на домати, краставици и пипер по области през юли 2022 г.*³⁵

ОБЛАСТ	ДОМАТИ	средна домати	изменение спрямо средната	КРАСТАВИЦИ	средна краставици	изменение спрямо средната	ПИПЕР зелен	средна пипер	изменение спрямо средната
БЛАГОВЕГРАД	2.45	2.43	1	1.98	1.75	13	1.98	1.98	
БУРГАС	2.43	2.43	0	1.80	1.75	3	2.35	1.98	19
ВАРНА	2.42	2.43	0	1.55	1.75	-11	1.69	1.98	-15
ВЕЛИКО ТЪРНОВО	2.30	2.43	-5	1.70	1.75	-3	2.30	1.98	16
ВРАЦА	2.44	2.43	0	2.04	1.75	17	2.07	1.98	5
ЛОВЕЧ	2.20	2.43	-9	1.78	1.75	2	2.15	1.98	9
ПАЗАРДЖИК	2.18	2.43	-10	1.33	1.75	-24	1.60	1.98	-19
ПЛОВДИВ	3.20	2.43	32	1.52	1.75	-13	1.98	1.98	
РУСЕ	2.49	2.43	2	1.56	1.75	-11	2.06	1.98	4
СИЛИСТРА	3.19	2.43	58	2.76	1.75	58	2.41	1.98	22
СЛИВЕН	2.48	2.43	2	2.08	1.75	19	2.04	1.98	3
СОФИЯ	2.35	2.43	-3	1.65	1.75	-6	1.50	1.98	-24
СТАРА ЗАГОРА	1.80	2.43	-26	1.31	1.75	-25	1.67	1.98	-16
ХАСКОВО	2.19	2.43	-10	1.51	1.75	-14	1.98	1.98	
ШУМЕН	2.40	2.43	-1	1.73	1.75	-1	1.96	1.98	-1

фигура 100 Цени на домати, краставици и пипер през месец юли 2022 г. по региони

³⁵ *Оцветяването в клетките визуализира движението на цената за съответната стока в различните региони. Оцветяването на клетките в колоните с процентно изменение визуализира стойностите под и над средната цена.

Таблица 12 Цени на едро на домати, краставици и пипер по области през ноември 2022 г.*³⁶

ОБЛАСТ	ДОМАТИ	средна домати	изменение спрямо средната	КРАСТАВИЦИ	средна краставици	изменение спрямо средната	ПИПЕР зелен	средна зелен пипер	изменение спрямо средната	ПИПЕР червен	средна червен пипер	изменение спрямо средната	
БУРГАС	▼	2.85	3.08	▼ -7	3.16	2.91	9	2.54	2.23	14	3.19	2.64	21
ВАРНА	▲	3.45	3.08	12	3.06	2.91	5	1.78	2.23	▼ -20	2.25	2.64	▼ -15
ВЕЛИКО ТЪРНОВО	▼	2.75	3.08	▲	3.70	2.91	▲	2.45	2.23	10	2.60	2.64	▼ -2
ВРАЦА	▲	3.81	3.08	24	3.13	2.91	8	2.44	2.23	9	3.29	2.64	25
КЪРДЖАЛИ	▼	2.70	3.08	▼	2.70	2.91	▲		2.23	▼	2.50	2.64	▼ -5
ЛОВЕЧ	▲	3.53	3.08	15	3.19	2.91	10	3.07	2.23	38		2.64	
ПАЗАРДЖИК	▲	3.12	3.08	1	2.48	2.91	▼ -15	1.57	2.23	▼ -30	2.00	2.64	▼ -24
ПЛОВДИВ			3.08			2.91	▼	1.95	2.23	▼ -13	1.92	2.64	▼ -27
РУСЕ	▼	2.72	3.08	▼ -12	2.69	2.91	▼ -8	1.88	2.23	▼ -16	2.79	2.64	6
СИЛИСТРА	▲	3.93	3.08	28	3.41	2.91	17	3.33	2.23	49	4.07	2.64	54
СЛИВЕН	▲	3.91	3.08	27	3.38	2.91	16	2.06	2.23	▼ -8	3.01	2.64	14
СОФИЯ	▼	1.90	3.08	▼ -38	2.23	2.91	▼ -23		2.23		2.10	2.64	▼ -20
ПЛОВДИВ	▲	3.10	3.08	▼	2.49	2.91			2.23			2.64	
СТАРА ЗАГОРА	▼	3.07	3.08	▼ -0.3	2.96	2.91	2	1.80	2.23	▼ -19	2.10	2.64	▼ -20
ХАСКОВО	▼	2.44	3.08	▼ -21	2.38	2.91	▼ -18		2.23			2.64	
ШУМЕН	▼	2.89	3.08	▼ -6	2.69	2.91	▼ -8	1.86	2.23	▼ -17	2.46	2.64	▼ -7

Анализът на цените на едро на зеленчуците по региони през месец ноември показва, че отклоненията на цените в различните региони са около 53-112%. Таблица 12, фигура 101

Най-високи цени на домати са регистрирани на тържищата в област Силистра (3,93 лв./кг), а най-ниските съответно в област София (1,90 лв./кг). Средните за страната месечни цени на домати са 3,08 лв./кг. В 47% от областите цената е била по-висока от средната, а маржът е 107%. В една област тя е била около нивото на средната за страната

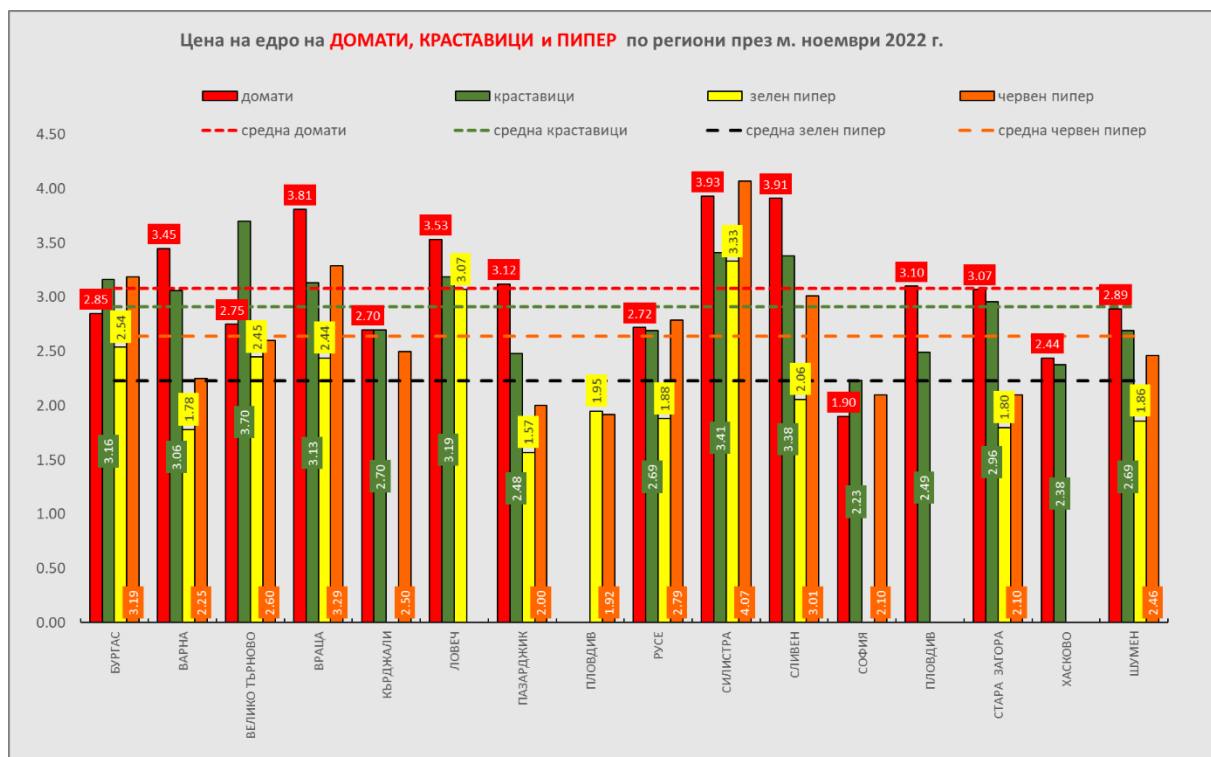
Краставиците са се търгували на най-високи цени в Силистра (3,41 лв./кг), а най-ниските цени през ноември са регистрирани на тържищата в София – 2,23 лв./кг. При средна за страната цена на краставиците за месеца 2,91 лв./кг, в 47% от областите цената е била по-висока, в една област тя е била около нивото на средната за страната, а маржът на цените в различните региони е 53%.

Средната цена на зеления пипер през месец ноември е 2,23 лв./кг. Най-високите цени са отчетени в Силистра – 3,33 лв., а най-ниските са в Пазарджик – 1,57 лв. Маржът в цените на различните региони е 112%. В 42% от тържищата, на които са регистрирани продажби, цената на пипера е по-висока от средната.

Средната цена на червения пипер през месец ноември е 2,64 лв./кг. Най-високите цени са отчетени отново в Силистра – 4,07 лв., а най-ниските са в Пловдив – 1,92 лв. Маржът в цените на различните региони е 112%. В 38% от тържищата, на които са регистрирани продажби, цената на пипера е по-висока от средната, а в един регион червеният пипер се е търгувал на цена близка до средната.

Високите стойности на маржа се дължат на различното качество и различните сортове на зеленчуците, които си търгуват на отделните тържища.

³⁶ * Символите в колоните с цените показват движението на цените под и над средната за страната цена. Оцветяването на клетките в колоните с процентно изменение визуализира стойностите под и над средната цена.

фигура 101 Цени на домати, краставици и пипер през ноември 2022 г. по региони

4.3. Картофи

През 2011 г. и през 2013 г. беше регистриран пик на цената на картофите, когато бяха отчетени цени от 1.11 лв./кг. и 1.07 лв./кг. През 2014 г. пазарът на картофи се успокоява и като цяло цената им през годината пада. В периода 2015 – 2018 г. се запазва тенденцията на стабилизиране на стойностите, с типичните за тези стоки сезонни колебания на по-високи цени в ранната пролет и спад на стойностите през лятото и есента. През 2019 г. отново е регистриран пик на цената на картофите от 1.48 лв./кг, който е най-висок за последните години. През м. март 2020 г. стойностите достигат до ниво от 1.14 лв./кг и тази цена е най-висока за годината. Поскъпването за периода е 63%. През цялата 2021 г. кривата има плавен и устойчив възходящ тренд, без да отбелязва драстични ценови колебания и стойностни пикове. В края на декември цената стъпва на ниво от 0.84 лв. и поскъпването спрямо началото на януари е 30%. *фигура 104*

В началото на 2022 г. цената на картофите е 0.84 лв./кг. В периода януари – юли кривата има устойчив възходящ тренд и цената достига до 1.11 лв. След известно стабилизиране на стойностите през юли и началото на август, от втората седмица на август цената бележи спад до 1.00 лв. През месеците август – октомври цената на картофите е изключително стабилна и се движи около ниво от 1.00 лв. От средата на октомври кривата започва движение нагоре и възходящата тенденция се запазва до края на годината. През последната седмица на декември картофите се търгуват на цена от 1.25 лв./кг. Покачването на стойностите спрямо началото на януари е 49%. *фигура 102*

Средногодишната цена на картофите е с 42% по-висока спрямо предходната година и е най-висока за периода 2015 – 2022 г. *фигура 91, фигура 92*

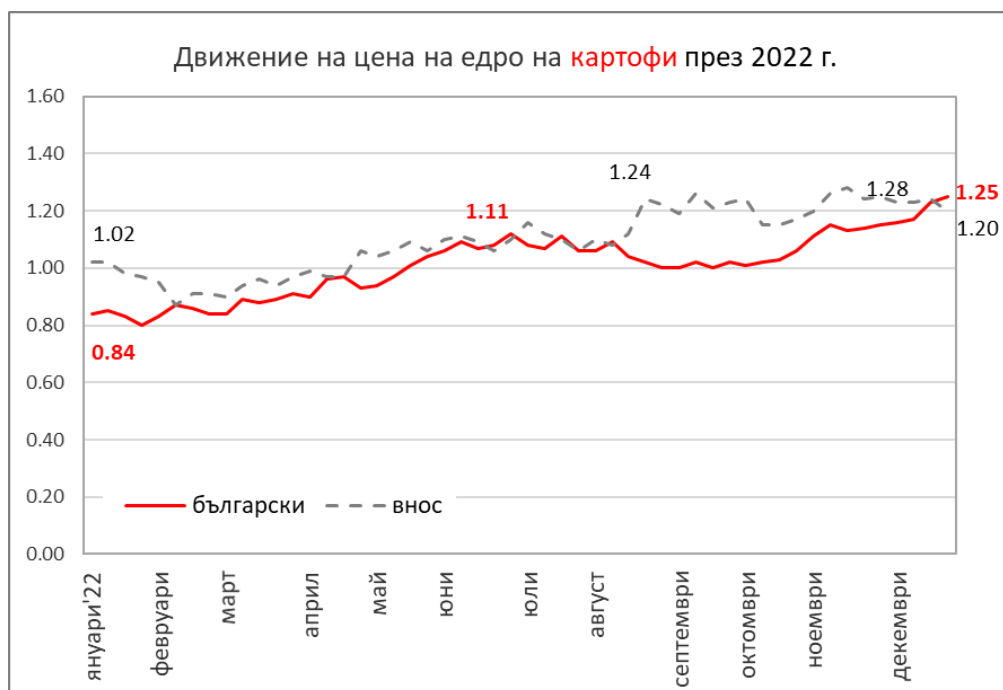
В периода април – юни на пазара има предлагане на ранни картофи. В началото на сезона цената им е 3,82 лв. лв./кг. През април цената на ранните картофи задържа високата си цена, но от началото на май кривата тръгва надолу.

До края на сезона на пресните картофи се наблюдава устойчив спад на цената и в края на юни тя е 1.18 лв. Сезонното поевтиняване на ранните картофи е 69%.

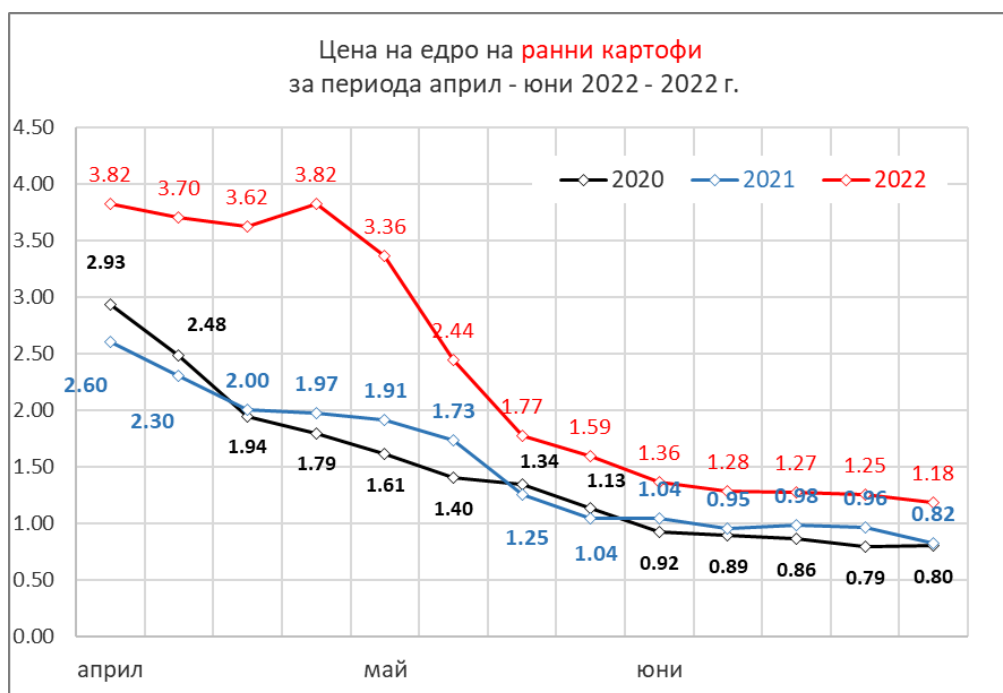
В сравнение с предходните две години цената на ранните картофи през 2022 г. е на по-високо ниво. *фигура 103*

Цената на вносните картофи през по-голямата част от годината е по-висока, като се доближава до нивото на българските картофи през февруари - август. В края на годината вносните картофи се търгуват на цена от 1,20 лв./кг.

През 2022 г. средногодишният относителен дял на българското производство на картофи е 37%, като през месец юли той е 65%, а през ноември съответно 51% *фигура 87, фигура 95, фигура 96*

фигура 102 Цена на картофи през 2022 г.

фигура 103 Цена на ранни картофи за периода април – юни 2020 - 2022 г.

фигура 104 Цена на картофи за периода 1999 – 2022 г.

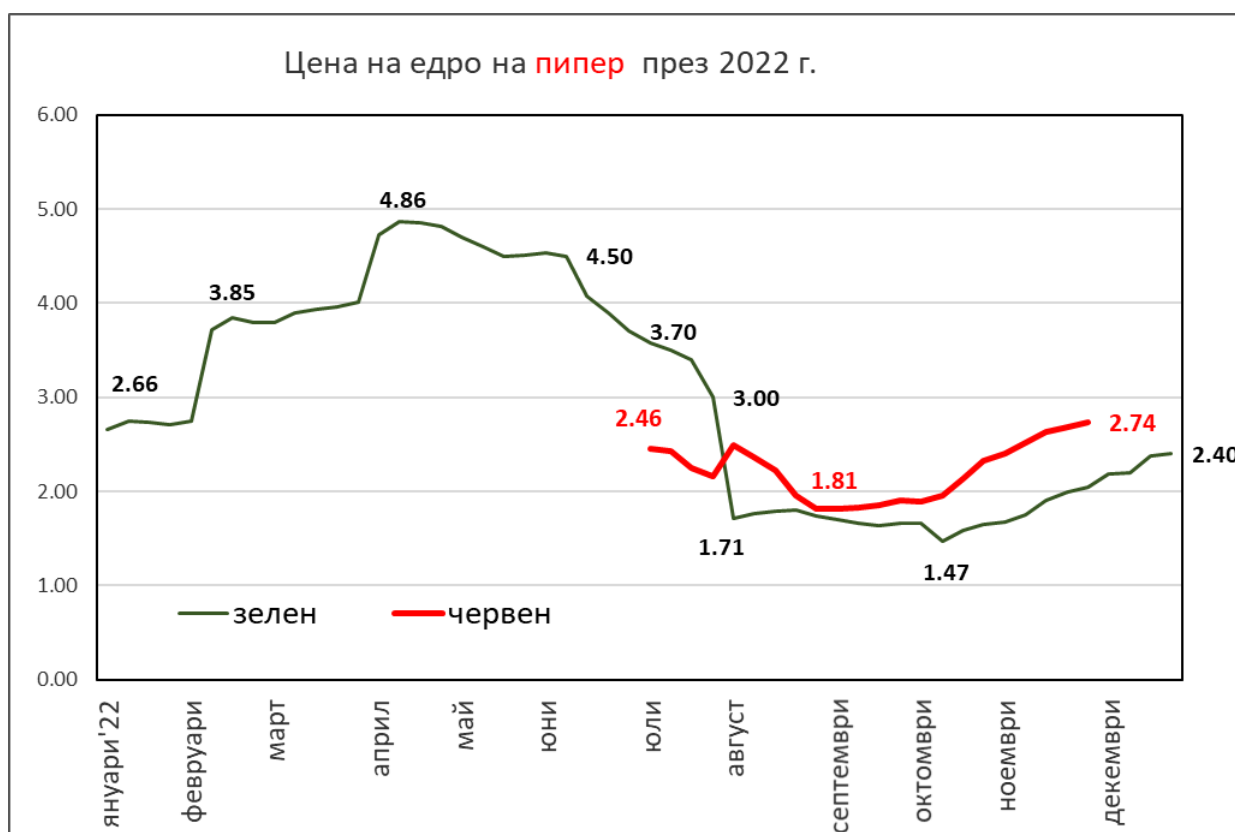
4.4. Пипер

В началото на годината цената на зеления пипер е 2,66 лв./кг и през следващите месеци до средата на април трайно се покачва, като най-високата стойност е 4,86 лв./кг. От април до началото на август кривата се движи надолу и стига до 1.71 лв./кг. Следва период на стабилизиране около това ниво, като се наблюдава слаб низходящ тренд, в резултат на което цената стъпва през октомври на ниво от 1.47 лв. Това е най-ниската за годината цена. През последните два месеца в резултат на сезонното посъщпване на зеления пипер стойността в края на декември е 2.40 лв./кг. *фигура 105*

В сравнение с 2021 г. цената на зеления пипер е с 14% по-висока. *фигура 91*

Предлагане на червен пипер на пазара се наблюдава от края на м. юни до края на ноември. В началото на сезона цената е 2,46 лв./кг. През първите седмици трендът е низходящ, но през втората половина на юли е отчетен краткотраен ръст. Сезонното поевтиняване на червения пипер е през периода август – средата на септември, след което стойностите се покачват и в края на сезона цената е 2,74лв./кг. *фигура 105*

В сравнение с предходната година средногодишните цени на червения пипер са с 22% по-високи. *фигура 91*

фигура 105 Цена на пипер през 2022 г.

4.5. Зелe

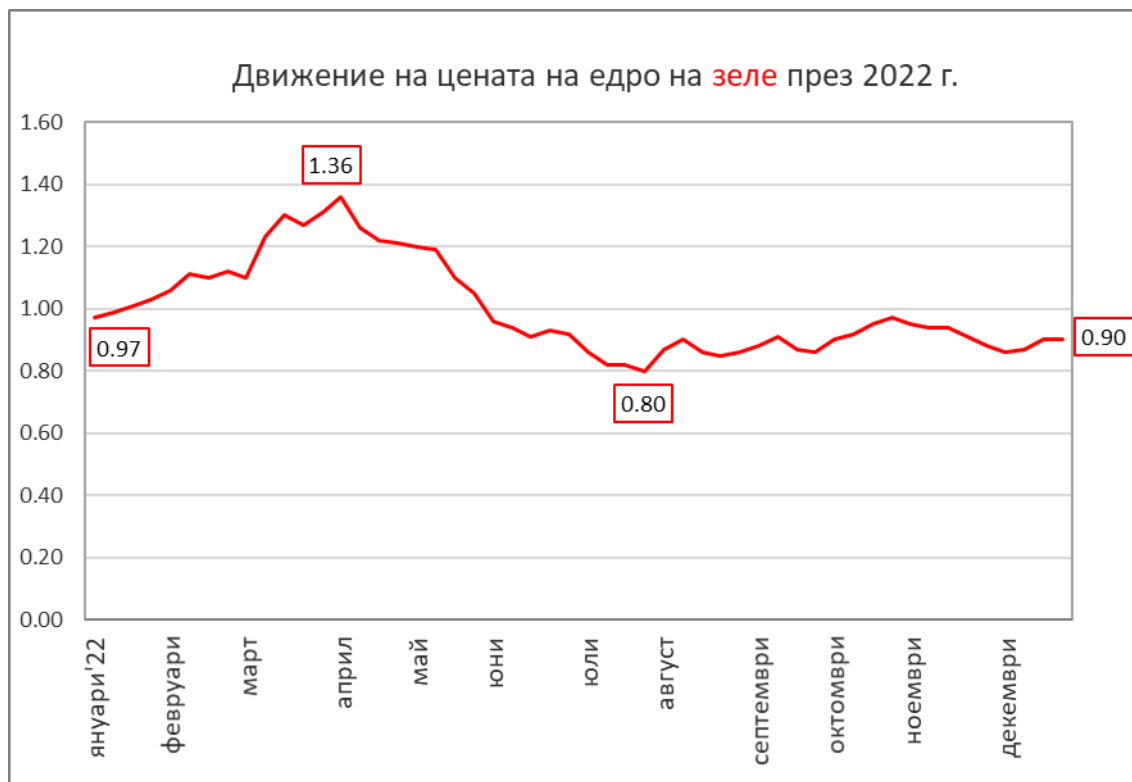
Движението на кривата на цената на едро на зелето през 2022 г. повтаря тенденциите от предходните години. Цената през зимата и пролетта се качва, през лятото започва да пада. Наблюденията от предходните години показват, че през есента предлагането на зеле е най-силно, а цената му е най-ниска.

В началото на 2022 г. цената на зелето е 0,97 лв./кг. До месец април кривата има възходящ тренд и през първата седмица на април тя стъпва на ниво от 1,36 лв. Това е и най-високата за годината стойност на цената на зелето. Следва период на устойчив спад, който се задържа до началото на август. През следващите месеци на годината кривата на цената на зелето им стабилен характер и в края на годината зелето се търгува на цена от 0.90лв./кг. *фигура 106*

Средногодишната цена на зелето е с 11% по-висока спрямо миналата година и е най-високата за осемгодишния период 2015 - 2022 г. *фигура 91*

През 2015 г. е отчетен пик на зимните стойности на цената на зелето от 1.43 лв./кг. Тази цена е най-високата за последните години. Поскъпването за периода е близо 60%. Нов ценови пик е достигнат през 2019 г., когато през май кривата стига до ниво от 1.47 лв./кг, а поскъпването за периода е 104%. *фигура 107*

Относителният дял на средногодишно предлаганите количества на българско зеле е 79%, през месец юли той е 89%, а през ноември този дял достига до 97%. *фигура 87, фигура 95, фигура 97*

фигура 106 Цена на зеле през 2022 г.

фигура 107 Цена на зеле за периода 1999 - 2022 г.

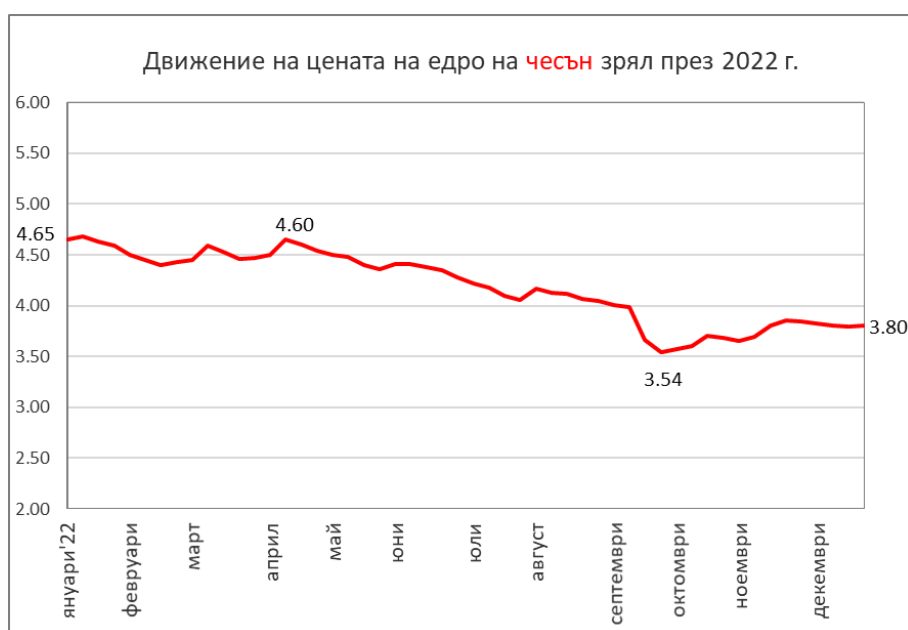
4.6. Чесън зрял

В началото на 2011 г. цената на чесъна бележи пикови стойности – 8.10 лв./кг, които остават най-високи за периоди 1999 г. – 2021 г. След достигането на тези пикови стойности, през следващите години пазарът на чесън се успокоява и кривата се движи нормално с характерните сезонни амплитуди. Своеобразен пик цената на чесъна бележи и през 2017 г, когато кривата стига до ниво от 6.58 лв./кг, но тази стойност е под нивото от 2011 г. *фигура 109*

През 2022 г. кривата на цената на чесъна има низходящ тренд от януари до октомври. През последните месеци на годината кривата се движи леко нагоре и в края на декември цената е 3.80 лв. *фигура 108*

Това е единствената стока от групата на зеленчуците, която бележи спад на годишна база от 4%. *фигура 91*

Относителният дял на количествата български чесън през 2022 г. е 73%, като през ноември достига до 90%. *фигура 87, фигура 96*

фигура 108 Цена на чесън през 2022 г.

фигура 109 Цена на чесън за периода 1999 - 2022 г.

4.7. Зелена салата

Зелена салата от родно производство има на пазара през месеците февруари – юни. В началото на сезона през 2022 г. цената ѝ е 1,10 лв./бр.

През февруари цената ѝ се покачва до 1.24 лв./бр. С известни колебания в двете посоки до началото на юни стойностите намаляват, а в края на сезона кривата има възходящ тренд и стъпва на ниво от 0.791лв./бр. *фигура 110*

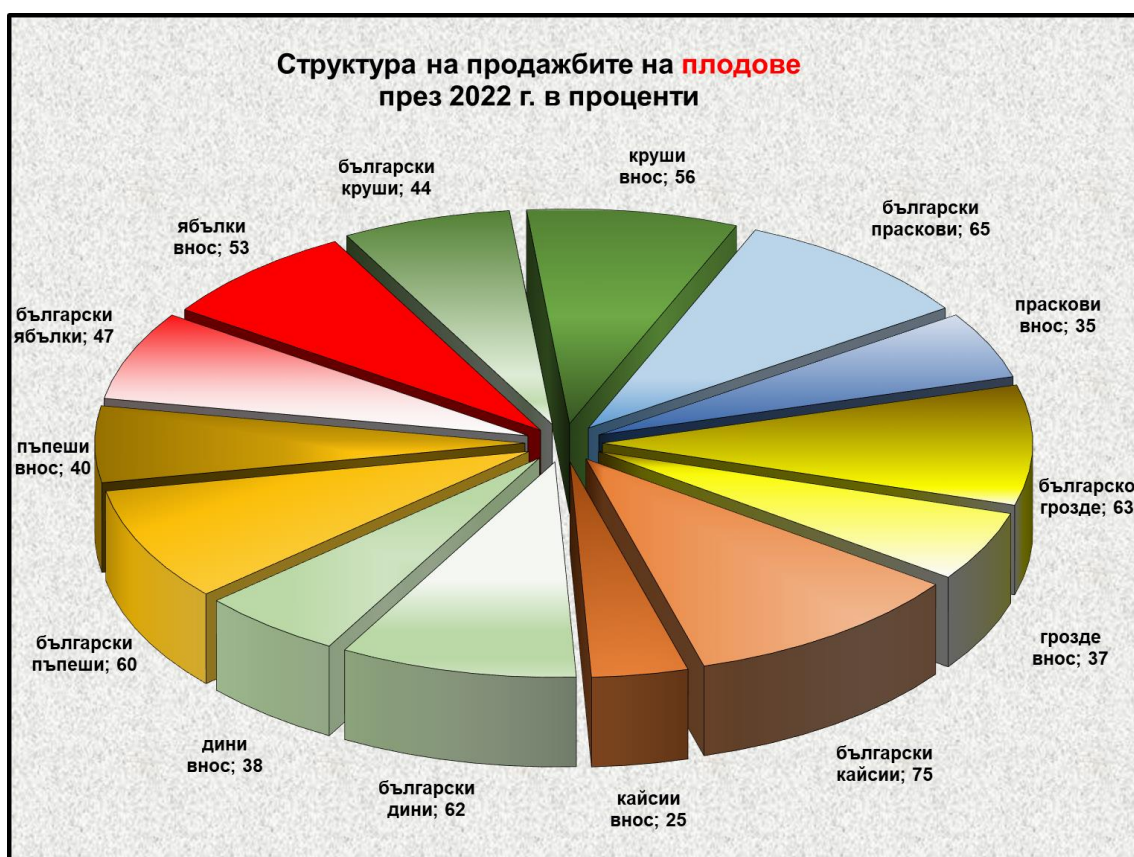
фигура 110 Цена на зелена салата за периода февруари – юни 2022 г.

5. Плодове

Анализът на структурата на продажбите на плодове показва, че средногодишният относителен дял на плодовете като цяло е по-голям. *фигура 88*

През летните месеци, когато е активният сезон на производство и предлагане на българските плодове, техният относителен дял е значителен и е в диапазона 55% – 85%. *фигура 112*

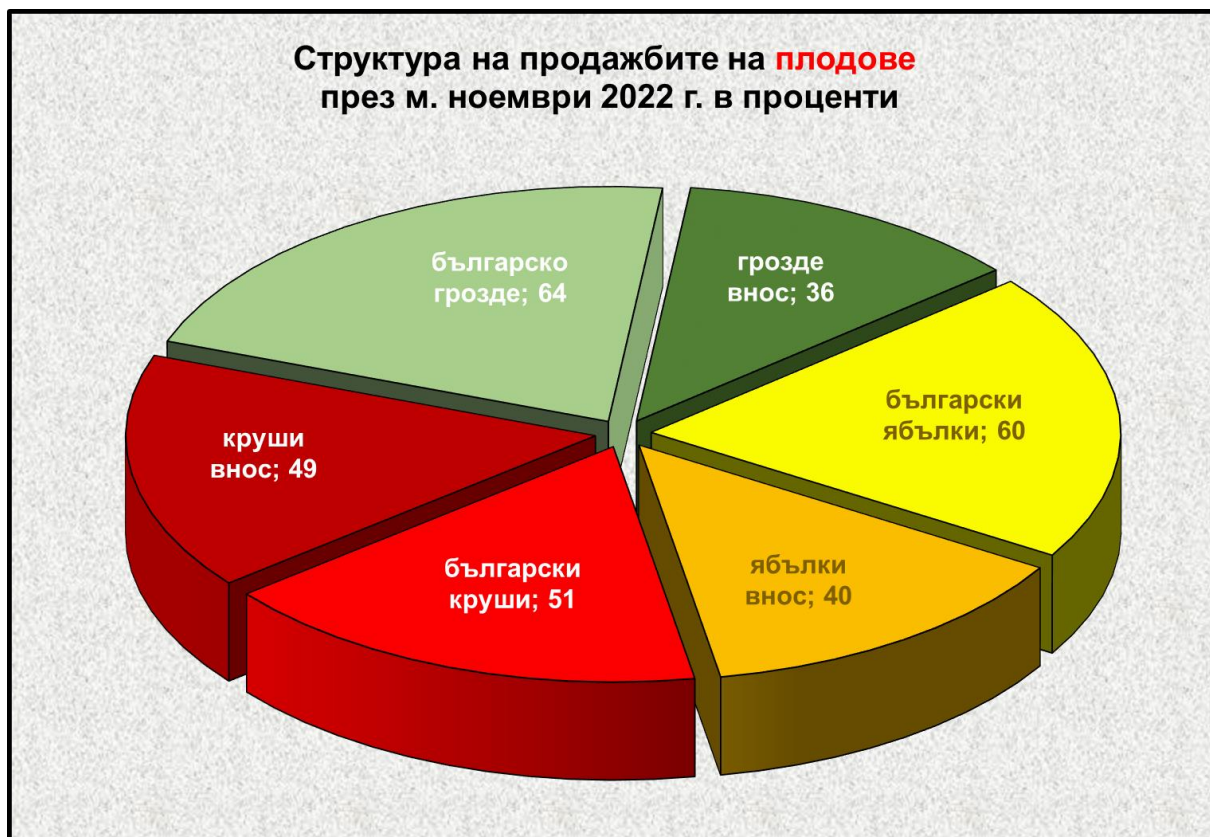
През есенно-зимния период на пазара присъстват по-малко български плодове и техният дял нормално е по-малък. *фигура 113*

фигура 111 Структура на продажбите на плодове през 2022 г.

фигура 112 Структура на продажбите на плодове през м. юли 2022 г.

фигура 113 Структура на продажбите на плодове през м. ноември 2022 г.

5.1. Ябълки

Наблюденията от предходните години показват, че върху движението на цената на ябълките силно влияние оказва сезонният фактор. С изчерпването на продукцията от старата реколта стойностите се покачват и през летните месеци цената на ябълките е най-висока. През този период и количествата от внос силно се увеличават, като цената на българските ябълки е по-висока от цената на вносните. През есента и зимата цената пада.

През последните три години се наблюдава тенденция на увеличаване на количествата българска продукция и целогодишният относителен дял на българските ябълки е съпоставим с количествата от внос и 47%. През летните месеци предлаганите количества родно производство съставляват 51% от общите количества ябълки на пазара, а през есента този дял достига до 60%. *фигура 111*

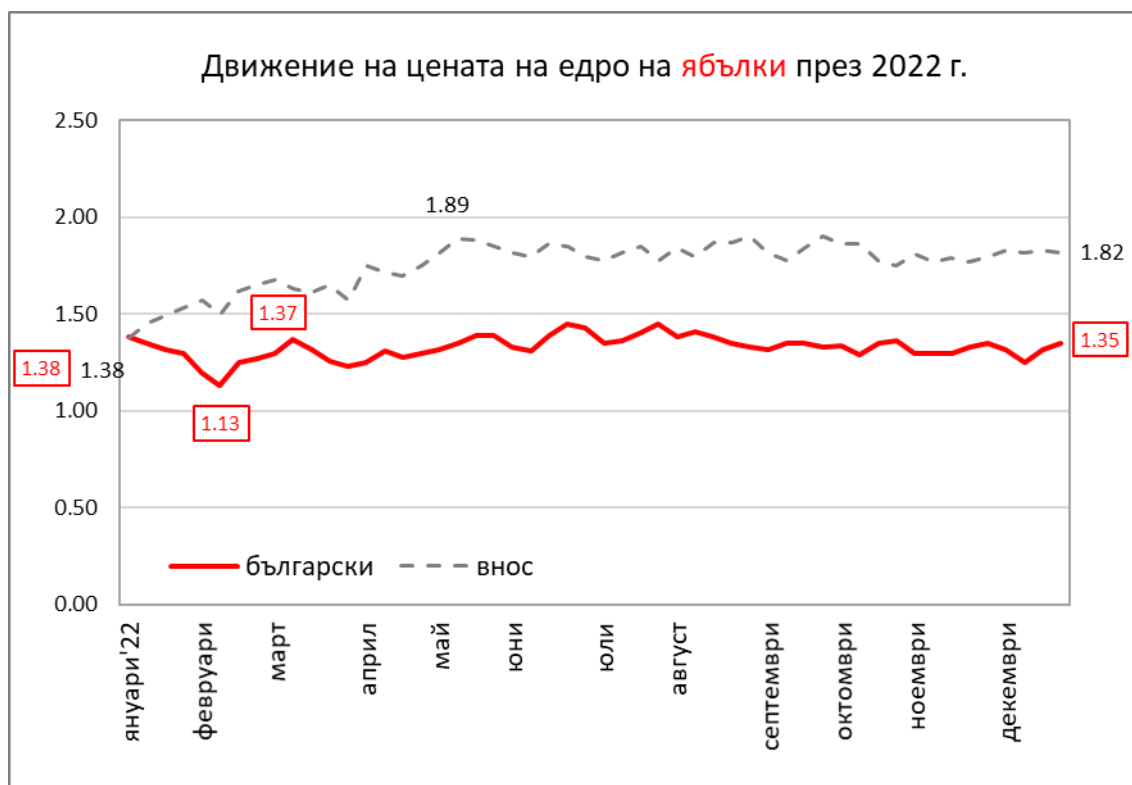
Най-високата цена през годините е отчетена през 2008 г – 2,30 лв./кг.

Спрямо 2021 г. средногодишната цена на ябълките е с 4% по-висока, а за последния осемгодишен период стойностите са по-ниски спрямо 2020 г., доближават се до 2018 г. и остават над нивата от 2015, 2016 и 2019 г. *фигура 91, фигура 92*

Кривата на цената на ябълките през 2022 г. е умерено стабилна, като не се наблюдават типичните сезонни колебания. Целогодишно стойностите са на ниво около 1,20-1,40 лв. В началото на януари цената им е 1.38 лв./кг. През януари има лек спад на стойностите, а през март цената се връща на нивата от началото

на годината. До края на годината кривата е стабилна и през декември цената е 1.35 лв./кг. *фигура 114*

Предлагане на вносни ябълки на нашия пазар има целогодишно, като цената им е по-висока и е в диапазона 1.50 – 1,80 лв./кг.

фигура 114 Цена на ябълки през 2022 г.

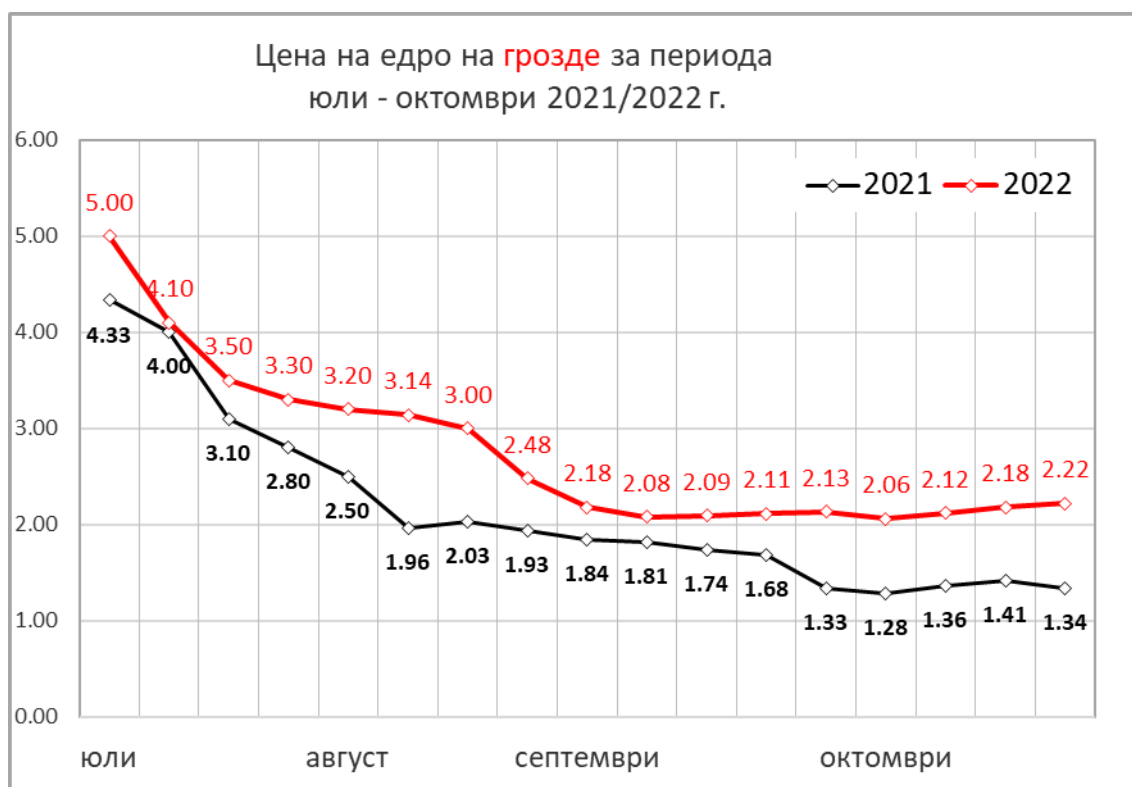
фигура 115 Цена на ябълки за периода 1999 - 2022 г.

5.2. Грозде, дини

През 2022 г. българското грозде присъства на пазара в периода юли – октомври, но по-големи количества се предлагат до края на септември.

В началото на сезона цената стартира от ниво 5,00 лв./кг, което е по-високо от същия период на предходната година. Още през първите седмици на юли кривата тръгва надолу, а през втората седмица на август се стабилизира на ниво от 3,10-3,20 лв./кг. С устойчиво плавен низходящ тренд цената достига в средата на септември до ниво от 2,08 лв., като остава над нивото от предходната година. В края на октомври се наблюдава незначителен ръст на цената, свързан с привършване на сезонното предлагане на грозде и цената е 2,22 лв./кг. Средногодишните стойности на гроздето през 2022 г. са с 29% по-високи спрямо предходната година. *фигура 116*

Средногодишният относителен дял на българското грозде е 63%, през юли то е 80%, а през ноември относителният дял намалява до 64%. *фигура 88, фигура 112, фигура 113*

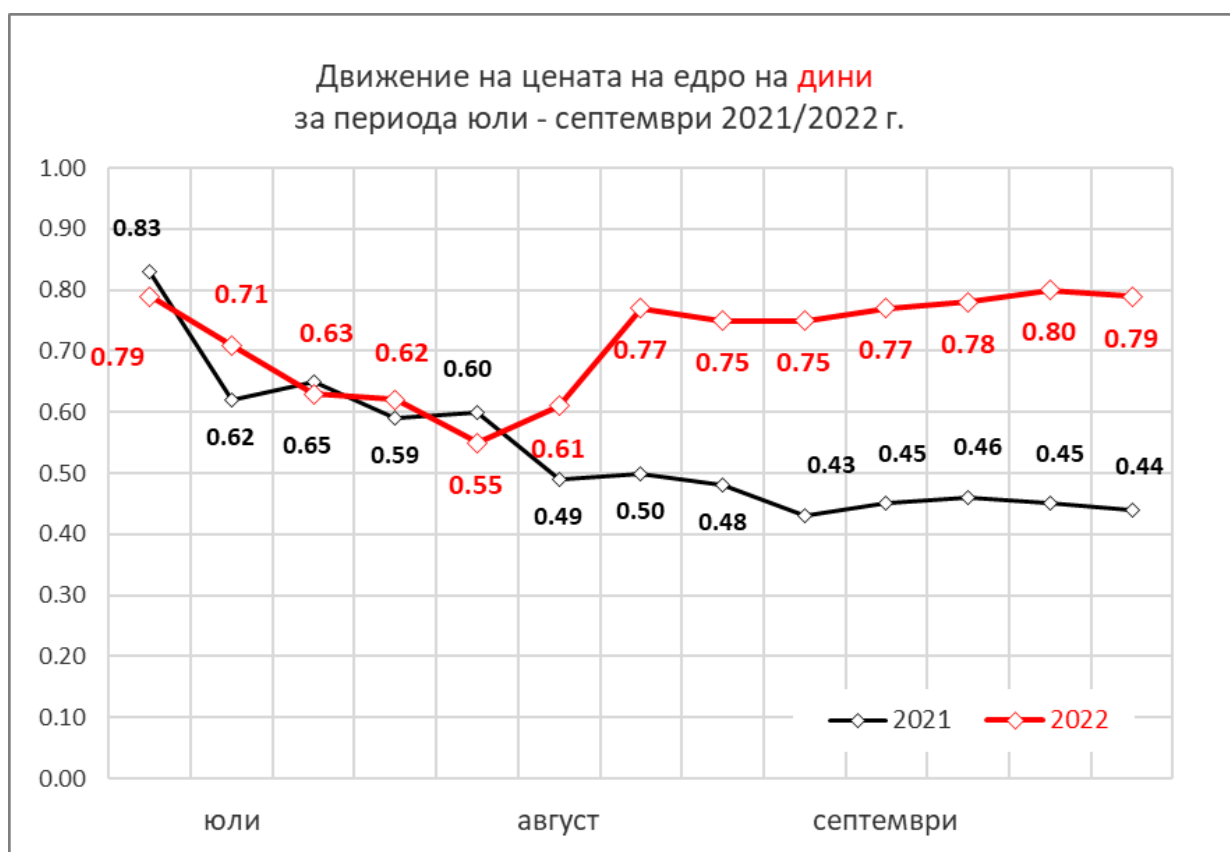
фигура 116 Цена на грозде за периода юли-октомври 2021/2022 г.

Периодът на предлагане на български дини е юли-септември.

Анализът на цената на едро на българските дини за този период през последните две години показва, че стойностите през 2022 и 2021 г. се движат около едно ниво с известни колебания през юли. От първата седмица на август 2022 г. цената рязко тръгва нагоре и минава много над нивото от същия период на предходната година. Маржът в цените за този период на 2022 и 2021 г. е 70%. *фигура 117*

Средногодишните цени на дините през 2022 г. са с 27 % по-високи в сравнение с 2021 г. *фигура 91*

Относителният средногодишен дял на българските дини е 62%, който през летните месеци е 58%. *фигура 88, фигура 95*

фигура 117 Цена на дини за периода юни – септември 2021/2022 г.

5.3. Ягоди, череши

През април и юни е активният сезон на предлагане на пазара на български ягоди, а активният сезон на предлагане на черешите е май – юни.

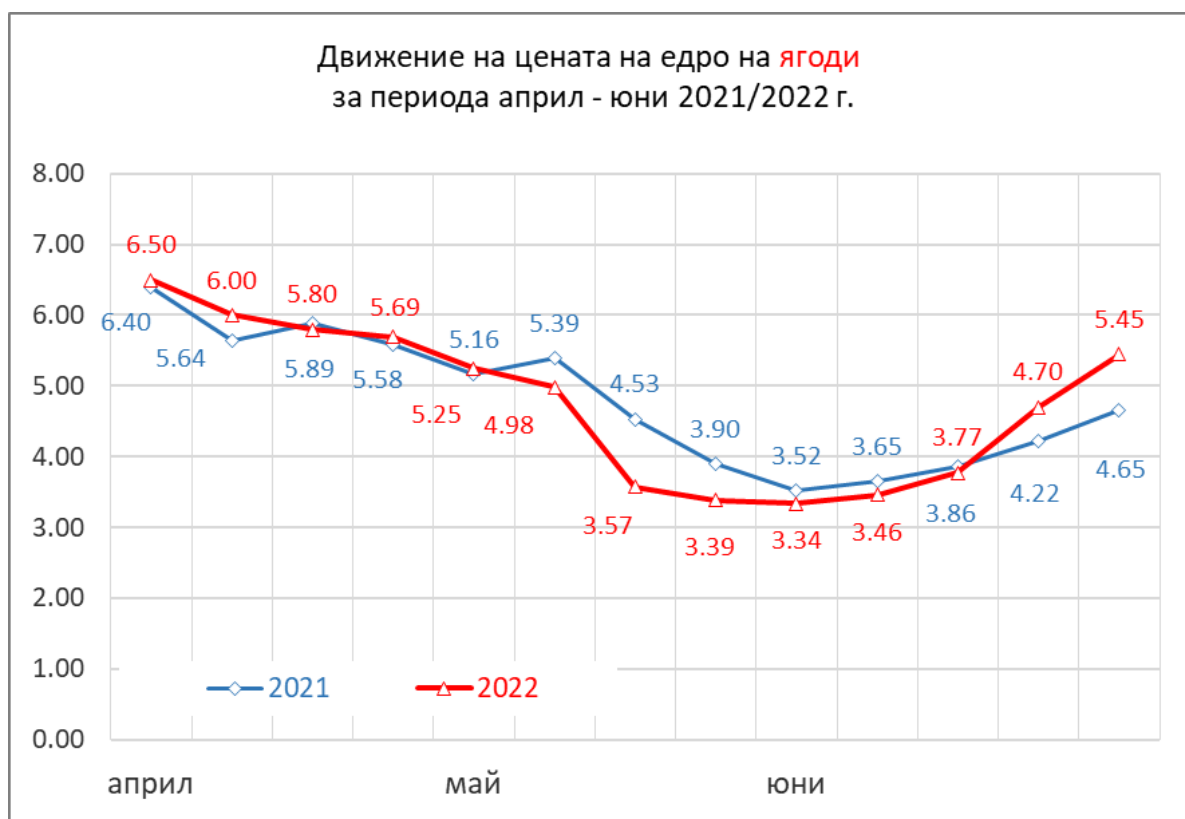
В началото на сезона цените им стартират от по-високо ниво и през следващите седмици се наблюдава плавна и трайна тенденция на намаляване на стойностите. Цените на черешите и ягодите, освен че имат изцяло сезонен характер, силно се влияят от конкретните климатични условия.

В началата на активния сезон на производство и предлагане през 2022 г. цената на ягодите се доближава до нивото от същия период на 2021 г. В началото на сезона цената им стартира от ниво 6,50 лв./кг и с плавен низходящ тренд в началото на юни достига до ниво от 3,34 лв./кг. През следващия едномесечен период кривата на цената на ягодите плавно върви нагоре, в края на сезона се стабилизира на ниво от 5,45 лв./кг, като цената остава по-висока спрямо същия периода и а предходната година. *фигура 118*

В сравнение с предходната година средногодишните цени на ягодите през 2022 г. са със 8% по-високи. *фигура 91*

В началото на сезона през 2022 г. черешите се търгуват на високата цена от 9,20 лв./кг, която стойност е по-скоро екзотична и бързо слиза до нивото от 5.00 лв./кг. От втората седмица на май кривите на цените на черешите през 2021 и 2022 се доближават, а трендът е низходящ. В края на сезона цената на черешите през 2022 г. е 2.51 лв./кг. *фигура 119*

В сравнение с предходната година, средногодишните цени на черешите през 2022 г. са с 9% по-високи. *фигура 91*

фигура 118 Цена на ягоди за периода април – юни 2021/2022 г.

фигура 119 Цена на череша за периода май – юни 2021/2022 г.

5.4. Праскови, кайсии

През юни - юли е активният сезон на предлагане на пазара на български кайсии, а предлагане на български праскови има и през август. През м. юли количествата български кайсии на пазара заемат 85% от общите продажби, а количествата българските праскови съставляват 79% от общите продажби праскови на тържищата и пазарите на производителите.

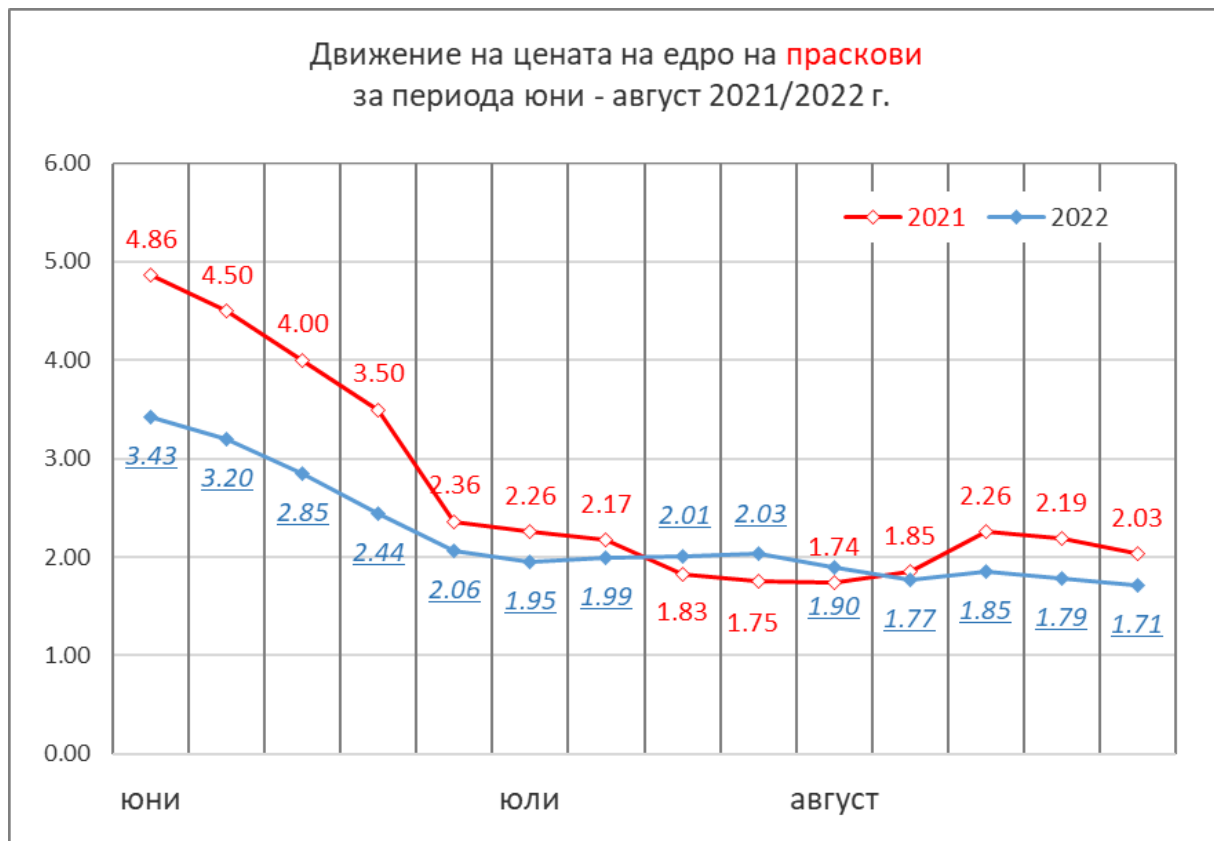
Цените на българските праскови и кайсии имат изцяло сезонен характер и силно се влияят от конкретните климатични условия.

През 2022 г. кривата на цената на кайсиите следва типичната тенденция от предходните години. В началото на сезона цената им е 3,00 лв./кг. От втората седмица на юни цената на кайсиите започва да пада и достига минимални стойности през последната седмица на същия месец. След запазване на стабилни стойности през следващите седмици, в края на юли цената на кайсиите се покачва до ниво от 2.22 лв. През по-голямата част от периода кривата на цената на кайсиите през 2022 г. е под нивото от същия период на предходната година. През последните две седмици на юли кривите се разминават и цената през 2022 г. минава над нивото от 2021 г. *фигура 121*

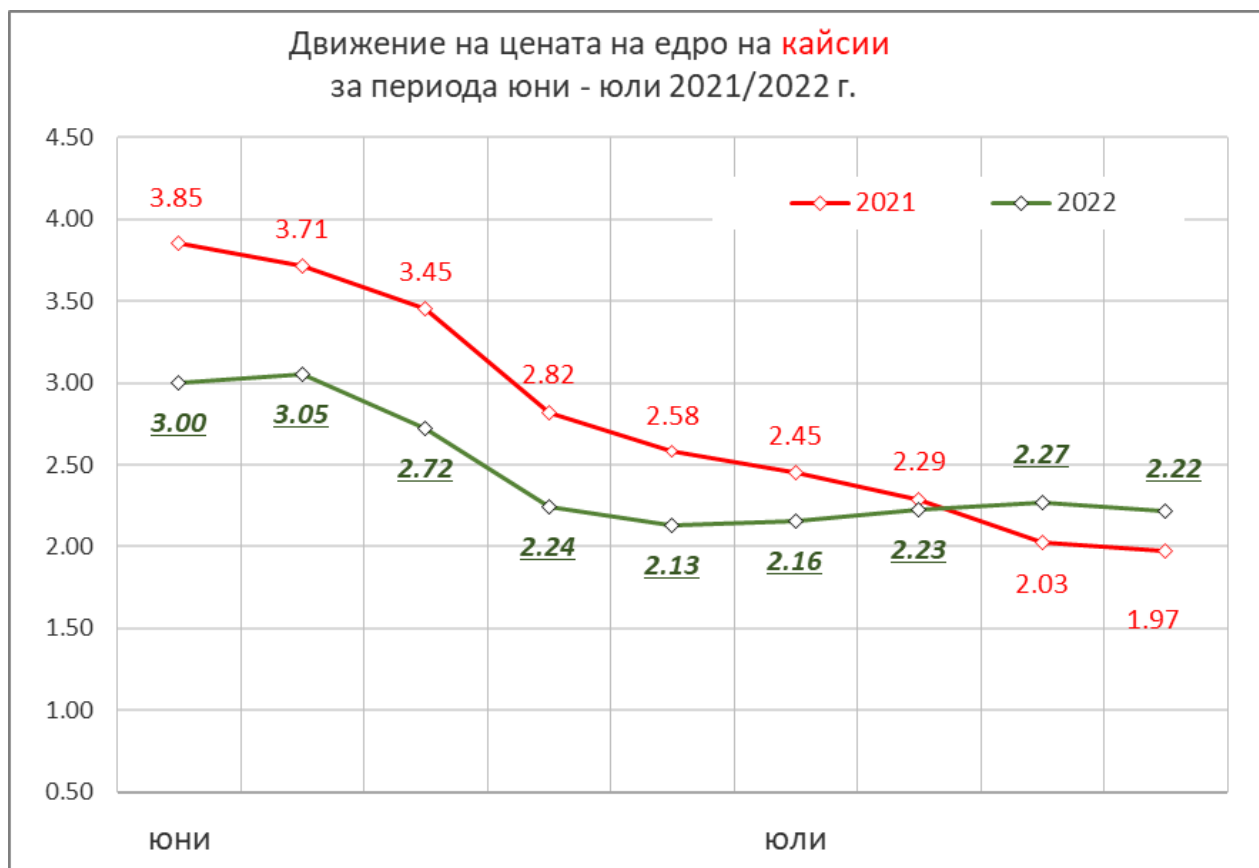
Средногодишните цени на кайсиите през 2022 г. са с 6% по-ниски от предходната година. *фигура 91*

В началото на сезона през 2022 г. при цената на прасковите се наблюдават по-ниски цени спрямо предходната година. През първата седмица на юни цената им стартира от 3,43 лв./кг и достига минимални стойности 1,71 лв./кг в края на август. През по-голямата част от активния сезон цената на прасковите през 2022 г. е под кривата от 2020 г. *фигура 120*

Средногодишните цени на прасковите на годишна база са с 9% по-ниски. *фигура 90*

фигура 120 Цена на праскови за периода юни – август 2021/2022 г.

фигура 121 Цена на кайсии за периода юни – юли 2021/2022 г.

5.4.1. Анализ на цените на плодове по региони³⁷

Таблица 13 Цени на едро на плодове по области през май 2022 г.*³⁸

ОБЛАСТ	ябълки	средна ябълки	изменение спрямо средната	ягоди	средна ягоди	изменение спрямо средната	ЧЕРЕШИ	средна черешки	изменение спрямо средната
БЛАГОЕВГРАД	▲ 2.15	1.77	21	▲ 6.49	4.52	44		4.22	
БУРГАС	■ 1.78	1.77	1	▲ 5.54	4.52	23	▲ 6.80	4.22	61
ВАРНА	▲ 2.11	1.77	19	▲ 4.65	4.52	3	▲ 5.14	4.22	22
ВРАЦА	▼ 1.45	1.77	-18	▲ 5.21	4.52	15	▲ 4.94	4.22	17
ЛОВЕЧ	▲ 1.80	1.77	2	▼ 4.00	4.52	-12	▼ 4.00	4.22	-5
ПАЗАРДЖИК		1.77		▼ 3.80	4.52	-16	▼ 2.50	4.22	-41
ПЛОВДИВ		1.77		▼ 3.73	4.52	-17	▼ 2.95	4.22	-30
РУСЕ	▼ 1.46	1.77	-18	▼ 4.05	4.52	-10	▼ 4.04	4.22	-4
СИЛИСТРА	▼ 1.51	1.77	-15		4.52		▲ 5.55	4.22	32
СЛИВЕН	▲ 2.60	1.77	47	▼ 3.69	4.52	-18	▼ 2.50	4.22	-41
СОФИЯ	▼ 1.16	1.77	-34	▼ 3.33	4.52	-26	▲ 5.00	4.22	18
СТАРА ЗАГОРА	▼ 1.40	1.77	-21	▼ 3.79	4.52	-16	▼ 3.67	4.22	-13
ХАСКОВО	▲ 1.99	1.77	12	▼ 4.43	4.52	-2	▼ 3.50	4.22	-17
ШУМЕН	▲ 1.87	1.77	6	▲ 6.00	4.52	33		4.22	

³⁷ Анализът е направен за месеците май, юли и август, когато е активният сезон на производство и предлагане на повечето плодове

³⁸ * Символите в клетките с цените визуализират движението на цената за съответната стока в различните области под и над средната за страната цена. Оцветяването на клетките в колоните визуализира стойностите под и над средната цена

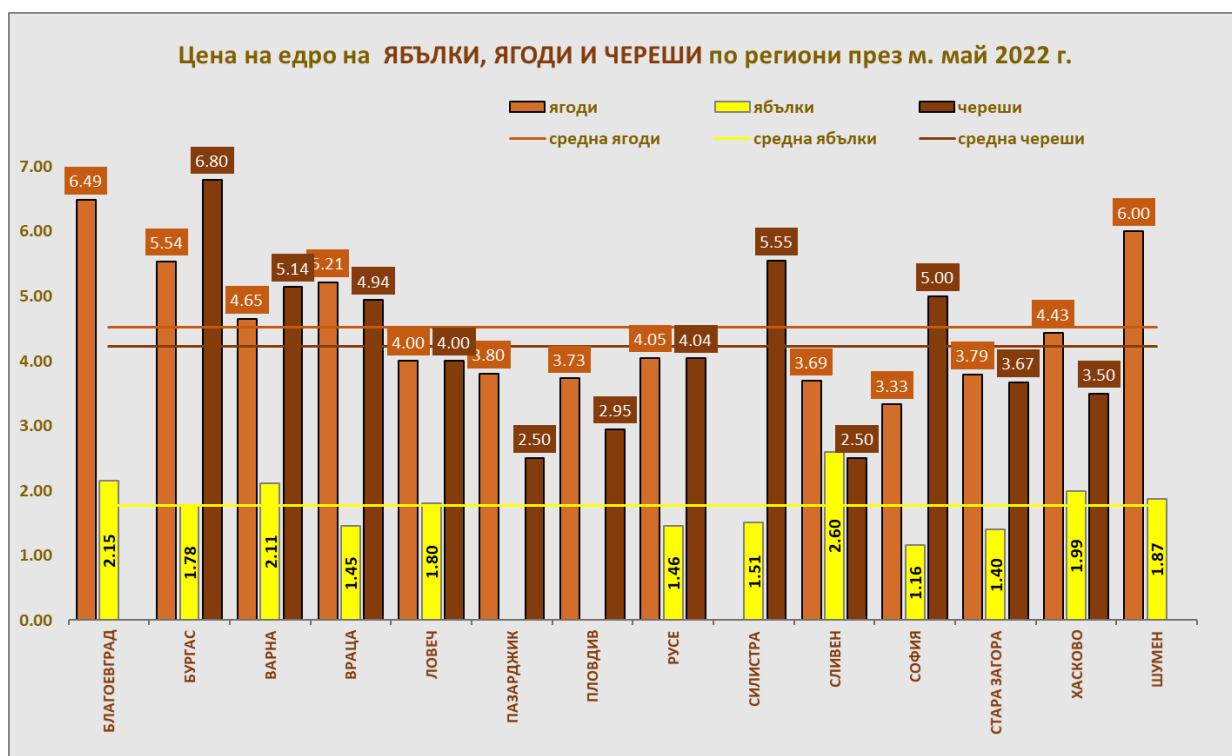
Наблюденията на цените по региони на плодовете през месец май показват, че разликите в цените в страната са в диапазона 95-172% като най-големият марж е при цената на черешите. Таблица 13, фигура 122

При средна цена на черешите през месеца 4,22 лв./кг, най-високите цени са регистрирани в Бургас (6,80 лв.), а минималните съответно са били в Пазарджик и Сливен – 2,50 лв. Отклоненията в цените на черешите в различните региони са 172%, а в 42% от областите цената е над средната за страната.

Наблюденията на цените на ябълките по региони през май показват, че при средна цена за месеца 1,77 лв./кг, най-високата цена е регистрирана на стоките в област Сливен – 2,60 лв./кг, а най-ниска в София – 1,16 лв./кг. В 50% от областите цената е над средната за страната, а в една област тя се доближава до средната за страната. Маржът между цените в отделните области е 124%.

Ягодите са се търгували през месеца най-скъпо в област Благоевград (6,49 лв./кг), а най-евтини са били в област София (3,33 лв./кг), при средна цена на ягодите 4,52 лв./кг. В 38% от областите цената е била над средната за страната, а отклоненията в цените в различните области е 95%.

Отклоненията в цените на плодовете в различните региони се дължи на различните сортове, които се търгуват, както и в различното качество на предлаганите плодове.

фигура 122 Цени на плодове по региони през май 2022 г.

Таблица 14 Цени на едро на плодове по области през юли 2022 г.*³⁹

ОБЛАСТ	ЯБЪЛКИ	средна ябълки	изменение спрямо средната	ПРАСКОВИ	средна праскови	изменение спрямо средната	КАЙСИИ	средна кайсии	изменение спрямо средната
БЛАГОЕВГРАД	▲ 2.15	1.64	31	▲ 2.99	2.34	28	▲ 3.07	2.32	32
БУРГАС	■ 1.65	1.64	1	▼ 2.13	2.34	-9	▼ 2.23	2.32	-4
ВАРНА	▼ 1.05	1.64	-36	▼ 2.09	2.34	-11	▼ 2.21	2.32	-5
ВЕЛИКО ТЪРНОВО	▲ 1.75	1.64	7	▲ 2.50	2.34	7	▲ 2.40	2.32	3
ВРАЦА	▼ 1.62	1.64	-1	▼ 2.25	2.34	-4	▲ 2.72	2.32	17
ЛОВЕЧ	▲ 2.00	1.64	22	▼ 2.00	2.34	-15	▲ 2.53	2.32	9
ПАЗАРДЖИК	▼ 1.30	1.64	-21	▼ 1.72	2.34	-26	▼ 1.83	2.32	-21
ПЛОВДИВ	▼ 1.40	1.64	-15	▲ 3.40	2.34	45	▲ 3.20	2.32	38
РУСЕ	■ 1.65	1.64	1	▼ 1.94	2.34	-17	▼ 2.12	2.32	-9
СИЛИСТРА	▼ 1.29	1.64	-21	▲ 2.78	2.34	19	▲ 2.81	2.32	21
СЛИВЕН	▲ 2.65	1.64	62	▲ 3.30	2.34	41	■ 2.33	2.32	0
СОФИЯ	▼ 1.03	1.64	-37	▼ 1.66	2.34	-29	▼ 2.15	2.32	-7
СТАРА ЗАГОРА	▼ 1.51	1.64	-8	▲ 2.41	2.34	3	▼ 1.76	2.32	-24
ХАСКОВО	▲ 1.74	1.64	6	■ 2.30	2.34	-2	▼ 2.22	2.32	-4
ШУМЕН	▲ 1.76	1.64	7	▼ 1.60	2.34	-32	▼ 1.20	2.32	-48

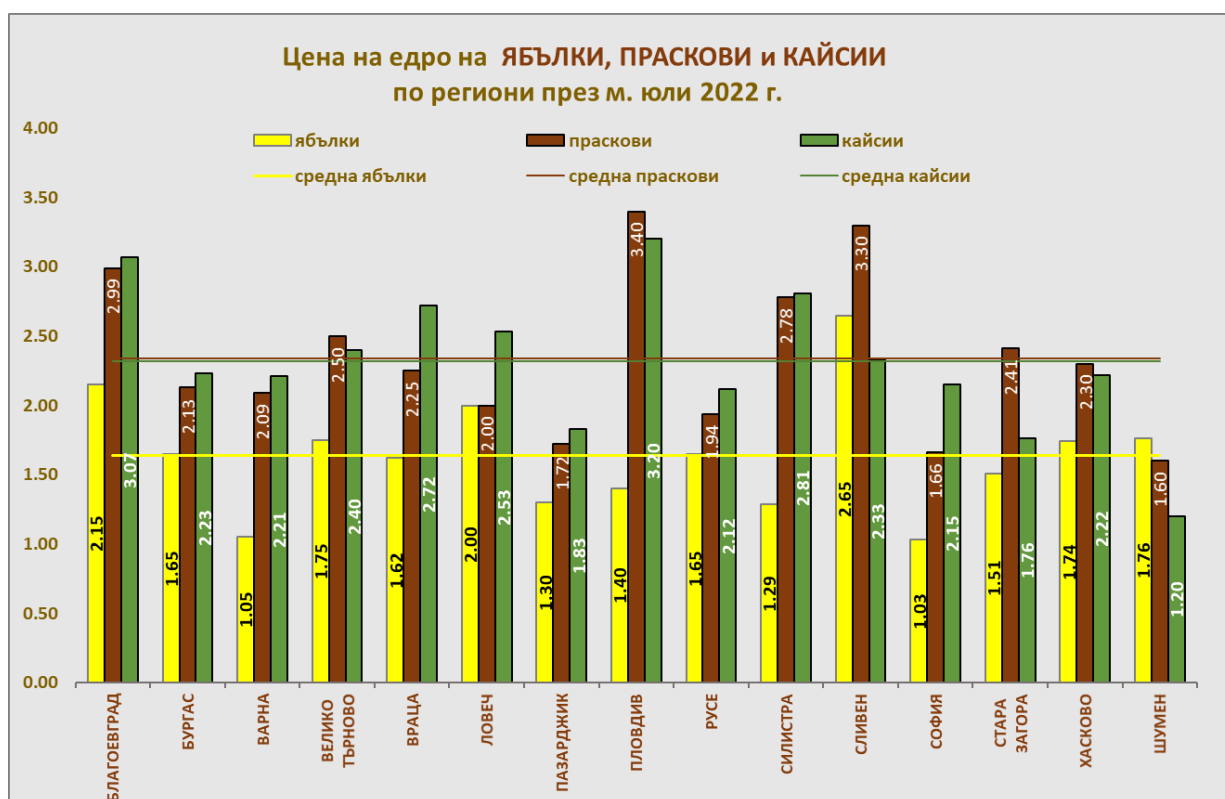
Наблюденията на цените по региони на плодовете през месец юли показват, че разликите в цените в страната са в диапазона 98-167%, като най-големият марж е при цената на кайсиите. Таблица 14, фигура 123

Наблюденията на цените на ябълките по региони през юли показват, че при средна цена за месеца 1,64 лв./кг, най-високата цена е регистрирана на стоките в област Сливен – 2,65 лв./кг, а най-ниска в София – 1,03 лв./кг. В 40% от областите цената е над средната за страната, а в две области тя се доближава до средната за страната. Маржът между цените в отделните области е 157%.

Прасковите са се търгували през месеца най-скъпо в област Пловдив (3,30 лв./кг), а най-евтини са били в област Шумен (1,60 лв./кг), при средна цена на прасковите 2,34 лв./кг. В 40% от областите цената е била над средната за страната, а в една област тя се доближава до средната за страната. Отклоненията в цените в различните области е 113%.

Средната цена за месеца на кайсиите е 2,32 лв. Най-високите цени са регистрирани в Пловдив – 3,20 лв., а най-ниските съответно в Шумен – 1,20 лв. Маржът на цените за различните региони е 167%. В 40% от областите цената е била над средната за страната, а в една област тя се доближава до средната.

³⁹ * Оцветяването на клетките в колоните визуализира движението на цените на съответната стока по региони, а символите в клетките на същите колони отразява стойността над или под средната за страната цена. Оцветяването на клетките в колоните с процентно изменение визуализира стойностите под и над средната цена.

фигура 123 Анализ на цената на плодове по региони през юли 2022 г.

Наблюденията на цените по региони на плодовете през месец август показват, че разликите в цените в страната са в диапазона 88-167% като най-големият марж е при цената на дините. Таблица 15, фигура 124

При средна цена на дините през месеца 0,59 лв./кг, най-високите цени са регистрирани във Варна (0,80 лв.), а минималните съответно са били в Хасково – 0,30 лв. Отклоненията в цените на дините в различните региони са 167%, а в 43% от областите цената е над средната за страната. В Русе дините са се търгували на средната за страната цена.

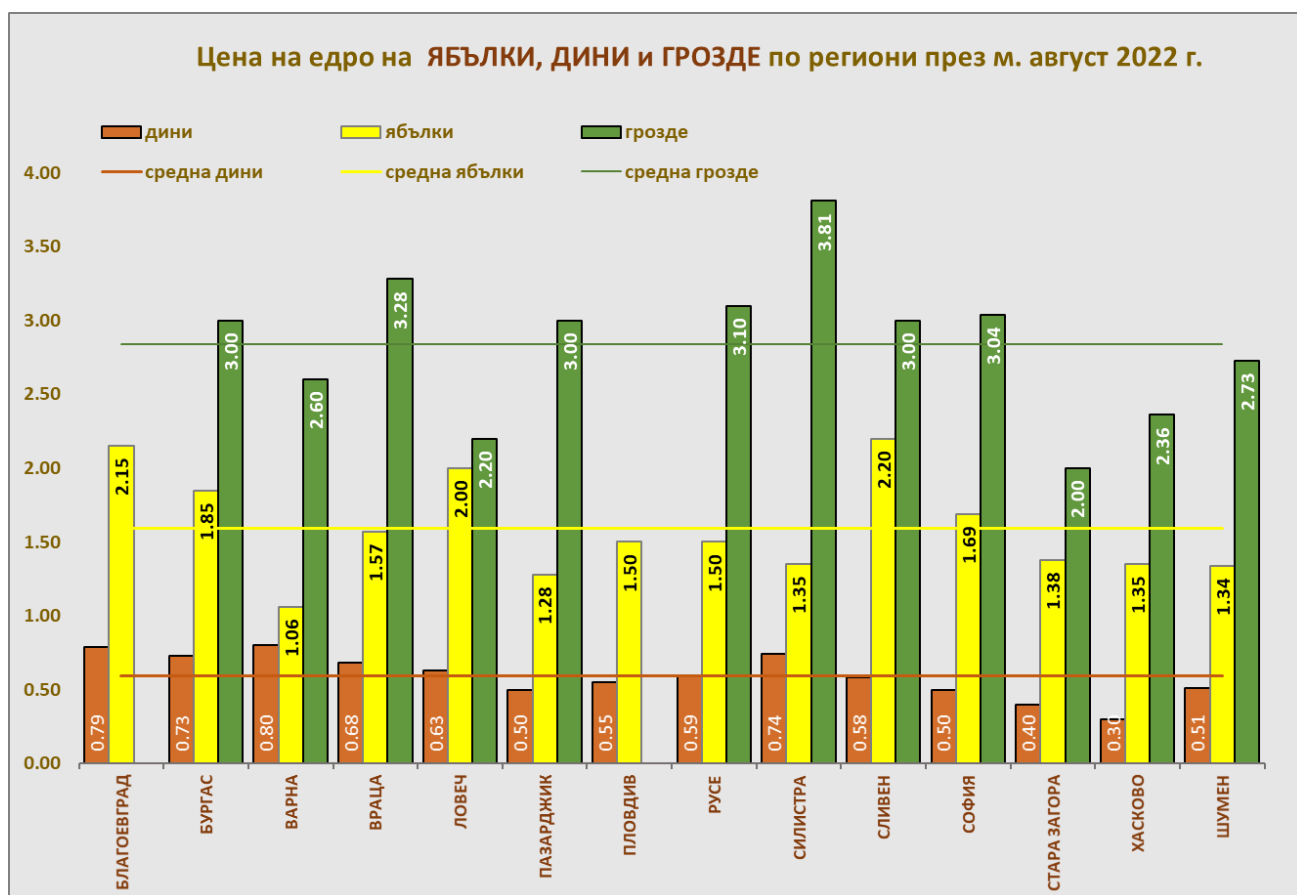
Наблюденията на цените на ябълките по региони през август показват, че при средна цена за месеца 1,59 лв./кг, най-високата стойност е регистрирана на стоковите тържища в област Сливен – 2,20 лв./кг, а най-ниска във Варна – 1,06 лв./кг. В 36% от областите цената е над средната за страната. Маржът между цените в отделните области е 108%.

Прасковите са се търгували през месеца най-скъпо в област Силистра (2,25 лв./кг), а най-евтини са били в област Шумен (1,20 лв./кг), при средна цена на прасковите 1,84 лв./кг. В 43% от областите цената е била над средната за страната, а в една област тя се доближава до средната за страната. Отклоненията в цените в различните области е 88%.

Средната цена за месеца на гроздето е 2,84 лв. Най-високите цени са регистрирани в Силистра – 3,81 лв., а най-ниските съответно в Стара Загора – 2,00 лв. Маржът на цените за различните региони е 91%. В 58% от областите цената е била над средната за страната.

Таблица 15 Цени на едро на плодове по области през август 2022 г. *⁴⁰

ОБЛАСТ	ЯБЪЛКИ	средна ябълки	изменение спрямо средната	ДИНИ	средна дини	изменение спрямо средната	ГРОЗДЕ	средна грозде	изменение спрямо средната
БЛАГОЕВГРАД	▲ 2.15	1.59	35	▲ 0.79	0.59	34		2.84	
БУРГАС	▲ 1.85	1.59	16	▲ 0.73	0.59	24	▲ 3.00	2.84	6
ВАРНА	▼ 1.06	1.59	-33	▲ 0.80	0.59	36	▼ 2.60	2.84	-8
ВРАЦА	▼ 1.57	1.59	-1	▲ 0.68	0.59	15	▲ 3.28	2.84	15
ЛОВЕЧ	▲ 2.00	1.59	26	▲ 0.63	0.59	7	▼ 2.20	2.84	-23
ПАЗАРДЖИК	▼ 1.28	1.59	-19	▼ 0.50	0.59	-15	▲ 3.00	2.84	6
ПЛОВДИВ	▼ 1.50	1.59	-6	▼ 0.55	0.59	-7		2.84	
РУСЕ	▼ 1.50	1.59	-6	▲ 0.59	0.59	0	▲ 3.10	2.84	9
СИЛИСТРА	▼ 1.35	1.59	-15	▲ 0.74	0.59	25	▲ 3.81	2.84	34
СЛИВЕН	▲ 2.20	1.59	38	▼ 0.58	0.59	-2	▲ 3.00	2.84	6
СОФИЯ	▲ 1.69	1.59	6	▼ 0.50	0.59	-15	▲ 3.04	2.84	7
СТАРА ЗАГОРА	▼ 1.38	1.59	-13	▼ 0.40	0.59	-32	▼ 2.00	2.84	-30
ХАСКОВО	▼ 1.35	1.59	-15	▼ 0.30	0.59	-49	▼ 2.36	2.84	-17
ШУМЕН	▼ 1.34	1.59	-16	▼ 0.51	0.59	-14	▼ 2.73	2.84	-4

фигура 124 Анализ на цената на плодове по региони през август 2022 г.

⁴⁰ * Оцветяването на клетките в колоните визуализира движението на цените на съответната стока по региони, а символите в клетките на същите колони отразява стойността над или под средната за странната цена. Оцветяването на клетките в колоните с процентно изменение визуализира стойностите под и над средната цена. В последния ред на таблицата е визуализирано движението на цените на всяка стока в различните региони чрез Sparklines (блещукащи линии).

5.5. Банани, цитрусови плодове

Движението на цените на цитрусовите плодове и бананите на нашия пазар се определя основно от три фактора:

1. Международните цени и факторите, които влияят при тяхното формиране

- климатичните условия и свързаната с тях реколта;
- цената на горивата и торовете;
- размера на производствените и транспортни разходи;
- движението на курса на щатската валута;
- логистичните проблеми по време на пандемията;
- войната в Украйна

2. Сезонността при търсене и предлагане на тези плодове, характерна за нашия пазар. През късната пролет, лятото и началото на есента на пазара присъстват предимно български плодове и предлагането на банани и особено на цитрусови плодове рязко намалява.

3. Пандемията от COVID-19 се отрази върху цената на цитрусовите плодове, свързано от една страна с голямото търсене от населението и от друга страна със забавянето на доставките от чужбина

През 2022 г. цената на едро на бананите у нас запазва тенденциите, наблюдавани от предходни години. От януари до април се наблюдава лек ръст на цената на бананите, след което кривата се стабилизира на ниво около 2.50 лв. През септември и октомври цената се покачва, като най-високите стойности са през октомври - 2.88 лв. /кг. Тези стойности са най-високите нивата от 2004 г. до сега. Увеличение през годината има и на международната цена на бананите.

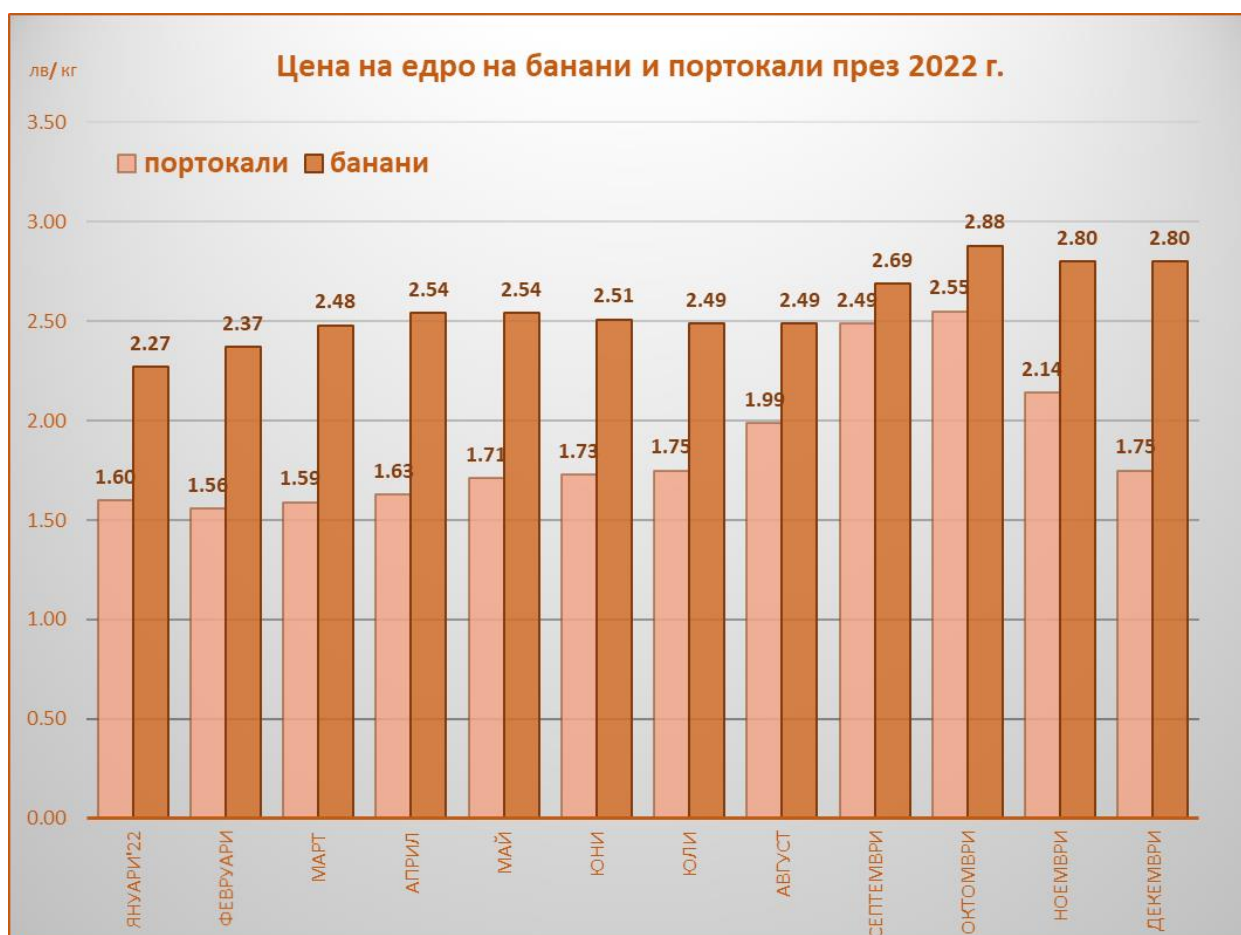
Преди пиковата стойност на цената на бананите през 2022 г., ценови връх беше регистриран в началата на 2008 г., което се дължеше на приемането на страната ни в ЕС и влизането ни на общия европейски пазар.

В края на годината цената на бананите у нас се стабилизира на ниво от 2.80 лв./кг. *фигура 125, фигура 126*

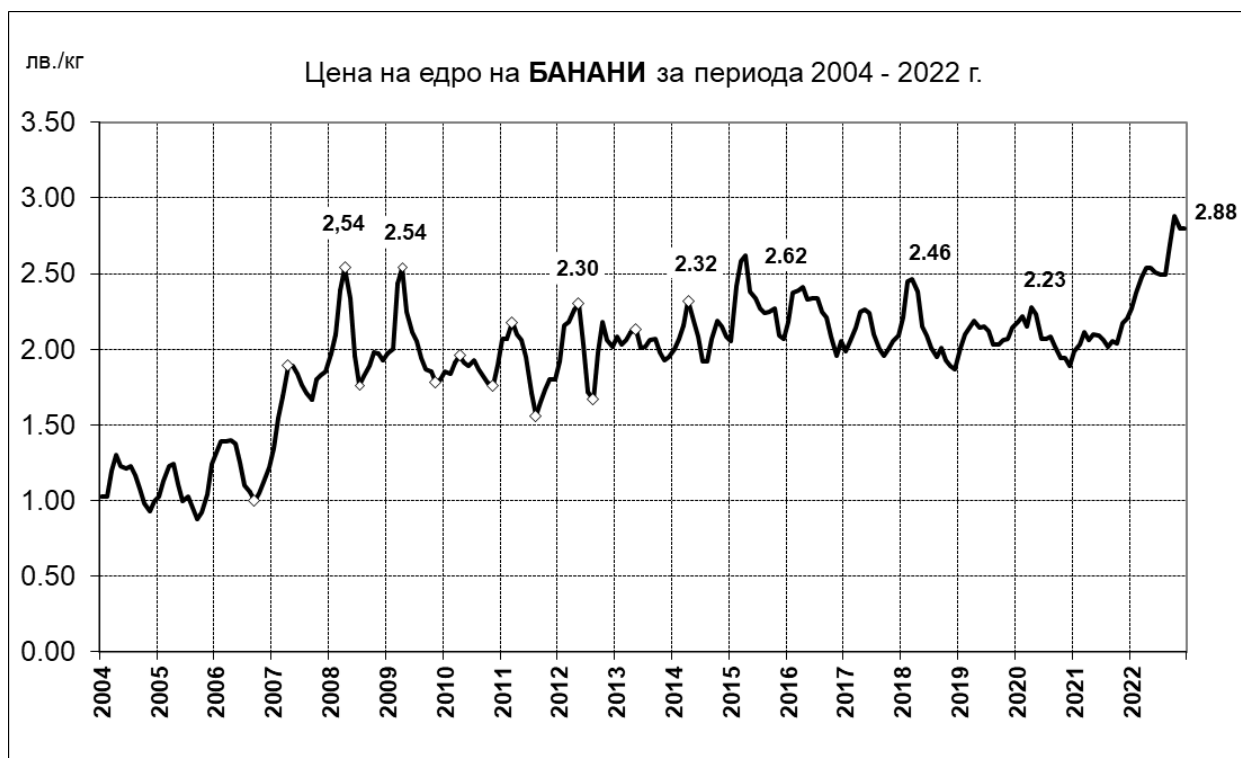
Средногодишната цена на бананите през 2022 г. е с 23% по-висока спрямо предходната година, а за периода 2015 – 2022 г. тя е на значително по-високо ниво. *фигура 92, фигура 91*

Международната цена на бананите през първите четири месеца на годината и има плавен възходящ тренд. Стартирайки от ниво 1160 долара/т, през април и май тя достига до 1460 долара. В периода юни – август цената се покачва до ниво от 1670 долара. След известен низходящ тренд през септември и октомври кривата обръща тренда си и в края на годината през месец декември цената на бананите е 1680 долара и това е най-високата цена за годината, а и за периода от 2004 г. до сега.

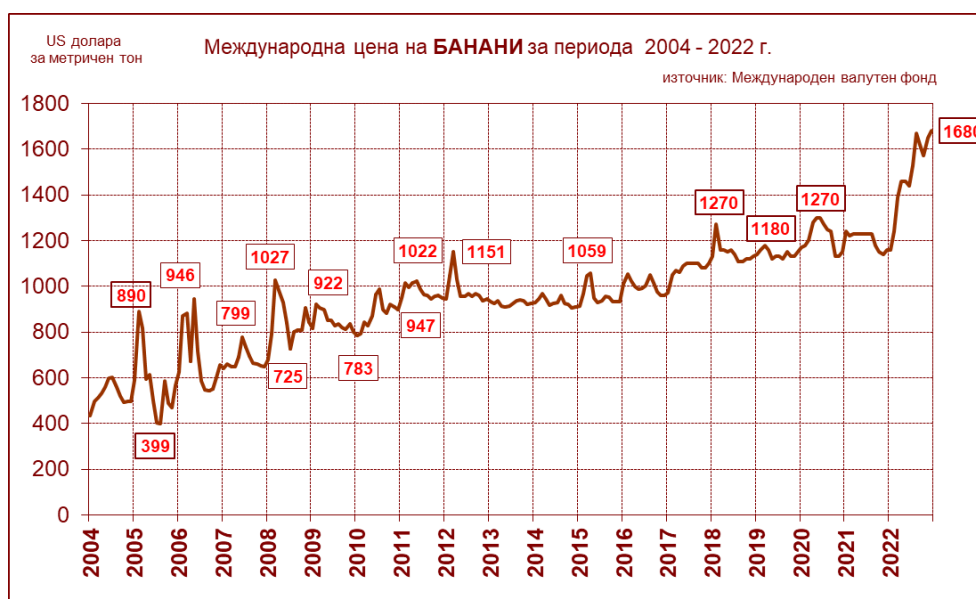
Най-големият износител на банани в света е Еквадор. Огромната част от експорта на страната е предназначен за Русия. Но поради международните санкции, наложени на Русия заради нахлуването в Украйна, доставките са силно затруднени, което повлия на световния пазар на бананите и съответно на цената. *фигура 127, фигура 130*

фигура 125 Цена на банани и портокали през 2022 г.

фигура 126 Цена на банани за периода 2004-2022 г.

фигура 127 Международна цена на банани за периода 2004-2022 г.

Повтаряйки тенденциите от предходните години, кривата на цената на портокалите и през 2022 г. бележи възходяща тенденция през лятото и есента, а през последните два месеца на годината стойностите рязко падат. Максималните стойности, които са достигнати през 2022 г. (2,55 лв./кг) са най-високи за периода 2004 – 2022 г. *фигура 125, фигура 126*

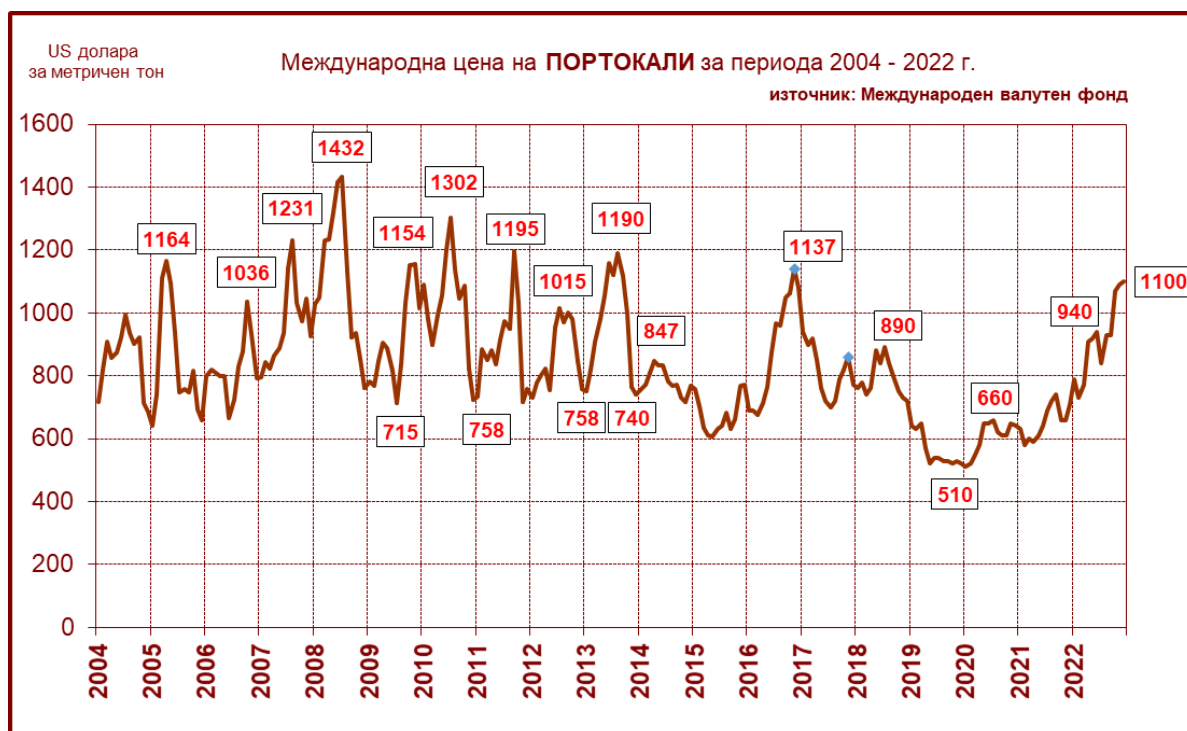
Средногодишната цена на портокалите през 2022 г. е с 13% по-висока спрямо предходната година, а за периода 2015 – 2022 г. тя е по-високо ниво, като се доближава единствено до нивото от 2020 г. *фигура 92, фигура 91*

През първите три месеца на 2022 г. международната цена на портокалите има стабилен тренд, след което стойностите се установяват на ниво от 940 долар/тон. През лятото кривата има лек възходящ тренд и през октомври стъпва на ниво от 1070 долар/тон. В края на годината международната цена на портокалите е 1100 долара.

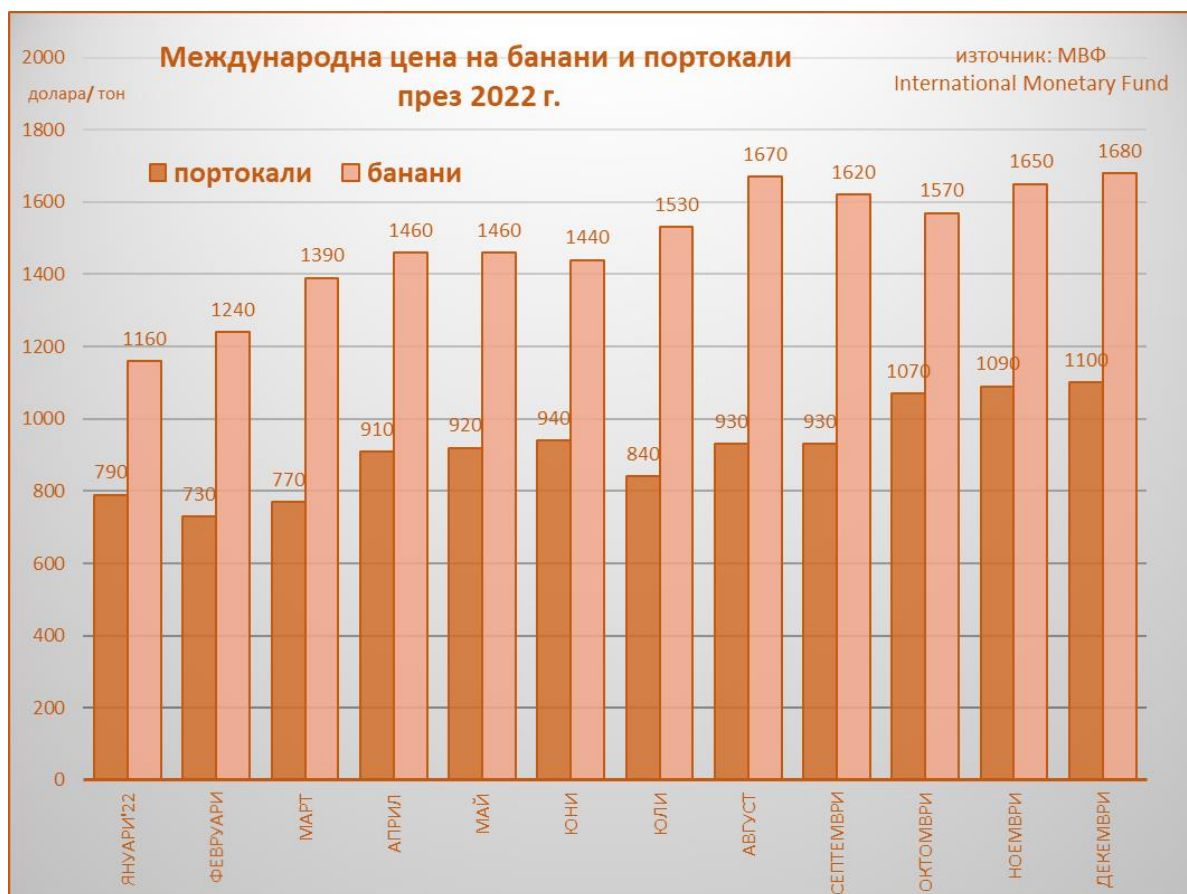
Тези стойности са на по-високи нива от същия период на предходните три години, а пиковата стойност на цената на портокалите е регистрирана през 2008 г. – 1432 долар/тон. *фигура 129, фигура 130*

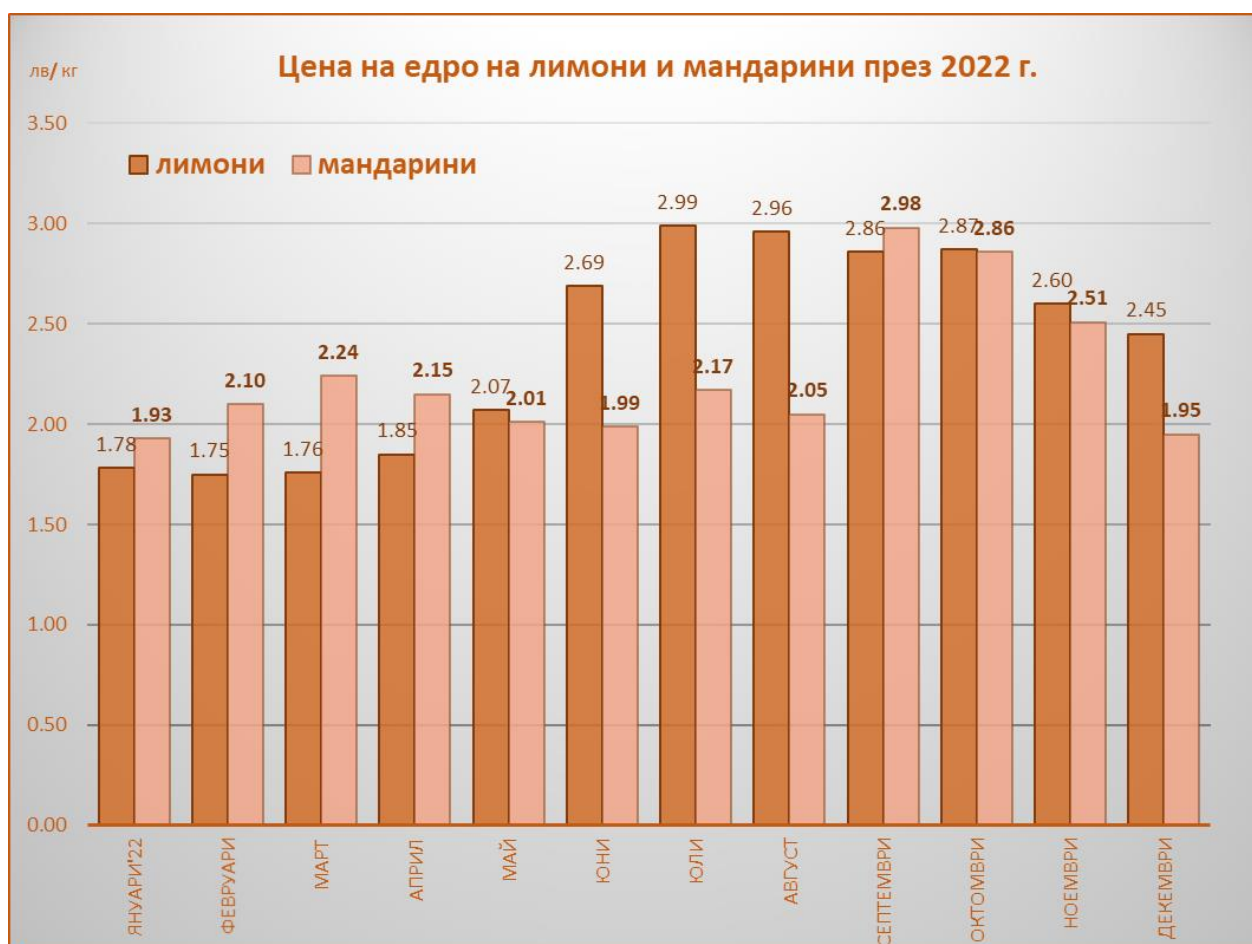
фигура 128 Цена на портокалите за периода 2004-2022 г.

фигура 129 Международна цена на портокали по данни на МВФ 2004 – 2022 г.

фигура 130 Международна цена на банани и портокали през 2022 г.

фигура 131 Цена на лимони и мандарини за периода през 2022 г.

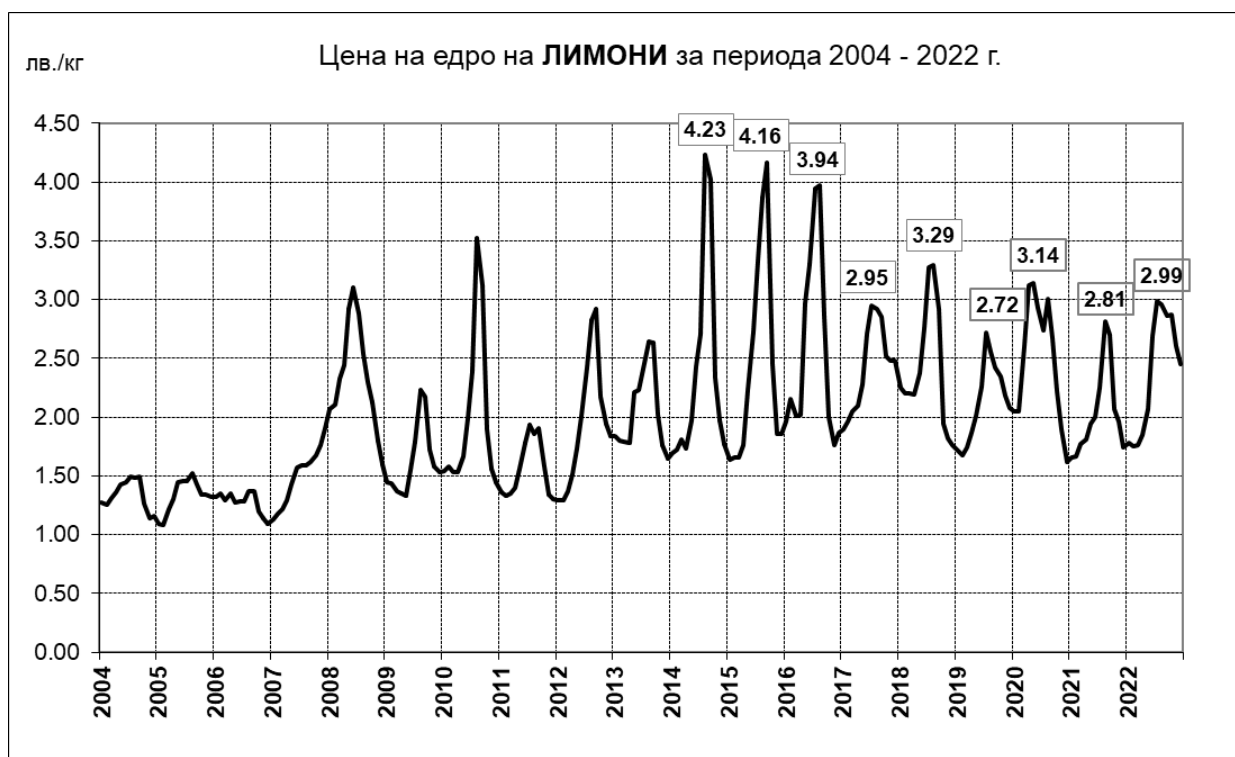

фигура 132 Цена на мандарини за периода 2004-2022 г.

При цената на мандарините през 2022 г. се наблюдават значителни колебания в двете посоки, без да има пикови точки. Епизодичният внос на мандарини извън сезона на голяма консумация води до тези колебания.

В началото на 2022 г. тяхната цена е 1.93 лв./кг и се задържа около това ниво през първите четири месеца на годината. Следва рязко покачване на стойностите през лятото и следвайки тенденциите от предходните години с увеличаването на вноса през есента и зимата, цената на мандарините започва да пада. През декември кривата стъпва на ниво от 2,45 лв. *фигура 131, фигура 132*

Средногодишната цена на мандарините през 2022 г. е с 23% по-висока спрямо предходната година, а за периода 2015 – 2022 г. тя е на най-високо ниво. *фигура 92, фигура 91*

фигура 133 Цена на лимони за периода 2004-2022 г.

През последните години се наблюдава много рязко поскъпване на лимоните в определени моменти. През 2014 г. пиковите стойности бяха през лятото, когато цената им достигна 4.23 лв./кг. През 2015 г. отново бяхме свидетели на драстичен скок на цената на лимоните и цените им почти се доближиха до нивото от предходната година. Максималните стойности, които достигна цената на лимоните през лятото на 2016 г. са 3.94 в./кг и са на по-ниски нива спрямо предходните две години. Поскъпването на лимоните през лятото на 2017 г. е значително по-малко, като максималните стойности са 2.95, което е значително под нивата от предходните три години. През 2018 г. максималните нива са по-високи спрямо предходната година, но остават под пиковите стойности от 2014 – 2016 г. През 2019 г., както минималните, така и максималните цени са на по-ниски нива спрямо предходните 2-3 години. Извън тези пикови моменти цените на лимоните имат стабилен характер. Движението на цената на лимоните през 2020 г. повтаря тенденциите от предходните години. Към другите фактори през тази пролетта се насложи и влиянето на корона кризата. В резултат на това през м. април се наблюдаваше рязко покачване на цената и тя достигна до 3.14 лв./кг. И през 2021

г. движението на цената на лимоните повтаря тенденциите от предходните години, но максималните стойности (2,81 лв.), остават на по-ниски нива спрямо предходните години. *фигура 133*

През 2022 г. цената на лимоните стартира от 1.78 лв./кг. През първите месеци кривата има стабилен характер и през лятото стойностите се покачват до около 3.00 лв. Следвайки тенденциите от предходните години, през есента и зимата цените се понижават и в края на годината цената на лимоните е 2,45 лв. *фигура 131, фигура 133*

На годишна база средногодишните цени на лимоните са със 17% по-високи, а в сравнение с предходния осемгодишен период цената на лимоните остава под пиковите нива от 2020 г. и се доближава до нивата от 2018 г. *фигура 91, фигура 92*

5.5.1. Анализ на цените на цитрусовите плодове по региони

Таблица 16 Цени на едро на цитрусови плодове по области през декември 2022 г.*⁴¹

ОБЛАСТ	ЛИМОНИ	средна лимони	изменение спрямо средната	БАНАНИ	средна банани	изменение спрямо средната	ПОРТОКАЛИ	средна портокали	изменение спрямо средната
ВАРНА	▲ 2.80	2.55	10	▼ 2.77	2.84	-2	▲ 2.03	1.89	7
ВЕЛИКО ТЪРНОВО	▲ 2.90	2.55	14	▲ 3.00	2.84	6	▼ 1.80	1.89	-5
ВРАЦА	▲ 2.75	2.55	8	▲ 2.91	2.84	2	▲ 1.96	1.89	4
ЛОВЕЧ	▲ 3.00	2.55	18	▲ 3.05	2.84	7	▲ 2.25	1.89	19
ПЛОВДИВ	▼ 1.50	2.55	-41		2.84		▲ 2.05	1.89	8
РУСЕ	▲ 2.75	2.55	8	▲ 2.89	2.84	2	▲ 1.90	1.89	1
СИЛИСТРА	▲ 3.14	2.55	23	▲ 3.16	2.84	11	▲ 2.09	1.89	11
СЛИВЕН	▲ 2.67	2.55	5	▲ 3.00	2.84	6	▲ 2.04	1.89	8
СОФИЯ	▼ 2.05	2.55	-20	▼ 2.62	2.84	-8	▼ 1.43	1.89	-24
СТАРА ЗАГОРА	▼ 1.95	2.55	-24	▼ 2.58	2.84	-9	▼ 1.38	1.89	-27
ХАСКОВО	▼ 2.39	2.55	-6	▼ 2.77	2.84	-2	▼ 1.65	1.89	-13
ШУМЕН	▲ 2.68	2.55	5	▼ 2.51	2.84	-12	▲ 2.13	1.89	13

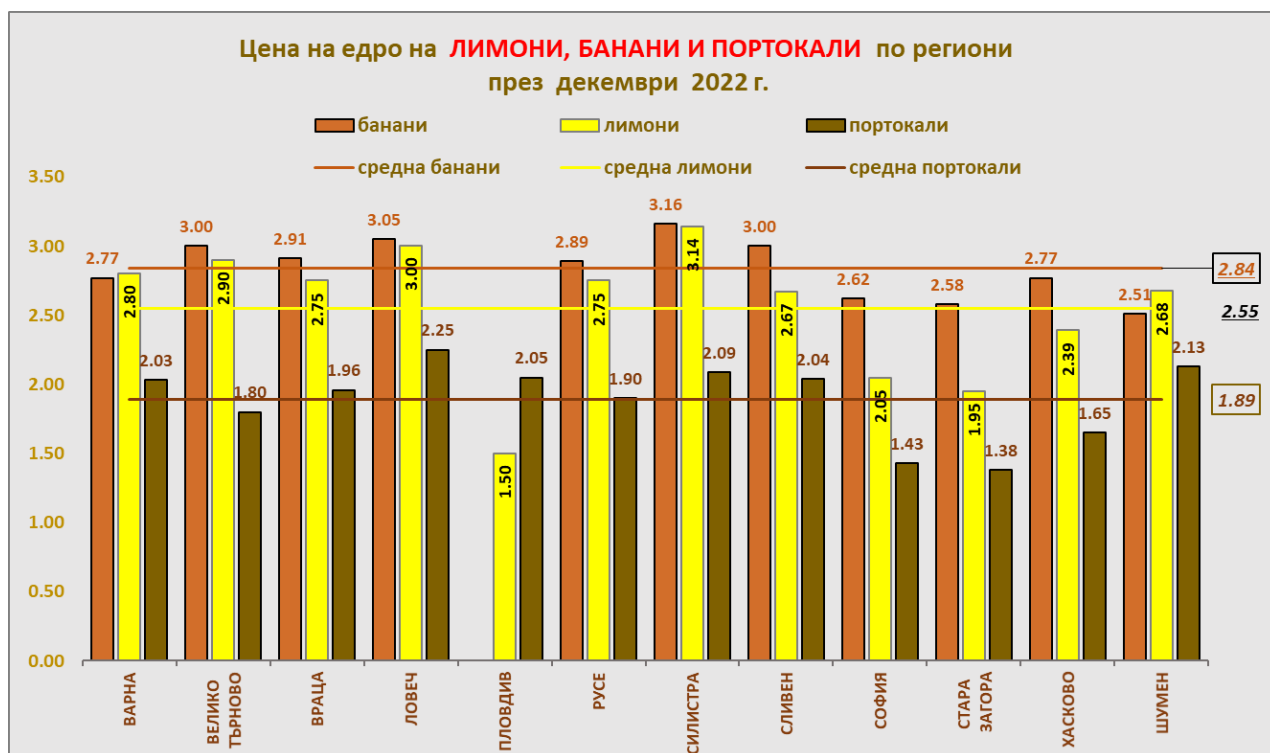
Наблюденията на цените по региони на цитрусовите плодове и на бананите през месец декември 2022 г. показват, че разликите в цените в страната са в широкия диапазон 26 - 109%, като най-големият марж е при цената на лимоните. *Таблица 16, фигура 134*

При средна цена на бананите през месеца 2,84 лв./кг, най-високите цени са регистрирани в Силистра (3,16 лв.), а минималните съответно са били в Шумен – 2,51 лв. Отклоненията в цените на бананите в различните региони са 26%, а в 54% от областите цената е над средната за страната.

⁴¹ * Оцветяването в клетките с цените визуализира градацията в големината на цената на съответната стока в различните области. Символите в същата колона показват отклоненията от средната за страната цена. Оцветяването на клетките в колоните с процентно изменение визуализира стойностите под и над средната цена.

Наблюденията на цените на лимоните по региони през декември показват, че при средна цена за месеца 2,55 лв./кг, най-високата цена е регистрирана на стоковите тържища в област Силистра – 3,14 лв./кг, а най-ниска в Пловдив – 1,50 лв./кг. Отклоненията в цените на лимоните в различните региони са значителни и са 109%. В 67% от областите цената е над средната за страната.

Портокалите са се търгували през месеца най-скъпо в област Ловеч (2,25 лв./кг), а най-евтини са било в област Стара Загора (1,38 лв./кг), при средна цена на портокалите 1,89 лв./кг. В 63% от областите цената е била над средната за страната, а маржът в цените в различните области е 63%.

фигура 134 Цена на банани и цитрусови плодове по региони през декември 2022 г.

Анализът на стойността за единица продукт на 14 стоки от стоковата група на плодовете и зеленчуците, включени в потребителската кошница показва, че през 2022 г. сумата е 29 лв., като нарастването на стойността спрямо предходната година е 6 пункта или 26%.

Средногодишната стойност на потребителската кошница на плодовете и зеленчуците е най-високата за периода 2015 – 2022 г.

Увеличението на стойността на плодовете и зеленчуците в потребителската кошница за последните осем години е 8 пункта или 38%. Таблица 2, фигура 44

V. ИНДЕКС НА ТЪРЖИЩНИТЕ ЦЕНИ (ИТЦ)

1. Цел, структура, ретроспекция

Целта на Индекса на тържищните цени (ИТЦ) е да се получат представителни за страната данни за цените на едро на определени видове стоки и да се изчислят общи и групови индекси на цените на едро. ИТЦ е измерител на общото относително изменение на цените на стоките, търгувани на стоковите тържища в България. Общият ИТЦ обобщава индивидуалните ценови индекси на наблюдаваните стоки.

ИТЦ отразява изменението на цените на едро на хранителните стоки, търгувани на тържището и илюстрира тенденциите в търговията на едро в страната. Той дава най-обща представа за движението на цените, формирани на стоковите тържищата и на пазарите на производителите.

При изчисляването на ИТЦ се обхващат 32 стоки, търгувани на тържищата, диверсифицирани в шест стокови групи. *фигура 135*

фигура 135 Стокова структура на ИТЦ

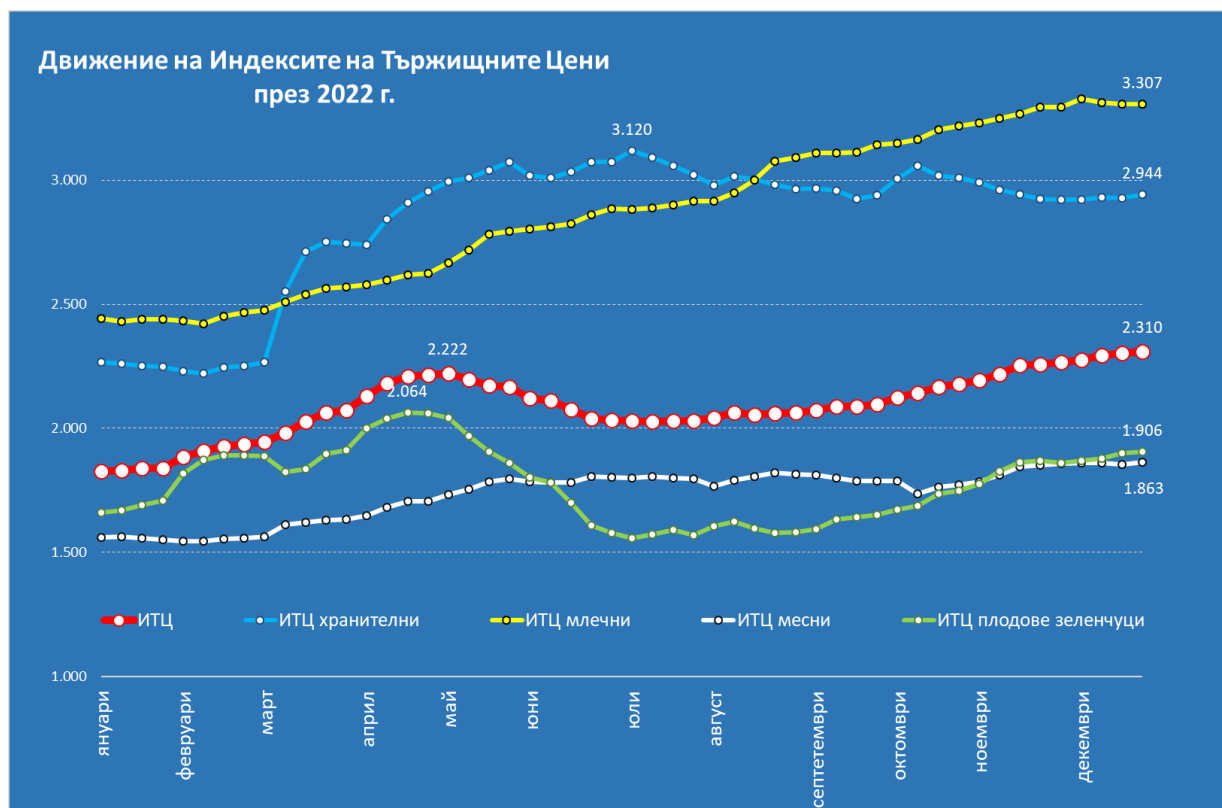
Наблюденията от предходните години показват, че най-високи стойности индексът достига в периода февруари – март, а най-ниските нива се регистрират през август. През 2022 г. най-високите пролетни стойности са регистрирани през първата седмица на месец май, най-ниските летни нива са регистрирани през втората седмица на юли, а пиковите стойности индексът достига в края на годината. *Таблица 17, фигура 136*

Таблица 17 Движение на Индексите на Тържищните Цени през 2022 г. *42

месец	седмица	ИТЦ Индекс на Тържищните Цени	ИТЦ на хранителните стоки	ИТЦ на млечните продукти	ИТЦ на месните продукти	ИТЦ на плодвете и зеленчуци
януари	1	1.827	2.267	2.442	1.561	1.660
	2	1.830	2.261	2.430	1.562	1.671
	3	1.838	2.250	2.440	1.556	1.692
	4	1.839	2.250	2.439	1.552	1.709
февруари	1	1.886	2.229	2.432	1.545	1.816
	2	1.910	2.222	2.422	1.544	1.872
	3	1.927	2.246	2.453	1.554	1.889
	4	1.938	2.252	2.467	1.556	1.892
март	1	1.947	2.268	2.476	1.563	1.887
	2	1.982	2.553	2.511	1.611	1.825
	3	2.026	2.713	2.541	1.620	1.837
	4	2.065	2.752	2.565	1.629	1.897
	5	2.072	2.745	2.571	1.634	1.912
април	1	2.132	2.740	2.579	1.648	2.001
	2	2.182	2.844	2.598	1.681	2.040
	3	2.210	2.911	2.618	1.705	2.064
	4	2.216	2.955	2.624	1.706	2.060
май	1	2.222	2.995	2.666	1.733	2.043
	2	2.197	3.011	2.717	1.753	1.971
	3	2.174	3.040	2.782	1.784	1.906
	4	2.168	3.073	2.796	1.796	1.861
юни	1	2.122	3.018	2.804	1.783	1.802
	2	2.111	3.011	2.813	1.781	1.781
	3	2.076	3.033	2.825	1.781	1.700
	4	2.039	3.074	2.862	1.806	1.608
	5	2.032	3.072	2.885	1.803	1.577
юли	1	2.030	3.120	2.883	1.801	1.558
	2	2.028	3.093	2.888	1.807	1.573
	3	2.031	3.057	2.901	1.800	1.591
	4	2.029	3.022	2.915	1.798	1.569
август	1	2.043	2.978	2.916	1.768	1.607
	2	2.064	3.014	2.948	1.789	1.624
	3	2.055	3.004	3.000	1.806	1.595
	4	2.060	2.982	3.077	1.822	1.578
	5	2.065	2.965	3.092	1.814	1.581
септември	1	2.073	2.967	3.108	1.811	1.595
	2	2.089	2.959	3.111	1.801	1.633
	3	2.086	2.925	3.113	1.788	1.642
	4	2.096	2.940	3.143	1.788	1.652
октомври	1	2.125	3.008	3.151	1.789	1.672
	2	2.141	3.057	3.163	1.736	1.688
	3	2.166	3.020	3.203	1.763	1.735
	4	2.179	3.008	3.218	1.772	1.747
ноември	1	2.194	2.993	3.231	1.785	1.776
	2	2.219	2.961	3.248	1.813	1.828
	3	2.254	2.943	3.267	1.844	1.863
	4	2.257	2.923	3.294	1.852	1.868
	5	2.268	2.923	3.296	1.856	1.861
декември	1	2.275	2.922	3.327	1.860	1.868
	2	2.294	2.932	3.314	1.861	1.878
	3	2.302	2.927	3.308	1.855	1.899
	4	2.310	2.944	3.307	1.863	1.906

42 *Хистограмите в колоните показват движението на стойностите за периода

През 2022 г. кривата на Индекса на тържищните цени следва тенденциите, наблюдавани през годините, но се стабилизира много над нивата от предходните години. *фигура 138*

фигура 136 Движение на Индексите на Тържищните Цени през 2022 г.

В периода януари – май кривата на ИТЦ има устойчив и стръмен възходящ тренд. Месеците от май до средата на юни индексът се характеризира с плавна низходяща тенденция. Стабилизиране на стойностите се наблюдава през втората половина на юни и целия юли. От началото на август отново се заражда устойчив възходящ тренд, но кривата няма стръмния характер от първите месеци на годината.

През цялата година индексът минава много над нивата от всички предходни години и достига пикови стойности в края на декември от 2,310 пункта. *фигура 138*

Средногодишната стойност на индекса през 2022 г. е с 31% по-висока от тази през 2021 г.

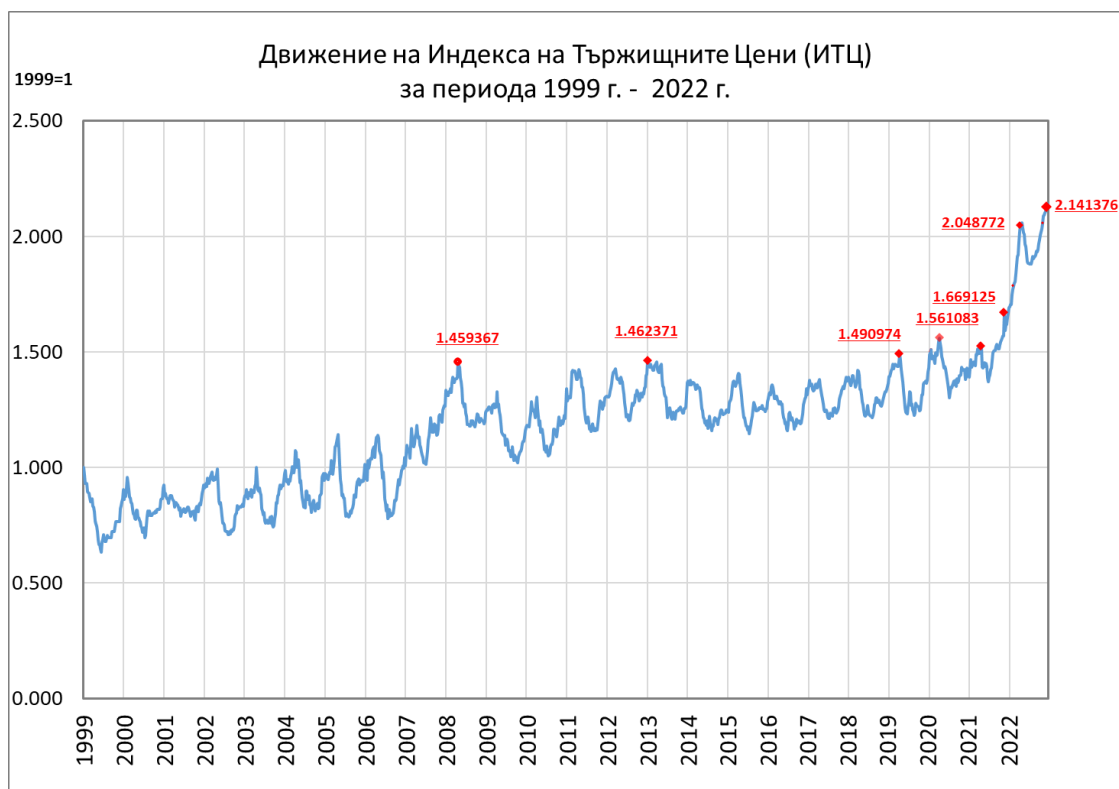
Движението на ИТЦ в периода 1999 г. – 2022 г. следва определени тенденции на силен ръст на стойностите през зимата и ниски нива през лятото. Най-високите стойности за този период индексът достига в края на декември 2022 г. *фигура 137*

Върху движението на ИТЦ силно влияние оказват сезонните колебания на цените на голяма част от стоките, които влизат в структурата на индекса и конюнктурата на международния пазара, а краткотрайните резки колебания са свързани с внезапните природни аномалии, което води до чести колебания в двете посоки, тъй като цените на тези стоки са силно чувствителни и варират в сравнително големи диапазони за кратки времеви периоди.

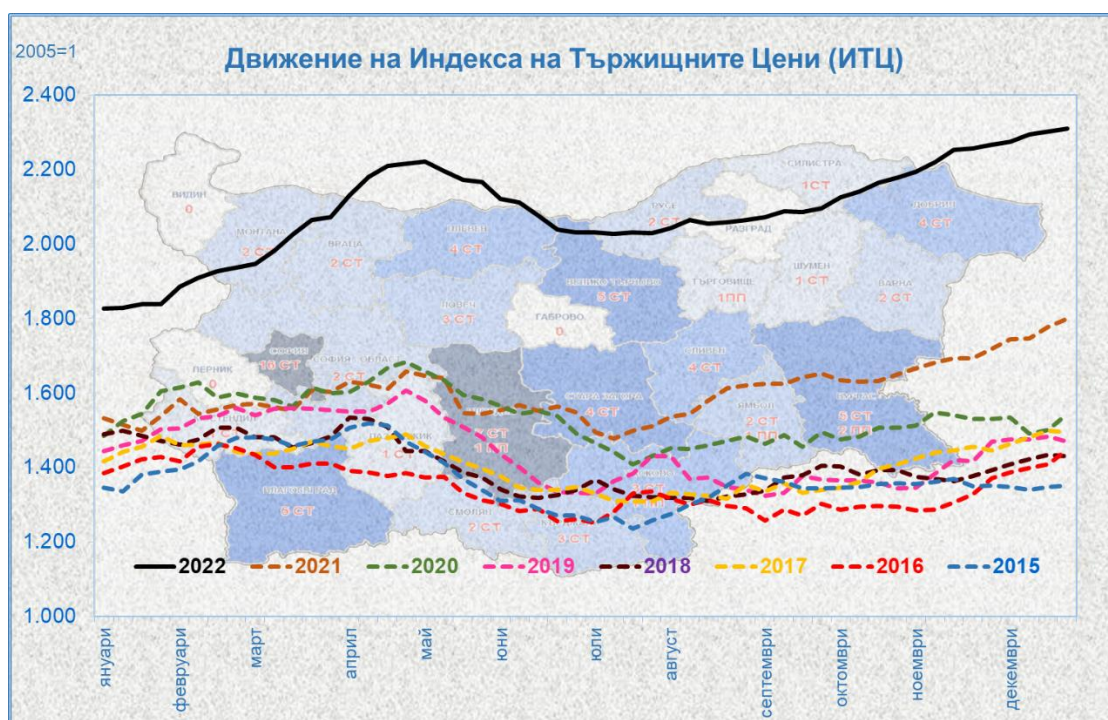
Към другите фактори през тази година се насложиха и последиците от COVID-19 кризата през последните години, свързани с въвеждането на временни ограничения за износ и логистични трудности. Глобалната енергийната криза,

довела до силни инфлационни процеси даде много силно отражение върху целия стопански живот в страната и доведе до рязко покачване на цените на почти всички хранителни продукти, още през втората половина на предходната година, което продължи и през цялото 2022 г. Войната в Украйна доведе до драматични движения на пазарите на енергия и зърно.

За голяма част от тези стоки достигнатите през годината стойности са пикови за историята на мониторинговия период на Комисията.

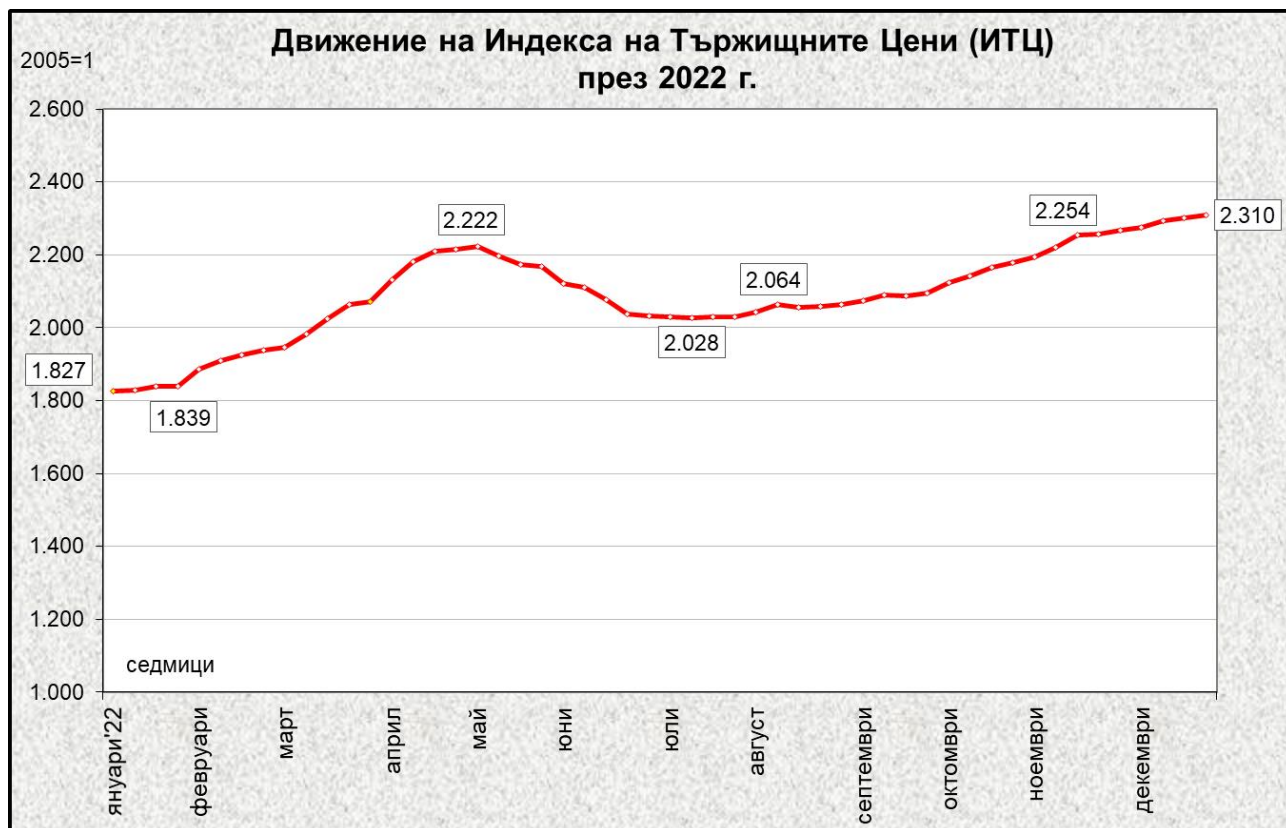

фигура 137 ИТЦ за периода 1999 - 2022 г.

фигура 138 ИТЦ за периода 2015 - 2022 г.

2. Движение на Индекса на тържищните цени през 2022 г.

фигура 139 Движение на ИТЦ през 2022 г.

В началото на м. **януари** Индексът на Тържищните Цени (ИТЦ) стартира от ниво 1,827 пункта. През следващите седмици се наблюдава плавно, но сравнително слабо покачване на стойностите. В края на месеца кривата стъпва на ниво от 1,839 пункта. Средно месечната стойност на индекса през януари тази година е 1,834 пункта и е с 20% по-висока спрямо същия месец на миналата година. *фигура 139*

През м. януари 2022 г. кривата на Индекса на тържищните цени запазва тенденциите на движение от предходните години, но нивата, достигнати през месеца са изключително високи.

Движението на ИТЦ в периода януари 1999 г. – януари 2022 г. следва определени тенденции на силен ръст на стойностите през зимата и ниски нива през лятото.

Пикови стойности, но на малко по-ниска нива, са достигнати и през зимата на 2008 и 2013 и 2019 г. *Таблица 17, фигура 139*

В началото на **февруари** Индексът на Тържищните Цени (ИТЦ) стартира от ниво 1,886 пункта. През следващите седмици се наблюдава плавно покачване на стойностите и в края на месеца кривата стъпва на ниво от 1,938 пункта. Средно месечната стойност на индекса през февруари тази година е 1,915 пункта и е с 22,5% по-висока спрямо същия месец на миналата година.

През **март** ИТЦ стартира от ниво 1,946 пункта. През следващите седмици се наблюдава плавно покачване на стойностите и в края на месеца кривата стъпва на ниво от 2,072 пункта. Средно месечната стойност на индекса през март тази година е 2,018 пункта и е с 27 % по-висока спрямо същия месец на миналата година.

В началото на **април** Индексът на Тържищните Цени (ИТЦ) стартира от ниво 2,132 пункта. През следващите седмици се наблюдава плавно покачване на стойностите и в края на месеца кривата стъпва на ниво от 2,216 пункта. Средно месечната стойност на индекса през април тази година е 2,185 пункта и е с 34% по-висока спрямо същия месец на миналата година.

От началото на месец юли 2021 г. кривата на ИТЦ има устойчив и стръмен възходящ тренд, който се запазва и през 2022 г. Особено силно покачването на стойностите се наблюдава в периода февруари – април. Кривата минава много над нивата от всички предходни години и в края на април достига пикови стойности от 2,216 пункта.

В началото **май** Индексът на Тържищните Цени стартира от ниво 2,221 пункта. През следващите седмици се наблюдава плавно понижение на стойностите и в края на месеца кривата стъпва на 2,168 пункта.

Върху понижението на индекса през май влияние оказва поевтиняването на сезонните плодове и особено на зеленчуците. Това е видно и от намалението на стойностите на груповия индекс на плодовете и зеленчуците, който през месеца бележи спад от 9%.

Средно месечната стойност на индекса през май тази година е 2,190 пункта и е с 37,3% по-висока спрямо същия месец на миналата година.

От втората седмица на май ИТЦ бележи плавно понижение на стойностите, което се задържа и през целия месец юни.

В началото **юни** кривата стартира от ниво 2,121 пункта. През следващите седмици низходящият тренд се запазва и в края на месеца индексът се стабилизира на ниво от 2,032 пункта. Средномесечните стойности през юни са с 5% по-ниски спрямо предходния месец. От началото на май до края на юни е отбелязан спад от 8,6%.

Върху понижението на индекса през юни влияние оказва поевтиняването на сезонните плодове и особено на зеленчуците. Това е видно и от намалението на стойностите на груповия индекс на плодовете и зеленчуците, който през месеца бележи спад от 12,5%. Друг фактор е известното стабилизиране на индексите на хранителните стоки и месните продукти.

През юли кривата се стабилизира на нивото от предходния месец.

В началото на месец **юли** кривата стартира от ниво 2,030 пункта. През следващите седмици стойностите се стабилизират около това ниво и в края на месеца индексът е 2,029 пункта. Средномесечните стойности през юли са с 2,4% по-ниски спрямо предходния месец. От началото на май до края на юли е отбелязан спад от 8,7%.

В началото на месец **август** кривата на индекса стартира от ниво 2,043 пункта. През втората седмица се наблюдава лек ръст на стойностите и до края на месеца индексът се движи около това ниво. През последната седмица на август

кривата стъпва на ниво от е 2,065 пункта. Средномесечните стойности през август са с 1,4% по-високи спрямо предходния месец. На годишна база е отчетен ръст на индекса от 31%.

Стабилизирането на индекса през август се дължи на успокояването и лекото намаление на цените на хранителните стоки и плодовете и зеленчуците, което се компенсира от продължаващото покачване на цените на млечните произведения.

В началото на месец **септември** кривата стартира от ниво 2,073 пункта. През следващите седмици се наблюдава лек ръст на стойностите и до края на месеца индексът се движи около това ниво. През последната седмица на месеца кривата стъпва на ниво от е 2,096 пункта. Средномесечните стойности през септември са с 1,5% по-високи спрямо предходния месец. На годишна база е отчетен ръст на индекса от 27.7%.

Плавното покачване на стойностите на индекса през септември се дължи на поскъпването на повечето хранителни стоки и продължаващото покачване на цените на млечните произведения.

В началото на месец **октомври** кривата стартира от ниво 2,125 пункта. През следващите седмици се наблюдава ръст на стойностите и до края на месеца индексът се движи нагоре. През последната седмица на месеца кривата стъпва на ниво от е 2,179 пункта. Средномесечните стойности през октомври са с 3% по-високи спрямо предходния месец. На годишна база е отчетен ръст на индекса от 30%.

В началото на месец **ноември** кривата стартира от ниво 2,194 пункта. През следващите седмици се наблюдава ръст на стойностите и до края на месеца индексът се движи нагоре. През последната седмица на месеца кривата стъпва на ниво от е 2,268 пункта. Средномесечните стойности през ноември са с 4% по-високи спрямо предходния месец. На годишна база е отчетен ръст на индекса от 33%.

Покачването на стойностите на индекса през ноември се дължи на продължаващото покачване на цените на млечните произведения, както и на голяма част от месните продукти.

През **декември** ИТЦ тръгва от ниво 2,275 пункта и до края на годината кривата има устойчив възходящ тренд. През последната седмица на декември стойността е 2,310 пункта. Достигната стойност е нов ценови връх и е най-високия, регистриран за всички години на наблюдение на пазар на едро от Комисията. Средномесечните стойности през декември са с 2,5% по-високи спрямо предходния месец. На годишна база е отчетен ръст на индекса от 27%.

Повишението на стойностите на ИТЦ в края на годината спрямо началото на годината е 26,5%.

Средногодишните стойности на индекса на тържищните цени през 2022 г. са 2,107 пункта и са с 31% по-високи спрямо средногодишните стойности за 2021 г.

3. ФАО Индекс на цените на храните⁴³

Един от факторите, който силно влияе върху цените на стоките в нашата страна е конюнктурата на международните пазари. Цените на стоки като олио, захар, брашно, ориз и др. са силно зависими от борсовите цените на тези стоки на големите световни и европейски стокови борси.

ФАО индексът на цените на храните е мярка за месечното изменение на международните цени на основните хранителни стоки.

Таблица 18 Месечни индекси на цените на храните на ФАО през 2022 г. ^{*44}

FAO MONTHLY FOOD PRICE INDICES (2014-2016=100)						
Date	Food Price Index	Meat	Dairy	Cereals	Oils	Sugar
2022-01	135.6	112.1	132.6	140.6	185.9	112.7
2022-02	141.2	113.9	141.5	145.3	201.7	110.5
2022-03	159.7	119.3	145.8	170.1	251.8	117.9
2022-04	158.4	121.9	146.7	169.7	237.5	121.5
2022-05	158.1	122.9	144.2	173.5	229.2	120.4
2022-06	154.7	125.9	150.2	166.3	211.8	117.3
2022-07	140.6	124.1	146.5	147.3	168.8	112.8
2022-08	137.6	121.1	143.4	145.6	163.3	110.5
2022-09	136.0	120.3	142.7	147.9	152.6	109.7
2022-10	135.4	116.8	139.3	152.3	151.3	108.6
2022-11	135.0	115.2	137.6	150.1	154.7	114.4
2022-12	132.4	113.8	139.1	147.3	144.4	117.2

След трайното покачване на индекса през 2009 г. и 2010 г., от 2011 г. до 2015 г. кривата има плавен и устойчив низходящ тренд, като през 2015 г. тя придобива по-стръмен характер. През 2016 г. ФАО индексът обръща тренда си и през цялата годината той е трайно възходящ. В периода 2017 – 2019 г. стойностите са сравнително стабилни и се движат около ниво от 90-100 пункта. През м. декември 2019 г. Индексът на цените на храните на Организацията за прехрана и земеделие на ООН се покачва до 182 пункта Това са най-високите стойности на индекса за последните четири години, но остават под нивото от 2014 г. В началото на 2020 г. кривата стартира от ниво 103 пункта и до м май има низходящ тренд. През останалите месеци до края на годината кривата има устойчива възходяща тенденция и стъпва през декември на ниво от 109 пункта. В края на 2020 г. средната стойност на ИПЦ достигна тригодишен максимум, възлизащ на 97,9 пункта, като е с 2,9 пункта (3,1%) по-висока от 2019 г., но остава под нивото от максимална средна годишна стойност през 2011 г. В края на 2021 г. Индексът на цените на храните на Организацията за прехрана и земеделие на ООН е 125,7 пункта, което е с 27,6 пункта (28,1%) по-високо от стойността на този показател за

⁴³ FFPI – FAO Food Price Index

⁴⁴ *Оцветяването в клетките визуализира движението на индекса на съответната стокова група

предходната година, като стойностите на всички подиндекси показват значително увеличение спрямо предходната година. Кривата на ФАО индекса през цялата година има възходящ тренд, с известно стабилизиране само в периода май – юли. *фигура 141, фигура 142*

През 2022 г. средната стойност на индекса на цените на храните на ФАО е 143,7 пункта, която е с цели 18 пункта (14,3%) по-висока от 2021 г. *Таблица 18, фигура 140, фигура 142*

В началото на 2022 г. индексът на цените на храните на ФАО стартира от ниво 136 пункта и през февруари се покачва до 141 пункта. Рязък скок на стойностите се наблюдава през март, когато индексът достига до исторически връх от 160 пункта. Това се дължи на рекордното увеличение на цените на растителните масла, зърнените храни и месото и значителното увеличение на цените на захарта и млечните продукти.

През април стойността на индекса е 158 пункта и слабото понижение на стойностите се дължи основно на резкия спад на цените на растителното масло, както и на лекото намаление на цените на зърнените култури.

През май индексът се задържа на нивото от предходния месец.

През юни стойностите отново падат и кривата стъпва на ниво от 155 пункта. Спадът през месеца се обяснява с негативната динамика на световните цени на растителните масла, зърнените храни и захарта, докато млечните продукти и месото поскъпват.

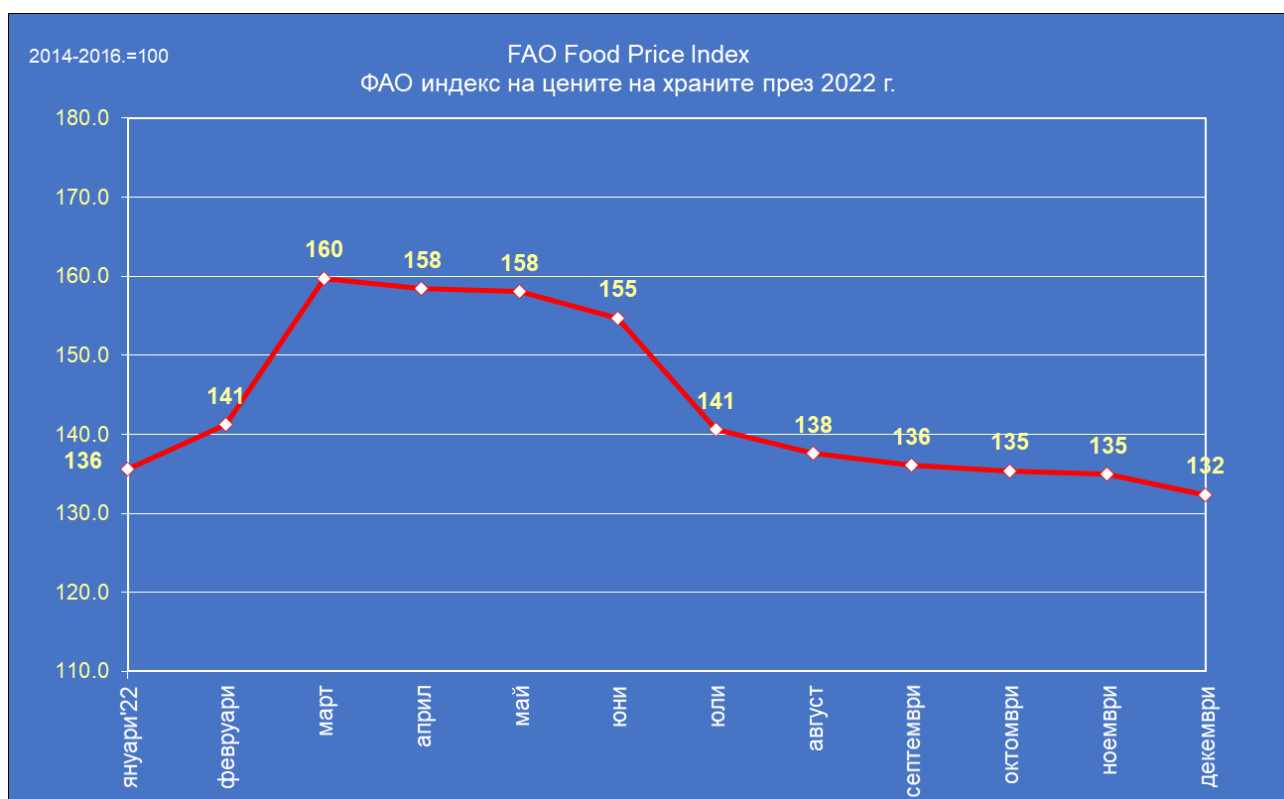
Отново силен спад на индекса е регистриран през юли, когато стойността е 141 пункта. Отчетеният спад на този индекс през юли е най-силно изразеният от октомври 2008 г. насам и се дължи на голямото намаление на индексите на цените на растителното масло и зърнените храни. Малко по-слаб спад е отчетен при индексите на цените на захарта, млечните продукти и месото.

Устойчивият низходящ тренд на индекса се запазва до края на годината, когато отчетените стойности са 132 пункта. Този спад се дължи на рязкото намаление на световните цени на растителното масло, както на понижението на захарта, месото и млечните продукти, което обаче е по-умерено.

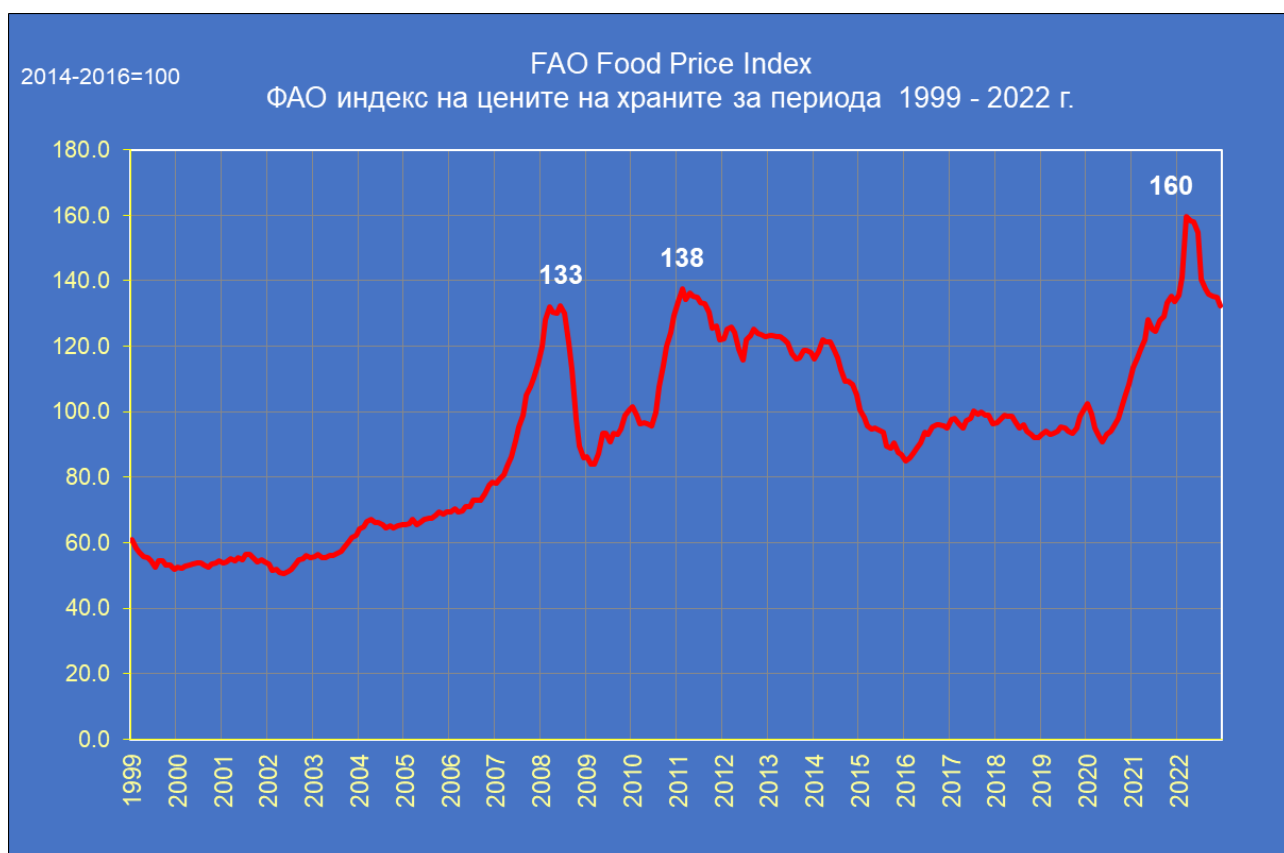
Пиковата си стойност от 160 пункта индексът на ФАО достига през март 2022 г.

Движението на Индекса на цените на храните на Организацията за прехрана и земеделие на ООН отразява движението на международните цени на всички основни хранителни стоки и фуражи, които влизат в състава му.⁴⁵

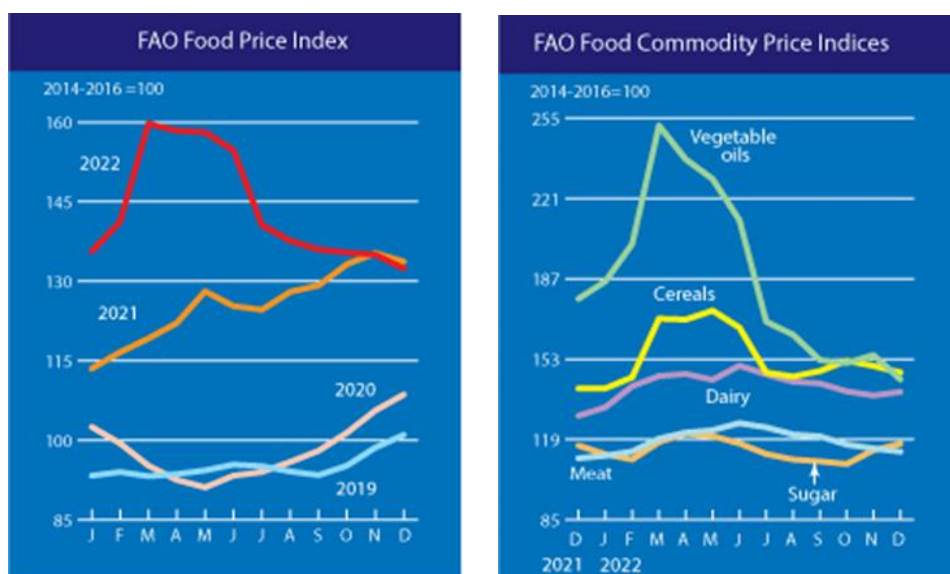
⁴⁵ В състава на ФАО индекса на цените на храните влизат: захар, зърнени култури, млечни продукти, масла и мазнини и меса.

фигура 140 Движение на ФАО индекса на храните през 2022 г.

фигура 141 Движение на ФАО индекса на храните за периода 1999 – 2022 г.

фигура 142 ФАО Индекс на цените на храните през 2022 г.

4. Индекс на цените на храните⁴⁶ на Международния валутен фонд

За разлика от индекса на цените на храните на Организацията за прехрана и земеделие на ООН (ФАО), този индекс на цените на храните на Международния валутен фонд отразява движението на цените и на зеленчуците и плодовете. Поради различния състав на стоките, които влизат в този индекс се наблюдават известни различия в тенденциите.

Таблица 19 Месечни индекса на цените на храните на МВФ през 2022 г.*⁴⁷

Commodity Food Price Index - Monthly Price		
Month	Price	Change
Jan 2022	133.82	5%
Feb 2022	141.36	6%
Mar 2022	157.35	11%
Apr 2022	158.87	1%
May 2022	159.04	0%
Jun 2022	151.50	-5%
Jul 2022	138.63	-8%
Aug 2022	136.41	-2%
Sep 2022	136.57	0%
Oct 2022	137.69	1%
Nov 2022	137.51	0%
Dec 2022	135.39	-2%

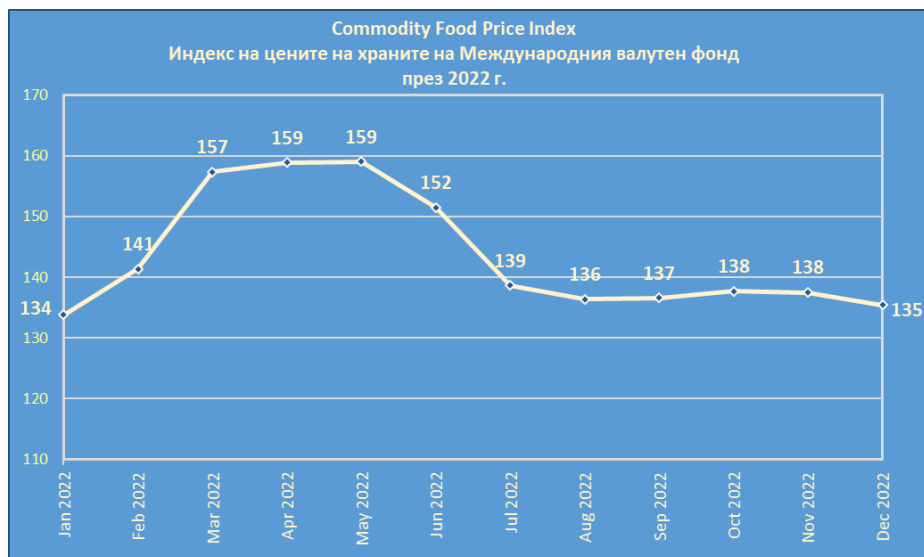
⁴⁶Commodity Food Price Index Monthly Price (Index Mundi)

⁴⁷ *Оцветяването в клетките в колоната на цената визуализира движението на индекса през месеците, а в колоната на промяната, съответно изменението в двете посоки спрямо предходния месец

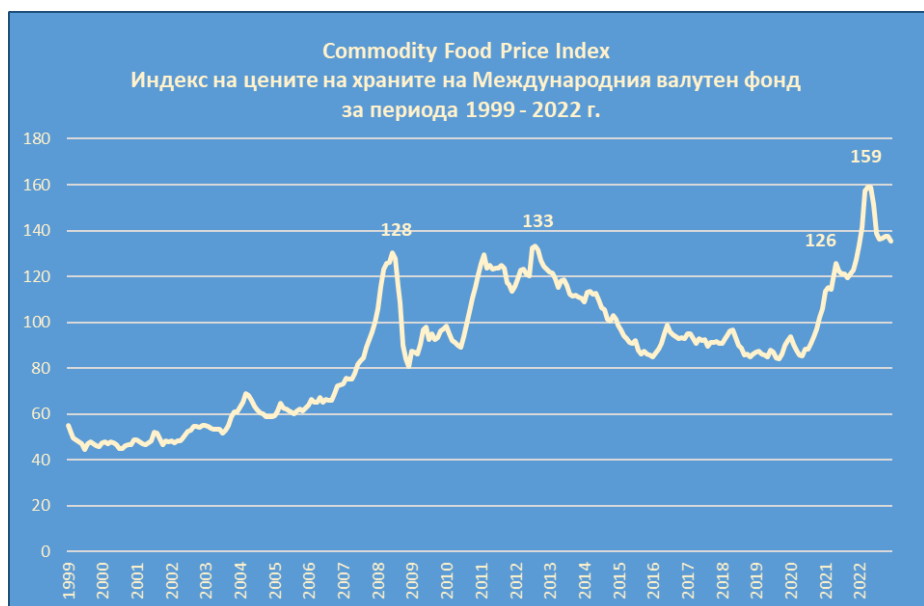
В началото на годината Индексът на МВФ стартира от ниво 134 пункта. С рязък възходящ тренд кривата стъпва през месец март на ниво от 157 пункта. През следващите два месеца се наблюдава известно стабилизиране, макар и с незначителни колебания нагоре. От май кривата се движи с постоянен низходящ тренд. *Таблица 19, фигура 143* През октомври и ноември се наблюдава леко покачване на стойностите до 138 пункта, което се дължи на покачването през този период на международните цени на бананите и цитрусовите плодове. През последния месец на годината индексът отбелязва слаб спад и стъпва на ниво от 135 пункта, като се доближава до нивото от началото на годината.

Средногодишната стойност на този индекс е 143,7 пункта, която е с 23,4 пункта (20%) по-висока от тази през 2021 г. Тогава средногодишната стойност беше 120 пункта.

Преди достигането на пиковите през годината стойности от 159 пункта, най-високите нива, до които е стигал този индекс са регистрирани през 2012 г. - 133 пункта. *фигура 144*

фигура 143 Индекс на цените на храните на МВФ през 2022 г.

фигура 144 Индекс на цените на храните на МВФ за периода 1999 - 2022 г.

Анализът е направен въз основа на базата данни за движението на цените на едро на храните за периода 1999 г. – 2022 г. ДКСБТ наблюдава цените на 148 стоки, диверсифицирани в девет стокоски групи. *фигура 145*

фигура 145 Стокова структура на наблюдаваните от ДКСБТ стоки

Анализът е направен на база на информацията за цените на едро на стоките, търгувани на стоковите тържища и на пазарите на производителите в страната.

ИЗВОДИ

От гореизложения анализ на движението на цените на едро на стоките, търгувани на стоковите тържища и пазарите на производителите през 2022 година могат да се направят следните *изводи*:

- През 2022 г. светът беше поставен в ситуация на няколко, едновременно протичащи кризи, а основната икономическа тема на годината беше световната инфлация.
- COVID-19 кризата, свързана с въвеждането на временни ограничения за износ и логистични трудности, глобалната енергийна криза, довела до силни инфлационни процеси още в края на 2021 г., войната в Украйна, предизвикала драматични движения на пазарите на енергоизточниците и зърното са факторите, които оказаха влияние върху равнището на световната инфлация, каквото не е отчитано в близките десетилетия.
- През цялата отчетна година се наблюдава ускорен годишен темп на нарастване на цените на стоките от повечето групи храни.
- През годината пазарът на храни запазва динамичния си характер, като се наблюдава засилване на възходящите трендове на повечето основни хранителни стоки.
- Кривите на покачване на стойностите при някои стоки придобиват стръмен характер и са отчетени пикови нива за историята на мониторинговия период на Комисията.
- Ретроспективният анализ на цените на едро на жизнено важните хранителни стоки: захар, брашно, олио, ориз и варива показва ръст на годишна база, като отчетените средногодишни стойности са най-високи за периода 2015 г. - 2022 г.
- През 2022 г. се наблюдаваше драстичен и устойчив ръст на цените на млечните произведения.

- През последните месеци на годината рязък и драстичен скок беше регистриран при цената и на яйцата.
- Пазарът на месо и месни произведения беше силно динамичен, като възходящи трендове се наблюдаваха при пилешкото месо и повечето месни продукти.
- Анализът на средногодишната стойност за единица продукт на стоките от потребителската кошница показва, че през 2022 г. сумата е най-високата за периода 2015 – 2022 г.
- През 2022 г. кривата на Индекса на тържищните цени запазва тенденциите на движение от предходните години, но нивата, достигнати през последните месеци са изключително високи
- Най-голям ръст на годишна база е отчетен при индекса на хранителните стоки – 40%, следван от индекса на млечните произведения – 36%.
- Цените на всички хранителни стоки, предмет на годишния анализ през 2022 г. са по-високи спрямо предходната година
- Средногодишното поскъпване на захарта спрямо предходната година е 53%;
- Цената на олиото, отчетена през 2022 г. е най-високата за годините, през които Комисията осъществява наблюдения на пазара и е с 49% по-висока на годишна база.
- В сравнение с предходната година средногодишните цени на брашното са с 32 % по-високи;
- Средногодишната цена на ориза през 2022 г. е с 18% по-висока в сравнение със средната цена през 2021 г.
- Спрямо 2021 г., през 2022 г. цената на фасула е с 1 % по-ниска, а на лещата съответно е с 9% по-висока.
- След драстичния скок на цената на яйцата в периода юли - декември тя е с 47% по-висока спрямо 2021 г.
- С изключение на варивата и свинското месо, цените на всички останали стоки, предмет на осемгодишния (2015 – 2022 г.) анализ достигнаха през 2022 г. пикови за последните 23 години нива.
- Най-високи стойности през тази година са отчетени при млечните произведения кашкавал, сирене и масло, чиито цени са пикови и за последните години.

- Аналогични са изводите от наблюденията на цените на месата и месните произведения с достигнати максимални стойности през тази година в сравнените с анализирания период при пилето, каймата и рибата.
- Наблюдението на цените на дребно на основните хранителни продукти: захар, олио, брашно и яйца показва, че през годината най-високи са цените в магазинната мрежа, с изключение на цената на яйцата, които най-скъпо са се търгували в големите търговски вериги.
- От направения анализ следва, че ножицата между цените на едро и цените на дребно в големите търговски вериги е в диапазона 4-27%, а между цените на едро и цените на дребно в магазинната мрежа тя е 14-28%.
- Анализът на цените на едро на основните хранителни стоки: брашно, захар и олио по региони показва, че маржът на цените в различните области от средната за страната цена е в диапазона ± 56 - 86%.
- При стоките от стоквата група на млечните производния през 2022 г. се наблюдава ускоряване на темпа на нарастване на цените, като кривата придобива стръмен характер и достига пикови стойности за целия период, през който Комисията наблюдава цените на едро.
- Сравнителният анализ на средногодишните цени на млечните произведения през 2022 г., спрямо 2021 г. показва, че цените на всички стоки от тази група бележат ръст в сравнение с предходната година, като поскъпването е в диапазона 22-37%.
- Цените на кашкавала, сиренето и маслото са пикови за целия период на наблюдение
- Анализът на цените на едро на млечните продукти кашкавал, сирене и масло по региони показва, че отклоненията в цените в различните области от средната за страната цена са в широкия диапазона 16-40%, Този марж в се дължи на различното качество и различните фирми производителки, които търгуват на съответните тържища.
- Аналогични са изводите от наблюденията на цените на месата и месните произведения с достигнати максимални стойности през тази година в сравнените с анализирания период при пилето, каймата и рибата.
- Единствено при пазара на свинско месо се наблюдава известен стабилитет, като цената на свинското има минимално поскъпване от 1%.

- През 2022 г. наблюдавахме повишение на цените на суровините, които влияят върху цената на захарните изделия, в резултат на което през 2022 г. и техните цени отбелязаха ръст
- През 2022 г. наблюдавахме известен ръст и на цените на подправките.
- Движението на цените на плодовете и зеленчуците следваха тенденциите, свързани със сезонните колебания. Цените на българските плодове и зеленчуци през по-голяма част от годината остават по-високи, спрямо цените на стоките от внос;
- Високите цени на тока и газа формираха в себестойността на продукцията много разходи, което доведе до затваряне на немалка част от оранжерии и повишаване на цените на зеленчуците;
- Наблюденията на пазара показва, че през последните години в края на юли и в началото на август се предлагат по-малко зеленчуци, тъй като се минава от оранжерийно към полиетиленово и полско производство, в резултат на което се получава известно времево изместване в цената;
- Анализът на цените на едро на плодовете и зеленчуците по региони показва, че отклоненията на цените в различните региони е значително;
- Средногодишните цени на повечето зеленчуци са по-високи спрямо предходната година и са на по-високи нива спрямо периода 2015-2022 г. Цените на много от тях са най-високи през тази година
- При плодовете с малки изключения също се наблюдават по-високи средногодишни цени спрямо предходната година.
- През 2022 г. кривата на Индекса на тържищните цени следва тенденциите, наблюдавани през годините, но се стабилизира много над нивата от предходните години
- През цялата година индексът минава много над нивата от всички предходни години и достига пикови стойности в края на декември от 2,310 пункта.
- Средногодишната стойност на индекса през 2022 г. е с 31% по-висока от тази през 2021 г
- Движението на ИТЦ в периода 1999 г. – 2022 г. следва определени тенденции на силен ръст на стойностите през зимата и ниски нива през лятото. Най-високите стойности за този период индексът достига в края на декември 2022 г.
- COVID-19 кризата, свързана с въвеждането на временни ограничения за износ и логистични трудности, глобалната енергийна криза, довела до силни

инфлационни процеси още в края на 2021 г., войната в Украйна, предизвикала драматични движения на пазарите на енергоизточниците и зърното са факторите, които оказаха влияние върху равнището на световната инфлация, каквото не е отчитано в близките десетилетия.

- Съвкупността от всички тези фактори даде много силно отражение върху целия стопански живот и доведе до рязко покачване на цените на всички хранителни продукти в световен мащаб.
- През 2022 г. на пазара на храните в световен мащаб по данни на ФАО и МВФ бяха отчетени пикови за последните години стойности.
- Рязък скок на стойностите се наблюдава през март, когато ФАО индексът достига до исторически връх от 160 пункта. Това се дължи на рекордното увеличение на цените на растителните масла, зърнените храни и месото и значителното увеличение на цените на захарта и млечните продукти.
- Силен ръст на международните цени се наблюдава при всички стокови групи (растителни масла, зърнените храни, захар, млечни продукти, меса).
- Цените на световния борсов пазар на пшеницата, царевичата, слънчогледовото олио и пилешкото месо достигнаха исторически пикови нива за последните десетилетия.

ИЗТОЧНИЦИ:

1. База данни на тържищните цени на едро на хранителните стоки ДКСБТ
2. База данни на борсовите международни цени ДКСБТ
3. Министерство на земеделието
4. Национален статистически институт (НСИ)
5. Организация на прехраната и земеделието на ООН (ФАО) (Food and Agriculture Organization United Nations-FAO)
6. Международен валутен фонд (International Monetary Fund)
7. Световната банка (World Bank)
8. Министерство на земеделието на САЩ (United States Department of Agriculture - USDA)
9. Американска компания на световните пазари (CME Group)
10. Файненшъл Таймс (FINANCIAL TIMES)
11. Информационна агенция Ройтерс (Reuters)
12. <http://www.dksbt.bg>
13. <http://www.mzh.government.bg>
14. <https://www.nsi.bg/bg>
15. <https://markets.ft.com/data/commodities/tearsheet/>
16. <http://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/>
17. <http://www.cmegroup.com/trading/agricultural/>
18. <https://www.indexmundi.com/commodities/?commodity=food-price-index>
19. <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index.html#/app/home>
20. <http://www.imf.org/external/np/res/commod/index.aspx>
21. <https://www.cmegroup.com/trading/agricultural/>
22. <https://commoprices.com/en/series/DF7PS/sunflower-oil-crude-ex-tank-rotterdam-global-market>
23. <https://www.londonstockexchange.com/>
24. <https://www.reuters.com/>

С уважение,

ВЛАДИМИР ИВАНОВ

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ДКСБТ